

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ლუარა სორდია

გალაკტიონ ტაბიძის
სახისმეტყველებისა და მსოფლმხედველობის
საკითხები

თბილისი
2009

ნაშრომში შესწავლილია გალაკტიონ ტაბიძის სიმბოლურ-მეტაფორული სახეები ბიბლიის, ღვთისმეტყველების, სასულიერო ლიტერატურის, ქართული და უცხოური პოეზიის ნიმუშების გათვალისწინებით.

პოეტების მეფის შედევრების ჩანაფიქრის გასაღებს მისი ურთულესი ენიგმები წარმოადგენს. ჩვენს მიერ განხილული სახეები უმეტესად რელიგიური შინაარსისაა და პოეტის მსოფლმხედველობა კი მართლმადიდებლურ ქრისტიანობაზეა დაფუძნებული.

რედაქტორი: ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი **მარიამ მირესაშვილი**

რეცენზენტები: ფილოლოგიურ მეცნიერებათა
დოქტორი პროფესორი დარიკო ფიფია
ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი ნანა კუცია

შინაარსი

შესავალი
თავი I

გალაკტიონ ტაბიძის პარადიგმების სამყაროში.

გალაკტიონის „ზამბახის პრინცესა“;
„დედოფალი ალვა“;
„ნელ ლერწებით და ვაზის მტევნებით;
დაგვირგვინებული ქალწული“;
„ივლისისფერი ყინვის თასებით“;
„სტიროდა სული ცისფერ ღვინოებს“;
სიცოცხლის ხე და მისი ვარიაციები ;
„ბნელი საუკუნის მღვრიე ნადირი“;
„გაზაფხულის“ პოეტური ფორმულა;
მანდილოს პარადიგმები;
„გზა“ გალაკტიონის სახისმეტყველებაში;
წიგნის სიმბოლიკა;
თავი II

გალაკტიონის შედეგების სახისმეტყველებისა და მსოფლმხედვე- ლობის საკითხები

„ვერხვების“ პრობლემატიკისა და სახეების შესახებ;
„ატმის ყვავილების“ ციკლი;
„სალამოს“ სახე - სიმბოლოთა შესახებ;
„ავდრის მოლოდინი“;
„შერიგება“ ;
„კოშკი“;
„მშობლიური ეფემერა“;
„დომინოს“ პრობლემატიკა და სახეები;
„სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში“;
„თოვლი“;
რეზიუმე ინგლისურ ენაზე.

შესავალი

გალაკტიონ ტაბიძის პოეზია ხელდასხმულია საღვთო მადლით. მას გამოარჩევს „სხვა ცრემლი“, „ალიონის სიხარული“. „ღრმა სიბრძნით თვალნახელი პოეტი ეძებს „უხილავ-ფარულს“, „რადაც არა აქაურს“, „შორ ქვეყანას“. მის ლექსებს მსჭვალავს განუმეორებელი, ზეადმტაცი მუსიკალობა.

პოეტების მეფის ენიგმური ლირიკის საიდუმლოებათა გახსნის პრეტენზია ჯერჯერობით მკრეხელობაა, მაგრამ მისი ზოგი თავისებურება განსაკუთრებით იქცევს ყურადღებას.

ასეთად გვესახება ამ მხატვრული სამყაროს სიმბოლური, იგავური ხასიათი, რაც მხოლოდ დიდი ხელოვნებისთვის არის დამახასიათებელი.

გალაკტიონის შემოქმედების უპირველესი ემბლემა, უმთავრესი შესასვლელი კარი არის მეტაფორული აზროვნება.

სიმბოლური აზროვნების ისტორია უშორესი წარსულიდან იწყება. პოეტს წინ უსწრებდა უმდიდრესი ტრადიცია: ბიბლია, ანტიკური და ადრექრისტიანული ეპოქის მოაზროვნეები, აპოლოგეტების სიმბოლიზმი, ალეგორიზმის (ფილონ ალექსანდრიელი) და ქრისტიანული სიმბოლიზმის წარმომადგენლები (კლიმენტი ალექსანდრიელი, ნეტარი ავგუსტინე, გრიგოლ ნოსელი), ეგვიპტური, ებრაული (წინასწარმეტყველთა) და პითაგორეული სიმბოლიზმი, მე-19 საუკუნის დასასრულსა და მე-20 საუკუნის დასაწყისში - ევროპული და რუსული სიმბოლიზმი. ყველა ამათთვის საერთო ის იყო, რომ იზიდავდათ „ფარდის მიღმა განჭვრეტილი ჭეშმარიტება“, „შეფარვით“ ნათქვამი სიტყვა.

კლიმენტი ალექსანდრიელი, დიონისე არეოპაგელი სიმბოლიზმს მიიჩნევდნენ ზოგადფილოსოფიურ, რელიგიურ-გნოსეოლოგიურ კატეგორიად.

გალაკტიონის სიმბოლოების უმეტესობა დაკავშირებულია მსოფლმხედველობასთან. პოეტის უმთავრესი სათქმელი სახე-სიმბოლოთა საგანგებო გაშიფრვა-გაცნობიერების გარეშე ვერ მიიწვდომება.

ბიბლიის კომენტატორები მასში სხვადასხვა მნიშვნელობებს ეძებდნენ: ორიგენი-ორს, ნეტარი ავგუსტინე-ოთხს, ტერტულიანე-მეტს.

გალაკტიონისათვის უმთავრესია სახე-სიტყვათა მრავალმნიშვნელო-ბის პრინციპი, იგავური, სიმბოლური მეტყველება.

უშორესი და უღრმესი ფესვები ასაზრდოებს ამ პოეტის შემოქმედებას. მათგან ერთ-ერთი უმთავრესი ფენომენია ბიბლია, რომელთანაც ანათესავებს იგავებისადმი ინტერესი, არა მხოლოდ მიწიური, არამედ ზეციური სიბრძნის ძიება.

მთელი ძველი და ახალი აღთქმა სავსეა იგავებით, რომლებიც გადატანით, დაფარულ აზრს, ანდაზას, ზნეობრივ-დამრიგებლურ დასკვნას შეიცავს.

„ქართულ სასულიერო მწერლობაში ალეგორიის სინონიმად შემუშავდა „იგავი“. სიტყვა „იგავი“ ბიბლიის ლექსიკური მარაგიდან მოყოლებული, საერთოდ, ქართული სასულიერო მწერლობის ენის წიაღში სათანადო გამოვლინებას პოულობს“ (ტ.მოსია, „დავითიანის“ ლიტერატურული წყაროების და პოეტიკის საკითხები“, თბ., 1989 წ. გვ.148).

დავით წინასწარმეტყველი აცხადებდა: „ყურს მივუგდებ იგავს, ქნარზე ამოვხსნი ჩემს ამოცანას“ (ფს. 48/49,5).

„იგავებით გავხსნი პირს, ავამეტყველებ გამოცანებს დასაბამისა“ (ფს. 77/78,2).

ეზეკიელ წინასწარმეტყველი ასე იწყებს თავის ხილვათა გაცხადებას: „იყო უფლის სიტყვა ჩემს მიმართ ნათქვამი: 1. ადამის ძეგ: მიეცი გამოცანა და შეუთხზე იგავი ისრაელის ხალხს“ (ეზეკიელი, თ. 17, 1,2).

ოსიას წინასწარმეტყველებაში გამხელილია: „მე ველაპარაკებოდი წინასწარმეტყველთ და მე გავამრავლე ხილვები, წინასწარმეტყველთა პირით იგავურად ვლაპარაკობდი“ (ოსია, თ. 12,11).

გალაკტიონის პოეზიაში მრავალგზის გვხვდება ძველი და ახალი აღთქმის სიმბოლოები, ალეგორიები, იგავები.

ბიბლიური წინასწარმეტყველები ეძებდნენ დაფარულ სიბრძნეს: „გამაგებინე სიბრძნე ფარული, უჩინონი და დაფარული სიბრძნის შენისანი გამიცხადენ მე, მასხურო მე უსუპითა და განვწმინდნე მე, განმზანო მე და უფროის თოვლისა განვსპეტაკნე“ (ფს. 50/51,8), ევედრებოდა უზენაესს დავით წინასწარმეტყველი.

ბიბლიაში სიბრძნის მომნიჭებლად უფალი ეგულებოდათ: „უფალი იძლევა სიბრძნეს და მის ბაგეთაგან არის ცოდნა და შეგნება“ (იგავნი სოლომონისა, თ. 2,6).

„ბედნიერია ის კაცი, ვინც ჰპოვა სიბრძნე და ვინც გონიერება შეიძინა“ (იქვე, თ. 2,13).

სიბრძნის უპირატესობის აღიარებაა სოლომონ ბრძენის მთელი ნააზრევი: „სიბრძნის შეძენა ოქროზე უკეთესია, ჭკუის მოხვეჭა ვერცხლზე უმჯობესი“ (იგავნი სოლომონისა, თ. 16,16).

სამყაროს საიდუმლოებათა შეცნობის სიხარულით არის სავსე სოლომონის სტრიქონები: „ყოველივე შევიცანი, დაფარულიც და განცხადებულცი, რადგან სიბრძნემ განმასწავლა, ყოველთა შემოქმედმა“ სიბრძნე სოლომონისა თ.5, 2,1).

“ღვთის ძალის სუნთქვაა იგი“ (იქვე, თ.5, 25).

„იგია საუკუნო ნათლის ანარეკლი, უხინჯო სახე ღვთაებისა და ხატი მისი სიკეთისა (იქვე, თ. 5, 26).

„ეწვევა უბიწო სულებს თაობიდან თაობაში და ღვთის მოყვარეებად და წინასწარმეტყველებად განამზადებს მათ (იქვე, 5,27).

„რადგან ღმერთს არავინ უყვარს, გარდა იმისა, ვინც სიბრძნით ცხოვრობს“ (იქვე, თ.5,28).

ხაზგასმულია, რომ მხოლოდ ღვთიურს, წმინდანს ხელეწიფება სიბრძნის მიღება: „ღვთისმგმობელ სიბრძნეს ეძებს, მაგრამ ამაოდ“ (იგავნი სოლომონისა, 14,6).

ბიბლიაში განარჩევენ ორგვარ სიბრძნეს: მიწიურს და ზეციურს.

შეზღუდულად მიიჩნევა ყოველგვარი ადამიანური ცოდნა: „ბრიყვია ყოველი კაცი თავისი ცოდნით“ (იერემია, 51, 17).

„ახალგაზრდებმა იხილეს ნათელი, მაგრამ ცოდნის გზა ვერ ისწავლეს“ (ბარუქი, თ. 3,20), რადგან „დატოვეს წყარო სიბრძნისა უფალი“ (იქვე, 3,12).

„ვერც აგარის შვილებმა, რომლებიც მიწიერ ცოდნას ეძებდნენ, ვერც მერონისა და თემანის ვაჭრებმა, ვერც მთხრობელებმა და ვერც ცოდნის მძებნელებმა ვერ გაიგნეს სიბრძნის გზა და ვერ გაიხსენეს მისი ბილიკები“ (ბარუქი, 3,12).

„არავინაა შემეცნებელი მისი გზისა და არც გულისხმისმყოფელი მისი ხილვისა“ (იქვე, 3,31).

„მხოლოდ ღმერთი... მან იპოვა ყველა გზა ცოდნისა და მისცა იგი იაკობს და თავის მორჩილთა და ისრაელს, რომელიც შეიყვარა“ (იქვე, თ.3,37).

ჭეშმარიტებასთან საერთო არაფერი აქვს მიწიერ ცოდნას, კერპის თაყვანს: „ცოდნისაგან გაბრუნდა ადამიანი, თავს ირცხვენს მდნობელი თავისი კერპით, რადგან სიცრუეა კერპი, სული არ უდგას“ (იერემია, 4,14).

პავლე მოციქული ეძებდა არა „ხორციელ სიბრძნეს“, არამედ „ღვთის მადლს“ (II წერილი კორინთელთა მიმართ თ. 1,12).

ერთმანეთისაგან ანსხვავებენ „მიწიერ, მშვიინვიერ, ეშმაკეულ სიბრძნეს“ და „მადლიდან გარდმოვლენილ სიბრძნეს“, რომელიც „წმინდაა, მშვიდობიანი, ღმობიერი, წესიერი, წყალობითა და კეთილი ნაყოფით სავსე, მიუკერძოებელი და უთვალთმაქცო“ (მოციქულთა საქმეები, თ. 4,17).

არსებობს „ჭეშმარიტების სული“ და „ცდომილების სული“ (იოანე მოციქულის I წერილი, თ. 3,6).

„არა წუთისოფლის სიბრძნე, არამედ ღვთის სიბრძნე, საიდუმლოებებში დაფარული,“ აცხადებდა პავლე მოციქული (I კორინთელთა, თ. 2,6).

„სიბრძნის სიტყვა სულის მადლია (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, თ. 12, 8).

პავლე მოციქული შეგვაგონებს: „თუ ვინმეს ამ წუთისოფელში თავისი თავი ბრძნად წარმოუდგენია, გაუგუნურდეს, რათა ბრძენი გახდეს“.

„ვინაიდან ამ წუთისოფლის სიბრძნე უგუნურებაა ღვთის წინაშე“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, თ. 3,18,19).

„სად არის ბრძენი? სად არის მწიგნობარი? სად არის ამ წუთისოფლის მოკამათე? განა სისულელედ არ აქცია ღმერთმა ქვეყნიერების სიბრძნე?“ (I წერილი კორინთელთა მიმართ, თ. 1,20).

გალაკტიონის პოეზია გამორჩეულია სულიწმიდის მადლით, სიბრძნის სიტყვით. სიბრძნეს სწორედ ღმერთთან კავშირში ეძებს პოეტი: „რა სილაღვა თავისუფალი, სიბრძნის სახეა შრომის უფალი, ყოფნა მწყურია, მშობლიურია და მზიურია, ო, ეს უბანი“ („მშვიდობის წიგნი“).

ახად სიმაღლეთა მიღწევა შესაძლებელია მხოლოდ ღმერთის წყალობით: „ნუ მოაშორებ სიცოცხლეს თვალებს, რომ დაეუფლო ახალ მწვერვალებს“.

სიცოცხლე, ცხოვრება, ყოფნა ღმერთია: „მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე“. (იოანე, 14,6).

პოეტი უპირისპირებდა რა ცრუ სიბრძნესა და უკვდავ აზრს, უმწეო სინათლისა და მარადიული მზის ასოციაცია უჩნდებოდა: „იბრწყინე მარად, დიადო მზეო, იბრწყინე მარად, ვით ეს სანთელი ქრება უმწეო მზის შუქის კარად, ისე ცრუ სიბრძნე უკვდავ აზრის ბჭეს ვით ნისლი რამე იხსნება, ჰქრება, გაუმარჯოს მზეს, ძირს ბნელი ღამე“.

„ახალი სხვის“, „ახალი ღმერთის“ სიყვარული მომავლის ღრმა სიბრძნით უხელდა თვალს პოეტს: „...იქ, იმ კიბეზე მომავლის ღრმა სიბრძნით თვალანახელი, საიდანაც სჩქეფს სიმართლე და წინსვლისათვის ძახილი“ („უმშვენიერეს კიბეზე“).

„პირველი ოცნების“, მშვენიერებისა და სისპეტაკის სიყვარული ღრმა სიბრძნით ავსებდა გალაკტიონის ზემთაგონებას: „ოდეს ვიგონებ იმ პირველი ოცნების სახელს და მოლოდინთა მშვენიერთა სპეტაკ სიახლეს, რაც მგზნებარებდა და მმატებდა სიბრძნეს სიბრძნეზე – აი მიზეზი გამარჯვების, აი, მიზეზი“ („1950“).

პოეტს არ სჩვეოდა „ამოდ შექმნილ ციურ სულთან მხურვალე ლოცვა და ქვეყნიურად შექმნილ კერპთან - მწარე შეცდომა“ („სანამ შორს იყავ“).

გალაკტიონის შემოქმედება უარყოფაა უსულგულო პოეზიის, დემონური ბეჭდით დაღდასმული ქვეყნიური ყალბი ენამჭევრობის, სატანური შეთქმულების წევრობის: „მუდამ გავემიჯნები, ლექსს რომ აშალაშინებს უსულგულო ნიშნები. თითქოს ხმისთვის მზიური გზა არაა შეჭიდვის, გარდა დემონური საშინელი ბეჭედის, ნიშანი ქვეყნიური ყალბი ენამჭევრობის, დაღი სატანიური შეთქმულების წევრობის“ („ენა მშობლიური მიწის“).

გალაკტიონმა დაამკვიდრა არა მუხამზაზები, აღმოსავლური ბაიათები ან რომანსერიები, არამედ დარდის, სიკვდილის დამმარცხებელი საღვთო ჰანგები, სამოთხის ხმები, ცხოვრების ზღვაზე გადამყვანი ფრთებიანი სიმღერები: „გვედრები, გამაგონე, ის სიმღერა, მე რომ მიყვარს, ლაჟვარდოვან ფრთების მქონე, შუა ზღვად რომ გადამიყვანს“ („ოდეს მძიმე რამე დარდი“).

ზეციურ სიბრძნესთან წილნაყარს, საღვთო ჰანგები ესმოდა, ცის კარი და მიწის გული, ქვეყნის კარი და სიბრძნის კარი ეხსნებოდა: „გაოცებით მწყემსი

წყნარი ისმენს ციურ დაირასა, ვინა სთქვა, რომ ზეცის კარი სამუდამოდ დაირაზა?... ვინა სთქვა, რომ ქვეყნის კარი სამუდამოდ დაირაზა? ვინა სთქვა, რომ სიბრძნის კარი სამუდამოდ დაირაზა?”

„ბედს იქით“, „სხვა ედემისკენ“, მწვერვალისკენ სვლის საწინდარი იყო გული და სინდისი, სიმართლის კანდელი – ღმერთი: „იმ მწვერვალისკენ მივყავარ... მხოლოდ სიმართლის კანდელს“ („ფიჭვი ბიჭვინთის“).

გალაკტიონის შემოქმედების ორიენტირები გარკვეულია მისსავე „სერენადაში“: „რად მინდა იგი, ჩემო პირიმზე, ჩემის ჩანგით თუ ვერ დაგაღონებ? რად მინდა ქნარი, თუ იმის ხმაში სამოთხის ჰანგებს ვერ გაგაგონებ? გული სავსეა წყნარი სიმღერით, სულში ვარსკვლავი ბედის გაბრწყინდა. ვმღერი, ვით არვის არ უმღერია, წყურვილსაც მოვკლავ, მაგრამ რად მინდა?“

ლექსის სამოთხე მარიამია (ტ. მოსია „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, გვ.124), ბედის ვარსკვლავი – ქრისტე. ლექსში სევდაა იმის გამო, რომ ათეისტურ ეპოქას არ სჭირდება ეს სახეები.

„უუნაგრო, უუნანგო მერანზე“ ამხედრებული პოეტი მხოლოდ საკუთარი „რწმენის მონა“ იყო („იდეა“), „რწმენის ტახტი“ ედგა, „საკუთარი შტამპით მოჭრილ ოქროს“ გვთავაზობდა.

„ბნელი და მღვრიე საგნის“ უარმყოფელი, „ცის და მიწის შეზავების“ საიდუმლოებებს ეზიარებოდა, „ყოფნისა და არყოფნის წიგნებს“ უთვალთვალებდა, „ციური რიდით“ მოსავდა თავის განუმეორებელ ხილვებს.

მედროვეებზე, ბოროტთა ძალმომრეობაზე წერდა ესაია: „ასპიტის კვერცხებს ჩეკავენ და ობობას აბლაბუდას ქსოვენ. მშვიდობის გზები მათ არ უწყიან“ (ესაია, 59,5).

წარმავალ იდეებს ასე ამატრაზებდა გალაკტიონი: „შენს იდეებში ობობა ხლართავს ქსელს და მიკიოტს ჩაუბამს ბუდე“.

ესაია წინაწარმეტყველებდა მაცხოვრის მოვლინებას და „შორეული ქვეყნის“ მოახლოებას: „შენი თვალები იხილავენ მეფეს თავის მშვენიერებაში და დაინახავენ შორეულ ქვეყანას“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 33, 17).

გალაკტიონი იწვოდა „ხილვის ტაროსით“ და გვიმხელდა: „მე მესიზმრება რაღაც უცხო, შორი ქვეყანა“... მე მესიზმრება ანგელოზთა ციური ნანა“...

ბიბლიაში გვხვდება „სალაღობო სიმღერა“ და „სიყვარულის სიმღერა“.

„აჰა, სალაღობო სიმღერა ხარ მათთვის, ლამაზხმიანი და ტკბილად ნამღერი, ისმენენ შენს სიტყვებს, მაგრამ არავინაა მათი შემსრულებელი“ (ეზეკიელი, 33,32).

უფლის სიმღერა იქცევს ყურადღებას დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნში: „ჩემი ძალა და სიმღერაა უფალი და ის იქნება ჩემი მშველელი“ (ფს. 117-118,14).

უფალს მიემართებოდა ესაია წინასწარმეტყველის სულის მთელი ძალისხმევა: „უფალია ჩემი სიმღერა“ (ესაია, 12,2).

„ვუმღერებ ჩემს შეყვარებულს სიყვარულის სიმღერას მის ვენახზე“ (ესაია, 5,7).

„აჰა, ღმერთია ჩემი ხსნა, ჩემი ძალა და სიმღერა“ (ესაია, 12,2).

სიყვარული ღმერთია: „ვისაც არ უყვარს, მას არ შეუცვნია ღმერთი, ვინაიდან ღმერთი სიყვარულია“ (იოანე მოციქულის I წერილი, 4, 8).

სიყვარულის სიმღერა ისმის გალაკტიონის პოეზიიდან, როგორც ერთადერთი ხსნა და იმედი: „გულში ჟღერს რა ხანია სიყვარულის სიმღერა, როგორც ერთადერთი ხსნა, ერთადერთი იმედი“ („ილიას მოტივი“).

გალაკტიონის ლექსებში საღმრთო სიყვარულის გამომხატველი ცნებებია: „სხვა სიყვარული, ზეცხეცნიური სიყვარული, ტრფობა სრული, პირველი სიყვარული“. „მე სიყვარული მესიზმრებოდა“, გვიმხელს სიყვარულის თანამგზავრი პოეტი.

იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებაში ქრისტემ ეფესელთა ეკლესიას მიმართა: „შენს საწინააღმდეგოდ ისა მაქვს, რომ მიატოვე შენი პირველი სიყვარული“ (იოანეს გამოცხადება, თ. 2,4).

„ძველი სიყვარულის“, უზენაესი გრძნობის დავიწყების ფაქტი დაფიქსირებულია გალაკტიონის ლექსში: „აქ ოდესმე მხიარული გზით უყვარდათ სიარული, აწ გზა მიტოვებულია, როგორც ძველი სიყვარული“.

პოეტის წუხილი უკავშირდება ტკბილი, შუქიანი ნათელის გაუჩინარებას, ანუ საღვთო სიყვარულის იგნორირებას: „არსად ჩანს ტკბილი ნათელი შუქმფრქვეველ სიყვარულისა“ („ღამე“), „სიყვარულის გამქრალა სხივი“ („ალვის ხეები მშვილდისარს ხრიან“).

გალაკტიონს აინტერესებდა „სამოთხის ჰანგები“, „გრძნობა, რომელიც დაკარგულია“, „გრძნობა... სიყვარულთა“, „გადაქცეული სხვისთვის ჭაობად“ („კოსმიური ორკესტრი“).

პოეტების მეფის შემოქმედებაში ისმის „ვალალება გრძნობათ დამხოვის“ („ის“), ტრაგიზმის წყაროა მზის გარდაცვალება (მზე ღმერთის სიმბოლოა). მის ლექსებს განსაკუთრებული ტკივილით ავსებდა ის, რომ „სიყვარულის ხმა არსით ისმოდა“, რომ კომუნისტურ საზოგადოებას დაავიწყდა „სიყვარულის ნანა“, რაც სასოწარკვეთილ შეკითხვას იწვევს: „რად ჩაქრა სიმღერათ სიმღერა მჩქეფარე?“ („ტრიოლეტები“).

მაგრამ გ. ტაბიძის სულში გამუდმებით ჟღერდა ციური სიმფონია, „სიხარულის უვერტიურა“, რაც ლოცვასავით ამალღებული და დიადია.

მაშინ, როცა სახელმწიფოებრივ დონეზე ამოიძირკვა რწმენა, გალაკტიონი „სიმართლის ხეს“ რგავდა „მკვიდრ-ნათელი ფესვით“ („ო, ხეო სიმართლისაო“), „ზენიტის პალმებს“, „არსებობის ხეს“ გასცქეროდა, „მშვიდობის წიგნს“, „მშვიდობის გზას“ სახავდა ხსნის საშუალებად, თავის უვრცეს პოემას „ალვას და სუროს“ არქმევდა, „მორეულ მხარეებს“ ეთაყვანებოდა. „სიახლოვის სიმორის“ და „სიმორის სიახლოვის“ პარადოქსებით გვაოცებდა, გვიმტკიცებდა, რომ „ის ახლობელი იყო სულ შორი“ („ის დირიჟორი“).

გალაკტიონი თავისი ჩანგით იცავდა მზეს (რწმენას, ღმერთს), დილას, ალიონს (მარიამს): „რა მშვენიერი ალიონია, მას ჩემი ჩანგი იცავს აფთარებრ“ („გახსოვდეს მარად“).

„ალიონთა სიხარული“ (ალიონი მარიამი, სიხარული ქრისტე) უნერგავდა გამარჯვების უეჭველობის რწმენას („ო, ჩემო ჩანგო“).

„რატომ არავინ იყო, როცა მოვედი, როცა ვიძახდი და არვინ იყო პასუხის გამცემი“, კითხულობდა ესაია (ესაია, 50,2).

წინასწარმეტყველთა დარად, გალაკტიონიც აცხადებდა: „როდესაც მე მოველ, არავინ არ ჩანდა“ („მე მოვალ“).

დავიწყების ბურუსმა შთანთქა პოეტის თანამედროვეთა უმეტესობა, ხოლო გალაკტიონის სულიწმიდასთან წილნაყარი შემოქმედების სიდიადე უფრო გამოაბრწყინდა დრომ, ვინაიდან ქართველ გენიოსს არასოდეს არევია „წუთისოფლის დიდება“ და „დიდება მარადისი“.

წმინდა სულის ადამიანებს ნათლის სამოსი ასხივოსნებთ: „რადგან რამდენად სული ჩემი უზადო ქმნილა, იმდენად უფრო მაცისკროვნებს ნათლის სამოსი“ – ნათქვამია „ღვთაებრივ კომედიაში“ („ღვთაებრივი კომედია“, თბ., 1941 წ. გვ.362).

გალაკტიონი არის „ზეგარდმონათლით მოსილი“, შუქშემოსილი, ელვით შემოსილი, როგორც წმინდანები.

იგი არის „მცოდნე გაზელის“ (გაზელა საღვთო სიბრძნის გამომხატველი ლექსებია), მგოსანი სასახლის (სასახლე საღმრთო სახელია).

„მეტი სინათლე“ – აღმოხდა გოეთეს.

„მეტი მზის სხივი, მეტი ნათელი“ ენატრებოდა გალაკტიონს: „უსრულო საზღვარს გადააცილე, შენი ამაყი სულისკვეთება, მეტი მზის სხივი შემოგვეხევა, მეტი ნათელი შემოგედება“, („ჩემო სიმღერავ, მაღლა, სულ მაღლა“).

თითქოს გალაკტიონზე გაცხადდა ბიბლიური ჭეშმარიტება: „...წყვიადი დაფარავს ქვეყანას და ბნელი – ხალხებს, შენზე კი უფალი ინათებს და მისი დიდება გამოგეცხადება“ (ესაია, 60,2).

ეზეკიელ წინასწარმეტყველივით, გალაკტიონსაც „ბროლის ცა“ (ღმერთის ცა) ეხსენებოდა, ევლინებოდა „ბროლის ზმანება“, ესმოდა „ბროლის რიტმი, მუსიკა“.

პოეტმა ზურგი აქცია ფუჭ მჭევრმეტყველებას, მიხვდა, რომ ნაღმებზე აფეთქდებოდა ენამჭევრობა და ახალი სიტყვა ეძია ახალი სათქმელის გამოსახატავად და ეს მაშინ, როცა „ჯამბაზთა,... გაერთა - ყალბი შუშები მინანქრად“ საღდებოდა. პოეტი ღმერთთან ხიდის გადებას ცდილობდა და ათეისტური ეპოქის ქარს უპირისპირდებოდა („ქარის პირისპირ“).

უკვე „ჩამქრალი ალის ანთება“, „დაკარგული გრძნობის“ ძიება, „დამარხული იმედის“ გაცოცხლება გახდა მისი მიზანი.

ქრისტანული ღმერთის მეგზური იყო მთელი ცხოვრება, მაგრამ ათეისტურ ეპოქაში დაუსჯელად არც ღმერთის სიყვარული შეიძლებოდა: „არ

გაპატივა, შენს გულში ერთი გახმაურდება ზეცა და ღმერთი. როს დაგმორდები – ვარ მე ზედმეტი, საშინელება და ჯოჯოხეთი“ („არ გაპატივა“).

მოდოდა „ახალი ერესი“, ქარი, „შემოდამების ცელი“ ისადგურებდა ირგვლივ, მაგრამ პოეტის ლოცვის ხმები ახშობდა სატანურს, უზენაესის „ლოდინის სიმღერას“ ადავლენდა და ისევ ვარდებით ივნებოდა აუზი („ლოცვისათვის“).

პოეტის მწუხარე, „სპეტაკი წიგნით“ ცოცხლდებოდა „იმედთა მდელო“, ისმოდა არა „დაცინვა, წყრომა და ირონია“, როგორც პრიმიტიული პროლეტარული პოეზიის წარმომადგენლებისგან, არამედ ლოცვა-ვედრება, „გალობა ახალი“.

გამოცხადების მიხედვით, მექნარეთა ხმის, ახალი საგალობლის შესწავლა მხოლოდ წაუბილწავთ, ღმერთისგან გამოსყიდულთ ხელეწიფებათ. გალაკტიონი იყო კრავის გამოსყიდული.

პავლე მოციქულს რომ დავესესხოთ, გალაკტიონი იყო შემოსილი „რწმენისა და სიყვარულის აბჯრით, ხსნის იმედის მუზარადით“ (პავლე მოციქულის I წერილი თესალონიკელთა მიმართ, თ. 5,8).

იერემიას წინასწარმეტყველებაში ნათქვამია: „ასე ამბობს უფალი: “დაწყველილია კაცი, რომელსაც ადამიანის იმედი აქვს და ხორციელში ეძებს შემწეობას, გულით კი შორდება უფალს“.

„კურთხეულია კაცი, რომელიც ეძებს უფალს და უფალია მისი საესავი“.

„იქნება იგი წყლის პირას დარგულ ხესავით, რომელსაც მდინარესთან აქვს ფესვები გადგმული, არ უფრთხის გვალვიან წელიწადს და არასოდეს ელევა ნაყოფი“ (იერემია, თ. 17,5,7,8).

გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიის გამორჩეულ ხეს არასოდეს მოაკლდება ინტერესი, არ გამოელევა სულის საოხი ნაყოფი...

გალაკტიონის სახე-სიმბოლითა ჩანაფიქრის გაცნობიერება აშკარას ხდის, რომ პოეტის მსოფლგანცდა რელიგიურია, მის სახეთა ქვეტექსტებს ყოველთვის მივყავართ მსოფლმხედველობასთან, რომელიც რელიგიურია და ნასაზრდოებია მართლმადიდებლური ქრისტიანობით.

თავი I.

პოეტების მეფის პარადიგმების სამყაროში გალაკტიონ ტაბიძის „ზამზახის პრინცესა“

გალაკტიონ ტაბიძის „ათასის მხედველობა, ათასის მზე, ასი ათასის სმენა“ ქვესკნელ-ზესკნელის ჯერარსმენილ ხმებს, რეალურ თუ ფეერიულ ხილვებს აუკვდავებდა.

პოეტის გამორჩეულობას განაპირობებს ერთდროული ინტერესი მიწიერ-ზეციერისადმი, ხილული თუ უხილავი სამყაროსადმი, ორი ჰანგი, ორი სიმღერა, „ცის და მიწის შეზავება“, წუთისოფლის მოჩვენებითი სიბრძნისადმი ღვთის სიბრძნის დაპირისპირება, ამქვეყნიური დიდებისა და მარადისი დიდების შეცნობა, „ცდომილების სულისა“ და „ჭემარიტების სულის“, „სალაღობო სიმღერისა“ და „სიყვარულის სიმღერის“ გარჩევა.

„მილიონებში ხელისმრეველი“ პოეტის შედეგებში განსაკუთრებული დატვირთვისაა ვარდ-ყვავილთა სახეები, ჩაფიქრებული რეალურ, მისტიკურ, სოციალურ თუ ესთეტიკურ ჭრილში.

სახე-სიტყვათა მრავალმნიშვნელოვნების პრინციპის საფუძველზე შექმნილი ზამბახთან დაკავშირებული ხილვები პოეტს რეალურთან, ხილულთან ერთად, რელიგიურ-მისტიკურ ასპექტში მოუაზრებია.

ზამბახი დასახულია მშვენიერების, ამაღლებულობის, ოცნების სიმბოლოდ: „ზამბახის მაღალი ღერო არამარტო ვიზუალური ფაქტია, მისი ჰიპერბოლიზაცია ქმნის ამაღლების განწყობილებას“ (ლია სტურუა, „ბუნების ფენომენი კრებულში „არტისტული ყვავილები“, „სადღეგრძელო იყოს მისი“, თბ. 1973წ. გვ.97).

„მთაწმინდის მთვარეში“ ზამბახისა და მთვარის ასოცირებას განსაკუთრებული ხიბლი ახლავს: „მთვარე თითქოს ზამბახია შუქთა მკრთალი მძივით“.

„ალუბლის ბაღში“ ზამბახთა თაღები ელანდება: „მიდიოდა შარა-შარა ზამბახების თაღები“.

„პორტრეტის“ ლირიკული გმირი „სიგიჟით ყნოსავს ვარდებს და ზამბახს“.

„ავდრის მოლოდინში“ „ია-ზამბახის თოვლი“ იქცევს ყურადღებას.

ლექსში „შიშველი“ სატრფოს სიმაღლე შედარებულია ვარსკვლავთან, ზამბახთან: „სიმაღლე ლაჟვარდთა, ვარსკვლავთა სიმაღლე, სიმაღლე ზამბახის“.

ცხოვრების სწრაფწარმავლობას მისტირის სტრიქონები: „მოცელავს მაღალ ზამბახებს ცელი, ატირდება დრო და ჩემი ლექსი“ („ცამეტი წლის ხარ“). ლექსში „გემი დალანდი“ ბაღები, პოეტური დიდების მაცნე დაფნა და ლურჯი მანდილი მთვარეული ზამბახების ფონზე წარმოიდგინება: „ბაღი ყელამდე ზამბახებით იყო ნაბური, ჩემი დაფნისთვის მიტაცებდა ლურჯი მანდილი, ქვეყნად მთვარეულ ზამბახებში შეფარებული“.

სოციალურ თემაზე შექმნილ ლექსში „პირველი მაისი“ ყაყაჩო, იასამანი, მაისის ვარდები და ზამბახი ხალხის იდეალს გამოხატავს: „პირველი მაისი მოვიდა ამაყი: წითელი ყაყაჩო თუ იასამანი და თეთრი ზამბახი. დრო მოვა და ისევ პროლეტარიატი მაისის ვარდებით სიცოცხლეს აივსებს“.

ზამბახი და ნიავი შეყვარებულებად წარმოიდგინება ლექსში „მე და ზამბახი“.

ზამბახთა თასებში მოციმციმე ალმასისებრი დილის ნამია ხილული ლექსში „განთიადზე“. „ცა ნათდება და ზამბახთა ნაზ თასებში ტკბილ-ნასვამი, ალმასივით ალ-ბურუსში თრთის, ციმციმებს დილის ნამი“.

ხავერდის კუბოც დათოვლილია “თეთრ ზამბახებით” („ორხიდეები“).

სასიყვარულო განცდებსაც ვარდები, ზამბახები ამშვენებს: „მოვიგონებ გაზაფხულზე გაღვიძებულ ბუჩქნარ-წალკოტს და სარკმელში რომ ვისროდი ხან ზამბახებს, ხან ვარდის ტოტს“ („განთიადი“).

სიზმარშიც ზამბახია სიმაღლეებზე ოცნების დამგვირგვინებელი: „იქ, სადაც მეფობს მისი ძილი და განსვენება, სიმაღლეების სიზმრებია ზამბახეული“ („ზამთრის მოტივებიდან“).

მეგლსაც ზამბახები ამკობს: „მე მის წინ მიყვარს ზამბახების ფენად დაგება“ (“ქალის ქანდაკება“).

სიტყვები ამოქარგულია „ვარდით და ზამბახით („აკაკი წერეთელი“).

რუსთაველის უშფოთველი და უმანკო ბავშვობაც ზამბახის სინაზით ხასიათდება: „...როსმე ნაზი და უღრუბლო, ზამბახივით ნაზი ბავშვი“ („მოთა რუსთაველი “შავი ზღვის პირად“).

„შერიგებაში“ მაისის მზის სხივი მყინვარის თავს თითქოს ზამბახით ქარგავს: „დღეს ყველგან მზეა, ახლა ამ ბალებს და მყინვარს, მაღალ ზრახვათა მეფეს, მაისი ალით ააზამბახებს, ვით შეყვარებულს და მეოცნებს“. „ააზამბახებს“ ნეოლოგიზმია.

გალაკტიონის ლექსებში გვხვდება ზამბახეული ტანი, ზამბახეული თასი, ზამბახების ფიალა, ზამბახების კალათი, ზამბახების პრინცესა.

ჩვენს მიერ შერჩეული მაგალითებიდან რელიგიური შინაარსისაა ზამბახის ფიალა, ზამბახეული თასი, ზამბახთა კალათა, ზამბახის პრინცესა.

ლექსი „ძველი წისქვილი“ წმინდა გიორგის გამოცხადებას ეძღვნება. მასში არის ერთი შეხედვით საოცარი ფრაზა: „იქ, სადაც არაგვს უერთდება მდინარე მტკვარი, სადაც ცვარი სვამს ზამბახების სავსე ფიალას“.

ვფიქრობთ, ამ სტრიქონებში აქცენტირებულია საქართველოს უძველესი ქრისტიანული ქალაქი-მცხეთა, ქრისტესა და მარიამის რწმენა. ძე ღმერთის სიმბოლოა „ცვარი“, ღვთისმშობლისა – „ზამბახების ფიალა“.

„ქართულ სასულიერო პოეზიაში ქრისტეს ეწოდება ცვარი, მშვიდობის ცვარი, ზეცის ცვარი, ცხოვრების ცვარი. დავით გურამიშვილი ქრისტეს ცვრად მოიხსენებს: „ცვარო ზეგარდმო წვეთილო“ (ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1995წ. გვ. 112).

ცვრის სიმბოლური სახე წინასწარმეტყველთა წიგნებიდან მიმდინარეობს დავიმოწმებთ ერთ მაგალითს: „ვიქნები ცვარი ისრაელისთვის. აყვავდება, როგორც შრომანი და ლიბანივით გაიდგამს ფესვებს“ (ოსია, 12,11).

საანალიზო ლექსის ზამბახების ფიალა და მისი იდენტური სახეები – ალის თასი, ალის ჭიქა, მარადი ჭიქა, სიხარულის ჭიქა, სიმართლის თასი, თასი ზამბახეული, ცეცხლიანი აზარფემა მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოებია

(ასეთ შეხედულებას გამოვთქვამთ ჩვენს წიგნში „გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები“ თბ. 1996წ. გვ.138).

ამ სახეთა პირველწყაროებს მსაჯულთა წიგნში ვპოულობთ (6,36,40).

გედეონი უფალს ევედრება ისრაელის ხსნას. ღმერთმა მას აუწყა: მატყლის საწმისს დავდებ კალოზე. თუ საწმისზე ცვარი აღმოჩნდება და ყოველი ქვეყანა კი მშრალი იყოს, იცოდე, „ხელითა ჩემითა იხსნა შენ ისრაელი“. განთიადისას გადეონმა „გამოწურა საწმისი იგი და გამოხდა ცუარი სიწმიდისა მისგან და აღავსო ფიალა წყლითა მით“.

გედეონის ცვრიანი საწმისის ალეგორიის პირველი ახსნა დავით წინასწარმეტყველს ეკუთვნის, რომლის მიხედვითაც ცვარ-წვიმა ქრიტეა, ღვთისმშობელი-საწმისი (ტიტე მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყვე-ლება“, ზუგდიდი, 1996წ. გვ. 105-106)

ფრაზა: „სადაც ცვარი სვამს ზამბახების სავსე ფიალას“ გალაკტიონისათვის დამახასიათებელი პოეტური ლიცენციაა. იგი მარიამის (ზამბახების ფიალა) და ქრისტეს (ცვარი) სახეებზე მიგვანიშნებს.

გალაკტიონი დედა-ძის დაუღალავი მაძიებელი იყო, მაგრამ მარქსიზმის გავრცელების პერიოდიდან კომუნისტური იდეოლოგიის 70 წლიან დიქტატამდე გამუდმებით იდევნებოდა ღმერთი, რწმენა, რაზედაც საუბარია ლექსში „ეს იყო თხუთმეტი წლის წინათ“.

დიკენსის გმირივით ცეცხლთან ჩაფიქრებული პოეტი შიშობდა ღამეში სანთლის ჩაქრობას და, მართლაც, „გრიგალმა დაალო კარები და ბინა პოეტის გადიქა ქვითინად“.

სანთლის ჩაქრობა გრიგალისაგან ათეისტური ეპოქის მიერ რწმენის უარყოფას მოასწავებს, რადგან სანთელი ქრისტეს სიმბოლოა (ქრისტეს სახის სანთლად მოაზრების მაგალითებს იმოწმებს პროფ. ტიტე მოსია წიგნში „საღვთო სახისმეტყველება“, გვ. 92).

გალაკტიონი გამუდმებით ერთი ღმერთის ერთგულებით გამოირჩეოდა: „შენს გულში ერთი გახმაურდება ზეცა და ღმერთი“ („არ გაპატივა“)

ამიტომ ეძებდა „ზამბახის პრინცესას, „ცისფერი ვარდების“ წყურვილი არ ასვენებდა: „მე თვალით ვეძებდი ზამბახის პრინცესას, მწყუროდა ცისფერი ვარდები“.

ვფიქრობთ, „ზამბახის პრინცესა“ მარიამის სიმბოლოა ისევე, როგორც პრინცესა ლექსისა „ვერხვები“.

პრინცესა ფრანგულად მეფის ასულია. ბიბლიაში მარიამი მეფის ასულად იწოდება: „მთელი დიდება მეფის ასულისა შიგნითაა, მოოქროვილია მისი სამოსი“ (ფს. 44/45,14).

მარიამის სახელწოდებაა ასევე „დავითის ასული, ასული სიონეველი“ (ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, გვ. 75-76).

სხვაგან გალაკტიონი მარიამს წარმოიდგენს, როგორც „უცხო მდელოს უცხო ასულს, თეთრ ყვავილს“ („როცა გარშემო ღამე ბნელია“).

პოეტისავე „უცხო ასულიდან“ და „თეთრი ყვავილიდან“ „ზამბახის პრინცესამდე“ ხიდის გადება დიდ პოეტურ ძალისხმევას მოითხოვდა, მაგრამ გალაკტიონი მუდამ გვაოცებდა „გამბედაობის დიდი გენით.“

„ეს იყო თხუთმეტი წლის წინათ“ დაწერილია 1927 წელს.

„ვერხვებშიც“ ფიგურირებს „პრინცესა“, რომელიც კიდევ უფრო განგვიმტკიცებს იმ აზრს, რომ „ზამბახის პრინცესის“ ადრესატი მარიამ ღვთისმშობელია.

1915 წელს დაწერილი „ვერხვების“ ლირიკული გმირი ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის სიმპტომებზე მიგვანიშნებს. პოეტის თანამედროვეობას „უშორეს ზღაპრად“ უქცევია „ძველი ღვინით“ (ღვინო ქრისტეს სიმბოლოა) თრობა, ვარდი და გვირილები (ისევ საღმრთო სახელებია) მხოლოდ პოეტის მოგონებაში არსებობს. აქაც ქარი უპირისპირდება ბედის იალქანს. სავალალო ფაქტით შეძრწუნებული ლექსის ლირიკული გმირი ეძებს უზენაესს და ბედნიერებად რწმენის ერთგულება ესახება, მაგრამ ამის მაგალითები მხოლოდ წარსულშია: „ეს იყო წინათ, დიდი ხნის წინათ, ეს იყო ვერხვის ფოთლების კვნესა, დრომ ყვავილებით დაგვაგვირგვინა, მე ვიყავ პაჟი, ის კი-პრინცესა“. ამ სტრიქონების ყვავილები ქრისტეს მეტაფორული სახელია, ხოლო პრინცესა, რომელიც დრომ (მამაღმერთმა) ყვავილებით დააგვირგვინა, მხოლოდ მარიამი შეიძლება იყოს. მისი ერთგული პაჟი (მსახური) თვით პოეტია, დედა-ძის თაყვანისმცემელი. ბოლო ფრაზაში მარიამი წარმოიდგინება, როგორც „პრინცესა“.

„ვერხვები“ და „ეს იყო თხუთმეტი წლის წინათ“ ერთნაირად გამოხატავს რწმენის უარყოფას სევდას. ამ ლექსების საერთო სახეებია დაკარგული ყვავილები, ქარი, გრიგალი, პრინცესა, ზამბახის პრინცესა.

პოეტი არცერთ შემთხვევაში არ წყვეტს კავშირს უზენაესთან, უფლის დედასთან, იგი განუმეორებელი სახეებით, მუსიკალურად ახმოვანებს ყველა დროის აქტუალურ პრობლემას და მკითხველის სულს აიაზმად ეპკურება, გულს უღბობს მისი ზეადმტაცი მეტყველება.

ლექსში „მივაშუროთ!“ შეხვედრა გვიწევს მეტაფორულ „სიცოცხლის ჩანგებსა“ (ქრისტეა ამ სახის ადრესატი) და თასებთან (მარიამი იგულისხმება). აქვეა მიგნებული „თასი დღის ხმათა“ და „თასი ზამბახეული“.

გალაკტიონის „სიყვარულის ხმა“, „დღის ხმა“ ქრისტე ღმერთია, „თასი დღის ხმათა“ და „თასი ზამბახეული“, რომელსაც ასე მიელტვის პოეტი-მარიამის მხატვრული ხატია.

გალაკტიონის პოეზიის ცენტრალური თემა სწორედ ღმერთის, რწმენის, ქრისტიანული ეთიკის გადარჩენის საკითხია, ამასთან მხილება იმ გლობალური კატაკლიზმებისა, რაც ურწმუნოების ბაცილების გავრცელებით დაიწყო. ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიების წარმოჩენას ცდილობს პოეტი გარდაცვლილი, ჩამქრალი, ქიმერებში ჩავარდნილი, ლანდადქცეული მზის, დაკარგული მზიანი ღამის სახეებით, გათელილი, გაყინული, დამჭკნარი, ბურუსებს იქით გაუჩინარებული ყვავილების ხილვებით,

დამშრალი და ამღვრეული წყაროს, გაყინული ნაკადულის, დამსხვრეული რწმენის გემის, ჩაძირული ხომალდების, დაღწილი, ჭორფლიანი, დამსხვრეული ცის აქცენტირებით.

ამ პროცესების ნათელყოფას ემსახურება „თოვლის“ წყებად დაწვენილი ზამბახების მოლანდება, რაშიც უგულვებელყოფილი, დამდაბლებული ღვთისმშობლის სახე შეიცნობა: „მწუხარე გრძნობა ქროლვის, მიმოვლის და ზამბახების წყებად დაწვენა“.

„გულში“ შეხვედრა გვიწევს დაწყვეტილ ვარდებთან, უსივრცო ბაღთან, დანგრეულ ქანდაკებებსა, ძეგლებსა და მათ ქვეშ ობლად დამარხული გულის ფონზე გააზრებულ ზამბახებთან, რითაც ცხადად შევიგრძნობთ კულტურისა და რწმენის იავარქმნის ფაქტს.

ლექსში „გული გრძნობს“ მღვრიე ქარიშხალი „ჰაერს...რევდა“, ჯალათად ქცეულ დედამიწაში ანგელოზი გაუჩინარებულა, „ელვარე ღამე აყირავებს ზამბახთა კალათს“. ვფიქრობთ, „ზამბახთა კალათი“ მარიამია, რომელსაც ღამე-უღმერთობა დაპირისპირებია. „გული გრძნობს ღალატს“, ირგვლივ „მწუხარე თოვლია“. „მწუხარე თოვლში წამიყვანა ფერადმა გემმა“ – მრავლისმთქმელი ფრაზაა. „ფერადი გემი“, საერთოდ გემი რწმენის მნიშვნელობისაა ქრისტიანული სიმბოლიკის მიხედვით. სწორედ რწმენამ, ერთმორწმუნეობამ მიგვიყვანა „მწუხარე თოვლის“ სამეფოსთან – რუსეთთან, რითაც ათეისტური ბოლშევიზმი ბედისწერად გვექცა. ურწმუნოების ბაცილებით, ღალატით, გაუტანლობის სერიებით მოიწამლა ქართველი კაცის სული.

„ორნამენტში“ გლედიჩების, ორხიდების, ზამბახების გაყინული სახეებით კეთდება აქცენტი ღმერთის დაგმობაზე.

რუსულ ყინვად, რუსულ თოვლად, „საუკუნეთა თოვლად“ დაჰბედებია ჩვენს ერს ღმერთთან ბრძოლით გამორჩეული სატანური ბოლშევიზმი.

როგორც ვნახეთ, გალაკტიონის „ზამბახის ფიალა, ზამბახის კალათი, ზამბახის თასი, ზამბახის პრინცესა“ რელიგიური ჩანაფიქრის მქონე სახეებია. ისინი აღბეჭდილია განუმეორებელი ელფერით და უშუალო წყაროები არ ეძებნება, თუ არ გავითვალისწინებთ, რომ ერთგვარი იმპულსის მიმცემი შეიძლებოდა ყოფილიყო ბიბლია (გავიხსენოთ სოლომონისა და აბრაამის სიმბოლური ყვავილები), სასულიერო პოეზიასთან ერთად (სადაც მრავალგზის მიმართავენ ყვავილთა ვარიაციებს ქრისტეს და მარიამის მეტაფორად).

ამ შემთხვევაშიც გაოცებას იწვევს პოეტების მეფის უნაპირო გამომგონებლობის ნიჭი.

„დედოფალი ალვა“

გალაკტიონ ტაბიძის პოეზია სავსეა „წმინდა, შორი ქვეყნის“ ხილვებით, „არაქვეყნიური ლანდებით“, „საიმქვეყნიო და საამსოფლო სიოს“ განცდითა თუ

მრავალფეროვანი ემპირიული სინამდვილის უცდომელი განჭვრეტის მაგალითებით.

პოეტების მეფის მიერ აღმოჩენილი, „ქვეყნისთვის ჯერაც მიუკვლეველი“ მხატვრული სამყაროს ერთ-ერთი უმთავრესი თავისებურებაა „ცის და მიწის შეზავების“, „მიწადი ოცნებების“ მიგნების ხელოვნება.

ამ პოეტური პლანეტის დემიურგია „შორეული მზე“. ამასთან, „ორეული მზითაც“ ივსებს პოეტი პეშვებს ისევე, როგორც „ზექვეყნიურ სიყვარულს“ ენაცვლება მიწიური შეგრძნებები. „შორეული ქალის“ ეშხთან ერთად, სულს წვავს სინამდვილეში ხორციელად მოვლინებული არსების მზერა.

გალაკტიონის ლირიკის პერსონაჟებს ხან სიზმარი, ხან რიდე, მანდილი ან ნისლის, მთავარისა თუ ღრუბლის სამოსელი მოუხვევიათ და ჩვენთვის ბოლომდე გაიდუმალეზულან...

აქ სიყვარული, პლატონს რომ დავესესხოთ, „ეროტიულ მისტერიათა საწყისი სტადიიდან“ მის უმაღლეს სტადიამდე, მიწიერი განცდიდან ხორციით შეურევნელ, აბსოლუტური, მარადიული მშვენიერების „ეპოპტიკურ სტადიამდე“ ამაღლებულა და ეს ზებუნებრივი არსებები ხან „ზამბახის პრინცესას“, ხან „დედოფალი ალვას“ ან „უცხო მხარის დედოფლის“ სახით ჩაიქროლებენ და „დედოფალთ გროვიდან“ „მახილი უცნობი, მსუბუქი, ცისმარი“ სწვდება სმენას.

ამჯერად გვანტერესებს „დედოფალი ალვა“ ლექსიდან „სადამო“, რომელსაც გამოარჩევს იდუმალეზა.

ამ იმპრესიონისტული ლირიკის ნიმუშში, რომელიც 1915 წელს დაიწერა, ყურადღებას იქცევს კონტრასტული სახეები, ერთი მხრივ: გრიგალი, სადამო, ცივი ელვა, გვალვა, შემოღამების ცელი, ლურჯ ყვავილების თელვა, ჯვართან მისული სურო. მეორე მხრივ – მაცხოვარი, დედოფალი ალვა, კარის ღვთისმშობელი, ძელი, ჯვარზე გაკრული ელვა, „უხილავ-ფარული“.

ლექსის ლოგიკა წმინდა იმპრესიონისტულია, ანუ ერთი შეხედვით ალოგიკური, მასში განხორციელებულია ენიგმური აზროვნების, სათქმელის ბოლომდე დაუმთავრებლობის პრინციპი.

მთლიანობაში მიღებული შთაბეჭდილების მიხედვით, რაღაც დიადს, ამაღლებულს, იდეალს თელავს ცხოვრება, მაგრამ ამ ნეგატიური მოვლენის მჭვრეტელი პოეტისთვის მუდამ მახლობელია „სხვისთვის უხილავ-ფარული“.

სამყაროში, სადაც დამცირებულია წმინდა ოცნება, მაინც არსებობს მაცხოვრის შიში, რომელიც აყრუებს მიწიერ გნიასს: „მთით გაგიჟებულ რუებს ღვით, ძენძით და ქვიშით, გრიგალი დააყრუებს მაცხოვრისადმი შიშით“.

შემდეგ სტრიქონებში მონაცვლეობაა გვალვის, წვიმის, „ცივი ელვის“, რომელსაც დაულუნავს, დაუმდაბლებია „დედოფალი ალვა“: „ და დედოფალი ალვა ელვამ დალუნა ცივმა. ასე გავიდა გვალვა, ასე მოვიდა წვიმა“.

ღვთისმშობლის კარის ეკლესიას, რომელზედაც საუბარია ლექსში, ამკობს ჯვარი, ლომი, კურო, ფარშევანგები. „ზარით ატეხილ გრიგალს“

მარმარილოთა ფიქალს აფარებს დავით წარინის ჯვარი. მთლიანად ეს სავანე „ანგელოზთა თვალის შურია“ თავისი სიდიადით.

ვინ არის „ცივი ელვისაგან“ დაღუნული „დედოფალი ალვა?“

ამ სახესთან მისვლა მოგვიწევს შორი გზით.

დედოფლის წყაროებს მრავლად ვიპოვით ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებში, სასულიერო პოეზიის წიაღში.

მივმართოთ ფსალმუნს: „ტახტი შენი, ღმერთო, უკუნითი უკუნისამდეა, სიმართლის კვერთხია კვერთხი შენი მეუფებისა.

...„შენს მარჯვნივ დადგა დედოფალი ოფირის ოქროთი შემკული“ (ფს. 44,7,45,10).

ფსალმუნის ამ ფრაზაში ღვთისმეტყველები მარიამ ღვთისმშობლის ხატებას ხედავენ: „ვინ არის ის დედოფალი, რომელზედაც აქ არის ლაპარაკი და რომელიც მესიის გვერდით დაუყენებიათ? რა თქმა უნდა, იმ ძის, იმ მესიის დედა, სხვა ვინ უნდა იყოს მესიის გვერდით მჯდომარე ქალი?“ (იოანე-იონა, რა უნდა ვაკეთოთ, თბ. 1994წ. გვ.152)

სასულიერო პოეზიაში მარიამი არის „დიდებული დედა, დედოფალი, დაბადებულთა დედოფალი, ყოვლადწმინდა დედოფალი“ (ნევმირებული ძლისპირნი, თბ. 1980წ. გვ. 31, 257,597).

დედოფალი ეწოდება მარიამს ფილიპეს „ბეთლემის საგალობელში“ (ჩვენი საუნჯე, თბ. ტ. I, 1960წ. გვ. 494).

დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანის“ მიხედვით, მარიამი არის „ქალწული დედა, დედოფალი“ (დავით აღმაშენებელი, „გალობანი სინანულისანი“ თბ. 1989წ. გვ. 29).

ნიკოლოზ გულაბერიძის „გალობანი სუტისა ცხოველისანი“ მარიამს წარმოგვიდგენს, როგორც „წმინდა დედოფალს“ (ჩვენი საუნჯე, ტ. I, 1960წ. გვ. 599).

დავით გურამიშვილის „დავითიანში“ მარიამი მოხსენებულია, როგორც „დიდი დედოფალი“.

(ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1996წ. გვ. 21).

მივმართოთ უცხოურ ლიტერატურასაც. დანტესთვის მარიამი არის „დედოფალი ცის საბრძანისის“, „ზენარი დედა“ (დანტე, „ღვთაებრივი კომედია“. თბ. 1941წ. გვ. 407).

გოეთეს „ფაუსტში“ მარიამი გვევლინება, როგორც „ცის დედოფალი“, „წმინდა ქალწული“, „დიადი დედა“ (გოეთე, „ფაუსტი“, თბ. 1969წ. გვ. 576).

დიდი რუსი მისტიკოსი პოეტი ვლადიმერ სოლოვიოვი ეთაყვანებოდა „ციურ დედოფალს“ - მარიამს: „სული ჩემი... მიეახლება ციურ დედოფალს“ („მარადი დღე“, თბ. 1984წ. გვ. 102)

„ციურ მეუღლეს, „ღვთაებრივ ქალს“ უწოდებდა მარიამს ალექსანდრ ბლოკი (მე ბნელ ტაძარში, იქვე, გვ. 145).

„ზეციური ცოლი“ ეზმანებოდა ბლოკს ლაჟვარდებში: „ლაჟვარდებით გარემოცულს, დრო - დარბაზებს ანათებს, თეთრი, თეთრი ანგელოზი გზებს ვარდებით აღავსებს. ზეციური ჩემი ცოლი ტოვებს ცისფერ კამარას, გადიხსნება ოქროს რგოლი, ქათქათა ფრთებს დამალავს“ (იქვე გვ. 168).

გალაკტიონის „საღამოში“ გვეცნაურაება არა უბრალოდ დედოფალი, არამედ „დედოფალი ალვა“.

ალვა ბიბლიაში სიცოცხლის ხის სიმბოლოა, სიცოცხლის ხეში კი ქრისტიანული ღმერთის სახელს გულისხმობენ.

„საღვთისმეტყველო ლიტერატურაში „ხე ცხოვრებისა ძირითადად უფლის ალეგორიული სახელი, ან მისი მეტაფორაა, მაგრამ გამონაკლისის სახით შევხვდებით მას მარიამის სიმბოლოდაც“, წერს პროფესორი ტიტე მოსია (საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996წ. გვ. 122)

ასეთი ორგვარი გაგება აქვს ამ სახეს გალაკტიონის პოეზიაშიც. ერთი მხრივ, ხე ცნობადისა, ზენიტზე მდგარი შორი პალმები, ალვა ტანადი, მზეთუნახავი და მკრთალი სახის ალვა, თოვლიანი ალვა, კიპარისი, ვერხვი, სულიერი ვენახი ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლოდ გვევლინება, ხოლო „ატმის ყვავილების“ „ნაზი ქალი“, „უცხო დედოფალი“, „ატმის ხე“ იდენტური სახეებია და მარიამზე მიგვანიშნებს. „საღამოს“ „დედოფალი ალვა“, რომელიც იხსენება მაცხოვართან ერთად, როგორც კარის ღვთისმშობლის ეკლესიის შემამკობელი, უეჭველად მარიამ ღვთისმშობელია. იგი დაუღუნავს „ცივ ელვას“, ანუ დაუღმდაბლებია ღმერთისუარმყოფელ ეპოქას.

შემდეგი სტრიქონების „ძელში“ იგივე სიცოცხლის ხე, ღმერთი ამოიცილობა, რომლის ნათებასაც „შემოღამების ცელმა“ (ღმერთთან მებრძოლმა დრომ) დაადო რაზა, ანუ აკრძალა მისი ხსენებაც: „ან გაცეცხას, რასაც მარად ანათებს ძელი, ისევ დაადებს რაზას შემოღამების ცელი“.

მაგრამ ერთია უკეთურთა მიერ დროებით გაუკუღმართებული სინამდვილე და სულ სხვაა „ათასის მხედველობის“ მქონე პოეტი, რომელიც ასომთავრულივით ჭვრეტს სხვისთვის შეუმჩნეველს: „ან როგორც ასომთავრულს, მუდამ შევამჩნევ ცაზე სხვისთვის უხილავ ფარულს. მე რად გელოდი ასე“.

„უხილავი“ და „ფარული“, რომელიც გამუდმებით პოეტის სულის თვალის წინაშეა, არის ღმერთი.

მივმართოთ ბიბლიას.

„ჭეშმარიტად, შენ ხარ ღმერთი დაფარული“ (ესაია წინასწარმეტყველი, თ. 45, 15).

„საუკუნეთა მეფეს, უხრწნელ, უხილავ, ერთადერთ ღმერთს-მას დიდება და პატივი უკუნითი უკუნისამდე“ (პავლე მოციქულის I წერილი ტიმოთეს მიმართ, 1,7).

გალაკტიონ ტაბიძე ელის მარიამს – „ლურჯ დას“, რომელიც ქრისტესავით ჯვარზეა გაკრული ურწმუნო ეპოქის მიერ, უღმერთობის ბაცილებით მოწამლული ახალგაზრდობა კი თელავს „ლურჯ ყვავილებს“:

„ჯვარზე გაკრული ელვა ეს ჩემი დაა ლურჯი. ლურჯ ყვავილების თელვა, ახალგაზრდობა ურჩი“.

ამ სტროფში მთავარი აზრობრივი აქცენტის მატარებელი სახეებია „ჯვარზე გაკრული ელვა“, „ლურჯი და“, „ლურჯი ყვავილები“.

ელვისა და ჯვრის ასოცირებას, ელვის წარმოდგენას უფლის სახედ ხშირად ვხვდებით სასულიერო პოეზიაში: „უფალო, ვითარცა ელვაი, გამობრწყინდა აღმოსავალით ჯუარი შენი“ (იოანე მინჩხის პოეზია, თბ. 1987წ. გვ. 41).

მაგრამ ელვა მარიამის სიმბოლური სახელიცაა: „ღმრთისმშობელო...ელვის სახედ განმანათლებელო“ (ნიკოლოზ გულაბერიძე, „გალობანი სუეტისა ცხოველისანი“, „ჩვენი საუნჯე“, ტ. I, 1960წ. გვ. 541).

გალაკტიონის ლექსის „ჯვარზე გაკრული ელვა“ მარიამის სახეა, იგი, როგორც ქრისტეს ჯვარცმის მაყურებელი, თვითონაც ჯვარცმულია, ამასთან, უღმერთო ეპოქაში მეორედაც ჯვარცმული.

ლექსის პირველ სტრიქონში „ცივი ელვით“ შეგვიყვანა პოეტმა უღმერთო, ურწმუნო ეპოქის ჯუნგლებში, ამჯერად კი ჯვარზე გაკრული ელვის სახე შემოგვანათებს. აქ ვლინდება გალაკტიონის უმთავრესი თავისებურება – სახე-სიტყვათა მრავალმნიშვნელობის პრინციპი, როგორც არსებითი ამოსავალი მეოცე საუკუნის ახალი ხელოვნებისა და ამ სახეთა სრულიად განსხვავებულ შინაარსში ჩაღრმავებით ვრწმუნდებით, რამდენად მრავალგვარია მისი ხედვის ასპექტები.

რაც შეეხება „დას“, აქ ისიც შეიძლება გავიხსენოთ, რომ ლექსში „როცა გარშემო ღამე ბნელია“, ღვთისმშობელი „უცხო მედელოს უცხო ასულია“, თეთრი ყვავილია, გალაკტიონი კი მასზე ოცნებით გატაცებული „პალადინი და მარადი ძმობილი“.

„და“ მიჩნეულია მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოდ. ამ სახის წყარო შეიძლება მოვიძიოთ სოლომონის „ქებათა ქებაში“: „ბაღი ხარ დახშული, რძალო, დაო ჩემო, ჭა დაგმანული, წყარო დაბეჭდილი“ (ქებათა ქება სოლომონისა, 4,12).

„საღამოს“ „ლურჯი ყვავილი“ ქრისტეს სიმბოლოა.

ვარდი, ყვავილი სასულიერო ლიტერატურაში მაცხოვრის და ღვთისმშობლის ბუნების გამოსახატავად გამოიყენება (ტ. მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, გვ. 31).

გალაკტიონის „ლურჯ ყვავილს“ თელავს ურწმუნოთა თაობა.

ყვავილის გაუჩინარება, დამსხვრევა, დაშხამვა, გაყინვა, გათელვა, გარდაცვალება არაერგზის გვხვდება გალაკტიონის პოეზიაში და საღმრთო სიყვარულის უარყოფას მოასწავებს.

ასეთ „ურჩ ახალგაზრდობას“, „მიმ-შთამგონებ ახალგაზრდობას“ ყოველთვის უარყოფითად ახასიათებდა პოეტი („მთელი თაობა გარდამავალი“, „აქ საიდუმლო პატარა ქოხის საიდუმლოა კაცობრიობის“).

ყურადღება მივაქციოთ ლექსის სათაურსაც – „სალამო“, რომელიც სულიერი მწუხრის მაცნეა, როგორც „ატმის ყვავილების“ „მზის ჩასვლა“, ან მზის გარდაცვალება ლექსში „მას გახელილი დარჩა თვალები“, ასევე მზის ჩაქრობა („მე დამესიზმრა“).

„სალამო“ დაწერილია 1915წ. ეს დრო აღინიშნება ანტიქრისტეთა თარეშით.

„სალამოში“ „ჯვართან მისული სურო მარტოობაა ქნარის“, ხოლო ლექსში „შემოდგომა უმანკო ჩასახების მამათა სავანეში“ – „თებერვალს უხმობენ, თებერვალს სამრეკლოს ჯვარიდან ყვავები“.

ასოციაცია ჩნდება კ. გამსახურდიას „ფოტოგრაფთან“, რომელშიც წითელჩოხიანმა ხატს ესროლა, შავმა ფრინველმა კი ჯვარი ჩამოიღო ეკლესიის გუმბათიდან. გვახსენდება ასევე „მთვარის მოტაცების“ ახალგაზრდობის ანტირელიგიური პროცესიები.

მოკლედ, გალაკტიონის „სალამოს“ დედააზრი ისაა, რომ „დედოფალი ალვა“ (მარიამი) „ცივი ელვით“ (ეპოქის უღმერთობით) დამცირებულია, ახალგაზრდობა თელავს „ლურჯ ყვავილებს“ (ღმერთის რწმენას), ჯვართან სურო მიდის და ყოველივე ეს ქნარს-პოეზიას ტკივილებით მუხტავს. მსგავსი თემა გალაკტიონის მრავალ ლექსშია სიმბოლურად დამუშავებული („კომკი, „ატმის ყვავილები“, „მიმღერე რამე“).

„ნელ ლერწმით და ვაზის მტევნებით დაგვირგვინებული ქალწული“

გალაკტიონ ტაბიძის პოეზია არის ხორცშესხმა პრინციპისა: „სულის რევოლუციასთან ფორმის რევოლუცია“.

სიმბოლურ-მეტაფორული აზროვნება პოეტის ესთეტიკის ქვაკუთხედი. ამასთან, გალაკტიონის უპირველესი თავისებურებაა მეტაფორის დაკავშირება მსოფლმხედველობასთან, სახე-სიმბოლოთა მრავალმნიშვნელოვნება, მოულოდნელობა, ხედვის, აზროვნებისა და სიტყვის თავისუფლება, რაც წილნაყარია იდუმალების ესთეტიკასთან.

ამ გაგებით მრავალ თავისებურებას ავლენს პოეტი ვენახის, რტოს, მტევნის და ღვინის სიმბოლურ გააზრებაში.

ეს სახეები ბიბლიიდან მომდინარეობს. ბიბლიაში ყურადღებას იქცევს ორგვარი ვაზი: მიწის და ზეცის.

მიწის ვაზი ებრაელი ხალხის სიმბოლოა: „ცაბაოთ უფლის ვენახი ისრაელის სახლი და იუდას ხალხია, მისი სანატრელი ნერგი“ (ესაია, 5,7).

„იმ დღეს იმღერეთ სანატრელ ვენახზე (ესაია, 27,2)

„მე უფალი მცველი ვარ მისი, ყოველწამს ვარწყულებ და ვიცავ დღითა და ღამით, რომ არავინ დააზიანოს“ (ესაია, 27,3).

წყლის პირას დარგული ნაყოფიერი ვაზი – ისრაელი ღვთის რისხვით გვალვიან უდაბნოში იქნა გადასახლებული: „დედაშენი ვაზს ჰგავდა, ბროწეულის ყვავილს, წყლის პირას დარგულს, ნაყოფიერი და რტომრავალი იყო უხვი წყლის გამო“ (ეზეკიელი, 19,10)

„მაგრამ რისხვით ამოიძირკვა და მიწაზე იქნა დაგდებული; აღმოსავლეთის ქარმა გაახმო მისი ნაყოფი (ეზეკიელი, 19,12)

„ახლა უდაბნოშია დარგული, უწყლო და გვალვიან ქვეყანაში“ (ეზეკიელი, 19,13).

ისრაელს-ღვთის რჩეულ ვენახს ხშირად ჰქონია ჭეშმარიტი გზიდან გადახვევის მომენტები: „მე დაგრგე რჩეულ ვენახად, ჭეშმარიტ თესლად დაგთესე, როგორ გადაჯიშდი და უცხო ვაზად როგორ შემეცვალე?“ (იერემია, 2,21)

„დავიწყებული გყავს შენი ხსნის ღმერთი და კლდე შენი სიმტკიცისა, გაგიშენებია ნეტარების ბაღები და უცხო ვაზები ჩაგიყრია“ (ესაია, 14,10), საყვედურობდა ღმერთი ისრაელს.

სახარების „მევენახე“ მამაღმერთია, „ვაზი ჭეშმარიტი“ – ქრისტე: „მე ვარ ვაზი ჭეშმარიტი და მამაჩემი მევენახეა“ (იოანე, 15,4).

ზეციური ვენახი გვეცნაურება ზირაქის სტრიქონებში: „მე, ვითარცა ვენახმან, აღმოვაცენე მადლი და ყუავილი ჩემი, ნაყოფი დიდებისა და სიმდიდრისა“ (ზირაქის სიბრძნე, 1,6).

თანახმად „ნეემირებული ძლისპირნისა“ (გამოქვეყნდა 1982წ. XI ს. დამლევისა და XII ს. დასაწყისის ხელნაწერის მიხედვით), მარიამი არის „საღმრთო ვენახი, ცხოვრების მტევნის მტვირთველი (გუ.341), სიწმინდის ვენახი (გვ. 597), „რქამშვენიერი ვენახი“ (გვ.675).

„სინურ მრავალთავში“ (864 წლისა, გამოქვეყნდა 1959წ. აკაკი შანიძის რედაქციით, წინასიტყვაობითა და გამოკვლევებით) მარიამი მოხსენებულია, როგორც „მშვენიერი ვენახი“ (გვ.6).

„დაუჯდომელში“ მარიამი არის „ვაზი მორჩისა დაუჭკნობელისაი“. „ნორჩი“ რტო, „დაუჭკნობელი მორჩი“-მაცხოვარი, რომლის გამომღებია ყურძნის ხე, ანუ ვაზი“ (ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1996წ. გვ.85).

სასულიერო პოეზიაში თავისებურად გრძელდება წინარე ტრადიციები.

იოანე მინჩხის პოეზიაში ქრისტე არის „ვენახი ცხოვრებისაი“, მარიამი- „ვენახი, სამეუფო“, „ვენახი ჭეშმარიტი“, „ტევანი ტკბილი“.

„ჭილ-ეტრატის იადგარში“ მარიამს ეწოდება „ვენახი ჭეშმარიტებისა“, ქრისტეს - „ტევანი ცხოვრებისაი“ (გვ.151).

იოანე მტბევარის მიხედვით, ქრისტე არის „ვენახი სულიერი“, მისი მოძღვრება კი „ცოდვილთა გამაცოცხლებელი ტევანი“ (პ. ინგოროყვა, „ძველი ქართული სასულიერო პოეზია“, 1913წ. I).

იოანე მტბევარი წმინდანებს ვენახის რტოებად წარმოსახავს, რომლებიც „სათნოების მტევანს“ ისხამენ და სულიერ ღვინოს იძლევიან: „რტოდ ვენახისა

საღმრთოისა გამოსჩნდი შენ, ბასილი, სათნოებისა მტევანი გამოიხოვენ სასო და ღვინო გულისხმისყოფისაი ასუ სამწყსოთა ქრისტისათა“ (იქვე).

ჰიმნოგრაფიაში „საღმრთო ვენახი“ მარიამსაც ეწოდება („ნევმირებული ძლისპირნი“, 1987წ. გვ. 81).

სიმბოლური გაგებისაა იოანე მტბევარის „ტევანი სულიერნი“, „სათნოებისა ტევანი“, „ტევანი შუენიერნი“, ეზრას-„ტევანი ტკბილი“, მიქაელ მოდრეკილის „ტევანი სიტკბოებისა“, „ვენახი სიწმინდისა“.

სინურ მრავალთავში ღვთაების სიმბოლოა „ტევანი ჭემმარიტებისა, ახლისა ვენახის კვირტი“ (სინური მრავალთავი 864 წლისა, ა. შანიძის რედაქციით, 1989წ. გვ. 66).

დემეტრეს საგალობელში მარიამს ეწოდება „ახლად აყვავებული ვენახი“. იოანე შავთელის „აბდულმესიანში“ თამარი მოიხსენება, როგორც „ვენახი კეთილგანსხმული“, „სიბრძნის ვაზი“.

დავით გურამიშვილის „დავითიანში“ ქრისტე სახელდებულია, როგორც „კარგი ყურძენი“, ღვინო კი სულის სიმბოლოა: „სხეულში დასადგურებულ სულს პოეტი მხატვრულად წარმოსახავს, როგორც ჭურჭელში (საღვინე) მდგარ ღვინოს. ადამიანმა კეთილ ღვინოს სუფთა ჭურჭელში უნდა მიუჩინოს ადგილი, სადაც ყოვლად შეუძლებელია მისი წახდენა: „ხორცსა აქვს დანაშაული, სულისა არა ბრალია, სულია ღვინო კეთილი, ხორცი ჭურჭელი მყარია“ (ტ. მოსია, „დავითიანის“ ლიტერატურული წყაროებისა და პოეტიკის საკითხები“, თბ. 1989წ. გვ. 64-65)

ილია ჭავჭავაძის „მგზავრის წერილებში“ სულიერება, განათლება ნაგულისხმევი „მშვენიერი და ბრწყინვალე მტევნის“ სახეში, რომელიც დაპირისპირებულია „ძალყურძენასთან“.

ცნობილია სიმბოლური ჯონ სტეინბეკის „მრისხანების მტევანი“. „მტევანი იძლევა ღვინოს, როგორც სიტყვამ მისცა თავისი სისხლი. ვენახის სიმბოლოს განშტოებანია ვენახი და ყველაფერი ის, რაც რთველთან, ნაყოფის მიღებასთან არის დაკავშირებული“ (რ. ბარამიძე, „ნარკვევები მხატვრული პროზის ისტორიიდან“, თბ. 1966წ. გვ. 169).

ბიბლიაში, თეოლოგიაში ხე ცხოვრებისა ღვთის სიმბოლო იყო, წარმართობის ხანაში ქართველი კაცი კი ვენახს სიცოცხლის ხედ ნათლავდა (ვ. ბარდაველიძე, რ. სირაძე).

გალაკტიონი თავისებურად სარგებლობს ბიბლიის, ჰიმნოგრაფიის, წინაპარ კლასიკოსთა მდიდარი ტრადიციებით. პოეტი შემოქმედებითად იყენებს ვენახის, რტოს, მტევნის, ღვინის მხატვრულ სახეებს. ამ დამოკიდებულების შინაარსი გახსნილია თვით პოეტის მიერ, როცა იგი სიმბოლური ღვინის მტევნების, „ფერიული აკიდოს“ სიყვარულზე, სიფხიზლის გრძნობაზე გვესაუბრება: „ძველისძველ ღვინოს და მძიმე მტევნებს, ფერიულად მკრთოლავ აკიდოს-სვამს და თავისთვის თვალყურს ადევნებს, რომ თვალეხს რული არ მოაკიდოს“ („ძველისძველ ღვინოს“).

გალაკტიონის შემოქმედებაში ეს ცნებები მრავალგვარი გააზრებისაა, ერთ-ერთი გაგების მიხედვით კი, სულიერი ვენახი ქრისტეს სიმბოლოა, რაშიც იოანე მტბევარის ტრადიციის - („ტევანი სულიერი“) ახლებური განცდა იგრძნობა.

პოემა „მშვიდობის წიგნში“ ერის დაკარგული წიგნის მაძიებელ ტარიელზე თამარი ამბობს: „მამ ვლი სულიერ ვენახთა წინდვით“. ამ ნაწარმოებში იდენტური სახეებია სულიერი ვენახი, წყარო, გზა, მზე, ხომალდი, წიგნი (მრავალგვარი ეპითეტით) და ყველა მათგანი საღმრთო სახელია.

ვაზის, მტევნის სახეები გალაკტიონმა თავისუფლების, სიყვარულის, სიცოცხლის მომღერალ პოეზიას დაუკავშირა და შთაგონების ახლებური ნაყოფით მოგვჩიბლა: „მტევნები, სავსე მზის ალუბლებით, გულში რეკავენ სიცოცხლის ქარად, მახარებს ჩემი თავისუფლება და სიყვარული მახარებს მარად“ („გადავიარეთ მრისხანე ზღვები“).

მტევნები, სიცოცხლე, სიყვარული საღმრთო სახელებია. ღმერთი არის „გზა, ცხოვრება, ჭემმარიტება“ (იოანე ,14,6). „ღმერთი სიყვარულია“ (იოანე, I, 4,8).

ბიბლიაში ფიგურირებს „ყურძენი ნაღვლისა, ყურძენი სიმწარისა“ (I სჯული, 32,32), სასულიერო პოეზიაში კი „სათნოების, ჭემმარიტების, სიტკბოების... ტევანი, სულიერი ტევანი“.

გალაკტიონი ამრავალფეროვნებს წინარე პოეტურ ტრადიციებს.

ლექსში „სიცოცხლის მტევნები“ რელიგიური სახეებია: „სიმართლის თასი“ (მარიამი), „გრძნობის მტევნები“, „სიცოცხლის მტევნები“, „სიცოცხლე“ (ქრისტე): „ხელში გეჭიროს სიმართლის თასი, მასში მტევნები გრძნობის ჩასწურე, რასაც არა აქვს სიცოცხლის ფასი, დალეწე, დასწვი, გაანადგურე! ხელისშემშლელი გაჰკვეთე ბინდი, ხავსს განშორების ცეცხლი აპკურე, გათენებათა იყავ რაინდი-დასწვი, დალეწე, გაანადგურე!“

როგორც ვხედავთ, ახლებური სახეებია „სიცოცხლის მტევნები“, „გრძნობის მტევნები“, „სიმართლის თასი“.

„ეფემერაში“ „გვიანი მტევნების“ სახე იპყრობს ყურადღებას. ლექსში პოეტი თავისი პირველობის, განსაკუთრებულობის რწმენას ავლენს, მომავლისა დიდებისა და მაგიური მარმარილოს ძეგლის საწინდარი კი „ვაზის ჯვარი და გვიანი მტევნებია“: „სადაც ახლა ჯვარია და გვიანი მტევნები, იქ უკვდავი მაგიის მარმარილო იქნება“.

ბუნებრივია, რომ მტევნებს ორგანულად უთავსდება ვაზი და ჯვარი.

„ქართველი კაცისთვის ჯვარი სინათლეა-სინათლე და ნათელი ზესთასოფლური.“

„სანთელი რომ იწვის, მისი შუქიც, მისი სხივცემაც ჯვარსახოვანია.“

„ჯვარი და ნათელი განუყოფელი სხეული („მნოსხეული“) და განუყოფელი სულია („მონოსული“).

„მზე და სინათლე, ანუ მზიური ნათელი, ქართული მითოლოგიით, თავს იყრის სალოცავ ტრიადაში-ჯვარი, ქალის თმა, ვაზი.

„ყოველივე ეს მისტიკაა, ანუ ზეცნობიერი პირველსაწყისის ემანაცია“ (ლევან სანიკიძე, „აპოლოგია ქართული ჯვრისა“, გაზ. „კომუნისტი“, 11 მაისი, 1989წელი).

გალაკტიონის „ავდრის მოლოდინში“ ქალწული დაგვირგვინებულია ნელ ლერწებით და ვაზის მტევნებით: „ნელ ლერწებით და ვაზის მტევნებით მიყვარს ქალწულის დაგვირგვინება“.

ამ კონტექსტის ლერწები და ვაზის მტევნები ქრისტეს სიმბოლოა, ქალწული-მარიამისა. მივმართოთ პოეტისეული სახის პირველწყაროს: „აჰა, მუცლადღებს ქალწული და შობს ძეს და უწოდებს სახელად იმანულს (ჩვენთან არს ღმერთი (ესაია, 7,14).

ვფიქრობთ, ასევე რელიგიური გაგებისაა მთვარესთან დაკავშირებული მტევნები და შადრევნები: „შეკიდებიან მთვარეს, როგორც მძიმე მტევნები, თეთრ-ვარდისფერი ალუჩები და შადრევნები“ („ვინ არის ეს ქალი?“).

მთვარე, პროფესორ ტიტე მოსიას „საღვთისმშობლო სახისმეტყველებაში“ მარიამის სიმბოლოდ მიიჩნევა: „მზესთან, მზისთვალთან ერთად, მარიამის სიმბოლოურ-ალეგორიული სახელია მთვარეც: „მთვარე დადგა წმიდასა ზედა თვისსა, ქალწული უბიწო“ – (უმჯ. იადგარი, 439).

ბენებრივია, რომ ლექსში მარიამთან (მთვარესთან) ერთად მოიხსენება „მტევნები“ და „შადრევნები“, რომლებიც ასევე ქრისტეს სიმბოლოებია წყალთან, წყაროსთან, აუზთან, ნამთან, ცვართან, წვიმასთან ერთად და ეს სახე ფიგურირებს გალაკტიონისავე „შადრევნების ვედრებაში“. „ცა, შადრევნების მძიმე მტევნებით“ – ნათქვამია ლექსში „ცა თოვლით ფენილი“.

„შადრევნების მტევნების“ „ცასთან“ გამოჩენა დედა-ძის სახეებზე მინიშნებაა, რადგან „ცა“ მარიამის სიმბოლოა.

მივმართოთ ფუნდამენტალური გამოკვლევის „საღვთისმშობლო სახისმეტყველების“ ავტორს - პროფესორ ტიტე მოსიას: „სასულიერო მწერლობაში „ცა“ ღვთისმშობლის სიმბოლოურ-მეტაფორული სახელია... „ღმრთისმშობელი... ცაო ღმრთისა, „ცათა ცაო“ (უმჯ. იად. გვ. 461,439 (ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, გვ. 119).

შადრევანის რელიგიურ გაგებას ვხვდებით რაინერ მარია რილკეს ლექსში „შადრევანთა ექო“. „მე გამიცხადდა შადრევნების არსი ფარული“.

გალაკტიონის ლექსი „ოპერის თეატრთან“ სინანულს გვიმხელს იმ „შადრევნის“ გაუჩინარების გამო, რომელიც „იდუმალ მხარეთ“ გვიმხელდა: „იქ აღარ რეკავს ის შადრევანი, იმ იდუმალთა მხარეთ გამხელა“, ე.ი. პოეტი დაუსევდიანებია ღმერთის უარყოფის ფაქტს.

ვფიქრობთ, არც შემდეგი ფრაზებია მოკლებული რელიგიურ გაგებას: „ღამე, მარტოობის მტევნით დახურული“, „უეცრად შემკრთალ შუაღამის მღვრიე მტევანი“.

„მარტოობის მტევანიც“ და „შუალამის მღვრიე მტევანიც“ ზუსტად მიესადაგება ზემოთგანვითარებულ აზრს, რადგან მათში შეიცნობა ქრისტეს მარტოობა, მოწაფის გაცემით სულშემღვრეული უზენაესის ტკივილი. ძნელია, ამ სახეებს სხვა გაგება მიუსადაგო.

სიმბოლურია და ეროვნულ პრობლემებს გვიცნობიერებს ვაზის ჯვარი, „ობოლი ვაზი“, ილია ჭავჭავაძის „ობოლი ვაზის“ გახსენებას რომ იწვევს: „მტევანი, ვაზის ჯვარი, ოხვრა ჩემი მამულის, ტირის ვაზი ობოლი, მცნობი გზის მეწამულის“.

„ობოლი ვაზის“ სახეში ამჯერად შვილის ჯვარცმისას ატირებული მარიამი გვეცნაურება, „მეწამულ გზაში“ – სისხლიანი ქრისტე, გზა ხომ ქრისტეს სიმბოლური სახელია.

გალაკტიონის “ზვარის აფოთლებაშიც” ილია ჭავჭავაძის ტრადიცია იგრძნობა: „ო, მამულო, აფოთლდება ცვარით მსხმოიარე ზვარი“. ამ ფრაზის „ცვარი“ ქრისტეს სიმბოლოა, „მსხმოიარე ზვარი“ – მარიამისა.

მივმართოთ პირველწყაროს: „ვიქნები ცვარი ისრაელისთვის, აყვავდება როგორც შრომანი და ლიბანივით გაიდგამს ფესვებს“ (ოსია,12,1)

ასეთივე გაგებისა ბიბლიაში „ნათლის ცვარიც:“ „ნათლის ცვარია შენი ცვარი“ (ესაია, 16,19).

ეროვნული ტრიადა: „მამული, ენა, სარწმუნოება“ ერთდროულად შეიცნობა გალაკტიონის „მამულში“, სადაც „მოხუცი მამა“ მამაღმერთია, ვენახი-ქართველობა, რომელსაც ერთდროულად გასჩენია ტერიტორიულ – დემოგრაფიული, ენისა თუ სარწმუნოების პრობლემები, რაზედაც მიგვანიშნებს „სხვა ხალხის“ ჟრიამული.

ბიბლიაში ვენახის (ანუ უფლის რჩეული ხალხის-ებრაელობის) გასხვლა თუ ტოტების მთლიანი შეჭრა მისი გადაჯიშებისას (სხვა ერებში გათქვეფვის, ჭეშმარიტი ღმერთისადმი გულგრილობის მომენტებში) ხდება, ურწმუნოება ყოველთვის უფლის სასჯელით მთავრდება, ანუ სხვაგვარად, მამაღმერთის პრეროგატივაა სამყაროში ეროვნული სიწმინდის, დემოგრაფიული პრობლემის, სარწმუნოებისადმი ერთგულების საკითხების მოგვარება, რასაც იგი ანგელოზის ხელით ადასრულებს.

გალაკტიონს, როგორც „მამულში“, ისე „მშვიდობის წიგნში“ ამრწუნებდა „დევების უგონო აურზაური“, „მრავალ ათას ხმის ... თავდასხმა და სითამამე“, „სხვა ხალხის ჟრიამული“, საინფორმაციო ველში უზენაესი ელანდებოდა „მოხუცი მამის“ სახით, როგორც ძირძველი ქრისტიანი ერის შემწე, რომელიც გასხლავდა გადაგვარების გზაზე დამდგარ ვაზს უნაყოფო ტოტებისაგან. მივმართოთ „მოხუცი მამის“ წყაროებს.

დანტეს „ღვთაებრივ კომედიასში“ ქრისტე სახელდებულია, როგორც „წმინდა მამა“.

გოეთეს „კაცობრიობის საზოგაროში“ მამაღმერთი გვევლინება, როგორც „მოხუცი მამა, წმინდა მამა“, „როს ღრმა მოხუცი წმინდა მამა თავისი ხელით კურთხეულ ელვებს ღრუბლებიდან მიწაზე სთესავს, ვეამბორები მოწიწებით

მისი სამოსის კალთას, ბავშვივით მიამიტად ათრთოლებული” („გოეთე, „ლირიკა“, თარგმანი ვ. ბეწუკელის, თბ. 1967წ. გვ. 89).

გალაკტიონის შემოქმედებაში ყურადღებას იქცევს გამხმარი ვაზები, დაუსრულებელი სეტყვით განადგურებული ვენახები, რაშიც ღრმა ქვეტექსებია ნაგულისხმევი.

ბიბლიაში რწმენისადმი, ჭეშმარიტი ღმერთისადმი გულგრილობას უნაყოფო ვენახზე მინიშნება გვაუწყებს: „დაცარიელებული ვენახია ისრაელი, ნაყოფსაც თავის მსგავსს იძლევა“ (ოსია, 10,1).

იოველ წინასწარმეტყველი ჰგოდებდა: „გადახმა ვაზი და დაჰკნა ლეღვი. გახმა მინდორში ბროწეული, ფინიკი, ვაშლი და მთელი ხეხილი. ამიტომაც გაუშრა სიხარული ადამის ძეს“ (იოველი, 1,12).

„გადახმა პური“ (იქვე, 1,17)

„დაიშრიტა წყლის სათავეები (იქვე,1,20)

ზეციური ვაზი, ზეციური პური, წყალი საღმრთო სახელებია.

ურწმუნოების ტრაგედიას გალაკტიონი დაუსრულებელი სეტყვით დაღუპული ყვავილების და ვენახების ჩვენებით გვიცნობიერებს: „...მაგრამ დაცემული არვის ვენახები, თუმცა მრავალია გულში დაგუბული, როგორც ყვავილები, როგორც ვენახები, დაუსრულებელი სეტყვით დაღუპული“ („არ ღირს ერთ ცრემლად“).

აბრაამისა და სოლომონის ყვავილები უფლის სიმბოლური სახეებია. გავიხსენოთ ერთი მაგალითი: „ყვავილები დაჩნდნენ მიწის პირზე, ჟამი გალობისა მოიწია და ხმა გვრიტისა ისმის ჩენს მხარეში“ (ქებათა ქება სოლომონისა, 2,12).

ზეციური ვაზის,, ჭეშმარიტი ვაზის“ უფლის სახელად მოაზრების მაგალითი სახარებაში გვხვდება (იოანე, 15,4).

ქარტხილგადავლილი უნაყოფო ხეხილი და გამხმარი ვაზი ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის სიმპტომებს ააშკარავებს გალაკტიონის „მუხებში“: „ვაზები გახმა. აღარ მოაქვს ნაყოფი ხეხილს, გადაუვლია აქაც ქარტხილს“

„არდაბრუნებაში“ გრიგალისაგან გატაცებული ვაზის ლერწით იქმნება მინიშნება რწმენის იავარქმნაზე: „აი, გრიგალმა გაიტაცა წითელი ლერწი ვაზის ბუნების“...

ამაღლებულობის განცდას ქმნის ვენახის შედარება ტაძართან: „ვენახე ვენახი, როგორც ტაძარი, ისეთი არსად ჯერ არ მენახა – უზარმაზარი და იისფერი ფურცლები ვაზის. სანთლებს ვენახში უმძიმეს ქარვის მტვევებად აზის, ვით ფერფლი ნახშირს“ („მოგონებები იმ დღეების, როცა იელვა“).

ეროვნული აღმავლობა – სიდიადე გალაკტიონის პოეზიაში მრავალგზის არის წარმოჩენილი ვენახის საშუალებით: „საყვარელი მამული ჰყვავის დიდი დიდებით, მდინარე და მამული ზვრებით სულ დიდ-დიდებით“ („საყვარელი მამული“).

სხვაგან ობოლი ვაზი ყვავილზე შეყვარებულად წარმოიდგინება: „ბაღში ნაკადის ზვირთი ზვირთზე ხტის, ვაზი ობოლი ირხევა, კრთება და იქვე გაშლილს ნაზად ზრდილ ყვავილს – არ შემეყვარებ? – ეჩურჩულება”.

პოეტის შემოქმედებაში განუყრელია ჩუქურთმა, ვაზი, ქალის თმა და მზე, რაც ორგანულია ქართული მსოფლგანცდისათვის (რ. სირამე, „სახისმეტყველება“, თბ. 1977წ.)

ლექსში „მტევანი, ვაზის ჯვარი“ არის სტრიქონები: „ამღერდება სხვაგვარად ტყვიებით დანახვრეტი, მტევანი ათას წლისა – ქვისგან გამონაკვეთი“. სხვაგან ჩუქურთმისა და ვაზის მტევნების მსგავსებაა მონიშნული: „და მტევნების სულ მწიფეზე მწიფის მსგავსებაა ჩუქურთმები ბზიფის“ („შედეგა ცხენი“).

მტევანი ახალ-ახალ ხილვებთან არის დაკავშირებული გალაკტიონის ლექსებში. რუსთაველის სიტყვა გალაკტიონისთვის არის „მარგალიტა... მტევანი“: „მარგალიტა დიდთა მტევნად და ქროდა ჰქროდა სიტყვათ შენტა შადრევანი“ („ისევ მესხის გამოხედვა“).

გვხვდება ყურძნის მტევნებით ჩამოწოლილი ღამე, საიდანაც ხიტროვ რინიკი „სწურავდა არაყს“ („ჯონ რიდი“), შადრევნების მტევნები, აკაციის მტევანი, ტირიფის მტევანი, ალუჩების მტევანი, მტევნები ფუტკრის, მტევნები ხელის“.

„ივლისისფერი ყინვის თასებით“.

იდუმალემა, სიმბოლურ-იგავური სახეებით აზროვნება გალაკტიონ ტაბიძის ერთ-ერთი მთავარი ესთეტიკური პრინციპია. ამასთან, მისი მეტაფორები, უმეტესად, ურთულესი მსოფლმხედველობის გასაღებია.

აზროვნების ასეთ წესს ერთგულებს პოეტი ხშირ შემთხვევაში და ხილულის საშუალებით მიჰყავს მკითხველი უხილავამდე, საგნობრივით მიგვანიშნებს მიღმურზე, მიწიდან აყვავართ ზეცამდე. „სივრცეთა გრადაციებს“ მისჩერებია მისი უტყუარი მზერა.

ამჯერად გვანტერესებს გალაკტიონის “ალვები თოვლში” და მისი ენიგმური სახეები. მივმართოთ ნაწარმოების ტექსტს: „დაათრობს მთვარე თოვლიან ალვებს ივლისისფერი ყინვის თასებით! სითეთრე შვენის მაღალ მწვერვალებს, ვით სასძლოს ფარჩა და ალმასები. მოკრიალებულ ჰაერში ოდეს გულცივად ბრწყინავს ფარჩა ნათელი, ოჰ, ნეტავი არ შეირხეოდეს გადაზნექილი სიზმრების წელი! მკრთალი ვარდები დასცვივა ხელებს, ჩამოიშლება შუქი-პირბადე და უცნობ ღამის შორ საკურთხეველს უნდა ვუხმობდე განთიადამდე. დგას გაყინულთა ოცნებათ კრება: მთა თეთრი, როგორც მაღალი რაში... და უჩვევ ნათელს ეალერსება ჩვეულ სიცივის მძინარებაში“.

ამ ლექსს შეეხო თავის სადოქტორო დისერტაციაში თეიმურაზ დოიაშვილი და სწორად შენიშნა, რომ მასში დაპირისპირებულია „უჩვეულო

ნათელი“ და „ჩვეული სიცივე“. გამოყო „ივლისისფერი ყინვის თასები“ და მუსიკალობის პრინციპით შექმნილი უწოდა. ლექსის საერთო ჩანაფიქრსა და სხვა სახეებზე არ შეჩერებულა.

თ. დოიაშვილის აზრით, ნაწარმოებში განხორციელებულია სიმბოლისტური დევიზი: „რეალურიდან ზერეალურისკენ“. ლექსში მოცემულია დუალისტური კონცეფცია- ემპირიული სინამდვილე („ჩვეული სიცივე“) და ირეალური ქვეყანა („უჩვევი ნათელი“). დუალიზმის დაძლევა ხდება ობიექტური სინამდვილის გარდაქმნით პოეტის სუბიექტურ ხილვებში – „ჩვეული სიცივიდან უჩვევი ნათელისკენ“.

„ლექსში საგანთა ემპირიული ასახვა ადგილს უთმობს მეტაფიზიკურად გარდაქმნილ პოეტურ ხილვას, „სხვა რეალობას“. ხორციელდება ის, რის გამოც ა. ბელი წერდა: „სახე, როგორც ცნობიერების განსაზღვრული შინაარსის მოდელი, არის სიმბოლო. განცდათა სიმბოლიზაციის მეთოდი სახეების მეშვეობით არის სიმბოლიზმი“ (ა.ბელი, „არაბესკები“, 1911წ. გვ. 254), აცხადებს მეცნიერი.

ფრაზა „ივლისისფერი ყინვის თასებით“ ახსნილია შეუცნობის, ირაციონალურის გამოხატვის სურვილით, რამაც სიმბოლიზმი მუსიკასთან მიიყვანა. ხაზგასმულია „მინიშნების პოეტიკა“ („დღიურ პროზიდან“).

თ. დოიაშვილის სადოქტორო დისერტაციის ავტორეფერატიდან „გალაკტიონ ტაბიძის სახეობრივი აზროვნება“, თბ. 1995წ.)

ვფიქრობთ, სიმბოლურია ლექსის სათაურის „ალვები“, რომელიც თოვლის თანხლებით არის წარმოდგენილი.

სიმბოლური ხის მრავალნაირი ვარიაცია გვხვდება გალაკტიონის ლექსებში: არსებობის ხე, ბოროტების ხე, უსახელო და გაცამტვერებული ხე, ცეცხლწაკიდებული ფანტასტიური ხე, ახალ ცხოვრების ხე და ხეხილი, მარადი ხე, ცნობადის ნერგი, ხის წვეთი, სიცოცხლის ხე, სიმართლის ხე, ყველა ხე, „თაღხის“, ცრემლის ხე, სულიერი ვენახი.

ამ ტიპის სახეებია: ზენიტზე მდგარი შორი პალმები, მზეთუნახავი და მკრთალი სახის ალვა, ალვა ტანადი, ვერხვი, ტირიფი, კიპარისი, ბზა, მუხა.

დამაფიქრებელი ფრაზებია: სულშეხუთულ ხეთა მეფური... ზრდა, ალვის სულის ზრდა, ალვის ხის გადარჩენა, ატმის ხის სულის... თრთოლა, ყველა ხე ლექსებს შრიალებს...

„ალვები თოვლში“ მისტიკურის დომინანტით, დაფარული ქვეტექსტებით, უჩვეულო ხილვებით იპყრობს ყურადღებას. მასში უნდა გაიშიფროს ცალკეული ლექსიკური ერთეულები, უმთავრესი აზრობრივი დატვირთვის მქონე ფრაზები. ესენია: მთვარე, თოვლიან ალვებს რომ ათრობს ივლისისფერი ყინვის თასებით, სითეთრით დამშვენებული მწვერვალები, სასძლოს ფარჩა და აღმასები, გადაზნექილი სიზმრების წელი, ხელებისგან დაცვნილი მკრთალი ვარდები, ჩამოშლილი შუქი-პირბადე, უცნობი ღამის შორი საკურთხევლისა და განთიადის ლოდინი, თეთრი და რაშივით მაღალი

მთა, უჩვეუვი ნათელი და ჩვეული სიცივე, რაც კოსმიური სიცივის ასოციაციას ქმნის.

„გადაზნეილი სიზმრები“ და მისი „წელი“, ვფიქრობთ, პოეტის ხილვებია. სიზმარი, ზღაპარი ხშირად პოეტური გამონაგონის იდენტურია გალაკტიონის პოეზიაში (ამ პრობლემას დაწვრილებით ვეხებით ჩვენს პირველ წიგნში „გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიის პრობლემური საკითხები“, თბ. 1991წ. გვ. 31-46).

მაინც რა იხილა პოეტმა თავის სიზმრებში? აკი ხაზს უსვამდა თავისი სიზმრების განსაკუთრებულობას: „მე ვხედავ სიზმრებს არათქვენებურს“. პოეზია ხომ „არამიწიერი სიზმარია (ა.ბლოკი), „თვალღია სიზმარი“ (გ. რობაქიძე), „დედამიწის სიზმარი“ (ტ.გრანელი), „უნებური სიზმარი“ (გალაკტიონი).

ვგაგონდება სტეფან ცვაიგის ნათქვამი დოსტოევსკის წინასწარმეტყველურ სიზმრებზე: „მისი სამყარო... შესაძლოა წუთისოფლის ყველაზე სრულყოფილი ჰალუცინაციაა, სულის მომლანდებელი ღრმა და წინასწარმეტყველური სიზმარია, სიზმარი, რომელიც სინამდვილესაც კი ჯაბნის, მაგრამ ეს მაინც რეალიზმია, საკუთარი საზღვრებიდან ფანტასტიკურში რომ გადასულა... უჩვეულოდ ზუსტი, ფანტასტიკური დეტალებით მიწასთან არიან მისი გმირები მიჯაჭვული, არც ერთი მათგანი არაა ლანდების სამყაროს ბინადარი“ (სტ. ცვაიგი, „დოსტოევსკი“, წიგნში „ფანტასტიკური ღამე“, თბ. 1966წ. გვ. 211, 243).

ჩვენის აზრით, პოეტმა, ერთი მხრივ, ღვთაებრივი სიმაღლე და სიწმინდე იხილა, გონიერი ზეცის ბინადარნი საკუთარ სულში დავანებულნი, მეორე მხრივ კი, დაცვენილი ვარდები, დამდაბლებული შუქი, გაყინული ოცნებები, ჩვეული სიცივე და უცნობი ღამის, განთიადის, უჩვეულო ნათლის ნატვრამ აიტანა.

გალაკტიონის ალვა, პალმა, კიპაროსი, თალხის, ცრემლის ხე, ვერხვი, ბზა, სულიერი ვენახი, ტირიფი, ნაძვი არის სიცოცხლის ხის ვარიაციები.

სიცოცხლის ხე არსებობას ბიბლიაში, კერძოდ, შესაქმეში იწყებს და ღვთაების სიმბოლოა (წიგნი დაბადებისა, 50,9).

იოანეს გამოცხადების „ხე ცხოვრებისა, ნაყოფისა გამომღებელი ათორმეტთა ნაყოფთა“ (თ. 22, 1-2) – ქრისტესა და მის თორმეტ მოციქულს გულისხმობს.

ახალ აღთქმაშივეა შექმნილი ამ სახის ახლებური ვარიაცია: „შეიწყნარეთ ნერგი სიტყვისაი, რომელ შემძლებელ არს ცხოვრებად სულთა თქვენთა“ (კათოლიკე ეპისტოლე იაკობისა, 1,2)

ღვთისმეტყველებაში ასეა კომენტირებული სიცოცხლის ხე: „ხე ცხოვრებისაი, ვითარცა ხატებაი ღმრთისაი“ (გრიგოლ ნოსელი).

ამგვარად განმარტავს ამ სახეს იოანე დამასკელი.

„ღვთაებრივ კომედიაში“ ქრისტეს სიმბოლოა „დიადი ხე“, „ხე ტკბილი“: „ამასობაში მივეახლეთ ჩვენ ხესა დიადს“ („ღვთაებრივ კომედია“, თბ. 1941წ. გვ.234).

ქართულ ჰიმნოგრაფიაში გაიგივებულია „სიცოცხლის ხე“ და „ცნობადის ხე“ და იგი ხან მარიამს, ხან ქრისტეს გულისხმობს.

დავით გურამიშვილის ფრაზა: „ზედ გულზე ვიბი იგი ხე, კაციანი და ღვთიანი“ – ქრისტეს ორბუნებოვნებას გამოხატავს და ძალზე ორიგინალურია“ (ტ. მოსია, საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1995წ. გვ. 121).

სიცოცხლის ხის სახეებია ლიბანის ნაძვი (ა. ბაქრაძე), ალვა, პალმა, კიპარისი (ზ. გამსახურდია), ვაზი (ვ. ბარდაველიძე, რ. სირაძე, გ. მურღულია).

გ. ტაბიძის „ალვა“ სიცოცხლის ხის (ღმერთის) სინონიმია. მისი წყაროა ბიბლია, რომელშიც ღმერთი ამბობს: „მე ამწვანებული ალვა ვარ, ჩემგან გექნება შენ ნაყოფი“ (ოსია, 13,9).

ეს ალვა პოეტმა მოიაზრა თოვლში, გაყინული ოცნებების, „ჩვეული სიცივის“ ფონზე, როცა ხელებიდან დაცვენილია „მკრთალი ვარდები“, ჩამომლილი და დამდაბლებულია შუქი.

ყვავილი საღმრთო სახელია.

„ყვავილი ცხოვრებისა“ მიჩნეულია ქრისტეს სიმბოლოდ.(ტიტე მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, გვ. 105-107).

საოცარი შესიტყვებაა „მთვარე... თასებით ანუ ყინვის თასებით, რომელიც ათრობს თოვლიან ალვებს.

მთვარის მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოდ გააზრების ორი მაგალითი აქვს დამოწმებული პროფესორ ტიტე მოსიას „საღვთისმშობლო სახისმეტყველებაში“. იგი წერს: „მზესთან, მზისთვალთან ერთად მარიამის სიმბოლურ-ალეგორიული სახელია მთვარეც: „მთვარე დადგა წმიდასა ზედა თვისსა, ქალწული უბიწო“ („უძველესი იადგარი, გვ.439). „წყობილსიტყვაობის“ ავტორი წერს: „საყდრად მზედ, ვითა წინაშე ღვთისა ქმნილად, ხოლო მთოვარედ გამტკიცებულად სავსედ“. მაგრამ მაცხოვრის დედის სიმბოლოდ... მთვარის გამოყენება დიდად გავრცელებული როდია სასულიერო მწერლობაში“, ასკვნის მეცნიერი (ზემოთდასახელებული მონოგრაფია, გვ. 99)

თასი, ფიალა, რომელშიც გედენამა ჩასწურა ცვარი საწმისის, მარიამის სიმბოლოა.

შემთხვევითი როდია, რომ გალაკტიონის ალვა (სიცოცხლის ხე) თოვლიანია, თასი (მარიამი) გაყინული.

ვფიქრობთ, „ივლისისფერი ყინვის “თასების” ჩანაფიქრის გახსნაში დაგვეხმარება პოეტის სხვა ანალოგიური სახეები.

არამარტო ივლისში, მაისშიც მოელის გალაკტიონის ლირიკული გმირი ყინვას: „მაისის დღეებს ის მოელის,ვით ზამთრის ყინვას, თითქო სამუდამოდ დამჭკნარა მდელი, გაახსენდება რაღაც მკაცრი და აღარ სძინავს და იმეორებს:

გაჩუმდი, მკვლელი“ (ვით აფეთქება) “აქვე „თითქო უსაზღვრო საღამოა და მთა ბინდდება”.

გაზაფხულის თოვლი, თოვლიანი ნაძვი და გაყინული ნაკადულის სახე მნიშვნელოვანი ჩანაფიქრისაა სხვა ლექსშიც: „თეთრ თაველის ქვეშ სიზმრებს წაჰყვა მთის გრეხილი უხმო, შორი... თოვლის ფიფქით შეიმოსა ნაძვი ტოტებდახლართული და მღელვარე გაზაფხულზე გაიყინა ნაკადული. გაიყინა ცის ლაჟვარდი, გაიყინა ქვეყნის გული“.

ე.ი. მთავარია, რომ თოვლში მთა გაუჩინარდა, ნაძვი თოვლით შეიმოსა და ეს მოხდა გაზაფხულზე.

მთა მარიამის სიმბოლოა. ეს სახე მომდინარეობს დანიელის წინასწარმეტყველებიდან: „ჰხედავთ, ვიდრე არა გამოეკვეთა ლოდი მთისაგან თვინიერ ხელის“ (დან. წინ. 2,34). მთა წმინდა მარიამის სიმბოლოა, ლოდი-ქრისტესი (ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, გვ.98).

ნაძვი საღმრთო სახელია: „ასე ამბობს უფალი ღმერთი: ავიღებ ტოტს მაღალი ნაძვიდან და დავრგავ: მაღალ და ასვეტილ მთაზე დავრგავ“ (ეზეკიელი, 17,22).

გალაკტიონთან თოვლიანია ნაძვიც, ალვაც, მთაც და ეს საბედისწერო თოვლი მოდის გაზაფხულზე.

იყინება ყვავილებიც („ორნამენტი“).

იყინება ტბა, იყინება სისხლი, სიშავეში იყინება და არ არსებობს ცა: „მე მარწმუნებდნენ: ფოთლები გაჰქრა, ცა არ არსებობს მღვრიე თუ წმინდა, რაღაც უნიჭო ოცნებამ დაჰკრა და სიშავეში იგი გაყინდა . მე მარწმუნებდნენ, რომ არ იქნება, შენ დაუსჯელად გიყვარდეს იგი, მარწმუნებდნენ, რომ არ გარდიქმნება მკაცრი დღეების ყოფა და რიგი“ (მე მარწმუნებდნენ“). მართლაც, ღმერთის სიყვარული დაუსჯელად არ შეიძლებოდა ურწმუნოების ზეობის ჟამს.

ლექსში „ოფორტი“ „ელვარე თოვლში მიჰქრის მარხილი, რომ მოიხვიოს თეთრი ავდარი“ აქვე: „გაყინულია თითქო მხედარი და იდუმალ წუხს: რა სიჩუმეა!“

ტოტალური გაყინვის სურათია ლექსში „შეხედეთ მიწა!“, რომელშიც გვხვდება ყინულის სახლები, კომპეები, ყინულის ქალაქი, ყინულოვანი გარემოცვა, რომელსაც ადნობს პოეტის გულის სითბო.

ზამთრის დღეებს ბოროტი სულის თარეში კიდევ უფრო გაუსაძლის ხდის, მოსალოდნელია კოსმიური სიცივის გაბატონება: „ზამთრის დღეები მოდის მწარე ეგზერსისებად, მე რამ ახალი მათი მოსვლით არ მეღირსება. მოდის სიცივე და თარეში სულის ბოროტის, დიდი სიცივე, კოსმიური სიცივე მოდის“.

აშკარაა, რომ ზამთარიც და სიცივეც სიმბოლური აზრისაა.

„არაწმინდა, სამსალით სავსე თოვლზეა“ საუბარი „მშვიდობის წიგნში“: „თოვლო, შენ ისევ გინდა იქნება მისდით განვლილს? მიმღები დავლის, ძალა მომავლის არ მოიქნება... უკანასკნელი შენი სამსალა გვიჩვენო გინდა? ო,

არაწმინდა! სიმართლე ვინ და ან რამ დასძალა? გინდა მომიკლა, მაგრამ ღვარივით დნება ის თოვლი მზის ელვარებით“.

პოემის მიხედვით, თოვლს და ზვავს უგზავნის ჩვენს ქვეყანას „მტერი მეორე“, „მგომობარი მეგობარი“. საყურადღებოა ფრაზა: „სიცივეს მძევლად კარგა ხანს ჰყვანდით“.

„თოვლია“ პოეტის სამშობლო: „...რომ სხვა სამშობლო არ გამაჩნია, რომ ეს თოვლია ჩემი სამშობლო“ „ოფორტი“ მართლაც, პატარა ერებს საბჭოეთში არა საკუთარი, არამედ თოვლიანი ცივი ქვეყანა უნდა ელიარებინათ უპირველეს სამშობლოდ.

ლექსში „გული გრძნობს“ არის საოცარი სახე: „მწუხარე თოვლში წამიყვანა ფერადმა გემმა“.

გემი რწმენის სიმბოლოდ განიმარტება ნეტარი აგუსტინეს მიერ. გალაკტიონისთვის „ფერადი გემი“, რომელმაც არა ქართულ, „გაზაფხულისმაგვარ თოვლთან“, არამედ „მწუხარე თოვლთან“, „გულგამყინველ ვაებასთან“ მიგვიყვანა ერთმორწმუნეობის, ქრისტიანობის სახელით, არის იმპერიული რუსეთი, რომელმაც „შავი თოვლის“ შიშით შეგვზარა.

სიმბოლური ზამთრით, თოვლიანი ალვით და ნაძვით, თოვლით დაფარული მთით, ყინვიანი გულით და თასით მიგვანიშნა გალაკტიონმა ჩვენს ეროვნულ და სარწმუნოებრივ პრობლემებზე. თავისუფლებაწართმეულ, სახელმწიფოწართმეულ ქართველს ღმერთის რწმენასაც უკარგავდნენ, მის მზიურ სულს ყინვიანი და თოვლიანი სულით ატიალებდნენ, რათა დაეკნინებინათ და უფრო კარგად დაემონებინათ.

„დამალული ღალატით, დაფარული ცოდვებით“ („სამრეკლო უდაბნოში“), ყინულიანი გულით განთქმული „უფროსი ძმის“ მიმართება ჩვენი გულით განთქმული ქვეყნისადმი ამრწმუნებს გალაკტიონს და ევედრება უზენაესს: „დაადნე სხივი, სულო ციურო, სიცივისაგან გაყინულ გულზე“...

პოეტი წინასწარმეტყველებდა დიდ ავდარს, კოსმიურ სიცივეს, ბოროტი სულის თარეშს: „ზამთრის დღეები მოდის მწარე ეგზერსისებად, მე რამ ახალი მათი მოსვლით არ მეღირსება. მოდის სიცივე და თარეში სულის ბოროტის, დიდი სიცივე, კოსმიური სიცივე მოდის“.

ამკარაა, რომ ზამთარიც და სიცივეც დიდ, საუკუნო კატაკლიზმებზე მიანიშნებს.

თოვლი შავია, თოვლი ვარდისფერია, თოვლი მწუხარეა, თოვლი იისფერია, ბნელია თოვა, თოვლი ზეციური სისპეტაკეა, თოვლი ქალწულია.

პოეტმა განიცადა „ოკეანე, შორი ყინული“ („მაისმა ისევ მომიტანა ლაჟვარდი ზღვები“).

სულშიც „აუხდენელთა დღესასწაულთ ლურჯი ყინულია“ („ჩემს გულში“). „ყინვა ფეერიულია“, რაც არსებითია, ჩვენის აზრით.

„საუკუნეთა თოვლი“ ქცეულა ერის უბედურებად ლექსში “წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე“.

ზემოთდამოწმებული მაგალითების თოვლი და ყინული დიდი საქვეყნო სატკივრების მიმანიშნებელია.

განსაკუთრებით ერთნაირი სახეები გვხვდება ლექსებში „ოფორტი“, „ალვები თოვლში“, „ქალაქი წყალზე“.

მოკლედ: ყინულის სასახლე, ყინულის ქალაქი, ყინულის კოშკები, ყინულოვანი გარემოცვა, ყინულის გული, გაყინული ცა, გაყინული ოცნება, გაყინული მხედარი, ყინვის თასი, თოვლიანი ალვა, თოვლიანი ნაძვი, თოვლიანი მთა პოლიტიკური და რელიგიური ქვეტექსტების შემცველი სახეებია.

„შავია სიხალისე“, „შავია დიდება“.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ გალაკტიონი დასცინოდა იმ ვაიპოეტებს, რომელნიც „იანვარშიც მაისის ვარდი გაფურჩქვნილის“ ჰანგზე მღეროდნენ („სამოცდაათი წლის პოეტი ქუჩაში მიდის“).

ხშირად ნეგატიურ კონტექსტში მოიხსენება გალაკტიონის საღმრთო სახელები: ყვავილი ჭკნება, იანვრის თოვლი აჭკნობს... სულში ნაადრევ იებს, ვარდი იყინება, წყარო შრება, სიყვარულით აშენებული კოშკები ინგრევა, უჩინარდება გაზაფხულის მზიანი დილა, ქრება, ქიმერებში ვარდება, ლანდად იქცევა ან გარდაცვლილია მზე, ინგრევა ზეცა, იმსხვრევა ხომალდები...

აშკარაა, თოვლში, სიცივეში, გაყინულ გარემოში, “ჩვეულ სიცივის მძინარებაში” დარჩენილი ალვა არაა პატივში, რომელიც სიცოცხლის ხის სიმბოლოა.

გავიხსენოთ, რომ ურწმუნოების ბაცილები მე-19 საუკუნეში გავრცელდა, აკი ილია ჭავჭავაძე წუხდა „აჩრდილში“, რომ სიცოცხლის ხე გახმა, წყარო დაშრა.

საოცარი დატვირთვა აკისრია „მწუხარე თოვლის“ სახეს: „მწუხარე თოვლში წამიყვანა ფერადმა გემმა“ ... გული გრძნობს ღალატს“ („გული გრძნობს“).

ღვთისეტყველებაში გემი, ხომალდი რწმენის სიმბოლოა (ნეტარი აგუსტინე). თოვლის სამეფო კი, რომელმაც მწუხარება მოგვიტანა, რუსული ბოლშევიზმია, სხვაგან ხომ აქცენტირებულია მისი გული-ყინული“, გარეგნულად „თეთრად სპეტაკი“, მაგრამ „მარად შავი“ („918“).

მამ, ფრაზა – „მწუხარე თოვლში წამიყვანა ფერადმა გემმა“ – ერთმორწმუნეობის გამო ქრისტიანულ რუსეთთან – თოვლის სამეფოსთან დაკავშირებას უნდა გულისხმობდეს, რომელმაც მრავალი მწუხარება მოგვიტანა.

„იქ შავი თოვლით დამათოვს ჭვარტლი და ბურუსი თავანის“, წუხდა პოეტი ლექსში „შემოდგომა უმანკო ჩასახების მამათა სავანეში“. წმინდათა სავანეში, რომელიც გაუქმებულია, ჭვარტლი და ბურუსი თოვს შავი თოვლივით, რადგან უარყოფილია უზენაესი.

და ისევ საანალიზო ლექსზე: თუ შეიძლება გაზაფხულზე გაიყინოს ნაკადული, წყარო, ქვეყნის გული, მხედარი, ცა, თუ შეიძლება მოხდეს ტოტალური გაყინვა, რატომ არ შეიძლება გაიყინოს თასი, ოცნება?

ვფიქრობთ, ლექსში „ალვები თოვლში“ რეალურ ვითარებას (ურწმუნობას) აქცენტი უკეთდება ორი მთავარი აზრობრივი ქვეტექსტის მქონე სახით, ესენია თოვლიანი ალვა და გაყინული თასი.

მაგრამ ლექსში ფიგურირებს არა უბრალოდ ყინვის თასი, არამედ „ივლისისფერი ყინვის თასები“.

„ივლისისფერს“ ცისფერის ტრანსფორმირებად მიიჩნევენ, მუსიკალობის დომინანტზე მიუთითებენ (რ. ბურჭულაძე) მაგრამ ეს აზრს არ ცვლის, აღრმავებს. ივლისის, გაზაფხულის, ზაფხულის (საღმრთო სახელია) თასი (მარიამის სიმბოლო) ყინვის, ანუ გულგრილი ეპოქის მიერ გაყინულია, რაც რწმენის, ღმერთისა და ღვთისმშობლის უარყოფაზე მიგვანიშნებს.

რელიგიური ჩანაფიქრისაა ლექსის ფრაზა: „სითეთრე შვენის მაღალ მწვერვალებს, ვით სასძლოს ფარჩა და ალმასები“.

„სასძლო“ მარიამის სიმბოლოა, იგი არის „წმინდა სძალი“ (ძლისპირნი“, გვ. 205), „უქორწინებული სძალი“ (იქვე გვ.5) „უკვდავი სძის სძალი“ (გვ. 269), „მაცხოვრის უსძლო სძალი („ნევმირებული ძლისპირნი, გვ.317).

ფარჩა აბრეშუმის ქსოვილია, ძველ ქართულში ფარჩის შესატყვისი იყო ლარი (განძი). „დაუჯდომელში“ მარიამს მიემართება: „გიხაროდენ, პატიოსანისა საიდუმლოსა ლარო“ (ტ.მოსიას „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“ გვ.94)

გალაკტიონის ლექსში მარიამს, ფარჩასთან ერთად, შვენის „ალმასები“.

პროფესორი ტიტე მოსია წერს: „მარიამის სიმბოლოა იაგუნდი, ლალი, ალმასი, ანთრაკი, საფირონი. დ. გურამიშვილი ასე მიმართავს მას: „ალმას – ანთრაკ–საფირონო, იაგუნდო–ლალო“ (იქვე.გვ..105)

გალაკტიონის ლექსის მიხედვით კი, მარიამს შვენის ქრისტე, რომლის სიმბოლოა „ალმასები“, ე.ი. აქ შეცვლილია ალმასის ადრესატი. პოეტისთვის „ბრწყინავს ფარჩა ნათელი“ და არ უნდა გაეყაროს ამ ხილვას, მაგრამ სინამდვილეში დაცვენილი ვარდები, ჩამოშლილი შუქი, გაყინული ოცნებები და „ჩვეული სიცივის მძინარებაა“ ირგვლივ. № რეალობით შეძრწუნებული პოეტი ეძახის”უცნობ ღამეს“.

ცნობილია „მზიანი ღამის“ საღმრთო სახელად გაგების ტრადიცია „ვეფხისტყაოსანსა“ და „დავითიანში“ (იხ. ამაზე ტიტე მოსიას „ოქსიმორონი „მზიანი ღამის პრობლემატიკა“, თბილისი, 1999წ.) ანალოგიური შინაარსის უნდა იყოს გალაკტიონის „უცნობი ღამე“.

„განთიადის“ მოლოდინიც ხაზს უსვამს პოეტის ამაღლებულ სწრაფვას. „განთიადიც“ საღმრთო სახელია იოანეს გამოცხადებაში: „მე ვარ ძირი და ნათესავი დავითისა და ვარსკვლავი ბრწყინვალე განთიადისა“. განთიადი, ცისკართან ერთად, საღმრთო სახელია („ცისკარი საღმრთოისა ნათლისა“ –

ნევმირებული ძლისპირნი“), როგორც „ჭემმარიტი ცისკარი“ (ტ. მოსია, „საღმრთო სახისმეტყველება“, გვ. 113).

სულ მოკლედ რომ შევაჯამოთ ზემოთქმული, გალაკტიონის შემოქმედებაში სიმბოლური იანვრის თოვლი ყინავს, აჭკნობს ნაადრევ იებს („სამრეკლო უდაბნოში“), იყინება მხედარი, თასი, ყვავილი, ოცნება ცა, წყარო, ქვეყნის გული, ტოტალურია “შორი ყინულის“ ძალა, ყინულოვანია სახლი, ქუჩა, ქალაქი, გარემოცვა და რა გასაკვირია, რომ იყინება თასი, იყინება ივლისში. პოეტი ამ საბედისწერო ყინულის სამეფოს თავისი გულის სითბოთი ადნობს („შეხედეთ, მიწა!“)

ამასთან, გაზაფხულზე თეთრი თოვლით იფარება ნაძვი, თოვლის ქვეშ სიზმრებში უჩინარდება მთა.

საგულისხმოა, რომ ზამთარი გაზაფხულზევე დგება: „ არვინ არის, რომ ვუამბო დროთ ზამთარი გაზაფხულზე“ („მახსოვს“).

პოეტის ბედისწერად ქცეულა თოვლი, ყინვა, ზამთარი, წითელი ქარი, რაშიც პოლიტიკური ჩანაფიქრია.

მაინც იმედიანია გალაკტიონი: „საუკუნეთა თოვლო ითოვლე, მაინც დადნება ეგ ნათოვლარი“, („წარწერა ხოვლეს ორნამეტზე“).

დროებითია, პოეტის აზრით, ზამთარი, რომელიც ვერ შეძლებს უზენაესი საწყისების სამუდამო მიჩქმალვას: „ზამთარო, ასე გულისდამნშობო, ვერ შესძლებ, სიო რომ გადასწრიო, საიმსოფლიო და საამსოფლო“ („მშვიდობის წიგნი“). სიო სულიწმიდის სიმბოლოა.

გალაკტიონი იმედიანია, რადგან დავით წინასწარმეტყველივით ჯერა სამართლიანობის გამარჯვების: „წარმოგზავნის თოვლს მატყლივით, თრთვილს ფერფლით მიმოფანტავს. გადმოუშვებს სეტყვას პურის ნატეხებივით, მის სუსხს ვინ დაუდგება წინ? მოავლენს თავის სიტყვას და დაადნობს მათ, დაუბერავს თავის ქარს და გადმოდინდება წყალი“ (ფსალმუნი, 147,5,6,7).

ეზეკიელ წინასწარმეტყველი ასე გვარწმუნებს უზენაესის ყოვლისშემძლეობაში: „უთხარი მლესავთ, ჩამოწვება –თქო თქვენი კედელი. წამოვა თავსხმა და თქვენ, ყინულის ქვებო, ჩამოცვივდებით და ქარიშხალი ამოვარდება.

ასე ამბობს უფალი ღმერთი: ავტეხავ ქარიშხალს ჩემი რისხვით, თავსხმა წამოვა ჩემი წყრომით და ყინულის ქვები ჩემი გაცეცხლებით განადგურდება“ (ეზეკიელი, 13,11,13)

გალაკტიონის „ადრიან გაზაფხულში“ არის რწმენა, რომ „მაღე გადნება ყინული ლოდის“.

პოეტების მეფის შემოქმედებაში რწმენის დაკარგვით გამოწვეულ ტკივილთან ერთად, მინიმუმებულია ღმერთისკენ მიბრუნება ლექსებში „ალვის ხის გადარჩენა“, „არ დაღუპულა“. ამიტომ ქმნის „გადარჩენის ქებას“, უმღერის „გადარჩენის ბედნიერებას“ და აქაც წინასწარმეტყველურია მისი განჭვრეტა.

სტიროდა სული ცისფერ ღვინოებს

გალაკტიონ ტაბიძის სახელს, დიდებასთან ერთად, იმთავითვე ამგზავრა ბახუსისმოყვარეობის ლეგენდა, რაც თითქოს შთამბეჭდაობას სძენდა პოეტების მეფის პორტრეტს. ამ ლეგენდიდან კი ამოიზიდა მწარე სინამდვილე, რომელიც ერის სათაყვანო პოეტს არათუ არ ეფერებოდა, ფიალას დარდით, შხამით, საწამლავით უვსებდა.

გალაკტიონი გამუდმებით ნათელშემოსილი, მზითშემოსილი იყო, სამშობლოს ფიცით სავსე თასი ეპყრა, ქვეყნის, ხალხის სადღეგრძელოები არ ელეოდა.

პოეტი მთვრალი იყო დარდით, ფიქრით, პოეზიით, ყვავილებით, სიყვარულით, ყვითელი ფოთლებით, ზღაპრით, თოვლით, ყოფნით, ცეცხლით, დღის სიელვარით.

გამაოგნებელი იყო ხილვები და სახეები, რაც გალაკტიონს საუკუნის ყველა პოეტისგან გამოარჩევდა: „ალის თასი, სიხარულის ჭიქა, ცეცხლიანი აზარფეშა, ზამბახეული თასი, დღის ხმათა თასი, ოცნების ზოლი ფიალით, მარადი ჭიქა, სიმართლის თასი“...

მკითხველი მთელი არსებით იყო მიყურადებელი საოცარ განაცხადს: „დაათრობს მთვარე თოვლიან ალვებს ივლისისფერი ყინვის თასებით“, „ღანდები გვიანი ავსებენ ფიალებს“, „მომეცით ჩრდილი ვარდების ბუჩქის, მომეცით თასით“...

პოეტი თასით თუ წიგნით „უკვდავ ღვინოს“ ეწაფებოდა, „ცისფერ ღვინოებს“ დაეძებდა, ანკარა ღვინოში ბეჭედი ჰქონდა ჩაშვებული, „ღვინის ფარები“ მოემარჯვებინა.

გალაკტიონის, ერთი შეხედვით, „გაუგებარი გენია“ მკითხველის სულს ცნობიერის თუ მისტიკის სფეროში იწვევდა.

ღვინის სიმბოლური გააზრების მაგალითები ძველი აღთქმიდანვე იქცევს ყურადღებას: „ღვინო ღმობიერებისა“ (დავითი, 19.75) „ღვინო უსჯულოებისა“ (დავითი, 283.17), „ძველისძველი ღვინო“ (ესაია, 25.16), ღვთის მძვინვარების ღვინო (გამოცხადება, 14.10) „მეძავების ღვინო“ (გამოცხადება, 14.8).

სახარებაში ქრისტე საიდუმლო სერობაზე პურს თავის ხორცს, ხოლო ღვინოს სისხლს უწოდებს.

გალაკტიონის პოეზია ამ ასპექტში სრულიად გაუგებარი იქნება, თუ მისი შორეული წყაროები არ მოვიძიეთ.

აკი თვით პოეტი ხაზს უსვამს, რომ „წარსულმა მას დაუტოვა გადაუხდელთა იმედთა რიცხვი“ („ძველისძველ ღვინოს“).

წარსულის ვალებში ხომ მუსიკასთან და ყვავილებთან ერთად, ღვინოც მოიხსენია: „კარებთან კივის წარსული ვალი: მუსიკა, ღვინო და ყვავილები“ („საახალწლო ეფემერა“).

ღვინო და ყვავილი საღმრთო სახელებია, ზემოთდამოწმებული ფრაზით პოეტი ქართული პოეზიის მრავალსაუკუნოვანი გზის გაგრძელების მოთხოვნას აყენებს, რწმენის ერთგულებას ავალებს მომდევნო თაობებს.

პოეტი ეწაფება „ძველისძველ ღვინოს“, „ფეერიულ აკიდოს“ და წარსულის გადაუხდელი იმედები აგონდება: „ძველისძველ ღვინოს და მძიმე მტევნებს, ფეერიულად მკრთოლავ აკიდოს სვამს და თავისთვის თვალყურს ადევნებს, რომ თვალებს რული არ მოაკიდოს. გამოფხიზლება მისი უდაო სხვა მოგონებებს უტოვებს სირცხვილს, რადგან წარსულმა მას დაუტოვა გადაუხდელთა იმედთა რიცხვი“ („ძველისძველ ღვინოს“).

ძველი ღვინის უგონოდ, მძაფრად სმაზე საუბრობს ლექსში „ვერხვები“, რომელიც რელიგიურ თემაზეა. პოეტის თანამედროვეობას ზღაპრად უქცევია რწმენა. დაუკარგავს გვირილები (ყვავილი, ვარდი საღმრთო სახელია), ლექსის ლირიკული გმირი კი ისევ თვრება ძველი ღვინით, აძრწუნებს ვერხვის კვნესა (ვერხვი სიცოცხლის ხეა, ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლო), იგი ისევ ერთგული პაჟია ყვავილების (ქრისტეს სიმბოლოა), პრინცესის (მარიამის, რომელიც მეფის ასულია ბიბლიის და სასულიერო პოეზიის მიხედვით), ანუ დედა-ძის მარადიული ხატების.

ღვინის, როგორც უზენაესის სიმბოლოს, წყარო ბიბლიაში მოიძიება.

ესაია წინასწარმეტყველი ღვინის და ნადიმის სიმბოლური სახით ასე წარმოადგენს ძე ღმერთის მოვლინებას სამყაროში: „გაუმართავს ცაბაოთ უფალი ყველა ხალხს ამ მთაზე ნადიმს მსუყე კერძებით, ნადიმს ძველი ღვინით, ძველი, დაწმენდილი ღვინით“ (ესაია, 25,16).

ვფიქრობთ, „ძველი ღვინის“ საღმრთო სახელად გაგების ტრადიცია გალაკტიონს წარსულმა უანდერძა და ისიც ერთგულებს მას, მაგრამ, ამასთანავე, საოცრად ამრავალფეროვნებს წინაპართა მიგნებებს.

ლექსში „მოგონება“ „ძვირფასი ღვინო“, „უკვდავი ღვინო“ ქრისტეს სიმბოლოა, „მემარნე“ და „წიგნი“ – მამაღმერთი, თასი მარიამი: „შენ მხარზე დოქით, მე ხელში წიგნით მივედით მარანს, მივედით მარანს, შევედით შიგნით, ჭურს მტვერი ფარავს. არ ჩნდა მემარნე და ჩვენ ძვირფასი ღვინო მოვიგნეთ, უკვდავი ღვინო: შენ ჩემი თასით, მე შენი წიგნით“.

„ზღვის ეფემერაში“ გემის ბაქანზე სიხარულს იწვევდა ღვინო, მაგრამ გემი აივსო წყლით, ანუ მოკვდა რწმენა.

პოეტი მეზღვაურებს მოუხმობს ღვინისთვის და მკითხველი გრძნობს ამ ფრაზის იდუმალებას: „მეზღვაურთ ღვინო დაურიგდებათ, მოგროვდით!“

ლექსში „ეს მძინარე მთა და ველი“ მამაღმერთი მოიაზრება, როგორც მეღვინე, ძე ღმერთი კი – ღვინო: „შენ, მეღვინე, ღვინო გვასვი, თვალს ნუ მიეძინება, ფიქრები გვაქვს ასჯერ ასი, როგორც ღრუბლის დინება“.

„ისევ ოცნება და სიყვარული“ ღვინის სმაზე, მარადიულ ცეცხლზე ოცნებაა, ღვინოც და მარადიული ცეცხლიც საღვთო სახელებია.

პოეტი წუხს, რომ „მთვრალია ყოფნით, მთვრალია ცეცხლით და მაინც ღვინით ჰგონიათ მთვრალი“.

ყოფნა, ცხოვრება ქრისტია. მივმართოთ სახარებას: „მე ვარ გზა, ცხოვრება, ჭეშმარიტება“ (იოანე, 14,6).

უსხეულო ცეცხლი, მარადიული ცეცხლი, უჩინარი ცეცხლი, ფარული ცეცხლი საღვთო სახელებია (იხ. ტ. მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, 1995 წ. გვ. 122).

პოეტი ავლენდა „ცისფერი ღვინოების“ წყურვილს, სხვანი კი მიწიერი ვაზის ღვინოს ეწაფებოდნენ: „სტიროდა სული ცისფერ ღვინოებს, ღვინო ეძებდა სულ სხვას პირიქით და უცნობ ტანჯვის პიანინოებს ატრიალებდა ტანჯვის ღირიკით. როგორც მრავალი ვარდების მფენი, მას სული ჰქონდა უხვად ციური, მასში მრავალი იყო შოპენი და პაგანინი ფანტასტიური“.

„ცისფერი ღვინო“ მიწის ვაზის ნაყოფი კი არ არის, არამედ ზეცის ვაზის, ანუ უფლის სიმბოლოა, რაც ბიბლიური ტრადიციის გამრავალფეროვნებას მოასწავებს.

გალაკტიონის „სადღეგრძელოც“ (ანუ პოეზია,) ზეცის შვილის (ქრისტეს) ერთგულება – სიყვარულს ამკვიდრებს: „ისევ ის მშვილდი დაჰხარის მდელს. იმ სადღეგრძელოს უზეცისშვილდი, იმ სადღეგრძელოს“ („მაისის ისრით“).

ემზარ კვიტიანიშვილის თქმით, გალაკტიონის ლექსებში „ხშირადაა ნახსენები თრობა, ცისფერი ღვინოები, დაუღვეელი სადღეგრძელოები. ეს თრობა სხვა თრობა იყო, უმაღლესი პოეზიის ნეტარი წუთებით გაბრუნება; მის ხელთ ნაჭერი უძველესი თასიც ღვინით კი არა, ფიცით იყო სავსე, მამულისთვის თავდადების ურყევი ფიცით“ („დაკვირვებები გალაკტიონის ღირიკაზე“, „ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში“, 1981 წ. გვ. 85).

ლექსში „პუმკინი პარიზში“ ისევ არაჩვეულებრივ სახეებთან გვიწევს შეხვედრა: ბახუსის ალი, ღვინოში ჩაშვებული ბეჭდები, ჩარჩოს გადაცდენა, თასში მოქცეული ვარდების ბუჩქის ჩრდილი.

ვფიქრობთ, აქ ისევ მისტიკური შინაარსით დატვირთული ხილვებია: „გადავერიოთ ბახუსის ალებს, შორს სევდა-დარდი... სავსე თასების ცბიერ ძალაში ნუ დავეჭვდებით. ჩავუშვათ ღვინის სიანკარეში ჩვენი ბეჭდები, ასწით თასები. გადავკრათ უცებ, გადავცდეთ ჩარჩოს. ეს გაუმარჯოს მგოსნების მუხებს, აზრს გაუმარჯოს, მომეცით ჩრდილი ვარდების ბუჩქის, მომეცით თასით („პუმკინი პარიზში“).

უაღრესად დამაფიქრებელი სახეა ღვინის სიანკარეში ჩაშვებული ბეჭდები, რომელსაც ჩვეულებრივი მიწიერი ლოგიკა არ ეძებნება, მაგრამ თუ გავითვალისწინებთ, რომ ანკარა ღვინო, საერთოდ, ღვინო, ღმერთის სიმბოლოა, ხოლო ბეჭედი – მარიამისა, თითქოს იფანტება ბინდი და გასაღები ეძებნება ამ ენიგმას.

მივმართოთ საღვთო და საღვთისმშობლო სახისმეტყველების აღიარებულ მკვლევარს – პროფესორ ტიტე მოსიას: „ ნევმირებული ძლისპირნის“ თანახმად, მარიამ ღვთისმშობელი არის... ზეცის ბეჭედი“ (ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1996 წ. გვ. 43).

მაშ, ამ ბეჭდის და, ღვინის ზემოხმენებულ გაგებას თუ დავემყარებით, ამ ორი სახე-ცნების ერთად ხსენება სრულიად ექვემდებარება ლოგიკას და ღვთისმშობელთან ერთად ქრისტეს მოაზრებაა. მგოსნის მუზა, ამჯერად, როგორც მრავალგზის, დედა-ძის სათაყვანებელი, მარადიული სახეებია.

არანაკლებ თავგზისამბნევი ფრაზაა: „მომეცით ჩრდილი ვარდების ბუჩქის, მომეცით თასით“. მაგრამ თუ გავიხსენებთ, რომ ვარდი საღმრთო სახელია, ხოლო თასი მარიამისა, ისევ ქრისტესა და მარიამის სანუგეშო სახეებთან გადაიზამთრებს ჩვენი უღმერთობით შეციებული სული და კიდევ ერთხელ გახდება ნათელი, რომ რელიგიურობა, ქრისტიანობის ერთგულება გალაკტიონის პოეზიის ერთ-ერთი ცენტრალური თემაა.

სწორედ რწმენა, ღმერთი, ღვინის სახეში მოაზრებული ქრისტე უქცევია პოეტს ფარად, რომლის გარეშეც ვერ გადარჩება სიკეთე, „ლამაზი არსი კაცობისა“.

„ღვინის ფარის“ საოცარი სახით გვაოცებს ლექსი „ეს იყო 15 წლის წინათ“: „ეს იყო თხუთმეტი წლის წინათ, ეს იყო თხუთმეტი წლის წინათ. დიკენსის გამირივით ცეცხლთან ჩაფიქრება. ღამეა, საცაა სინათლე ჩამიქრება. ოცნება წარსულზე და ღვინის ფარები, საცაა სანთელი ისევ ჩამიქრება. უეცრად გრიგალმა დაალო კარები და ბინა პოეტის გადიქცა ქვითინად, ეს იყო თხუთმეტი წლის წინათ, ეს იყო თხუთმეტი წლის წინათ. მე თვალით ვეძებდი ზამბახის პრინცესას, მწყუროდა ცისფერი ვარდები“.

ლექსში საღმრთო სახელებია: ღვინო, სინათლე, ცისფერი ვარდები (ქრისტე). „ზამბახის პრინცესა“ მარიამის სიმბოლოა, იგი ხომ მეფის ასულია, ასული სიონველი“ (ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, გვ. 124).

ურწმუნოების სიმბოლოა გრიგალი და ამ სულიერი კატაკლიზმების ფარი პოეტისთვის არის ღვინო – ანუ ქრისტეს რწმენა. „ღვინის ფარი“ სრულიად ორიგინალური სახეა და მას წყარო არ ეძებნება ჯერჯერობით.

ნათელი ხდება, რომ გალაკტიონის ლექსში არც თრობას აქვს პირდაპირი აზრი, რის გამოც ეს ცნება სხვადასხვა სახესთან არის დაწყვილებული: ვარდით თრობა, პოეზიით თრობა, ფიქრით თრობა, ზღაპრით თრობა, ყოფნით თრობა, თოვლით თრობა, ბროლის თითებით თრობა, დღის სიელვარით თრობა.

უმეტეს შემთხვევაში, თასიც გადატანითი მნიშვნელობისაა: ალის თასი, ფიცის სავსე თასი, სიმართლის თასი, ბედთან არდარიდების თასები, ვარდის ბუჩქების ჩრდილის თასი, სიხარულის ჭიქა, ცეცხლიანი აზარფეშა, მარადი ჭიქა, ზამბახებით სავსე ფიალა.

გვხვდება ღამის ფიალა, ელექრონების ფიალა, ყვავილების თასი, გატაცების თასი, შხამიანი თასი, თვალების თასი, წინაპართა ელვარე თასი, კელაპტრის თასი, ლალის თასი...

ღვინით, პოეზიით ან სულის სილამაზით თრობაზე გალაკტიონის ფრანგი წინამორბედი ბოდლერიც მოგვიწოდებდა, აკი უკვდავყო კიდევ ქართველმა პოეტმა უცხოელი წინაპრის სახელი ლექსში „რომელი საათია?“

იყო ნათელშემოსილი, სიხარულშემოსილი (ნათელი და სიხარული საღმრთო სახელებია) გალაკტიონი, პოეტი მისტიკოსი, ცის ბილიკებით მავალი, ზეცის ვენახის ნაყოფს დაწაფებული, რომელიც მარადისობაში ბინადრობდა სიცოცხლეშივე და მიწიერი გალაკტიონი, სამყაროს გადასასხვაფერებლად მოვლენილი, პოეტი-ტიტანი, მიწის ტკივილებს, შხამის ფიალას დაწაფებული, რომელიც გაუძლის ცხვორებას, გულის სისხლს ღვინის ფიალას შეუღდამდა, თვრებოდა ჯოჯოხეთური ყოფის დასავიწყებლად, დარდისაგან განმუხტვის მიზნით, მაგრამ ვერ ახერხებდა არსებულიდან გაქცევას, რეალობის დავიწყებას და ქვითინებდა დაკარგულ რწმენაზე, უღმერთობაზე: „დამატრობელი – როგორც ჩემი მოგონებები, წინ მიდგას ღვინო, ლალისფერი და ძველი ღვინო. ვსვამ განუწყვეტლად, ვსვამ, რომ დავთვრე მოგონებებით, რომ მეც საზარლად ვიქვითინო და ვიქვითინო... ოჰ, რად მომექცა ასე უღვთოდ მე ჩემი ბედი, რად დამიმსხვრია სიყმაწვილის წრფელი სიამე, სადაა ჩემი ყვავილები, სადაა, რწმენა, ზეცავ, სასტიკო, მიპასუხე, მითხარი რამე“ („ელეგია“). ყვავილები ქრისტეს სიმბოლური სახელია.

ამავე ლექსში უარყოფილი ღმერთის გამო სევდის გამომხატველი სტრიქონებია: „რა ადრე გაქრა გაზაფხულის მზიანი ჩრდილი, რა ადრე გაქრა ჩემი ყრმობა, ჩემი სიზმარი, დროო წყეულო, სად წარიღე ჩემი ფიქრები, დროო ბოროტო, სად დამარხე ოცნება წყნარი?“

„გაზაფხული“ (ძველი ქართულით ზაფხული) საღმრთო სახელია. ეს სახე მომდინარეობს დავით წინასწარმეტყველის „ფსალმუნიდან“: „გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს და შენი ნაკვალევიდან წვეთავს სიმსუქნე“ (ფს. 68,12).

ღმერთის უარყოფა დროთა სიკვდილს, გაუთენებელი ღამის მოვლინებას, მხეცის, უკეთურების გაბატონებას მოასწავებდა. სამველი არ ჩანდა და პოეტიც ამ გაუნელებელი ტკივილის დასავიწყებლად ეწაფებოდა ღვინოს: „ღვინის გადაჰკარ თასი, ათი ათასი ასწი! ეს ადვილია უფრო, ვინემ ღამეა კუპრი, დროთა სიკვდილი როა, ასწი, გადაჰკარ, დროა!“

დარდით და ღვინით ერთდროულად თვრებოდა, რადგან გაუძლისი იყო მისთვის ზამთარიც და გაზაფხულიც: „ისევ ერთად მივალთ მთვრალი მე და ჩემი ძველი დარდი. ზამთარს წაჰყვა თებერვალი და თებერვალს მიჰყვა მარტი“ („ისევ ერთად“).

აი, რა სწერს გალაკტიონის სიმთვრალის პოეტურ ასპექტზე პროფ. მიხეილ კვესელავა: „ასეთი თრობა ხომ პოეტური ალეგორიაა... გალაკტიონი მუდამ მთვრალი იყო... პოეზიით, შინაგანი შემოქმედებითი დამაბულობით, მწუხარებით, სილამაზით, სიკეთით, სიყვარულით, საკუთარი სიდიადის შეგნებით, სრულყოფილი მშვენიერების ხილვის სიხარულით და... ზოგჯერ ღვინითაც, რა თქმა უნდა“ („პოეტური ინტეგრალები“, თბ. 1977 წ. გვ. 326).

გალაკტიონის პოეტურ პორტრეტსაც ღვინის გამოყენებით შექმნილი მეტაფორა ანიჭებს მომხიბვლელობას: „ცხოვრება ჩემი უანკარეს ღვინის ფერია“.

რაკი ქართველი კაცისთვის ვაზი სიცოცხლის ხის ტოლფარდია, ბუნებრივია საქართველოს შედარება ღვინით სავსე თასთან: „ეს საქართველო იმ თასივით უნდა დავქარგოთ, ისტორიაში რომ ხატავენ... ჩვენი ვალია, გვექნეს ის თასი სულ პირსავსედ, სამმოდ, საკარგოდ“ („ქიტესა“).

პოეტების მეფემ თავისი მზე ამოიყვანა ცაზე, თავისი ვენახი დარგო, ახლებური სასმელი დაწურა მიწიური თუ ზეციური ვაზიდან, აქცია იგი ღვთაებრიობის, სიწმინდის, სიდიადის, ეროვნულობის, სულიერების სიმბოლოდ და შორს გასცდა წინაპართა მიერ დამკვიდრებულ ტრადიციებს.

თითქოს უფლის იდუმალი ხმა ესმოდა მეოცე საუკუნის ორფეოსს:

„ღვთის დიდების მშვენება შეიმოსე საუკუნოდ. მოისხი ორმაგი მოსასხამი ღვთისმიერი სიმართლისა და დაიდგი თავზე საუკუნო დიდების შარავანდი“ (ბარუქ წინასწარმეტყველი, 15, 12).

სიცოცხლის ხე და მისი ვარიაციები

გალაკტონ ტაბიძის პოეზიის მასაზრდოებელი წყაროების ძიებას ზოგჯერ ბიბლიასთან, წარმართულ თუ ქრისტიანულ მითოლოგიასთან მივყავართ. ხშირად ბიბლიიდან მომდინარე კანონიკური სახეები, ცნებები, ზოგჯერ სტერეოტიპული ნაკადი გალაკტიონის შემოქმედებაში იდუმალებისა და საიდუმლოების ბურუსში ეხვევა და სულისშემძვრელ თავსატეხს გვიჩენს.

ასეთად გვესახება ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებიდან გალაკტიონის პოეზიაში გადმორგული „სიცოცხლის ხისა“ და „ცნობადის ხის“ ვარიაციები.

„სიცოცხლის ხე“ ღვთაების სიმბოლოა.

„და აღმო-ვე-აცენა ღმერთმან მერმე ქვეყანით ყოველი ხე შუენიერი ხილვად და კეთილი საჭმელად და ხე ცხოვრებისა-შორის სამოთხესა და ხე იგი-ცნობად კეთილისა და ბოროტისა“ (წიგნი დაბადებისა, 50, 9).

ახალი აღთქმის „ხე ცხოვრებისა“ ქრისტეს გულისხმობს: „და მიჩუნენა მდინარე წმინდაი ერთი წყლისა ცხოველისა, ბრწყინვალე ვითარ ბროლი, გამომავალი საყდრისაგან ღუთისა და კრავისა მათ შორის სივრცესა და მის ქალაქისასა და მდინარისა მის მიერ წიაღვლი ხე ცხოვრებისა, ნაყოფისა გამომღებელი ათორმეტთა ნაყოფთა“ (გამოცხადება იოანესი, 22, 1-2).

აქ აშკარად ამოიცნობა ქრისტესა და მისი თორმეტი მოციქულის სახე.

აპოკალიპსში ქრისტე წმინდა ადამიანებს ჰპირდება უკვდავებას: „რომელმან ჰძლოს, მივჰსცე მას ჭამად ძელისა მისგან ცხოვრებისა, რომელი არს შორის სამოთხესა ღუთისა“ (იქვე, 22, 663, 7).

ცხოვრების ხეს მხოლოდ ისინი დაეუფლებიან, რომლებიც ღმერთის მცნებებს არ გადავლენ: „ნეტარ-არიან, რომელნი იქმოდნენ მცნებათა მისთა, რათა იყოს ხელმწიფება მათი ძელსა მის ცხოვრებისასა, და ბჭეთა მათ მიერ შევიდნენ ქალაქად“. (იქვე, 22, 702, 14).

ახალ აღთქმაშივეა შექმნილი ამ სახის ახლებური ვარიაცია: „შეიწყნარეთ ნერგი სიტყვისაი, რომელი შემძლებელ არს ცხოვრებად სულთა თქვენთა“ (კათოლიკე ეპისტოლე იაკობისა, 1, 2).

საინტერესოა სიცოცხლის ხის კომენტირება ღვთისმეტყველ გრიგოლ ნოსელის მიერ: „ხე ცხოვრებისაი ვითარცა ხატებაი ღმერთისაი“ (უძველესი რედაქციები ბასილი კესარიელის „ექუსთა დღეთაისა“ და გრიგოლ ნოსელის თარგმანებისათვის „კაცისა აგებულებისათვის“. 1964 წ. გვ 190).

იოანე დამასკელის „ხე ცხოვრებისა“ ღვთაების სიმბოლოა.

ჰიმნოგრაფიაში გაიგივებულია „სიცოცხლის ხე“ და „ცნობადის ხე“ და ორივე სახე ქრისტეს გულისხმობს. „ხე იგი ცხოვრებისა შენს შორის აღმოცენდა“, „ხე ცხოვრებისა, რომელმან გამოიღო ყვავილი სულნელი“ (ი. მტბევარი).

სხვაგან მარიამია სიცოცხლის ხის სათავე: „ქალწულო მარიამ, დაჰნერგე ხე ცხოვრებისაი უბიწო“ (ძლისპირნი, 1971 წ. გვ. 158).

ასევე უკავშირდება „ცნობადის ხე“ ქრისტეს: „განელო დღეს ბეთლემს სამოთხეი, მოვედით, გემოი ვიხილოთ ხისა მის ცნობადისაი, რომელ არს ქრისტე, საღმრთოი იგი ყვავილი“. პავლე ინგოროყვა. „ქართული სასულიერო პოეზია“, ტ. I, თბ., 1913 წ., გვ. 53).

ა. ბაქრაძე წერს: „თუ ცნობადის ხე ღვთაებრივი გონის გამოხატულებაა, ხოლო ქრისტე ღმერთის სიტყვა, მოულოდნელი არ ყოფილა ჰიმნოგრაფის მიერ მათი გაიგივება. ცნობადის ხე და ქრისტე უფლის ორი ამქვეყნიური ჰიპოსტასია“ (აკაკი ბაქრაძე, „სასულიერო პოეზიის სახე-სიმბოლოები, კრებული „პოეზია“, 1983 წ., გვ. 70).

„ჭილ-ეტრატის იადგარში“ ხე ცხოვრებისა მარიამს მიემართება: „ხე ცხოვრებისა გუექმნა წმიდაი ქალწული მარიამ და ვენახი ჭემმარიტებისა, რომელმან გამოიღო ტევანნი ცხოვრებისაი“.

„ამირანდარეჯანიანის“ „შუენიერი ხე“ და მისი ზეთი, რომელსაც სასწაულებრივი ძალა აქვს, ქრისტეს, მის „ალტრუისტულ ბუნებას გულისხმობს“ (ტიტე მოსია, „დავით გურამიშვილის მხატვრული ენის ერთი საკითხი“. „რიწა“, 1982 წ., გვ. 107).

ჩახრუხადის „თამარიანში“ თამარი არის „ხე ედემს რგული“, ხოლო შავთელის „აბდულმესიანში“ თამარი გვევლინება, როგორც „ნაძვი ლიბანით, სარო ერმონით, ფინიკად ზრდილი ენაგდიმისად“. ამავე დროს, იგია „ვენახი კეთილგანსხმული“, „სიბრძნის ვაზი“.

ტრადიციული გაგებით, „ვეფხისტყაოსანში“ ედემის ხე შედარების ობიექტია. ზ. გამსახურდია ამ ცნებათა ახლებურ გაგებას ავითარებს. მისი აზრით, „ბიბლიური ცხოვრების ხე იგივე სულიწმინდაა მეტაფორულად,

ცნობადის ხე“ - ქრისტე. „ვეფხისტყაოსანში“ ნესტანია... დაკარგული სამოთხე, ღვთაებრივი ცნობიერება, სულიწმინდის მადლი, ცხოვრების ხე, რომლის სიმბოლოა ედემის სარო, ალვა, კვიპაროსი“.

„ვეფხისტყაოსანი“ არის ალეგორიული ქება თამარ მეფისა, ხოლო თამარი არის სულიწმინდა, ცხოვრების ხე. თავად სამოთხე, ედემი, რომლის პერსონიფიკაცია „ვეფხისტყაოსანში“ არის თინათინი, იგივე თამარი“ (ზვიად გამსახურდია, „თამარიანი“ და „ვეფხისტყაოსანი“, „მაცნე“, 1987 წ., №4, გვ. 75).

დავით გურამიშვილის სტრიქონები: „ზედ გულზე ვიბი იგი ხე კაცისი და ღვთიანი“ „ქრისტეს ორბუნებოვნებას გამოხატავს და ძალზე ორიგინალურია“ (ტიტე მოსია, ზემოთ მითითებული ნაშრომი, გვ. 208).

ილია ჭავჭავაძის „აჩრდილში“ „ხე ცხოვრებისა“ ქრისტიანობას გულისხმობს, ხოლო მისი დაქცობა - რწმენისადმი ორგულობას. სიცოცხლის ხედ კი მოაზრებულია სურნელოვანი წმინდა ნაძვი.

შემთხვევითი არ არის სიცოცხლის ხის ძიება მცხეთაში, რომელიც „ნინოს ცხოვრების“ ლეგენდის მიხედვით, ქრისტეს კვართის მფლობელ ქალაქად იყო მიჩნეული.

„აჩრდილში“ ახალ ნერგზედ ახლად შობილი ქვეყნის აყვავება, ზნეობრივი სრულყოფის გზით უკეთესი მომავლის შექმნის რწმენაა. „ქართველის დედაში“ კი ცნობადის ხე კონკრეტიზებულია თავისუფლების ცნებაში: „თავისუფლებაჲ, შენ ხარ კაცთა ნავთსაყუდარი... ხე ცნობადისა, ედემს რგული, შენი ხე იყო“.

გოეთემ „ფაუსტში“ „სიცოცხლის ხის“ სახე პრაქტიკისა და თეორიის დაპირისპირებისათვის გამოიყენა: „ეჰ, თეორია, ჩემო კარგო, უფერულია, ხოლო ოქროს ხე სიცოცხლისა, მუდამ მწვანეა“.

გალაკტიონ ტაბიძის შემოქმედებაში ზემოხსენებულ ცნებებს ხან ფილოსოფიური გაგება ეძლევა, ზოგჯერ სოციალური ქვეტექსტი ახლავს, ხშირად კი მარადიული „სიცოცხლის ხე“ გალაკტიონის პოეზიის სიმბოლოა

გალაკტიონთან „არსებობის ხე“ სიცოცხლის მარადიულ სიახლეს, მარადიულ ბავშვობას და ბედნიერებას განასახიერებს: „ასე: მარადის არსებობის ხეს (აქაც და ქვემოთაც ხაზგასმა ჩემია - ლ.ს.) არხევს ნიავთა წუთიც, წამიცა, რამდენი ბავშვი შეჭხარის ამ დღეს, რა ახალია ეს დედამიწა“ („ზღვაზე ბავშვების ბედნიერ სიცილს“).

სიცოცხლის ხის სოციალურ კონტექსტში გააზრებაა ლექსში „პოეტი და ოტომბერი“, „უსახელო და გაცამტვერებული ხე“ ძველი ცხოვრების სახეა: „იმ უსახელო და მაღალ ხიდან ეხლა არ დარჩა აღარაფერი... მეფე არ არის, ხეც აღარ არის, მაგრამ პოეტიც ხომ ხე არ არის“.

ძველ, დახავსებულ ცხოვრებას განასახიერებს „ხეები მჟავე ნაყოფით“, „ხეზე ღპობილი ნაყოფი“.

ანალოგიური გაგებისაა „ბოროტების ხე“, რომელიც სიკეთის ძალამ შეარყია: „იგრძნობს ბოროტების ხე კანკალსა და შიშის ზარს. აბა ჰე, აჰა ჰე, აბა მივცეთ მხარი მხარს“ („პიონერული“).

ცეცხლწაკიდებული „ფანტასტიური ხე“ განახლების სიმბოლოა პოეზიაში „ჯონ-რიდი“: „ხანდახან ღამე იდგა, როგორც ფანტასტიური ხე ცეცხლის შტოებით. ძველისძველი რუსეთი იმ ღამეს ეგდო, როგორც ხის კუნძი, ჯირკი ტყეში, რომელსაც სცემდნენ ნაჯახს“.

თანამედროვეობის სახეა „ახალ ცხოვრების ხე“: „გზა ახალ-ახალ გადამთოვრების გაიხსნის ღილებს, ჩემი სალამი ახალ ცხოვრების ხეს და ხეხილებს“. (გზა ახალ-ახალ გადამთოვრების“).

„ამოყრილი ხეებიც“ ახალ სიცოცხლეს, თანამედროვეობას მიემართება: „მჩქეფარე წყაროს, ამოყრილ ხეებს, ჩვენ განახლებას ეუბნება ბანს, გაზაფხულს მოჰყავს ეს მზიური დღე და არხევს ახალ სიცოცხლის აკვანს“ („არხევს ახალ სიცოცხლის აკვანს“).

გალაკტიონის პოეზიაში ვხვდებით ზემოხსენებული ცნებების თავისებური გააზრების სხვა მაგალითებსაც.

უნაყოფო, უფერულ სულს „გაცვეთილ ხმელ ნერგს“ ადარებს პოეტი: „და სულს ასეთი ფერით ნაქარგავს, თუმც გაცვეთილი ხმელი ნერგია, ჯერ საბოლოოდ არ დაუკარგავს ბოროტი გრძნობა და ენერგია“ („კაცი სათვალეებით“).

სხვაგან ბავშვის ზრდაა მზის ნერგი: „და მისი ზრდა მზის ნერგია“.

ამ ცნების ორიგინალური გაგების გამომხატველი ფრაზაა: „ეს ენერგია მილიარდ გატაცების ერთი პირშშო ნერგია“ („თვითეული პოეტი“).

ნერგიდან ასეთი ნეოლოგიზმი შექმნა პოეტმა: „ხმები სიმხნევისა არის შენერგია“.

ამ სიმბოლიკის შემოქმედებითი პერიფრაზია შემდეგი სტრიქონები: „ცხოვრების ახალ ყლორტებით თანდათან სიბნელეს ვშორდებით“.

ქარიშხლისაგან გადამსხვრეულ ატმის რტოს სახეს შესანიშნავად იყენებს გალაკტიონი ათეისტური ეპოქის დასახასიათებლად: „ნაპრალეზზე გადაიმსხვრა ნერგი, ახლა ზღვაა, ახლა სისხლის დროა, თუ გადარჩი, ხომ გადარჩი კარგი, ატმის რტოო, დაღალულო რტოო“ („ატმის რტოო, დაღალულო რტოო“).

რტოს სახეში სიხარულის პერსონიფიკაციის მაგალითია: „ო, მოგონებავ, როგორ გიცდიდა ის სიხარული თეთრი რტოებით“ (თბილისი), სხვა კონტექსტში კი „თბილის სამოსლით ჰქროდა რტოთა ნათელი“.

რტოსგან შექმნილი ნეოლოგიზმია რტობა: „ადარ ეტყობათ რტოებს რტობა“.

„სიცოცხლის ხის“ ანალოგიით არის შექმნილი „მარადი ხე“, რომელიც ულმობელი სინამდვილისაგან განრიდებისა და იდეალთან ოცნებით მიახლოების საშუალებაა. ზამთარ-ზაფხულ ნაყოფით დახუნძლული „მარადი ხე“ სიზმარში უსრულებს მშვიერ ბავშვს ნატვრას, ერთხელ სიზმარც უმტყუნებს პატარას და გაძარცული ხის მოზმანება მასაზრდოებელი ილუზიის გაქრობაზე მიგვანიშნებს, სიცხადეში უპოვარი ბავშვი „სიზმარშიც გაქურდული“ რჩება („პატარა პიერი“), ცნობილია, ხალხური „ნატვრის ხე“ (გ.

ლეონიძის მიერ გამოყენებული) და „ნატურის თვალი“, რომელთა ანალოგიურია გალაკტიონის „მარადი ხე“.

„ხე ცნობადისა“ ბიბლიური შინაარსის ღვთაებრივი გონია და, ამავე დროს, სიკვდილიც, რაკი ასე ისჯება ადამიანი მისი ნაყოფის დაუფლებისთვის.

გალაკტიონთან „ხე ცნობადის“ შობის პალმაა, რომელზედაც ადამიანთა გულები, მშვიდობიანი ხალხის სიცოცხლე ჰკიდია, ამიტომ არის იგი „თაღის“, „ცრემლის ხე“ („ქარი არხევდა იტალიურ შობის ხეს ტრიპოლისში“).

სხვაგან ურთხელის ხეა „ბნელი განაჩენის“ მაცნე: „ტოტმა, რომელიც სიბნელეს ერთვის, დიდი ხანია იმ ხით, ურთხელით, მხოლოდ სიკვდილი იმღერა შენთვის ბნელ განაჩენით გამოუთქმელით“ („იარე გზაზე, სადაც ნისლია“).

„ცნობადის ხის“ ვარიაციაა გალაკტიონის „ცნობადის ნერგი“, რაც მეცნიერებას განასახიერებს: „საქართველო ახალ გზებით და ბალებით დაიქარგა, მშენებელმა შიგ ცნობადის მშვენიერი ნერგი ჩარგა“ („საქართველო ახალ გზებით“).

მეცნიერებაა „რტომრავალი ცნობადის ხე“, რომელსაც სულს უდგამს ახალი დრო: „ხისა ცნობადისა მძლავრის, რტომრავალის სულისჩამდგმელია იგი მომავალი, იგი სხვა გენიის დიდის, აკვანია, ის გზის გამკვლევია, ის წინ წამყვანია“.

ამ ცნების კიდევ ერთი ახალი ნიუანსია „ცნობის ჯადო“ და ეს სიმბოლო პოეტს მიემართება: „გამოვცადე ყველაფერი, რაც კი ძალუმს ცნობის ჯადოს, რაც კი ძალუმს ობოლ ყვავილს ღამის ნისლში გამოსცადოს“ („რომ იცოდე“).

ხოლო „ხის წვეთი“, რომელიც პოეტს კურნავს, სიმშვიდეს და სიცოცხლის ხალისს უბრუნებს, ბუნების მაგიური ძალაა (მივდიოდით მე და შენ“).

„სიცოცხლის ხე“ გალაკტიონის შემოქმედებაში პოეზიის სიმბოლოდაც გვევლინება.

გალაკტიონის მიერ დარგული „სიმართლის ხე“ პოეზიაა, - ფესვმაგარი, დღეგრძელი, უკვდავების საწინდარი: „ო, ხეო სიმართლისაო, დარგულო ჩემის ხელითა, ერთი რამის ვარ მთხოვნელი - იზარდო მრავალ წელითა, გეცოცხლოს მაგარ ფესვითა, ფესვითა მკვიდრ-ნათელითა, გეცოცხლოს მრავალ მხრებითა, სივრცეზე გადაწვენითა“ („ო, ხეო სიმართლისაო“).

შხამზე ძლიერი „სიმართლის ხეც“ პოეზიაა: „მე მეგონა, მე ველოდი და ველოდები, რომ სიმართლის ხეს ვერ მოგრეხს შხამის ტოტები“ („არ გეგონა“).

გრიგოლ ნოსელის აზრით, „ყოველი ხე“ ღმერთს მიემართება ღვთისმეტყველებაში, გალაკტიონთან კი - პოეზიას.

ქვეყნიური სამოთხე გალაკტიონის პოეზიაშია, ღვთაებრივი გონი მის არსებაშია და, ბუნებრივია, „ყველა ხე“ ლექსებს შრიალებს ანუ ღმერთი, რწმენა ასაზრდოებს მის რელიგიურ პოეზიას: „ო, ქვეყნიური სამოთხე, რაკი ზღვა გრიალ-გრიალებს, ნაპირიდან კი რომ-ოთხ-ხე ყველა ხე ლექსებს შრიალებს“ (ო, ქვეყნიურო სამოთხე“).

სიცოცხლის ხის სიმბოლოდ მიიჩნევენ ლიბანის ნაძვს (ა. ბაქრაძე), ალვას, პალმას, კიპარისს (ზ. გამსახურდია), ვაზს, (ვ. ბარდაველიძე რ. სირაძე).

ლექსში „არა ერთი და ორი“, „ალვა მთვარეს ესალმება“ და „განათების წამში“ იქმნება „მწუხრის წიგნი“.

გალაკტიონის პოეზიაში ხდება „ალვის ხის გადარჩენა“, ღვთაებრივი ცნობიერების მიკვლევა, ალვის ხის სულის ზრდა, მის პოემას ჰქვია „ალვა და სურო“, „ჰორიზონტიდან ზენიტამდე“ აღმართულა ალვა, „ეფემერაში“ კი პოეტს ეზმანება „ზენიტზე მდგარი შორი პალმები“, როგორც ღმერთის სიმბოლო.

გალაკტიონის პოეზია მართლაც მარადიული სიცოცხლის ხეა, ზენიტზე მდგარი პალმაა მთელი ქვეყნიერების დასანახად.

სიმბოლურია და პოეზიას უკავშირდება „სულმეხუთულ ხეთა მეფური, გრიგალისებური ზრდა!“ პოემაში „აკაკი წერეთელი“.

გალაკტიონი ამრავალფეროვნებს ამ სიმბოლოს, ზოგჯერ პოეტს ვერხვის ფოთოლთა შრიალში ჩაესმის მუსიკა: „ყოველთვის როცა დაბერავს ქარი და ნისლს მთებისას გაიფენს აფრად, ვერხვის ფოთოლთა თეთრი ლაშქარი ამრიალდება უშორეს ზღაპრად“ („ვერხვები“).

ან საკუთარი პირველობის შეგრძნებისას თეატრშიც კი ტირიფების შრიალი იტაცებს: „და ანთებულ თეატრში, სადაც მე ვარ პირველი, ხშირად ამრიალდება ტირიფების მწვერვალი“ („ძველი რვეულიდან“).

გალაკტიონის ალვა არის „მზეთუნახავი და მკრთალი სახის“, მისი „ალვა ტანადი“, აზიის ცაზეა“ აღმართული, („ანგელოზს „ეჭირა გრძელი პერგამენტი“).

კიპაროსიც სიცოცხლის, პოეზიის ხის სიმბოლოდ გვევლინება გალაკტიონის ლექსში „ისევ ეფემერა“: „რა ამომრავებს კიპარისის ტანს, ჩუმი შრიალი საიდან არი? ქარი არა ჩანს, ქარი არა ჩანს, მაინც მწვერვალს ედება ქარი“.

„ჰორიზონტიდან ზენიტამდე ალვის მწვერვალს წაუჩურჩულებს შენსა“ სახელს ზღვის ნიავექარი და ეს სახელი დასწვავს ზეცის მიბნედილ თვალს“, - ამბობს პოეტი და მიგვანიშნებს სიყვარულზე, როგორც პოეზიის ხის მასაზრდოებელზე.

მხატვრული სახე: „პალმის ფოთლებში ელვის ჩქერთა გამოქროლება“ ღვთაებრივი გასხვივოსნების წუთებში შეიძლებოდა განცდილიყო და დაწერილიყო.

ლექსში „პუმკინი პარიზში“ გალაკტიონი „პალმის ბუჩქის ტოლ და სწორ პოეტს“ უწოდებს საკუთარ თავს.

გალაკტიონის თავისებურებას კარგად გვაგრძნობინებს გამოთქმები: „ჰგავდა საოცარ რითმებს პალმა, ვარდება რგული“ („კაფეში“), იდუმალეზასთან წილნაყარობის დასტურია პოეტის ფრთიანი ფრაზა: „მეოცნებე ხის კენწეროები“.

სიცოცხლის და ცნობადის ხის გააზრებაში ერთი მხრივ გალაკტიონ ტაბიძე გაჰყვა ტრადიციულ, რელიგიურ გზას, ამასთან, პოეტმა საკუთარი შემოქმედება წარმოგვიდგინა ღვთაებრივი ცნობიერების ნაყოფად, სიცოცხლის ხედ და ამაზე ზეციური ალვის, პალმის, ვერხვის და კიპარისის იდუმალი სახეებით მიგვანიშნა.

მეფე-პოეტის შემოქმედების ეროვნულ და საკაცობრიო მნიშვნელობას, მისი პოეზიის მარადიულ ხეს ასე ახასიათებს პროფ. მიხეილ კვესელავა: „გალაკტიონის პოეზიის ჟამთა ნაყოფის გამომღები ნერგის ძირი ეროვნულია, ქართული, „ნაყოფს“ კი სხვადასხვანაირს ისხამს, მართალია, ჟამთა ის „ნაყოფიც“ ჩვენებურია, მაგრამ მასში მთელი მსოფლიოს უსასრულო გამოცდილებაა ჩადებული და ამიტომაცაა „რაც ახალით და ძვირფასით მომჯადოები“ („პოეტური ინტეგრალები“, თბ., 1977, გვ. 17).

“ზნელი საუკუნის მღვრიე ნადირი”

გალაკტიონ ტაბიძის ეროვნულ-პოლიტიკური და ფილოსოფიური მრწამსი ჩვენი საუკუნის ათიანი წლებიდანვე საყურადღებოა.

ეპოქის მთელ კატაკლიზმებს აირეკლავს გალაკტიონის შემოქმედება, თანადროულობის ყოველ მოვლენას დაერქმევა თავისი ნამდვილი სახელი პოეტის გარდაცვალებამდე. მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრის გზებიც განიჭვრიტება სულიერი „განათების წამებში“, რაც ქართველ ორფეოსს სრულ უფლებას აძლევს, ყოველგვარი გადაჭარბების გარეშე განაცხადოს: „ამ წიგნში მთელი საუკუნის ვიპოვე ბინა“.

„ღრმა სიბრძნით თვალანახელი“ პოეტი საგნების, მოვლენების „მიზეზთა მიზეზს“ ეძებდა, ბიბლიური წინასწარმეტყველივით ევლინებოდა ხილვები, რომლებიც მომავალს უცდომლად მიაჩნებდნენ.

რიტორიკის, მჭევრმეტყველების, მშრალი ცნებებით აზროვნების უარყოფელი პოეტი „რკინისებური ლექსების ღვარში“ „ბროლის რიტმით“, ზეციური მუსიკით გვატკობდა, ცხოვრების დაფარულ შრეებში გვახედებდა, განუჭვრეტელ ქაოსში იმ ჭეშმარიტებებს აგნებდა, რომელთა მიკვლევა მხოლოდ ერთეულთ, სულიწმიდის მადლით ცხებულთ ხელეწიფებათ. მთელი მისი ურთულესი ლირიკა არის ხიდის გადება ცისა და მიწის შემქმნელ ღმერთთან, სიყვარულის უფალთან, ქრისტესთან.

„ბუმბერაზის წინაგრძნობით“ მომადლებულმა პოეტმა ყოველგვარი ნიღბის გარეშე იხილა სოციალ-დემოკრატთა სახეები, ოქტომბრის რევოლუციის რეჟისორთა სული, მათი საქმიანობის დამღუპველი შედეგები, წინასწარ დარწმუნდა, რომ სოციალიზმის სახელით არა ქრისტეს, არამედ ბარაბას გზას ერთგულებდნენ. გალაკტიონი მთელი ეპოქის აშკარა თუ ფარულ დინებებს მისწვდა.

პოეტების მეფემ ღმერთისუარმყოფელ, მეფისტოფელის საუკუნეში იცხოვრა. ამ ეპოქის დირიჟორი იყო სატანა, ანუ რუსული ბოლშევიზმი.

ქართულ სალიტერატურო კრიტიკაში გალაკტიონი გამოცხადებული იყო რევოლუციის, საბჭოთა წყობილების, სოციალისტური აღმშენებლობის გულწრფელ მომდერლად.

მაგრამ გალაკტიონის საღმრთო და საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, გრაალის, ქრისტიანული იდეალებისადმი ერთგულება გამორიცხავს სისხლიანი ძალადობისადმი პოეტის სიმპათიებს, თანაც რევოლუციის ცნება ერთმნიშვნელოვანი როდია და აშკარად სხვადასხვაგვარია დამოკიდებულება თებერვლისა და ოქტომბრის რევოლუციებისადმი.

გალაკტიონმა ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიებზე ჩაგვაფიქრა. დააფიქსირა რა საღვთო ვარდების გახმობა, გათელვა, გაყინვა-გაუჩინარება, რწმენის ხომალდების, სიყვარულის კომპეების დამსხვრევა, წყაროს ამოშრობა, ზეცის ნგრევა, „ფარული ცის“ სიდიადის გაქრობა, გაზაფხულის თუ მზიანი ღამის დაკარგვა, შეზარა სერაფიმის ცისფერი სულის გაშავებამ და რწმენის გადარჩენისკენ, „ყვავილთ შემოშენებისკენ“ მოუწოდა ტაძრის გზას აცდენილთ.

„ყრუ საუკუნეს“ დაავიწყდა სიყვარულის ხმა, „ლოცვა და პოეზია“, გალაკტიონმა კი „ციური ნანა“, „ციური გალობა“, „სიყვარულის სიმღერა“, „სიმღერათ სიმღერა“, „სამოთხის ჰანგები“ მოასმენინა, მისი „განწმენდის ხმა“, „ხმათ აიაზმის ნელი კპურება“, ბაიის ბგერა, „გაზაფხულის გამა“ ის სასწაულმოქმედი იმპულსი გამოდგა, რომელმაც „გარდაცვლილი ხმის“, აწ დაკარგული, მაგრამ მარადის სალტოლველი იდეალის ხსოვნა გააღვიძა სულში.

„წმინდა ცის“ შუქით გააღებული პოეტის სული უცდომლად ჰვრეტდა მიწიერ უკეთურობებს და” არსაამსოფლო გზით“, ზეცის ცისფერი ბილიკებით მავალი, მიწიერი კატაკლიზმების მიზეზებს უღრმავდებოდა, მეფისტოფელის, აპოკალიფსური მხეცების საუფლოდ ქცეულ ქვეყანას ხსნის გზებს უჩვენებდა ბოროტებისადმი ნიღბის ჩამოგლეჯით.

თითქმის ერთნაირი გაგებით შევხვდებით გალაკტიონის პოეზიაში ნადირის, აფთრის, ქაჯის, მგლის, გიენის სახეებს. ისინი აპოკალიფსურ მხეცთა ვარიაციებია და სამყაროში ბედისწერისაგან დროებით გამარჯვებული სიავის პერსონაჟები, რომელთა უფსკრულში ჩახოცვაზე თვით ბიბლიურ ხილვებშია მინიშნებული.

შესაბამისად, ჭოტების, ქორების, ყორნების, ბუს, მიკიოტთა ჩხავილი ენაცვლება ბოროტებამომალეულ საუკუნეში „სიყვარულის ხმას“, „ყრუ დედამიწას“ არ აინტერესებდა არაფერი ღვთიური.

„ცის შვილს“, ზეციური ვარდის ბადისა და სულიერი ვენახის მცველ პოეტს აღაშფოთებდა სამართლიანობის სახელით დაღვრილი სისხლი, განადგურება, პრეტენზიული საქმიანობა ღვთისმგმობელი ურჩი თაობისა, რომელიც შეუბრალებლად თელავდა არა მარტო დრომოჭმულს, არამედ

მოზარდაც, წმინდასაც და გვაუწყებდა ქრისტიანული მორალის კრიზისს, ანტიქრისტეს მოვლინებას, მომავალი ცრუ ღმერთების, კერპების სახელით რომ გაუსწორდებოდა ყოველ მორწმუნეს.

ლექსი „ფრაგმენტებიდან: ცეცხლი ფიქრიანია“ რევოლუციურ დამსჯელთა რაზმის ნგრევით საქმიანობას გვამცნობს: „ყველაფერი სრულიად გამხეცებულ ალისგან განადგურებულია“.

„მწყემსი კეთილის“ (ღმერთის) სიწმინდეს შეენაცვლა სისასტიკე, ალქაჯების მეუფება ამ სოფელზე: „ცხოვრება გაწყრა და გაალქაჯდა, მინდვრებში გატყდა ოცნება მწყემსის“ („პორტრეტი“).

ქაჯის უარყოფითი სახე, რომელიც შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნიდან“ არის ცნობილი, გალაკტიონ ტაბიძემ საბჭოთა სინამდვილის დასახასიათებლად გამოიყენა. ახალ დროში ხალხის მესვეურთ, მედროვეთ ცხვრის ტყავი აქვთ მორგებული, საქმით ქაჯები არიან: „თავმჯდომარე ცხვარია, იმისი ენა, საქმე ქაჯივით ცხარეა“ („ჩემი მეეტლე“).

ძალზე საყურადღებოა ქაჯის პოეტისეული გაგება პოემა „მშვიდობის წიგნსა“ და „მახაჯირში“.

„მშვიდობის წიგნში“ მშვიდობის წიგნის (ღმერთის, რწმენის სიმბოლოა) ქურდად გამოყვანილია ქაჯი. პოემა, რომელშიც გაშუქებულია იმპერიული ამბიციების მქონე დიდი ქვეყნის მიმართება მცირე ერისადმი, აჯამებს იმ ბოროტებების, მუხანათობების სერიას, რაც ჩვენს ქვეყანას აწვნია „მტერმა მეორემ“, „მგმობარმა მეგობარმა“, რომელიც სახელდე-ბულია ქაჯად. სწორედ ქაჯის მცდელობით დაიკარგა მშვიდობის წიგნი. დიდი დაკვირვების გარეშეც ცხადია, რომ ქაჯი რუსული იმპერიის სიმბოლოა, რომელმაც რწმენის სახელით გაგვაცურა, ჯერ დამოუკიდებლობა, მერე ღმერთის რწმენაც წაგვართვა. „ამ ურწმუნო იმპერიას იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებაში ეშმაკის ტახტის მემკვიდრე ეწოდება და ის საბჭოთა კავშირია“ (იოანე-იონა, „რა უნდა ვაკეთოთ“, თბ. 1994 წ. 411).

გალაკტიონის პოემაში საუბარია მახეზე, ბადეზე, დიდ შეთქმულებაზე, წყლის ამღვრევაზე, მზის გაუჩინარებაზე.

იმუქრებიან ქაჯთ მიერ გადანაბირები ზვირთები: „სახლები დიდი მან დაანგრია და იქადიდა: „რაკი აგრეა, მიჰყე, ჰე, მიჰყე, აბა აიღე, რაც თქვენი ციხე და სიმაგრეა... კიდევ მოვალო თქვენს ასაკლებად“.

ხალხი ხდება სიცივის მძევალი, თოვლის, ზვავის მსხვერპლი, ჩრდილოეთიდან მოსული ქაჯის, მოყვრად შემოპარული მტრის სამიზნე; მიდამოს სატანა დაეპატრონება, ხდება „გადაშენება იათ და ვარდთა“, ჯაგის, ყვავილთ მომშობი ეკლების მომრავლება.

სანთელი ქრება, მზე ჩადის (მზე და სანთელი საღმრთო სახელებია), მამული ნისლის სამეფოდ იქცევა.

ღამემ აღაზევა ძაღლები, მგლები, ბაყაყები, ჭოტები, ჯოჯოები, ისმოდა „დევების უგონო აურზაური, სულ შინაური და გარეული აურზაურის ხმა

არეული“, „მრავალ ათას ხმის... თავდასხმა და სითამამე“ აყრუებდა დამხვდურის სმენას.

საგულისხმოა ნადირთა სათარეშოდ ქცეულ ქვეყანაში მოვლენილი ვეფხვი და მისი ზრახვები: „ვეფხვი გოჯგოჯად მსხვერპლს ეპარება... ამბობს: რას მაძლევ, თქვი, მეჩქარება. ბრჭყალით ნატორი ერთი თუ ორი ზუსტი და სწორი წამოწვა შექერი. ეს სამოსახლო რა ნახა ტურფა, მიზნები ახლო რა დაიჯგუფა, მარდი, ვით ელვა, შებოჭა ღელვა, დრო შეინელა და ჰა, ისკუპა... დიდი აქვს მადა“...

მტერს სურს „რამე ნამცეცი მიწის და ზეცის“, თან მიაქვს ჩვენი ტყე, მძვინვარებს ქაჯთ მიერ გადანაბირები ზვირთები, ილუპებიან ადამიანები, იძირება ბავშვებიანი აკვნები.

აღსანიშნავია, რომ ეს უბედურება მშვიდობის წიგნის (დმერთის) უარყოფის შემდეგ მოხდა. ბოლოს ხალხი ჩაწვდა თავისი ტრაგედიის მიზეზებს, ტარიელმა იპოვა ქაჯების მიერ გატაცებული წიგნი, მერე წარღვნა დაცხრა, ამინდი გამზიანდა, „მზის სვეტი“ გამობრწყინდა. წიგნის კითხვით ხალხს „შუბლს დაესახა ცისიერება“, „დიადად გათენდა“, „ცისკრის წამწამი ახამხამდა“, განთიადი დაბრუნდა (ცისკარი, განთიადი საღმრთო სახელებია), მაგრამ წყალდიდობის შედეგად დარჩა სიმყრალით სავსე ორმოები, სადაც „ყვავილები ვერ იყვავილებს“.

პოემის ავტორი ხალხს ურჩევს, რომ სიმწრით ნაპოვნი წიგნი გალავნიან ციხეში შეინახოს, კარები მაგრად ჩაკეტოს, ჭიშკრები ჩარაზოს და ყოველი გადამთიელი არ ათარეშოს თავის მიწაზე, უფრო მეტი სიფრთხილე იფაროს ფარად.

ქმედითი ეროვნული იდეოლოგია ასეა გამოთქმული: „ხიფათში მყოფო ვაზო და მდელი, შემოიკრიბე გონთ სიძლიერე, თორემ გვიანლა იქნება მერე“, „უფრო მეტად გამჭირახობა იყო იმედად“...

ნაწარმოებში დატრიალებული უბედურების რეჟისორია, როგორც უკვე მივუთითეთ, ჩრდილოელი ქაჯი, „მტერი მეორე“, „მგმობარი მეგობარი“.

ერთა გათქვეფის პირობებში, ყალბად გაგებული ინტერნაციონალიზმისა და კოსმოპოლიტიზმის ქადაგებისას, როცა „უფროსი ძმის“ სინდრომი მძლავრობდა და მცირე ერების ყოველ ნაბიჯს აკონტროლებდა, მის უფლებებს ფეხქვეშ თელავდა, ბუნებრივია, პოეტი აშკარად ვერ იტყოდა თავის სათქმელს და ამიტომაც მიმართა სიმბოლო-ალეგორიებს. 1945-1956 წლებში, როცა „მშვიდობის წიგნი“ დაიწერა, მხოლოდ დაშიფრულ მეტყველებას ეფარებოდნენ სიმართლეს მოწყურებულნი და გალაკტიონიც ამ ნაცად გზას დაადგა.

„მახაჯირში“ იმპერიული რუსეთის მიერ აფხაზთა გადასახლების ისტორიული ფაქტია (1864-1877 წ.) ლექსის თემა. მახაჯირი „მახინჯთაგან მოღრუბლულ ჟამით“ განცდილ სამშობლოს ჭირს იგონებს და „მშობლიურ მიწის ერთი მუჭა თან მიაქვს უბით“. ირგვლივ ნისლის, ღრუბლების, წვიმის,

სიცივის თარეშია, მახაჯირის ცრემლებსა და სისხლის გუბესთან ასოცირებული.

მახაჯირობის რეჟისორს ჰქვია „ქაჯი თვალრიბ უპით“. ლექსში გააზრებულია „აწიოკების და დანგრევის ხანგრძლივი ძირი“.

ქაჯთაგან განწირული მახაჯირი ისევ ქვეყნის ერთობაზე და ბრძოლით გადარჩენაზე ოცნებობს: „თუ გაიელვებს იმათ თვალწინ ჩვენი ხანჯალი, ჩონგურს ძველებურს თუ სიმები ისევ გავუბით, კვლავ შემოვძახებ ძველ სიმღერას მე, მახაჯირი“.

რწმენა ისევ ახალი გზის ძიებას ჩააგონებს მახაჯირს: „არა, არაა ყველა გზები გადანარუჯი, მჯერა, მხურვალე მზე დაგვიცავს ელვარე შუბით“.

შინაგანი სამართლის გრძნობა და კეთილი მიზანი ბოროტი მოწინააღმდეგის დამარცხების, გამარჯვების იმედს აღვივებს: „იმედს არასდროს არა ჰკარგავს - ვინც ომს აპირებს; უიმედოა მხოლოდ ქაჯი თვალრიბ უპით. ერთი იმედი უცხო მხარეს მიმაქვს მახაჯირს, მშობლიურ მიწის ერთი მუჭა თან მიმაქვს უბით“.

ეს ერთი მუჭა მიწა როგორც მამელუკებს, ისე საკუთარი მიწიდან მტრის ნებით მოწყვეტილებს, ფესვთან, ძირთან მარადიული კავშირის სიმბოლოდ ესახებოდათ, რომლის გარეშეც მხოლოდ ფიტულს ემსგავსება ადამიანი. ეს ერთი მუჭა მიწა რწმენის, სამშობლოსთან სიახლოვის, მომავალი ბედნიერების იმედს და სასიცოცხლო ცეცხლს აერთებდა ყოველთვის...

ლექსში გაიგივებულია ნადირი და მხეცი, ნაწინასწარმეტყველებია მათი დროებითი მეუფება, აღმოსავლეთის აყვავება: „გარდავა ბნელი საუკუნის მღვრიე ნადირი, აღმოსავლეთი მოირთვება ცისკრის ალუბლით, მომავალ დროშებს ახლავე ვგრძნობ მე, მახაჯირი“.

ასე მტკივნეულად განიცადა გალაკტიონმა, წინაპარ ქართველ მოღვაწეთა დარად, აფხაზეთის ტრაგედია და ისტორიის მწარე განაჩენი უსაგზლა მომავლისთვის ბოროტების იმპერიის რეჟისორებს.

გალაკტიონის პოეზია სავსეა აპოკალიფსურ მხეცთა ნაშეიერებით, პოეტი ზუსტ სახელს არქმევს მოვლენებს და იმ მასშტაბურ კატაკლიზმებს გვიჩვენებს, რომელიც ინსპირირებული იყო წითელი გველეშაპის, მისგან ხელდასხმული მხეცებისა თუ მათი სულიერი მემკვიდრეებისაგან.

მხეცის სისასტიკეს, მის გამანადგურებელ საქმიანობას, სისხლის მორევებს, ცეცხლად აგიზგიზებულ ბოროტებას, ცრემლების ოკეანეს, სიკვდილის მეუფებას გვიხატავს გალაკტიონის „პოემიდან - იგი ომია“: „ხმობით საშინელით თხრილში ჩაჩრილები, ნისლი მორგებია სახე ფითრებული, ეხლა საშინელი გროვა დაჭრილების თითქო მორგებია დასახიჩრებული... განა სისასტიკით, რაც აქ დაიღვარა სისხლის მორევები, გამოიზომება? მხეცი თოკიანი დაჰქრის უვნებელი, ქვეყნებს შევლებია ცეცხლის მეზოდენი, დადგა ოკეანე დაუსრულებელი, ეს ხომ ცრემლებია, მაგრამ ესოდენი?“

ზეცის ნგრევა (უზენაესის დაგმობა), „მიწის გადაფერდება“ (ქვეყნიური უკეთურობები) მხეცთა და დემონთა ღვაწლია ისევე, როგორც ბინდის სიცივე, დაწყევლილი სინდისი, გაშიშის სევდა, ობობას ქსელი, ბურუსები, მონგრეული ზეცა, სისხლით მთვრალის სიცილი: „თითქო მოინგრა ზეცა, სისხლი, სიცილი ლოთის, თითქო მალული მხეცი უფსკრულებიდან მოდის“.

„სისხლში“ წარმოგვიდგება გაუგონარი რეპრესიების ხანა, ერის რჩეულთა ფიზიკური და სულიერი შემუსვრის პროცესი, რომელსაც წარმართავს მხეცი: „საშინელია, იგრძნო უეცრად, რომ აღარ დგანან ძველი კაკლები. შენი სახელი მათ მიუეცრად - მხეცი! არც მეტი და არც ნაკლები“.

უბედურებათა შემოქმედს კმაყოფილებას განცდევინებდა მშობლიური ცხედრები, სისხლის მორევი: „როს მუხლებამდე სისხლის მორევი გსვრის და მშობლიურ ცხედრებს ეხები, კმაყოფილი ხარ მათი მორევით, ყელამდე სისხლში მიდის ფეხები“.

ამ მოვლენების ოსტატს ჰქვია „უმტკიცესი ბოროტება“, „მკვლეელი“, და იწყება „სისხლის კივილი“, მკვლელის, იუდას შეცნობა: „ო, რა თქმა უნდა, ცხედრები მუდამ სდუმანო, მაგრამ სისხლი მწარდება, სისხლი იძახის: მკვლეელი, იუდა! სისხლი არასდროს არ დაწყნარდება!“

მერე „მხეცები“ ერთმანეთსაც დაერევიან, ცდილობენ, დაასწრონ ერთიმეორეს და ბოლოს ყველა დახვრეტით ამთავრებს სიცოცხლეს: „იმედი, შენი ბრძოლის საგანი, მოულოდნელმა ქარმა ახვეტა, მოღუშულია შენი საკანი, ხვალ უსათუოდ გელის დახვრეტა“.

გალაკტიონი ამხელდა „მშობლიურ ცხედრებთან“ შეხებით გახარებულ მხეცებს, რომელთაც ჩვენშიც ჰყავდათ ადრესატები.

პოეტის ჩანაწერები მოწმობს, რომ ანტიპათიურად ყოფილა განწყობილი სტალინისადმი, რომლის რეპრესიებსაც შეეწირა მისი მეუღლე ოლია ოკუჯავა.

1959 წლის 9 მარტის წინაღუდს არ აჰყვა ეგზალტირებული ახალგაზრდების ძახილს: „გაუმარჯოს დიდ სტალინს!“

გალაკტიონის დამოკიდებულება ბელადად აღიარებული სტალინისადმი ვლინდება ასეთ შენიშვნებში: „ასეც არ შეიძლება, ამხანაგო სტალინო!“ „სტალინის შესახებ რაც ლექსებია... ჰმ...“

იმ დროს დამკვიდრებული სახოტბო ლირიკის პათეტიკას გალაკტიონმა ასეთი მამხილებელი სტრიქონები დაუპირისპირა: „მაშ ძირს მფლობელობა კაენ-იუდების, ქნევა და თარეში ბერიას კუდების“.

პოეტს ბერია წარმოუდგენია ტოტალური ბოროტების რეჟისორად: „ბერიაა ნაშენებ შენობას რომ მოშლიდა, ბერიაა - ქართველი ერი რომ ამოჟლიტა, ბერიაა - ცხედრებით ქვეყანა რომ დაჰფარა, ბერიაა - სინათლე ბნელს რომ გადააფარა“.

კონკრეტულ პიროვნებას მიმართავდა ერთ ლექსში: „შენ ხარ ის მხეცი, რომელიც ყევას არ აგვიანებს, უცხო ნაჯახით შენ უპობ კევას ადამიანებს“ (ვ. ჯავახაძის წიგნიდან „უცნობი“).

„ცალთვალა მეფისტოფელი“, „ბნელცოდვილი ლუციფერი“, სატანა, ბელზებელი, შავი დემონი ეპოქის ტოტალური ბოროტების მახასიათებლებია.

„სხვა სახელმწიფოს ძლიერი ცოფით“ მოწამლულ ხალხს ურჩევს პოეტი, საღად შეხედოს სინამდვილეს და მაშინ გულმართლის ნიღაბში დემონი შეიცნობა: „გულმართლის, სახე-კდემობის ჩამოიშორე ნიღაბი, რომ დაინახო დემონის ენერგიული ნიკაპი!“

„მწარე კბილის“, „ჯოჯოხეთური ალის დამნთები“, „საშინელი განადგურების“ მომტანი მხეცი ბობოქრობს ლექსში „არ არის იგი იმდენად ტკბილი“.

მხეცისა და მის თანამზრახველთა სახეები ამოიცნობა ლექსში „მთაწმინდის იქით“: „არ არის შველა, ბნელი ჩრდილები მრავლდება, როგორც სიბნელეში დინგების გროვა“. აქ დატრიალებული უბედურების ფონზე მსოფლიოს მწუხარება მხოლოდ ლანდად, ჩრდილად ისახება.

ლექსში „როგორ ებრძოდნენ ზარებს ზარები“ - სიკეთე მოკლულია, „როგორც აფთარი“, მხეცის საქმეებია სისხლი, სიკვდილი, წარღვნაში მცურავი ცხედრები, „გადამსხვრეული სწორი კენარი“ (უარყოფილი სიცოცხლის ხე ანუ ღმერთი).

ნერონის ცეცხლი, ჯვარცმა, უბედურება, რღვევა, ცხედრები, გილიოტინა და ეშაფოტი ილანდება მხეცის ბრჭყალებში ჩავარდნილ თბილისში („თბილისი“).

დროის მახასიათებელი აფთარია: „ეს დრო-აფთარი შენ საუკუნის სვლას მიანებე... ყველაფერი არის სიზმარი“ („ელეგია“).

მხეცი არ ცნობს მზეს, იგი საღამოს ბინადარია: „აჩრდილი ჩუმი და მოთარეშე, უცნობი მზისთვის, ყოველ ქვეყნის და დროის გარეშე ცხოვრობს თავისთვის. საღამო მშვიდი აძინებს მხეცებს, ეხლა თავიდან აჩრდილი მზიან ადგილებს ეძებს, მზე კი ჩავიდა“ („აჩრდილი ჩუმი და მოთარეშე“).

1924 წელს დაწერილ ლექსში „ისევ ეფემერა“ ურბანიზებული დრო, რკინის ეპოქა გამხდარა სიკვდილის მთესველი და „სასტიკია, როგორც გეენა მისი სისწრაფის ულმობელობა“. გეენა აფთარია.

ბუნებაზე შურისმაძიებელი უგუნური ადამიანის ლეში სიკვდილის შემდეგ აფთარის კერძია („დაუმეგობრდა“).

„სამგლოვიარო ეტლების დემონიური წინამძღოლის“ სახეში დიქტატორ იმპერატორთა საქმიანობა ცნაურდება.

„წმინდანის მტერთა“ - ქაჯების, ალების, ჭინკების მეუფებას ასპარეზი გამოეცლებოდა, უსივრცობაში დღის გათენებისას ისინი გაიფანტებოდნენ, ასე სჯეროდა პოეტს („ქაჯები, ალები, ჭინკები“).

ჭინკა ემტერება ყოველ ამაღლებულს - სიმბოლურ „ალის... ჭიქას“ (ალი - ქრისტე, ჭიქა - მარიამი), „ლურჯ ედემს“ (მარიამის სახელია) ქარს უგზავნის, სძულს „ბროლის რიტმი, მუსიკა“ (საღვთო ჰანგები), მაისის ბაღი (ბაღი კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით), ამარჯვებინებს უდაბნოს (ურწმუნოებას, უსულობას), ჭინკა ქვითინებს პოეტის ბინაში და შემოქმედების

ამაოების, სიკვდილის გარდუვალობის ინტონაციებით წამლავს სულს: „რად გინდა ბროლის რიტმი, მუსიკა, სიკვდილი გელის“. მაგრამ, საბედნიეროდ, ჭინკა დაბმულია და მისი ბოროტი ზრახვები მიზანს ვერ აღწევს („დაბმული ჭინკა“).

ჭოტებთან ერთად მგლებიც დაილუპებოდნენ, ზაფხული (ღმერთის სიმბოლური სახელია), რწმენა ისევ გაძლიერდებოდა, ამის იმედი აცოცხლებდა პოეტს და მთელ ევროპას ნიშნისმოგებით მიმართავდა: „ევროპავ, როგორ არ იცი, მიდის ეს მწარე ზამთარი - ღამის რაინდი ჭოტია, მგელს ღამე უყვარს ავდარი, მივაგნებთ იმათ ბუნაგებს; ზაფხული ხალებს დააგებს, იცოდე: ბრიყვის მონაგებს ისევ ჭკვიანი წააგებს“ („ევროპავ, როგორ არ იცი“).

ითანეს გამოცხადებაში საგულისხმოა ორი მხეცის სახე.

გამოცხადებაში მხეცი წინასწარმეტყველებს დახოცავს, მაგრამ ისინი სამნახევარი დღის შემდეგ გაცოცხლდებიან და ზეცაში ავლენ (გამოცხადება, 11, 7, 8, 9. 10).

„წითელ გველეშაპს, წუთისოფლის მაცდურს“ (თ. 12) ებრძვის მიქაელი ანგელოზებთან ერთად ზეცაში და უწმინდურს ჩამოაგდებენ მიწაზე. იგი თავის ძალას, ტახტს და დიდ ხელმწიფებას მისცემს ზღვიდან ამომავალ მხეცს, რომელიც გმობს ღმერთს. მას თაყვანს სცემენ ისინი, ვინც ჩაწერილი არ არიან სიცოცხლის წიგნში, რომელიც აქვს კრავს (აპოკალიფსი, 11, 1...8).

შემდეგ გამოჩნდება მიწიდან ამომავალი მხეცი, რომელიც მხეცის ხატებას გააკეთებს და აიძულებს ყველას, თაყვანი სცენ მას.

ხელზე ან შუბლზე მხეცის ნიშნის მიმღებნი სვამენ ღვთის მრისხანების ღვინოს (იქვე 14, 10). მათი წამების კვამლი დის უკუნით უკუნისამდე.

ღვთის მძვინვარების შვიდი თასის მიწაზე გადმოღვრის შემდეგ მხეცის ნიშნის მქონე ადამიანებს უჩნდებათ საზარელი ჭრილობები (გამოცხადება, 16, 1, 2).

მეხუთე ანგელოზი გადმოღვრის თავისი თასიდან მხეცის ტახტზე და დაბნელდება მისი სამეფო (16, 10).

გველეშაპისა და მხეცის, ისე ცრუწინასწარმეტყველთა პირიდან გამოსული სამი უწმინდური სული ბაყაყის სახეს ღებულობს, ეშმაკის სულები ახდენენ სასწაულებს, გამოდიან მთელი მსოფლიოს მეფეებთან, რათა შეკრიბონ ისინი ყოვლისშემძლე ღვთის დიდი დღისთვის (16, 14).

გამოჩნდება შვიდთავიან და ათრქიან მხეცზე მჯდომი დედაკაცი (17, 1, 2).

ათი მხეცი შეებრძოლება კრავს, მაგრამ კრავი გაიმარჯვებს.

მხეცი მეფობს, ვიდრე არ ასრულდება ღვთის სიტყვა.

მეშავი დიდი ქალაქია, რომელსაც აქვს მეფობა დედამიწის ათ მეფეზე. ათი მხეცი ათი მეფეა.

მხეცსა და მის თაყვანისმცემლებს ჩააგდებენ ცეცხლის ტბაში (9, 17, 20).

ანგელოზი გველემას შებოჭავს ათასი წლით და უფსკრულში მიუჩენს ადგილს.

„მაცდური ეშმაკი ჩაგდებულ იქნა ცეცხლისა და გოგირდის ტბაში, სადაც მხეცი და ცრუწინასწარმეტყველები იმეფებენ და დაიტანჯებიან დღე და ღამე, უკუნითი უკუნისამდე“ (იოანე, გამოცხადება, 20, 10).

გალაკტიონის პოეზიაში დახატული უფსკრულებიდან მომავალი ბრჭყალებიანი მხეცი და აპოკალიფსის მიწის მხეცი, ვფიქრობთ, ერთი და იგივეა.

ბიბლიის კომენტატორები აკონკრეტებენ აპოკალიფსურ მხეცთა ადრესატებს.

„ზღვიდან მომავალი“ მხეცის თავი, რომელმაც სასიკვდილო ჭრილობა მიიღო და არ მოკვდა - ლენინია. მან იმეფა 42 თვე, 1917 წლიდან 1921 წლამდე, ვიდრე შეეძლო აზროვნება, რის შემდეგაც მეფობდა მეორე მხეცი - სტალინი, რომელმაც შექმნა პირველი მხეცის ხატი და დახოცა ყველა, ვინც თაყვანს არ სცემდა მას.

იქვე, აპოკალიფსის მე-16 თავში ნათქვამია, რომ პირველი მხეცი, ზღვიდან ამომავალი, ნიშნავს ხალხის მღელვარებიდან მოსულ ბელადს - ლენინს, მეორე მხეცი, მიწიდან ამოსული, არის იატაკქვეშელი (ბოლშევიკი) სტალინი (იოანე-იონა, „რა უნდა ვაკეთოთ“, თბ. 1994 წ. გვ. 411).

ზღვიდან ამომავალ 7-თავიან და ათრქიან მხეცს რქებზე ათი ჯილა და თავებზე ღვთისმგმობელი სახელები აწერია (გამოცხადება, 13, 1).

მთელი დედამიწა ეთაყვანება მხეცს, ამბობენ: „ვინ არის ამ მხეცისთანა და ვის ძალუმს მასთან შებრძოლება?“ (13, 4). „მიეცა მას პირი, რათა მედიდურად ელაპარაკნა და დაეგმო ღმერთი“.

„გახსნა მან პირი ღვთის საგმობად და დაგმო მისი სახელი, მისი სავანე, ცაში დავანებულნი“ (13, 16).

„ნება მიეცა მას, რომ ეომა წმინდანებთან და გაემარჯვნა მათზე. მიეცა მას ხელმწიფება ყველა ტომსა და ხალხზე, ენასა და ერზე“ (13, 7).

„თაყვანი სცა მას დედამიწის ყველა მკვიდრმა, რომელთა სახელებიც არ არის ჩაწერილი სიცოცხლის წიგნში, რომელიც აქვს წუთისოფლის დასაბამიდან დაკლულ კრავს“ (13, 8).

აშკარაა, აქ ამოიციობა ურწმუნო იმპერიის შექმნა და მისი უღმერთო მესვეურები.

მიწიდან ამომავალი მეორე მხეცი ზღვის მხეცის ხელდასხმული იყო და აიძულებდა დედამიწის მკვიდრთ, თაყვანი ეცათ პირველი მხეცისთვის, რომელსაც განეკურნა სასიკვდილო ჭრილობა (13, 12).

ახდენდა დიდ სასწაულებს, ცეცხლიც კი ჩამოიტანა ციდან დედამიწაზე (13, 13).

ეუბნებოდა დედამიწის მკვიდრთ, რომ გაეკეთებინათ მხეცის ხატება (13, 14).

მიეცა უფლება მხეცის ხატებისთვის სულის ჩასაბერად, რომ მხეცის ხატებას ელაპარაკა და ემოქმედა ისე, რომ მოკლულიყო ყოველი, ვინც თავყანს არ სცემდა მხეცის ხატს (13, 15).

აიძულა ყველა - პატარები და დიდები, მდიდრები და ღარიბები, თავისუფლები და მონები - მიეღოთ ნიშანი მარჯვენა ხელზე ან შუბლზე (13, 16).

რომ არავის შეძლებოდა ყიდვა-გაყიდვა იმათ გარდა, ვისაც ექნებოდა ნიშანი - მხეცის სახელი ან მისი სახელის რიცხვი (13, 17).

როგორც ცნობილია, ახდა ბიბლიური წინასწარმეტყველება, შეიქმნა უღმერთო ტირანი უღვთო მესვეურებით, რომლებიც დევნიდნენ და ხოცავდნენ მორწმუნეებს, კამათლებივით ათამაშებდნენ ადამიანის ბედს, თავისუფალი სულის ჩაკვლას, პატარა ერების დამოუკიდებლობის წართმევას შეალიეს მთელი თავიანთი ძალისხმევა, უდანაშაულოთა ლეგიონები ჩააწვინეს მიწაში, ან სამუდამოდ, გაუმთელებლად გაუბზარეს სული, მაგრამ წითელი გველეშაპის ყოვლისშემძლეობასაც მოელო ბოლო, იგი შეკრეს უფლის ნებით და უფსკრულში დაუდეს ბინა, ანუ დაემხო ბოროტების მთესველი სისხლიანი იმპერია.

ბიბლიაზე დამყარებით, გალაკტიონიც წინასწარმეტყველებდა ჩვენი უბედურების მოთავე ნადირ-მხეცთა გადაშენებას და თუმცა იმედეები სიცოცხლეში არ ასრულებია, საუკუნის ბოლოს მაინც გავხდით ტოტალური ბოროტების უკანდახევის მოწმე.

ხოლო აღმოსავლეთი, საიდანაც გამოჩნდა ცოცხალი ღმერთის ბეჭდის მპყრობელი ანგელოზი (გამოცხადება, 7, 2-3), ჯერჯერობით ისევ შეჭირვებულია და „ცისკრის ალუბლების“ გამოჩენას მოელის...

გაზაფხულის პოეტური ფორმულა

გალაკტიონ ტაბიძე სამი რევოლუციის მომსწრე იყო. პოეტმა თებერვლის რევოლუციისადმი სიმპათიების მიუხედავად, ოქტომბრის ცნობილი მოვლენები და მისი შედეგები აღიქვა, როგორც ნგრევა, განადგურება, სიხლისღვრა, წარღვნის ტოლფასი უბედურება, არნახული კატაკლიზმები, რაც რწმენის, სიკეთის, ღმერთის იგნორირებით, დემონების, ცალთვალა მეფისტოფელის, სატანების, ლუციფერის გაბატონებით დასრულდა.

პოეტების მეფემ განუმეორებელი მხატვრული სახეებით შექმნა თავისი თანამედროვე კომუნისტური, ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის მხატვრული მატთანე და რწმენის, სიკეთის გადარჩენისაკენ მიმართა პოეტური ძალისხმევა.

ამ მხრივ, მისი სიმბოლური ზაფხულისა და გაზაფხულის სახეები იქცევის ყურადღებას, რომლითაც თავისი თანამედროვეობის ერთ უმთავრეს ტენდენციას ნათელყოფს პოეტი.

ზაფხული (ძველი ქართულით გაზაფხული) საღმრთო სახელია. ეს სიმბოლო დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნიდან მომდინარეობს: „გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს და შენი ნაკვალევიდან წვეთავს სიმსუქნე“ (ფს.64/65,12).

„ერთ ჰაგიოგრაფიულ ძეგლში „იოანე ოქროპირის ცხოვრება“ ქრისტეს ქვეყნად მოვლინება შედარებულია ზაფხულთან: „მოსვლაი იესუ ქრისტესი, ვითარცა ზაფხული“... (ტ. მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, გვ. 39), დანტე ალიგიერი ქრისტეს მოიხსენიებდა როგორც „მარადიულ გაზაფხულს“ („ღვთაებრივი კომედია“, თბ. 1941წ. გვ.400).

გალაკტიონს ქრისტე დაუსახავს, როგორც „სული საგაზაფხულო“, „შორი გაზაფხული“, „ადრიანი გაზაფხული“, „გაზაფხული გამძაფრებული“, „ნაზ გაზაფხულს მთრთოლვარე ხელი“, „გაზაფხულის მზიანი ჩრდილი“.

ადრევე იწინასწარმეტყველა პოეტმა ის განსაცდელი, რაც მოელოდა რწმენას-გაზაფხულს: „ნელ ნაბიჯს შავი მოაპარებს იდუმალება, სურს მოიტაცოს გაზაფხული“ („ფარდების შრიალი“, 1916წ.).

1914 წელს „ელეგიაში“, „გაზაფხულის მზიანი ჩრდილის“ გაქრობა გამოიტირა: „რა ადრე გაქრა გაზაფხულის მზიანი ჩრდილი... სადაა ჩემი ყვავილები, სადაა რწმენა?“ („ყვავილები“ საღმრთო სახელია).

გაზაფხულის „გაქრობას“ მოსდევს ბაღის სიკვდილი (ბაღი კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით), რაც უღმერთო ადამიანის სულის სატანის კვალზე მიქცევას გვამცნობს: „გაზაფხულისა გაჰქრა შვენება და მიეფარა ნისლს სიზმარეულს, ძველი წიგნების გვერდებს არეულს – სდევს მხოლოდ წყევლა და შეჩვენება“.

მგრძობიარე ბაღის სიკვდილი ღმერთისუარმყოფელი ადამიანის სულის სიკვდილს გვამცნობს: „და ბაღიც კვდება ძველად დარგული, ის ყველაფერს გრძნობს კვალდაკარგული. რა ქაოტურ ბადეს ედები, სადაა, ბედო, ის იმედები?“ („ძველი წიგნების გვერდებს არეულს“). თუ ბაღს კაცურ ბუნებად მივიჩნევთ, მკვდარი ბაღი – უფერული, უსიცოცხლო სულია.

გაზაფხულის (რწმენის) უკუგდება სულიერ ზამთარს აბატონებს და წუთისოფელს ამაოებად, მარადიულ ღამედ განგვაცდევინებს: „ვხედავ, ზამთრის ძონძები ხეებს ჩამოეკონა, მე კი ეს გაზაფხული ისევ ჩემი მეგონა. ყველაფერი გათავდა, წამი წამს ეზიდება, რა ამაო ყოფილა წუთისოფლის დიდება. ჰყინავს, ისევ ღამეა, მოდის შიში შორევი. რა ამაოდ ირევა წუთისოფლის მორევი“ („წამი წამს ეზიდება“).

ზაფხულის წასვლას თან წაჰყვა შვება, სიხარული, მათ შეენაცვლა შემოდგომის ბნელი დღეები და წვიმები, დამჭკნარ ყვავილებზე წუხილი: „გაჰქრა ზაფხული, წავიდა ის დღე, როს მეორე დღეს შვებით ვხვდებოდით... ახლა კი ბნელი შემოდგომის დღე ვერ განაახლებს იმ ელვა-ციმციმს, დასჭკნა

ყვავილთა ნარნარი გროვა, გული სწუხს და სწუხს... გარეთ წვიმს და წვიმს“ („გადაუღებლად“). ანალოგიური ტკივილია ლექსში „წერილი სოფლიდან“.

მოგონებაშია ზაფხული, „ცის რიდე“, ყვავილები, რომელსაც ქარი დაპატრონებია: „გაჰქრნენ ზაფხულის დღენი, ქარი ყვავილებს ურევს“ („გაჰქრნენ ზაფხულის დღენი“).

„სულშეუთული ზაფხულების მოგონება“ მეტაფორულად გვაუწყებს ჭეშმარიტი ღმერთის იგნორირებას.

სიყმაწვილის ნაზი გაზაფხულის გაქრობასთან ერთად, „ზეცის ნამიც“ და „ზეცის სხივიც“ (ორივე საღმრთო სახელია) სულს დაფავს („რა მშვენიერი იყო ნამი“, 1910წ.)

„და მოვიგონე ნეტარნი დღენი და გაზაფხული უკანასკნელი“ – ნათქვამია ლექსში „ბედს იქით“.

ლექსი „აცივდა“ ცეცხლის განელებით, გაზაფხულზე ანთებული ლამპრის ჩაქრობით გვაგრძნობინებს ეპოქის ტრაგედიას: „განელდა ცეცხლი, ჩაქრა ლამპარი საგაზაფხულო ალით ნთებული“.

ლამპარი ღმერთის სიმბოლოა: „გამოვიდეს, ვითარცა ნათელი, სიმართლე ჩემი, ხოლო მაცხოვარება ჩემი, ვითარცა ლამპარი, ენთოს“ (ესაია, 62,1).

„ის გაზაფხული გაქრა“, - ასეთი კატეგორიული ტონია ლექსში „რისთვის მაგონებ“.

გაზაფხულის, ბედნიერების არდაბრუნების ტკივილია ლექსში „ყვითელი ფოთოლი“: „ვერასოდეს ვერ ვეღირსები მე იმ გაზაფხულს და სიყმაწვილე კი არასდროს არ დაბრუნდება“.

სიმბოლური „სხვა გაზაფხულის“ სევდიანი მოგონებაა ლექსში „გადანახული დროშები“: „ვდგევარ კლდეზე. შემოდგომის დღე მაგონებს სხვა გაზაფხულს, აქ დროშებით უმღეროდნენ რწმენას, მთაზე გამოსახულს“.

ზაფხულის დავიწყებას მოსდევს ზამთრის ყინვა-ქარბუქი, სიცივე სულისა და გულის („მე დავიბადე განთიადისას“).

ეპოქის საბედისწერო მეტამორფოზები მხოლოდ გულისტკივილს იწვევს: „ასე რისთვის შეიცვალა გაზაფხულის წმინდა დილა?... ასე რისთვის მიეფარა მზე დაღვრემილ მთის ნაპრალებს, თუ ნამდვილი მზის ნათელი არ უნახავთ ჯერ შენს თვალებს?“ („ასე რისთვის“).

საღმრთო სახელებია გაზაფხული, ნამდვილი მზის ნათელი, მარიამის სიმბოლოა წმინდა დილა, მთის ნაპრალი (მთა, ლოდი მარიამზე მიმანიშნებელი სახეებია (ტ. მოსია. „სადვთისმშობლო სახისმეტყველება“, 1996წ. გვ.26).

„მღელვარე გაზაფხულის“ მონაცვლე ზამთარს მოსდევს თოვლი, ტოტალური გაყინვა, რაც სატანური შეთქმულების შედეგია („თეთრ თოვლის ქვეშ“, 1908წ.)

გაზაფხულის გაუჩინარებულ სხივს შავი ფიქრი, მწუხრის საყოველთაო ბატონობა მოჰყვა: „ახ, რად გაფრინდა ჩვენი სხივი და გაზაფხული, რად

შევმოსილვართ შავბნელ ფიქრით და მწუხარებით?... აწ გაზაფხულმა სულ დაჰკარგა ის ძველი ძალა, სხვაგვარი მწუხარებით შებურვილა მთა, ტყე და ველი“ (სალამო“).

ზაფხულის წასვლაში ძე ღმერთის იგნორირება იგულისხმება, რასაც ენაცვლება შემოდგომის სასიკვდილო სიყვითლე: „მიდის ზაფხული... ბაღში, მდელიში სისინებს სიო, შრიალებს ნემო“ („მას გახელილი დარჩა თვალები“).

„მოტეხილი ზაფხულის“ (ღმერთის უარყოფის) წინახილვის საოცარი სურათი გვაოცებს „დომინოში“: „ლანდივით მაქვს ნახული ბეჭდის თვალში მოლები, მოტეხილი ზაფხული და ოხვრის პაროლები“.

გალაკტიონის პოეზიაში გაზაფხულის პარალელურად საღვთო შინაარსით მოიხსენება „მაისის დღე“, „მაისის თვალი“, რომელსაც ზამთრის ყინვა და ჭკნობა შეჰკარვია, სიკვდილის დემონი ჩასაფრებია უსაზღვრო ღამის გასაბატონებლად: „მაისის დღეებს ის მოელის, ვით ზამთრის ყინვას, თითქო სამუდამოდ დამჭკნარა მდელი, გაახსენდება რაღაც მკაცრი და აღარ სძინავს და იმეორებს: გაჩუმდი, მკვლელო! თითქოს უსაზღვრო საღამოა და მთა ბინდდება, აირევიან ქენჯნის კალთები, გახედავს სერებს, გაფითრდება, შეეშინდება და ფოთოლივით აკანკალდება“. („ვით აფეთქება“). დაბინდებული მთა უგულბელყოფილი მარიამია.

„დაბმულ ჭინკაში“ ისევ მაისის გაქრობის, ედემის ბაღის გაუდაბურების სევდაა: „ლურჯი ედემი ქარმა დაბურდა, მაისი გაჰქრა და ბაღი ჩემი გაუდაბურდა“: „ედემი, სამოთხე მარიამის სიმბოლური სახეა“ (ტ. მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, გვ. 124).

მაინც „ადრიანი გაზაფხულის“ იმედით, ხარების სიხარულით, ყინულის ლოდების გადნობის მოლოდინით ცხოვრობდა პოეტი და გაზაფხულის სიმღერების უნაზეს მუსიკას გვაგრძნობინებდა მისი პოეზია.

გალაკტიონ ტაბიძე საღვთო გაზაფხულის ყვავილების სიყვარულს ამკვიდრებდა, რწმენის გვირგვინებს უმღეროდა თავისი შემოქმედებით: „ყვავილებს... ვუფრთხილდებოდი, როგორც ნატვრის თვალს, ვუფრთხილდებოდი ჩემს გაზაფხულზე, ვმოსავდი ნატვრის ფორჩა-გვირგვინით“ („ყვავილები-წუთები“).

მანდილის პარადიგმები გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიაში

ბიბლიაში, ღვთისმეტყველებაში, სასულიერო პოეზიაში გარჩეულია ორგვარი ნათელი: „უჟამო, დაუბადებელი“ ნათელი და ხილული ნათელი.

უჟამო, მარადიული ნათელი არის ღმერთების, ანგელოზების, წმინდანების სამოსელი.

ფსალმუნში დავით წინასწარმეტყველი ამბობს: „უფალო... სიმშვენიერითა და ბრწყინვალეობით ხარ შემოსილი. გაკრავს სინათლე სამოსელივით“ (103,2) (1,633).

იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადების მიხედვით, მხოლოდ სულით წმინდა ადამიანები გახდებიან ნათელი სამოსლის ღირსი: „გამარჯვებული ჩაიცვამს თეთრ სამოსელს და მის სახელს არ ამოვშლი სიცოცხლის წიგნიდან და ვაღიარებ მის სახელს ჩემი მამის წინაშე და მისი ანგელოზების წინაშე“ (3,5) (1,494).

სასულიერო პოეზიაში „სიცრუის სამოსელს“ უპირისპირდება სულიწმინდის სპეტაკი სამოსელი: „სამოსელი სიცრუვისაი განვიძარცუეთ და შევიმოსეთ ჩუენ სპეტაკი და ბრწყინვალე ქსოვილი წყალობათა ყოლად, წმინდისა სულისა ვიხილეთ ნათელი“ (2,599).

„არეოპაგიტულ კრებულში“ დიონისე არეოპაგელი მოხსენებულისა, როგორც „ღმერთშემოსილი“ (3,112).

„მიწის ანგელოზი“ და „ზეცის კაცი“ – გრიგოლ ხანძთელი ჯავახეთის კრებაზე ისე ჩანდა, რომ ემოსა „სამოსელი ნათლისა“ (4, 586), ხოლო სენაკში მას ემოსა „სული ღმრთისაი განმანათლებელი“ (4,597).

„სამოსელი უხრწნელი“ მოიაზრება მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოდ (5, 263).

გალაკტიონ ტაბიძის შემოქმედებაში განსაკუთრებული ადგილი უკავია სამოსლის სიმბოლიკას.

პოეტისთვის მთავარია სახე-სიტყვათა მრავალმნიშვნელოვნების პრინციპი და მის ლექსებში სამოსელი ფიგურირებს მრავალგვარ კონტექსტში.

რელიგიური მსოფლგანცდის გამომხატველი ფრაზაა: „მე სხვა მზე მმოსავს“ („დღეს შემისრულდა“). მზე არის საღმრთო სახელი (6, 122)

ლექსში „ეს გრიგალია სიახლის“ გალაკტიონი სიხარულშემოსილი გვეცხადება: „მე სიხარული მემოსა“, რაც რწმენასთან წილნაყარობას უსვამს ხაზს, რადგან, სახარების მიხედვით, ქრისტე არის „სიხარული ყოვლისა ერისა“ (ლუკა, 2,10) (1,113).

გალაკტიონის ლექსებში ასევე იქცევა ყურადღებას ოცნების, ფიქრების, სულის, მშვენიერების სამოსელი, ანუ სათქმელისთვის მიგნებულად მორგებული ფორმა: „ფიქრთა სამოსი, სულის სამოსელი, ოცნების მანდილი, ოცნების კვართი, მშვენიერების ჩადრი, მშვენიერების რიდე, სიტყვის ძაძა, სიტყვის ძონძი, სულის ნიღაბი...“

საყურადღებოა „მთვარის მაზარით“ შემოსილი ლანდები, იით შემოსილი ბუნება, ვარდის ქუბა (7,222-223).

ლექსში „ქარი მოგონებათა“ აქცენტირებულია სატრფოს „ლაჟვარდოვანი მანდილი“.

„შავი ლეჩაქი“ ესადაგება თავისუფლებადაკარგული ადამიანის განწყობის ლექსში ალაზნთან“.

„ვეფხვის ტყავებით“ დაფარული მანდილია ლექსში „ჩვენი დრო ისევ რუსთაველს ელის“: „ძველ სასახლეში ვეფხვის ტყავებით ფარავდა ვინმე გობელენს, მანდილს, შვენობა იგი ფერაყვავებით აქ სადარბაზოდ მოსულ ავთანდილს“.

„ჭრელჭრელი მანდილ-საკაბეა“ ლექსში „მივარდნილი აივანი“.

ერთგან საუბარია „ქართლის საბურველზე და თავხურვაზე“ („მაღალ მთიდან“).

სხვაგან მთები ლეჩაქით იხილვება („ჩვენ გავიარეთ“).

უფრო საინტერესოა არა ხედვითი, არამედ სიმბოლური, პოეზიასთან, მსოფლმხედველობასთან დაკავშირებული მანდილის ვარიაციები გალაკტიონის ლექსებში. „ოცნების მანდილით“. გავეცნაურება პოეტი ლექსში „არ მენატრება“: „არც მეგობრობა მენატრება დიდი ხანია, დასანდობელად აღარ ვხურავ ოცნების მანდილს“.

„პოეზიის მანდილისა“ და გრიგალის დაპირისპირებაა ლექსში „დღეს დღეები ეცლება“: „გრიგალმა გაიტაცა პოეზიის მანდილი“, ანუ გრიგალის სახით პოეზიას ებრძის უკუთურება.

„ბახტრიონში“ ვაჟა-ფშაველა მტრისგან დამონებულ კახეთს წარმოადგენდა „ჩიქილამოხილ ქალის“ სახეში: „მთელი კახეთი ქცეულა ჩიქილამოხილ ქალადა“ (8,134).

„მთების თავხურვა“ იქცევს ყურადღებას ვაჟას „პასუხში“.

„ქედების თეთრი მანდილი“ („მთათ ძილი“), „ყვავილთა მანდილი“ („გაზაფხული“) ქმნის მანდილის მთელ ციკლს ვაჟას პოეზიაში.

მანდილი მოჩხუბართა დაზავების საშუალება, მისსავე პოემაში „მანდილი“.

ვაჟას მიგნებული სახეა ბედის წარმოდგენა წითელი თავშლის სახეში: „ჩემის ქვეყნისა ცრემლის საწმენდად წითლის თავშალით მიცინის ბედი“ („დ. კ-ს“).

მანდილის ახდა ღირსების აყრაა ალექსანდრე ყაზბეგის შემოქმედებაში.

„შუმანიკის წამებაში“ ვარსკენის მიერ შურისძიების მიზნით შუმანიკის დამდაბლებას მოასწავებს მისი თავშიშველი და ფეხშიშველი („უხამური და თმაგარდატევებული“) გაგზავნა ციხეში (4,233), ხოლო ძაძის ტარება წმინდანობის ნიშანია (9,231).

როგორც ვხედავთ, გალაკტიონის მანდილს მდიდარი ტრადიციები უძღოდა წინ.

ვაჟას „სიტყვის მანდილი, ბედის „წითელი თავშლით“ გაცინება, მოვლენებისადმი ვაჟასებური მიდგომა ერთგვარი სტიმული შეიძლება ყოფილიყო გალაკტიონის „ოცნების მანდილისა“ და „პოეზიის მანდილის“ შესაქმნელად, განსაკუთრებით ვაჟას „სიტყვა ეული“ ჩვენს პოეტურ სინამდვილეში პირველად ქმნის ამ ორიგინალურ სახეს: „სიტყვა გადვადე ერშია, სიტყვა, რა სიტყვა? – ეული, ტანჯულის გულის ნაცრემლი, ვარგით

ნაკვები, სნეული, გულგანგმირული, ბეჩავი, თავს მანდილ-ჩამოხეული“. თუმცა ხშირად ვაჟას ოცნებას „ჯავშანიც“ აცვია.

ასეთი შემოქმედებითია გალაკტიონის დამოკიდებულება ვაჟას ტრადიციებთან.

თუმცა, შესამოსელის წართმევა, თავსაკრავების, პირბადეების, მანდილის, თავსაბურველის ახდა ბიბლიაშიც გვხვდება, როცა ღმერთი მის დამვიწყებელთ ასე ემუქრება: „რაკი გამედიდურდნენ სიონის ასულნი, ... იმ დღეს აართმევს მათ მეუფე... თავსაკრავს, ...პირბადეებს, ძვირფას შესამოსელს,.. მანდილებს,... თავსაბურავებს“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 3,16,18,19,22) (10,11,76).

გალაკტიონი გამუდმებით ამრავალფეროვნებდა წინარე ტრადიციებს. „ოცნების კვართი, მშვენიერების ჩადრი, მშვენიერების რიდე, სიტყვის ძაძა“ გვაგრძნობინებს მას უეჭველ ორიგინალობას, ასევე ნეოლოგიზმები: გამოკვართული, მოიჩადრება, გალექაქდება.

მანდილი მთელი ცხოვრების მანძილზე აფორიაქებდა პოეტს, იგი არ კარგავდა თავის ხიბლს და მას უმეტესად პოეზიის ან რელიგიის ჭრილში მოიაზრებდა.

ერთ ლექსში ქრისტეს გოლგოთას (წამების ადგილი) გალილეა (ამაღლების შემდეგ მოწაფეებთან შეხვედრის ადგილი) ენაცვლება, პარალელურად, ქართული პოეზიის მეფეს თბილისი, მთაწმინდა ეიმედება მფარველად, რომელიც მისი ამაღლების დასტურად უნდა იქცეს. მისთვის ისევ ძვირფასი და გაუხუნარია მანდილის სახე და მზად არის, თავისი გადიადების საფასურში იესოსავით შესვას შხამიანი სასმისი, რადგან იცის, რომ დიდება და უკვდავება ყოველთვის მსხვერპლის გაღებით მიიწვდომება: „დღეს მაისი ფერში ნაირნაირშია, თუ დრო არის, დროს ისევ შენ შეჰფერი და ვით ქრისტემ გალილეა აირჩია, მე თბილისი ავირჩიე ბებერი. მაგრამ ქრისტეს გოლგოთა ხვდა წილადა, მე კი ჩვენი დამიფარავს მთაწმინდა. მანდილი ჩანს ისევ იმ მანდილადა, შხამსაც შევსვამ შენგან მოწვდილ თასითა“ („დღეს მაისი“).

რევოლუციის ზვირთებში მოყოლილი პოეტი, რომელიც „სულის რევოლუციასთან ფორმის რევოლუციას“ აიდეალებდა, ტოტალური ნგრევისა და სისხლიანი ტერორის მოწმე გახდა. მაგრამ იგი ისევ ზამბახებიანი ბაღის სახეს ინახავდა სულში, ბედისწერისაგან მაღლა მოქცეული გემი „დალანდი“ თავის თავზე შეყვარებულ ნარცისს აგონებდა, მას კი თავისი პოეზიის მომავალი ადარდებდა, თავის დაფნას მხოლოდ „მთვარეულ ზამბახებში შეფარებული“ „ლურჯი მანდილის“ თანხლებით წარმოიდგენდა, სამშობლოს ძველი გზების დაკარგვაზე სწუხდა, ხან უსამშობლობის განცდა ეუფლებოდა... მოსკოვის, კრემლის, პეტროგრადის, ლენინის “გახსენებისას მტანჯველი ლანდი” არ სცილდებოდა და დასაფიქრებელია, მათგან განშორების იყო თვალზე მომდგარი ცრემლი, თუ სხვა რამის...

ამ ერთი შეხედვით რევოლუციისადმი თანაგრძნობის გამომხატველ ლექსში, ვფიქრობთ, რელიგიური სახეებიც ფიქსირდება და ეს ორი

ურთიერთოსაწინააღმდეგო მოვლენა (რელიგიური სათნოება და რევოლუციური ძალმომრეობა) პოეტს სულიერ წონასწორობას აკარგვინებდა, თუმცა მავანნი რევოლუციის აზვრთებაში რომანტიკას ხედავდნენ.

თვალი გავადევნოთ ლექსის სტრიქონებს: „გამომავლია ღამის ალმა, ნელმა და ქურდმა, ბალი ყელამდე ზამბახებით იყო ნაბური, ირგვლივ ეყარა დანგრეულთა ჩრდილთა ჩუქურთმა, ბაღს იქით მძიმედ ხმაურობდა ზღვა უდაბური“.

ბოროტეულთ აღელვებულ ზღვას ადარებს ესაია წინასწარმეტყველი: „ბოროტეულნი აღელვებულ ზღვას ჰგვანან, რომელიც ვერ წყნარდება და მისი ტალღები ისვრიან ლაფს და ტალახს“ (ესაია, 57,20) (10,116).

ჩუქურთმის ნანგრევებში, ზღვის დაუდეგარ სტიქიაში, ღამის ქურდულ ალში პოეტის სმენას წვდება უდაბური ზღვის მრისხანება და ზამბახებიანი ბაღის წარმოდგენა კონტრასტს ქმნის რეალობასთან.

სისხლმორწყურებულ ათეისტთაგან გაიდევალებული რევოლუციონერთა გემი პოეტს თავის თავზე შეყვარებულ ნარცისს აგონებს და საკუთარ პოეტურ ფენომენს მხოლოდ „მთვარეულ ზამბახებში შეფარებული ლერჯი მანდილის“ თანხლებით წარმოიდგენს: „მე მივდიოდი, მაღლა იდგა გემი „დალანდი“, როგორც ნარცისი თავის ლანდზე შეყვარებული, ჩემი დაფნისთვის მიტაცებდა ლურჯი მანდილი, ქვეყნად მთვარეულ ზამბახებში შეფარებული“.

დამაფიქრებელია გემით მოგზაურისთვის ძველი გზების დაკარგვა, უსამშობლობის განცდა და მრავლისმთქმელია „მთვარისგან გაღვიძება“: „გემით“ დალანდი მივდიოდი სამშობლოსაკენ და მთვარისაგან გაღვიძება გულს დარდად ჰქონდა; მაგრამ სამშობლოს ძველი გზებით ვეღარ მოვაგენ და არ მახსოვდა: მქონდა იგი, თუ მომაგონდა?“

მოსკოვის, კრემლის, პეტროგრადის, ლენინის „გახსენებების მტანჯველი ლანდი“ ასდევნებია და საკითხავია, ვისგან ან რისგან განშორებამ მოჰგვარა პოეტს ცრემლი: „გახსენებების მომძახოდა მტანჯველი ლანდი: შენ და მოსკოვი, პეტროგრადი, ლენინი, კრემლი! შავი ზღვის ზვირთებს მიაპობდა გემი დალანდი“ და თვალზე მადგა განშორების მსუბუქი ცრემლი“.

როგორც ვხედავთ, ღამის „ქურდი ალის“, დანგრეული ჩუქურთმების, უდაბური ზღვის ხმაურის, ნარცისიზმის, სამშობლოს წაშლილი გზების ფონზე მოაქცია პოეტი ბედისწერამ, მაგრამ არ ჩანს რამე სიმპათია განადგურების დიდოსტატებისადმი (არც სხვაგან), პოეტი ისევ ზამბახებიანი ბაღის ტყვეა, მისი მომავლისგან მოუცილებელია მთვარეულ ზამბახებში შეფარებული ლურჯი მანდილით მოპოვებული დაფნა (დიდება), მთვარისგან გაღვიძება.

ვისგან ან რისგან განშორების ცრემლი კიაფობდა პოეტის თვალში?

პროფ. სოსო სიგუა წერს: „გემი „დალანდი“ რევოლუციურ თემატიკას მიაკუთვნეს, რადგან ლენინი იხსენება. ნამდვილად კი ეძღვნება ოლია ოკუჯავას, ფანატიკოს ბოლშევიკს, რომელიც პოეტმა მოსკოვში დატოვა.

„ხოლო „ლურჯი მანდილი“ სატრფოს ემბლემია, როგორც გვამცნობს სხვა ლექსებიც „თოვლი“ და „ქარი მოგონებათა“ (11,259)

პოეტის ცრემლი რომ მიჯნურისგან განშორების ცრემლი იყო, ამაში ვეთანხმებით სოსო სიგუას, ხოლო მანდილის („ჩემი დაფნისთვის მიტაცებდა ლურჯი მანდილი“) სიმბოლო რელიგიური დატვირთვის მატარებელია გალაკტიონის რამდენიმე ლექსში.

მთვარე საღვთისმშობლო სიმბოლიკაში მარიამ ღვთისმშობლის სახელია: „მზესთან, მზისთვალთან ერთად, მარიამის სიმბოლოურ - ალეგორიული სახელია მთვარეც“ (12,99).

გალაკტიონთან მთვარე მრავალნაირ კონტექსტში გვხვდება. ერთგან „აღვა მთვარეს მწვერვალებს უხრის“. ამ ერთი შეხედვით ალოგიკურ ფრაზაში ორი სიმბოლოა: აღვა და მთვარე. აღვა საღვთო სახელია (6,122).

მთვარე კი, როგორც აღვნიშნეთ, უფლის დედაზე აქცენტირებაა, ასე რომ, ამ სტრიქონში დედა-ძის კავშირზეა მინიშნებული.. ხოლო ზამბახებში მოაზრებული ლურჯი მანდილით გატაცება ისევ და ისევ უფლის დედის წილხვედრი ქვეყნის სარწმუნოებრივი ტრადიციების გაგრძელების მისიის გაცნობიერებაა.

მამ. მთვარე მარიამის სიმბოლოა.

ვფიქრობთ, მანდილი და მთვარე ამ კონტექსტებში იდენტური სახეებია.

ცნობილია, რომ მარიამი საქრისტიანოს მფარველია, საქართველო მისი წილხვედრი ქვეყანაა და შემთხვევითი როდია წმინდანების მიერ მისი ხილვა საქრისტიანოსათვის მლოცველის როლში.მორწმუნეთათვის მზეზე უბრწყინვალესი თავსაბურავის (მანდილის) გადაფარება.

რუსეთში არსებობს ღვთისმშობლის საფარველის დღესასწაული, რაც შემდეგნაირად იხსნება.

X საუკუნის შუა წლებში, კვირა დღეს, ახალი სტილით 14 ოქტომბერს, ანდრია სალოსი ღამისთევს ლოცვებს ესწრებოდა კონსტანტინეპოლის ვლადიმერის ღვთისმშობლის ტაძარში, სადაც ყოვლადწმინდა ქალწულის სამოსელი, თავსაბურავი და სარტყელის ნაწილი ინახებოდა. ღამის სამ საათზე მან თვალები ზეცად აღაპყრო და ღვთაებრივი შუქით გაცისკროვნებული ღვთისმშობელი იხილა ანგელოზთა და წმიდათა დასის თანხლებით. ყოვლადწმინდა დედოფალს კრძალვით მოაბრძანებდნენ იოანე ნათლისმცემელი და იოანე ღვთისმეტყელი. მარადის ქალწულმა მუხლი მოიყარა და დიდხანს ავედრებდა ცრემლით უფალს საქრისტიანოს, მერე ტრაპეზთან მივიდა და ლოცვა განაგრძო. ბოლოს თავსაბურავი მოიხსნა და ტაძარში შეკრებილ მლოცველებს გადააფარა. უბიწო ქალწული ღვთაებრივი დიდებით ბრწყინავდა, ხოლო თავსაბურავი მის ხელზე მზეზე უბრწყინვალესად ელვარებდა. ათრთოლებულმა ანდრიამ გვერდით მდგომ მოწაფეს, სახელად ეპიფანეს, ჰკითხა: „ხედავ, ძმაო, მთელი სამყაროსთვის მლოცველ დედოფალს და უფალს?“ „ვხედავ, ძმაო და ვძრწვი,“-უპასუხა ეპიფანემ. ისინი დიდხანს შესცქეროდნენ საკვირველ სანახაობას.

„არის ვარაუდი, რომ ღვთისმშობლის საფარველის დღესასწაული რუსეთში დაწესდა, სხვების აზრით კი-საბერძნეთში. ამ ვარაუდის თანახმად,

საბერძნეთის ეკლესიას XII საუკუნის I ნახევარში უნდა დაეწყო მისი აღნიშვნა და სწორედ აქედან შევიდა რუსეთშიც. დროთა განმავლობაში ბერძნებს ეს დღესასწაული მიუვიწყებიათ, დაკარგულა საღვთისმშობლო წიგნებიც, სადაც იგი იხსენებოდა. დღეისათვის შემორჩენილი უძველესი წყაროები, სადაც ღვთისმშობლის საფარველის დღესასწაულია ნახსენები, რუსულია. XIIIს. II ნახევრით თარიღდება. ამ რელიგიური დღესასწაულის, ღვთისმშობლის საფარველის დღესასწაულის შესახებ უთუოდ იცოდა გალაკტიონმა, რაც ერთხელ კიდევ განგვიმტკიცებს იმის რწმენას, რომ მთელ რიგ ლექსებში პოეტის მიერ მანდილი გააზრებულია, როგორც მარიამ ღვთისმშობლის ემბლემა. გალაკტიონს საერთოდ ახასიათებდა დეტალით არსებითზე, მთელზე აქცენტირება. მარიამზე ხელებით მიგვანიშნებს ლექსებში „დომინო“, „ხელები“, „სილაჟვარდემი“ ოლარებით ხდება მღვდელზე აქცენტირება.

ერთგან ამბობს: „პოემას უვრცესს დაერქმევა ალვა და სურო, იქ შორეული მხარეები უნდა გამეფდეს“ („ხელები“).

ალვა საღმრთო სახელია („ალვები თოვლში“), „დედოფალი ალვა“ – მარიამი („სადამო“) (14,80-82).

ლექსში „გემი დალანდი“ დაფნასთან (დიდებასთან) მოაზრებული მანდილი უთუოდ მარიამია.

გალაკტიონი პოეზიას მიიჩნევდა, როგორც სულიწმინდის მადლს, ჭეშმარიტი პოეტის უპირველეს მისიად რწმენის მსახურება ესახებოდა. ამიტომ მისი ესთეტიკური კრედოს გამომხატველ ლექსებში თითქმის ყოველთვის რელიგიური სახეებია ჩაწნული („ხელოვნება“, „მე და ღამე“, „შერიგება“, „ეფემერა“...)

პოეტი თანმიმდევრულია ამ საკითხში.

„თოვლის“ ავტორისათვის რეალურად სამშობლო უდაბნოა, თოვლის და ზამთრის (სულიერი სიცივის) სამეფოა. სატრფოს თოვლივით მკრთალი ხელები“ „თოვლთა დაფნაშია“ უღონოდ დახრილი, მის ხმაში „ფარული დარდია“, მხოლოდ წარსულშია „მშვიდი დღეების თეთრი ბროლება“, სასურველთან ერთად ქარში ქროლა. თოვლივით თეთრია სიცივისმომგვრელი ტყეები, მაგრამ სულში, ოცნებაში, მისტიკურ პლანში არის საყვარელი თოვლი, ქალწულისდარი „იისფერი თოვლი“, უდაბნოში გაელვებული მანდილი. ვფიქრობთ, ქალწულიც და იისფერი თოვლიც მარიამის პარადიგმაა. ეს სახე განუმორებელია პოეტისგან, მაგრამ მწუხარების აღმძვრელია რეალობა, „ზამბახების წყებად დაწვენა“. ჩვენის აზრით, ზამბახიც, ზამბახის პრინცესაც მარიამია (იხ. ნაშრომის I თავში „ზამბახის პრინცესა“).

გალაკტიონის ლირიკულის გმირის სულში ერთი ღმერთის საგალობელი, „სიხარულის უვერტიურა“ ჟღერდა, იგი ეთაყვანებოდა მარიამს (მრავალ სიმბოლოში გაცხადდა მისი სახე), მაგრამ პარალელურად, ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ვითარებას გვაგრძნობინებს თოვლში დაცემული ზამბახები ანუ ათეისტური ეპოქის მიერ იგნორირებული მარიამი.

“თოვლში“ ერთდროულად არის რეალური და მისტიკური პლანი ისე, როგორც მის მრავალ შედეგში („ალგები თოვლში“, „სილაჟვარდე“, „გობელენი“, „ის“...)

პოეტის თვალწინ გამუდმებით ელავს უდიადეს სახეზე, ჩვენს ზეციურ დედაზე მიმანიშნებელი მანდილი, რომელიც ხან თოვლის, ზამთრის, უდაბნოს სამყაროში მოუქცევია განგებას, ხან ავბედითი თებერვლის სათამაშოდ გაუხდია: „ქრება ქარში შანდალი (ოცნება, შარშანდელი) და თამაშში მანდილის ქრიან თებერვალები! საიდუმლო ალები! ისევ დამევალება უმიზეზო წვალება და ლურჯი მწვერვალები. ვარსკვლავებით მწირველი, ლოცვა-გასაკვირველი, ასეთია პირველი ტრფობის ინტერვალები!“ („ვოილეს“)

ლექსში აშკარად რელიგიურია, ქარში შანდლის (სხვაგან არის, სანთლის) ჩაქრობა, თებერვლის სიცივეში მანდილის გაელვება რევოლუციური, ღმერთისმგმობელი ეპოქის ვითარებას აფიქსირებს, პოეტი კი „საიდუმლო ალების“ (საიდუმლო ცეცხლის) ანუ ღმერთის ტყვეა და მას ევალება ეწვალოს ლურჯი მწვერვალების (მთა, მწვერვალი მარიამის სიმბოლოა) ვარსკვლავების (ვარსკვლავი საღმრთო სახელია) სიყვარულის, „პირველი ტრფობის“ (საღვთო სიყვარულის) განახლებისთვის.

თებერვალი ავბედითი 1921 წლის 25 თებერვლის ასოციაციას აღძრავს.

„შეყვარებული და ქარვისფერი“ პოეტი, რომელიც „მშვენიერი მიზნით“, სიყვარულით ებრძვის სიძნელეს, სიკვდილს, ბრბოსაც კი „მსუბუქ მანდილით“ (ისევ მარიამის ემბლემაა) ეცხადება. სწორედ ამ მაღალი ზეციური იდეალების გამო იგი გაუცხოებულია, „ზედმეტი, უცხო, უნაყოფო და განდევნილი ფოთლების ლანდია“ პრიმიტივთა თვალში: „ვიცი, ვიქნები: მშვენიერი მიზნის სიძნელით, თუკი მოვედი, გადავიქანებ სიკვდილს მაღლა ამართულ ყელით მე, შავი გედი. პოეტი ბრბოში, სულ ერთია, ვიქნები ზრდილი, მსუბუქ მანდილით, ზედმეტი, უცხო, უნაყოფო და განდევნილი ფოთლების ლანდი“ (“ფოთლების ლანდი“).

ლიტერატურა

1. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი;, 1992
2. ნევმირებული ძლისპირნი, თბ. 1982
3. არეოპაგიტული კრებული, თბ. 1981
4. ქართული მწერლობა, ტ. I, თბ. 1987
5. ტიტე მოსია, „დავითიანის“ ლიტერატურული წყაროებისა და პოეტიკის საკითხები“, თბ. 1989
6. ტიტე მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1995
7. ლუარა სორდია, „გალაკტიონ ტაბიძის სიმბოლიკა“, თბ. 1993
8. ვაჟა-ფშაველა, თხზულებანი, თბ. 1986
9. თამარ გრძელიძე, „სიმბოლიკის საკითხები ქართულ აგიოგრაფიულ მწერლობაში“, „ლიტერატურული ძიებანი“, 2, XVII, 1982.
10. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II, თბ. 1990
11. სოსო სიგუა, „ქართული მოდერნიზმი“, თბ. 2002
12. ტიტე მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1996
13. გაზ. „ასავალ-დასავალი“, 2005, 10-16 ოქტომბერი, 141/580
14. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის „საღამოს“ სახე-სიმბოლოთა შესახებ, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოხუმის ფილიალის „მოამბე“. 112, 2005.
ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის „ზამზამის პრინცესა“, „მწერლის გაზეთი“, 2002, 14-20 მარტი

„გზა“ გალაკტიონის სახისმეტყველებაში

„შენი გზა სიზმარეული“

გალაკტიონის იდუმალ პოეზიაში მოიხილება ამქვეყნიური ცხოვრების სავალი, ფიზიკურ არსებობამდე ყოფილი ცის გზები, სხეულიდან დროებით გასული სულის ასტრალური მოგზაურობა, ხან კი განჭვრეტილია მომავლის, გარდაცვალების შემდეგ მოკვდავის სულის მიერ გასავლელი გზები.

„საით მივყევარ ჩემს მოწყენილ გზას?“ კითხულობს პოეტი, რომელიც ამქვეყნიური გზების სწორად გავლამ უნდა გაიყვანოს მარადისობაში.

მშობლიური სოფლის რეალური გზიდან მიდის პოეტი ცის მარადიული გზებისაკენ: „ის გზა გაუქმდა – გზა გაიშალა სხვა ჰორიზონტის ფრთაგანიერის“ („მახსოვს ზაფხული“).

„ნამეტანი, ნამეტანი შორი გზები მოვიარე“, „შორი გზები მოვიარე, კიდევ სხვა გზებს ველი“, შემთხვევით არ აცხადებს გალაკტიონი.

რაკი მისი სული მარადიული მოგზაურია, გზებიც დაუსრულებელია: „გზები გაუვალი და გზები გავლილი გულისტკივილით მაქვს ყველა შესწავლილი. ადის მწვერვალზე თუ ჭაობში ეფლობა, ერთი ნიშანი აქვს-დაუსრულებლობა“.

ეს გზები წარმოსახული თუ რეალური სიკვდილის ბნელ გვირაბშიც გადის, რაკი იგი სულის გზაა. გულიც, „გზაა და მეზღვაური“.

ამქვეყნიური ცხოვრება ვარდია ნაწვიმარ სილაში, სულისმიერი კი სიზმარი და ზეცის სილაჟვარდე: „დედაო ღვთისავ! მზეო მარია, როგორც ნაწვიმარ სილაში ვარდი, ჩემი ცხოვრების გზა სიზმარია და შორეული ცის სილაჟვარდე“.

ეს მისტიური, ფიზიკურ ყოფამდე არსებული მიღმური გზა მარადიულად ცოცხლობს პოეტის ხსოვნაში: „ო, დროო, გამახსენდება შენი გზა სიზმარეული“ („სამი ფერადი ღრუბელი“).

ციური გზებით ეძებდა ა. ფეტი უზენაესს: „ციური გზებით ერთად ვიაროთ, რომ ვეზიაროთ მარადისს ერთად“ („მაისის ღამე“).

სიზმარეულ გზას გასცქეროდა სულის თვალით ვლ. სოლოვიოვი: „ბავშვური ფიქრი სიზმარეულ გზისკენ მიმათრევს“.

ცაში ფრენის, უმაღლესთან თანაზიარობის გამო გალაკტიონისათვის ცნობილია „ელვის ბილიკი“, ზეციური თოვლის ვარდები, უფსკრულები და მწვერვალები („ხან უსკრულები, ხან მწვერვალები“).

ძნელია იმ გზების, ბილიკების საიდუმლოების გახსნა: „არ გამოითქმის ცად აღმართული ის ბილიკები“ („ვისაც ელოდი“).

პოეტი დარწმუნებულია, რომ „გზას არ აურევს ცისფერ ხომალდის სველი ფერები“ („ანძები“).

ამქვეყნიური გზების გავლის შემდეგ მოდის „სხეულის სამემოდგომო, უიმედო დაუძღვრება“, მაგრამ თუ მიწიერი ცხოვრების გზები წყდება, მიღმური იწყება: „მაგრამ ის ყოფნაც ხომ გზა არის თავისდაგვარი, ვინ უწყს, თუ რომელს გაუვლია ამ ეკლის გზაზე, მათი ხსენებაც ქვეყანაზე არსად არ არის“ („გზაზე“).

ბნელი სამარიდან ამოსული პოეტის სული გარდასხეულების შემდეგ სამშობლოსაკენ მოდის და მოხიბლულია ასეთი გზებით: „იყავ საოცრად მოხიბლული ასეთი გზებით და უაილდის ყვავილივით დაეცი გზაზე“. („მგლოვიარე სერაფიმები“).

მოიაზრა რა „ჩამავალ მზეთა უკანასკნელი და სევდიანი გზა“, „მთვარის ცისფერ გზებს“, უსაზღვროების გზით მიმავალ ვარსკვლავებსაც მიაპყრო მზერა და ზეცაში იხილა საკუთარი განუმეორებელი გზა, რაც ამავე დროს, ქართული გენიისათვის ბედისწერით განსაზღვრული გზა იყო.

უზენაესის ხილვის გზაა სიკვდილის გზა: „ღირდა თუ არა სხვა სიცოცხლეზე ოცნება ჩუმი და ფერმიხდილი? სხვა გზა არ ვიცი უახლოესი: „ერთადერთი გზა არის სიკვდილი („მას გახელილი დარჩა თვალები“).

პოეტმა მრავალგზის შეატრიალა „ნისლში მყოფი ბორბალი“, როგორც თვით ამბობს, ანუ მრავალგზის განსხეულდა მიწაზე.

„გენიის გზები“

ყოველ ჭეშმარიტ პოეტს სიმღერა ანიჭებს უკვდავებას და არგუნებს მარადისობის გზებს: „არის სიმღერა ქვეყნად ისეთი, რომ მოატარებს მარადისობა გენიის გზებით მოგიზგიზეთი“ („აკაკი წერეთელი“).

გენიის გზა დაფარული გზაა, უზენაესი ცეცხლის გამოვლინება: „დადაფნულ გზებზე მიდიოდი, ვით კეისარი, შენს მოვლენაში კრთოდა ცეცხლი უზენაესი“ („მგლოვიარე სერაფიმები“).

ჭეშმარიტი ხელოვნებისაკენ „საღვთო ბილიკები“ მიდის, გენია ეძებს ჰარმონიის გზებს, იგი” გზას უკაფავს უკვდავი სულის თავისუფლებას და სითამამეს“.

გენიის გზა უარყოფაა ტრაფარეტის, მას ამშვენებს ახალი გაქანება, აღთქმული მხარის მიგნება: „არის გზა, ჩვენგან არჩეული გზა გაქანებათა ახალი ველი, სადაც იწყება აღთქმული მხარე, სადაც ქვეყანა თავდება ძველი“.

გენია უარყოფს მონობისაკენ გაკვალულ გზას.

გენიის ბედი ზეცაშია გადაწყვეტილი, ზეცაშია განსაზღვრული მისი სიტყვის ზეციური ქალაქის არსებობაც: „ზეცაზე სწერია ჩემი გზა და ახალი ლალის კართაგენები“ („ეფემერა“).

დიდი ხელოვნების გზა უკვდავთათვის დაწესებული საზღვრების იქით, ანუ „ბედს იქით“ მიდის.

დიადის შექმნისათვის მოწოდებულ პოეტს ზარავდა „გზა უნიათი“.

განახლების საშუალებად მილიონებზე ოცნება კი არა, უნაპირო გზა ესახებოდა: „თქვენ გენატრებათ ლოჟა, პარტერი, თქვენ გინდათ გახდეთ მილიარდერი, მე კი ვარჩევდი გზას უნაპიროს, ცოტა სიყვარულს და ღერ პაპიროს“.

„წარსულთან უახლესი გზების გადაწიგნვით“ აღწევდა გალაკტიონი პოეზიის განახლებას.

„ხალხის სამსახური“, ერთხელ არჩეული გზის ერთგულება, რწმენა ხდებოდა გზამკვლევი ურთულეს გზაზე.

მოგონების, იმედებისა და შეხვედრების მარად გზაზე მიდიოდა პოეტი და „ქარის პირდაპირ“ მავალი აცხადებდა: „ჩემი მზე ისევ უბოლო გზებია“...

რაკი პოეზია ქაოსიდან იზადება, მიზანი ისაა, რომ „გზა გაეხსნას ქაოსს ნაგუბარს“.

გენიის გზა დაფნით და ყვავილებით იფარება, მაგრამ იგია აგრეთვე „საშინელი მრტოობის გზა“ („სარკმელთან“).

„უგზო ხეტიალია“ ინიციაციის გზაზე პოეტის ბედისწერა: „მოვიარე მიწის კალთა,თან დამსდევდა ბედისწერა ჩემთა უგზო ხეტიალთა“ („დაიჯერე თუ არ გჯერა“).

გენიის ორიენტირია სიმართლე, სიწმინდე, სიმტკიცე, უანგარობა. გულწრფელია პოეტის განაცხადი: „სინდისის ქენჯნა არასოდეს არ განმიცდია, რაა მრუდე გზით სიარული? არც კი მიცდია“.

პოეტს გამუდმებით ახსოვდა ღმერთი – „სიცოცხლის გზა“ – რადგან მისი მარადიული თანამდევნი იყო: „იმ ხმის ამ ცხოვრების გზაზე არ მომხდარა დავიწყება. ხმა მიდის გზით, სიცოცხლის გზით, ვითარდება, რაც იწყება. იმ ხმის მთელ ცხოვრების გზაზე არ მომხდარა დავიწყება“ („მე ვუსმენდი ხალხს მომღერალს“).

„ბევრზე ბევრია გზები სავალი“, სიტყვის რაინდმა კი ახალი გზა აირჩია, შემოქმედების ეკლიანი გზა, უარყო სიმშვიდე, ტრაფარეტი,

„წარმართი გზით“ („ხალხის გზით“) იარა, წინაპრების გზიდან გამოვიდა და მაღალი მისწრაფებები აქცია „მომავლის გზად და ხიდად“.

„უცნობ გზით“ – ღმერთით იგნებდა იგი ახალ გზებს, „ოქროს“, მშობლიური გზები იყო გენიის უპირველესი იმპულსი: „ის გზები მშობლიურია, გზები რომ ააგიზგიზა“ („ახალი ქალაქის აღება“).

გალაკტიონის „გზა გამბედავი“ „დაფნის რტოებით იყო ნაგები“, ის იყო დიდი ქართული პოეზიის გზის გათვალისწინება.

პოეტი ამბობს: „ჩვენ გავიარეთ რკინისფერ ლექსების ღვარში“, ქართული ლექსის ამ დაკნინებას პოეტმა დაუპირისპირა ელვით განათებული „სტიქიური ლექსების ბროლი“. სტანდარტთან ბრძოლის, პოეზიის ახალი ქალაქის აღმართვის სიძნელე და ტკივილებია ლექსში „ცხრაას თვრამეტი“, რომელშიც „ანგელოზები უედემონი ტიროდნენ გზათა მიუვალობას“. „უგზობაზე ჩივილი“ ისმის სხვაგანაც.

გალაკტიონს, მიქელანჯელოსავით, “სძულდა ქვეყნიური გზა და მქუხარება,” „მან არსაამსოფლო გზებით” იარა, „ქაოსიდან გზებზე“ გავიდა „გზააურევი ნებისყოფით“, მის გზებზე „ციური რიდით“ იმოსებოდა ყველაფერი.

„უმაღლესი გზა პოეზიის ინტეგრალურია“ და გალაკტიონი ახდენდა მთელი მსოფლიოს პროგრესული აზრის, სულის მარადიულ მოგზაურობაში დაგროვილი სიბრძნის ინტეგრირებას: „ეხლა კი მის წინ გაიშლება ფერნაალები, უმაღლესი გზა-პოეზიის ინტეგრალური“.

პოეტის მიზანია „მის თანადარს გზები დაუფარჩოს“ ანუ ახალი საუკუნის დიდი შემოქმედების სტიმულად იქცეს.

გაუგებრობის ტკივილიც, სპეტაკი გზის შეურაცხყოფაც ყოფილა გენიის ხვედრი („წინაც შენი სპეტაკი გზა და ვარდები ფეხით თელეს“), მაგრამ მისი გზა მაინც დარჩა ხსოვნად შთამომავლობას, რადგან ეს იყო „საკაცობრიო გზათა ბრძოლაში“ ფიქრის განახლება, ხოლო მისი გზების ნიშანია „დაუსრულებლობა“.

„წმინდა გზა“

გალაკტიონის გზები განდმრთობის, ღმერთთან მიახლოების გზაა და ამ უმაღლესი იდეალის მიღწევის საწინდარია მისი გენიალური შემოქმედება. გზის მეტაფორული სახეები, ხშირ შემთხვევაში სწორედ უზენაესს მიემართება.

გზის პრობლემა კაცობრიობას დასაბამიდანვე აწუხებდა და ეს სიტყვა აღმოსავლურ თუ დასავლურ რელიგიებში ღმერთის სიმბოლური სახელი იყო.

„ბჰაგავად-გიტაში„ უფალი „უზენაეს გზად“ არის სახელდებული: „უჩინარი გზა წარუდინებლად და უზენაეს გზად იწოდება: „მე ვარ გზა, მეუღლე, უფალი და მეგობარი, სადგური, აღორძინება და განქარება, საუნჯე და სასუფეველი; მე ვარ უკვდავება და სიკვდილი: „ვინც ყოველში სწორედ მეფე უფალს იხილავს, იგი თავს არ ვნებს და ეგრე უზენაესი გზით ივლის“.

„ბჰაგავად-გიტა“ ცდილობს მოარიგოს და შეათანხმოს ადამიანური პროგრესის სამი გზა: გონების ანუ ცოდნის, მოქმედების გზა და გზა რწმენისა. უპირველესი ყურადღება რწმენას ეთმობა.

იოგების ფილოსოფიის მიმდევარნი აღიარებენ, რომ „საერთო გზა ვერ მიგვიყვანს წმინდა მთამდე ... დე, ადამიანებმა ნებისმიერი გზით იარონ, ოღონდ მაღლა“ (ე. რერისი).

ცის კულტია ჩინურ რელიგიასა და ფილოსოფიაში. კონფუციუსათვის ცა არის უმაღლესი არსება, რასაც გააჩნია ძალა და გონება და განაგებს ადამიანთა ცხოვრებას. ცას მიიჩნევდნენ ბედისა და ბედისწერის სიმბოლოდ, ცას მიეწერებოდა ყოველ არსის წარმომშობი პირველმიზეზის ცნება.

ღვთიურად ითვლებოდა ხელმიწიფის ძალაუფლება და თუ იგი ცის გზას გადაუხვევდა, ღმერთი სჯიდა.

თავდაპირველად ჩინურ ფილოსოფიაში „დაო“ ნიშნავდა ბილიკს ანუ გზას, შემდეგ მან შეიცვალა თავისი მნიშვნელობა და აღნიშნავდა „სვლის მთავარ მიმართულებას“, მოძრაობის ძირითად მიმართულებას ანუ გზას. პირველი ჩინელი მოაზროვნეები ფართოდ იყენებდნენ დაოს ცნებას ადამიანის გზის ძირითადი კანონის, მოძრაობის, ზნეობრივი და ეთიკური თვითსრულყოფის გამოსახატავად: ერთ-ერთ უძველეს ჩინურ წიგნში „ძოჯუანში“ დაოს აღნიშნავდნენ „შეტყობინების“, მოძრაობის ხაზის მნიშვნელობით, ხოლო წიგნში „ლაო-ძი“ დაო გაიგივებულია ამოსავალთან, დასაბამთან. დაო გამოხატავს სამყაროს უდიდეს გზასაც და ადამიანის ზნეობრივი ცხოვრების გზასაც. ამის საფუძველზე წარმოიშვა ცნებები დაო დე-ძინის გზა და სათნოება, ანუ სათნოების გზა.

ზ. გამსახურდია აღნიშნავს, რომ „ვეფხისტყაოსნის“ მთავარი პერსონაჟის ტარიელის სახელი შემთხვევით არ არის შერჩეული და იგი აღნიშნავს საღვთო გზას, საღვთო გზის კაცს („ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება“, გვ. 272).

დაო არის არასახიერი, უპიროვნო დასაბამი, წარმომშობი ყოფიერებისა. დაო-ძის ჩინელები განიხილავენ, როგორც ლოგოსსაც, სამყაროულ გზასაც, ღმერთსაც, სამყაროს პირველსაწყისს, სულიერ პოტენციას, წმინდა და ტრანსცენდენტურ ყოფიერებასაც... დაო არის გზა, რაზედაც მიედინება მთელი ორგანული და არაორგანული ბუნება.

ზოგი დაოს სახეში ღმერთსაც გულისხმობს, სიწრფელე არის ცის გზა და კაცის გზაც.

„დაო დე ძინში“ ვკითხულობთ: „მე რომ ცოდნას ვფლობდე: დიდ გზაზე ვივლიდი“. დიდი გზა მიზანია, მაგრამ ხალხს ბილიკები უყვარს“. აქ „დიდი გზა“ დაოს სინონიმად უნდა აღვიქვათ. გზის ღმერთის სიმბოლოდ გააზრების მაგალითი ცნობილია სახარებიდან, ქრისტე ეუბნება თავის მოწაფეებს: „მე ვარ გზა და მე ვარ ჭეშმარიტება“ (იოანე, 602,6).

ღმერთის გზა ამოურჩევია უოტ უიტმენს: „გავუდგეთ ამ გზას, მოვაშუროთ უსაზღვროს და დაუსაბამოს“ („დიდი გზის სიმღერა“).

ათანას ფეტი ციურ გზებზე დაეძებს ღმერთს: „ციური გზებით ერთად ვიაროთ, რომ ვეზიაროთ მარადისს ერთად“.

ცის გზას, ღმერთის გზას მიჰყვებოდა გალაკტიონი მთელი ცხოვრება და უზენაესის სიყვარული იყო, დიდ ნიჭთან ერთად, პირობა „გზის“ განუმეორებელი მეტაფორული სახეების შექმნისა.

საკუთარ ბედს იქით, შორ ედემში მიმავალი სევდიანი გზა, რომელსაც მიჰყვება პოეტი, სწორედ ღმერთის გზაა: „წავალ, გავყვები ამ სევდიან გზას ზღვათა ქუხილით, წყალთა ლიკლიკით და დავამკვიდრებ დაღლილ სიცოცხლეს შორს, სხვა ედემში, შორს, ჩემს ბედს იქით“ („ბედს იქით“).

„სევდიანი გზის“ მოხიბლვაც სხვა არაფერია, თუ არა ღმერთის სავანეში მიღწევა: „გზას, სევდიან გზას მოვხიბლავთ და შევუყვარდებით, ჩემი სიცოცხლე, ჩემი ქნარი თუ გეყვარება“ („ჰორიზონტიდან ზენიტამდე“).

„მუდმივი მზისა“ და „მუდმივი ყვავილების“ თანხლებით გაშლილი „ვრცელი გზა“ ღმერთის გზაა: „გაიარა ვრცელი გზები, სად მუდმივი მზეა მგზნები და მუდმივი გაზაფხულის დაუჭკნობი ყვავილები“ („აკაკი წერეთელი“).

სიმბოლური საღვთო გზის ეპითეტებია „უხილავი, წმინდა, უწმინდესი, სრულყოფილი, უბოლოო გზის კამარა, არსაამსოფლო, იისფერი, დიადი, იშვიათი“.

„გობელენში“ უხილავი გზაა იდეალი: „და დათრობაში ამ ღამის ღამით უხილავ გზებით შთავა ყოველი“.

უწმინდესი გზისადმი თავდადება უზენაესის ურყევი სიყვარულია: „თავდადებით შეიმოსა გზა უწმინდესი“ („1950,“).

„მშვიდობის წიგნში“ წმინდა გზაა ასეთი გაგების: „რომელს არა გზა, ჰქვია გზა წმინდა“.

ამავე პოემაში „გზის კამარა“ ანალოგიური ჩანაფიქრისაა: „მიაფრენ ეტლებს მარად დიდებით, აქ ისიც კმარა, რომ გზის კამარა დგას განდიდებით“.

„ნორჩთა დღეთ დარის“ გზა უზენაეს გზად მიიჩნევა: „გზა გადაეხსნათ ნორჩთა დღეთ დარის, იყო ამ ქვეყნად ხილვა სხვა არის“ („მშვიდობის წიგნი“).

„არსაამსოფლო გზაც“ („ოფორტის“ მიხედვით) მსგავსი ქვეტექსტის შემცველია: „რა სიჩუმეა! როგორ აჩნია გზებს ნაკვალევი არ საამსოფლო, რომ სხვა სამშობლო არ გამაჩნია, რომ ეს თოვლია ჩემი სამშობლო“.

არც სულის სიდიადის გზას უნდა ჰქონდეს განსხვავებული ჩანაფიქი: „ჩემი გადია... კეთილი, ძველი ქართველი ქალი, ვისი გზაც სულის სიდიადეა“ („ჩვენი დღის ამბებს“).

ღმერთის გზა „უბოლო გზაა“: „ჩემი მზე ისევ უბოლო გზები და ბეატრიჩე პორტინარია“ („გული სავსეა იმავე ჩრდილებით“).

„შორეული თოვლიანი ბილიკიც“ სიკვდილის შემდეგ ღმერთთან მისასვლელი გზაა: „სიკვდილის პირად... მხოლოდ შორეული თოვლიან ბილიკს მივაპყრობ თვალებს“ („ქარი ამზევი ფარდის“).

„ელვის ბილიკით“ მიმავალი პოეტი ასევე ცდილობს უზენაესთან მიახლოვებას: „ელვის ბილიკზე მიდის ფეხები და მეცემიან თოვლის ვარდები“ („ხან უფსკრულები, ხან მწვერვალები“).

„მარადიული სიხარულის შარის“ ადრესატი მხოლოდ უზენაესია: „სიხარულში მარადისში გაწოლილა შარა“ („არ მინახავს შენი არე“). „იდუმალების შარა“ იქცევეს ყურადღებას ლექსში „სტანსები შელლისა“: „ჩამავალ მზეთა უკანასკნელი და სევდიანი გზა ჩაიშალა. იდუმალებამ დაფარა შარა“.

„იისფერი გზის“ იდუმალი ჩანაფიქრიც აშკარაა: „და გარს ყოველი არის მწუხარე, რომ იისფერ გზას არ გადუხარე, ძველი ხალები და მაგიდები, აალებული ძველი ბუხარი“ („ძველი მოტივით“).

„უდიადესი გზა“ სასურველი, როგორც უზენაესის სახე: „ჭაობი იყო, ახლა კი გზა უდიადესი, საამურად და სასურველად გველამუნება“ („თავიდანვე თავდადებით“).

„მარადისით განალანდარი გზა“ იქცევს ყურადღებას ლექსში „წარსულში“: „სად დამიბრუნებს ჩემს ორხიდეებს გზა, მარადისით განალანდარი?“

„იშვიათი გზა“, რომელიც „საიდუმლო შუქით“ იმოსება „აკაკის ლანდში“, უზენაეს სავანეში დასამკვიდრებელი გზაა: „და საიდუმლო შუქით შემოსა მიწყნარებული გზა იშვიათი“.

და საერთოდ, „პოეტს ცდის გზა იშვიათი“ („რომ შექმნა რამე დიადი“).

დასახა რა პოეზია თეოზისის საშუალებად, გალაკტიონი იისფერ და ცისფერ სიტყვით ეძებდა ციაგებს ანუ მარადიულობას, ღმერთის ცას: „იისთვის ეძებს იისფერ სიტყვებს და ცისფერ სიტყვებით ეძებს ციაგებს“ („გზაში“).

მარადიული ცის, საღვთო გზის ძახილი ჩაესმოდა პოეტს: „მიყვარს თქვენი ცა და მეძახის გზა“ („მშვიდობის წიგნი“).

შემოქმედებით განდმრობილი პოეტი ხშირად ემსგავსებოდა ზესთაზეს („უმაღლეს ცას“). იძენდა ძალას („ძალას ედრება მსგავსთა ზესთაზეს“) „ლურჯა ცხენებით“ სილაჟვარდემი ისწრაფოდა და იქ ხედავდა „სხვა შარაგზას, სხვა თუთის ხეებს და სხვანაირ ზღვას“ („ამომავალ მზეს“).

წყვდიადში გზამკვლევი იყო უკვდავი ლანდის კლდე-ღმერთი: „გგონია იქნებ გზას გავიგნებდით, გზას გაიგნებადა წყვდიადში თვალი, უკვდავი ლანდის კლდე რომ არ ჩანდეს, დიდი იდეა, მზე, მომავალი“ („მისდევს რგოლს რგოლი“).

გალაკტიონს აინტერესებდა „ზეციდან მსვლელი ჰიმალაის მწვერვალთა გზები“ („პოემა ვეფხვისა“) ანუ წმინდა სულების მარადიული სავანე, შამბალა.

პოეტი დაიარებოდა „იისფერი გზით, მარადისის გზით“.

„ვარდისფერი გზა“

გ. ტაბიძე იზიარებს სულის მარადიულობის იდეას, და ამდენდ, სიკვდილს არც მიიჩნევს ტრაგიკულ მოვლენად.

ხელოვნება, პოეზია მისთვის უკვდავების დამკვიდრების გზაა და, ფიზიკური გაქრობის მიუხედავად, შემოქმედი ადამიანის სულები მარადიულად არსებობენ. ყველა ადამიანის საბოლოო ხვედრი სიკვდილია. სიკვდილის სიახლოვე ასხვაფერებს ყველაფერს, „ამ გზაზე ზღაპარია მგოსანთ

სითამამე“ და ამის ყველაზე უფრო თვალსაჩინო მაგალითია წინაპართა საფლავები, რომელთა პირისპირ მყოფი პოეტი ადავლენს თავის ფილოსოფიურ ფიქრებს „მთაწმინდის მთავრეში“.

აშკარაა სიკვდილის იავარმქმნელი ძალა, მაგრამ იგი მხოლოდ ფიზიკურ სხეულს ემუქრება და არა სულს, ცხოვრების გზაზე აღზრდილი შემოქმედის ყოვლისშემძლე პოეზიას, რომელიც მარადიულია.

გალაკტიონი არაერთხელ შეგვახსენებს სიკვდილის არსებობას, მის გარდუვალობას, კანონზომიერებას, მაგრამ შიშისგან მაინც თავისუფლდება, რადგან პოეტის სული აკლდამებზე ამალღებული და მარადიულია („ამალღდი სულო! მშვენიერების თეთრ აკლდამაზე ლექსით მქებელი“ - „შერიგება“).

სულიერი სიმამაცის სტიმულია რწმენა უკვდავებისა, შეგნება იმისა, რომ იგი მეფეა, სიკვდილის დამმარცხებელი ლექსების ავტორი: „რომ მეფე ვარ და პოეტი და სიმღერით ვკვდები, რომ წაჰყვება საუკუნეს თქვენთან ჩემი ქნარი“ („მთაწმინდის მთვარე“).

გალაკტიონი კვდება ჭეშმარიტი რაინდით, სიმღერით, რადგან დიადი შემოქმედება უკვდავების გარანტიას ქმნის.

სულის მარადიულობს, საკუთარი პოეზიის გამორჩეულობის რწმენა აძლევს პოეტს ძალას, დაძლიოს სიკვდილის შიში და გამორჩეულთათვის დათქმული „ვარდისფერი გზის“ სილამაზეს გვაზიაროს.

ასე მხოლოდ გენიოსს შეუძლია ამალღება, ვისი სულიც ცის წილია, ვინც მრავალჯერ მომკვდარა წარმოსახვით და ორგანულად განუცდია სიკვდილი, ვისაც სიცოცხლეშივე შეუღია დაუნახავის დაგმანული კარები და შეუცვნია მიღმური საიდუმლოებები.

სიკვდილის ტრადიციული შავი ფერის უარყოფა სხვა პოეტებსაც ახასიათებთ. რაკი ცხოვრება გაბმული ტანჯვაა, სიკვდილი განთავისუფლებად, სულიერი თავისუფლების მიღწევის გზად არის დასახული და ამიტომ იგი ხალისიანი ფერებით აღიქმება.

მალარმესთან სიკვდილი „ოქროსფერია“, ვერლენთან-„მზისფერი“, ედგარ პოსთან-„წითელი“, ტ. გრანელთან - „ცისფერი“.

აღსანიშნავია, რომ გალაკტიონის „მთაწმინდის მთვრის“ ლირიკული პერსონაჟი შემოქმედია და, ამდენად, უკვდავებასთან წილნაყარი.

სიკვდილის პირველი სტადია შავია, „შავი ფრთებით“ მოდის იგი გალაკტიონთან, მაგრამ შემდეგ უზენაესთან შეხვედრა დიდი და მბრწყინავი სინათლის ფონზე ხდება.

სიკვდილის ფერებში წარმოდგენა სავსებით ემთხვევა იმ ადამიანთა მოგონებებს, რომელთაც კლინიკური სიკვდილი გადაუტანიათ.

ბევრ ადამიანს სიკვდილთან შეხვედრა განცდილი აქვს, როგორც დიდი სინათლის, ანუ ღმერთის მოვლინება.

ამერიკელი მეცნიერი რობერტ ალმედერი გვთავაზობს ერთი პაციენტის ნაამბობს, რომელმაც გადაიტანა კლინიკური სიკვდილი: „მე შევხვდი ღმერთს, მივუახლოვდი მას და ვიგრძენი თავი უსაფრთხოდ. მე გავიგე მისი ხმა: „შენ

უნდა დაბრუნდე“, თუმცა მისი ბაგეები არ იძროდა. მისი მარჯვენა ხელი ქანაობდა ჰაერში ყვავილივით. მარცხენა კი მე მეძახოდა. „მე არ მინდა დაბრუნება, მე უნდა დავრჩე აქ“, ვამბობდი მე. მან მიპასუხა: „შენი სული ყოველთვის მომართულია ჩემსკენ, შენ უნდა გაიგო სიყვარული და მე არ მიგატოვებ შენ“. ოთახი სინათლით აივსო, ეს იყო ქრისტე.

მრავალი პაციენტი ამტკიცებს, რომ კლინიკური სიკვდილის დროს შეხვედრა ხდება ნათლისფერ არსებასთან, ებრაელები კი მას უწოდებენ ანგელოზების სინათლეს. სხვებისათვის კი ის არის სიკეთის, სიყვარულის წყარო. დრო ჩერდება, ეს უკვდავება, ეს სრულყოფილებაა, თქვენ უკვე სახლში ხართ ამ სინათლესთან და იმართება თქვენს შორის ტელეპათიური დიალოგი („ცხოვრება გარდაცვალების შემდეგ“, რუსულ ენაზე, მოსკოვი 1991წ.)

ტრანსცენდენტურ, მისტიკურ წარმოდგენებში უდიდესი ადგილი უკავია დამაბრმავებულ, მანათობელ სხივს, არამიწიერ ნათებას. ეს იყო ეზეკიელთან და პავლესთან დამასკოს გზაზე.

ზოგიერთების სიკვდილს აღიქვამენ, როგორც განათების მომენტს. ტ. გრანელი, რომელიც სიკვდილის აპოლოგენტად შეიძლება მივიჩნიოთ, გასვენების მომენტში თავის თანმხლებად ყოველთვის ქრისტეს, მარიამს, ანგელოზებს იგულვებდა. ხოლო სიკვდილის გზა მისთვის ცისფერი იყო: „ეს იყო წინათ, წინათ, როდესაც. ელოდნენ ცისფერ სიკვდილის წამებს“.

თეთრი, ცისფერი, წითელი, ოქროსფერი თუ ვარდისფერი გზები სიკვდილისა უკვდავების გზაა.

„მთაწმინდის მთვარეში“ გალაკტიონმა გადაიხედა მიღმურში, გადასწია სიკვდილის ფარდა და უკვდავების ვარდისფერი შუქით განათებული გზა შეიცნო.

ეს ხილვა ტრანსცენდენტურია, სულის უკვდავების შესახებ არსებული წარმოდგენის შემოქმედებითი გამოძახილია.

წიგნის სიმბოლიკა

გალაკტიონ ტიბიძის შემოქმედების უპირველესი პრობლემა არის ქრისტიანული რწმენის გადარჩენა, მისი განმტკიცებისთვის მსახურება, ხალხისთვის ტაძრისკენ სავალი გზის ჩვენება, ამასთან, ღმერთის უარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიების, სატანისტების მხილება.

პოეტმა ბიბლიის, ღვთისმეტყველების, სასულიერო პოეზიის ტრადიციებზე დამყარებით გაამრავალფეროვნა საღვთო და საღვთისმშობლო სახისმეტყველება (1, 12-86, 115-123).

ერთ-ერთი მრავალგზის ფიქსირებული საღვთო სახელი გალაკტიონის შემოქმედებაში არის წიგნი, რომელიც მოაზრებულია მრავალგვარი

ეპითეტით. გალაკტიონი არ ყოფილა პოეზიაში რიტორიკის, მჭერმეტყველების, სწორხაზოვნების მომხრე. თავის შედეგებში იგი ყოველთვის „ფიქრგანდობილია“, მის უმთავრეს სათქმელს „მშვენების რიდე, მშვენების ჩადრი, ოცნების მანდილი“ მოსავს და ასეთი ენიგმური სახეებით გვიცნობიერებს ეროვნულ თუ საკაცობრიო სატკივრებს.

პოეტმა სიმბოლური ფორმით გასცა პასუხი ყველა იმ მწვავე პრობლემას, რაც დასაბამიდან აწამებდა ქართველ ერს, განსაკუთრებით კი აინტერესებდა მეოცე საუკუნე, „საუკუნე მეფისტოფელი“, რევოლუციის მონაპოვართა შეფასება, რუსეთის მიერ საქართველოს ანექსია 1921 წლის 25 თებერვალს, 1924წ. აგვისტოს აჯანყება, 1937 წლის რეპრესიები, 1956 წლის 9 მარტის ტრაგედია.

ქრისტიანი პოეტი შეურიგებელი იყო ბოლშევიზმისადმი, რომელიც გამოირჩა რწმენასთან ბრძოლით, სულის გაუფასურებით, სალოცავი ტრიადის – მამული, ენა, სარწმუნოება – უგულვებლყოფით, დემოგრაფიული და ტერიტორიული პრობლემების შექმნით.

პოემა „მშვიდობის წიგნში“ გალაკტიონმა შეაჯამა სატანის მეუფების პერიოდის კატაკლიზმები და განგაშის ზარი შემოჰკრა, ამასთან, უცდომლად განჭვრიტა მომავალი, გვიჩვენა ხალხის საუკეთესო შვილების გამოღვიძება, ღმერთის ხელახალი ძიება, მისკენ მობრუნება და „გადარჩენის ბედნიერება“.

ეროვნული და მსოფლიო ტრაგედიები გალაკტიონმა თავისი სახელოვანი წინაპრების – დავით გურამიშვილის, ილია ჭავჭავაძის, აკაკი წერეთლის, ვაჟა ფშაველას კვალზე – სარწმუნოებრივი გადაგვარებით ახსნა და ჩაგვაგონა, რომ ხსნის გზა ქრისტიანობაზე გადიოდა: „გულში ჟღერს რა ხანია, სიყვარულის სიმღერა, როგორც ერთადერთი ხსნა, ერთადერთი იმედი („ილიას მოტივი“) (2, 602).

„სიყვარული ღმერთია“ (I იოანე, 4,8) (3,320).

გალაკტიონის „სიყვარულის სიმღერა“ რელიგიური პოეზიაა, რომლის მიზანია ერის გამოფხიზლება და მისთვის დიადი, მარადიული გზის ჩვენება.

„მიხედე იმ ბაღს, სად ხელახლა აყვავებულა ქრისტეს სხივებით შემოსილი მცენარეული“, ასეთი იყო დანტეს მოწოდება (4, 214).

ბიბლიაში გვხვდება როგორც მიწიური, ისე ზეციური ბაღი და ვენახი.

მიწიური ვენახი ებრაელი ხალხის სიმბოლოა: „მე დაგრგე რჩეულ ვენახად, ჭეშმარიტ თესლად დაგთესე, როგორ გადაჯიშდი და უცხო ვაზად როგორ შემეცვალე?“ (იერემია, 2, 21) (5,126).

ასეთივე გაგებისაა მორწყული ბაღი: „მოვლენ და გაემურებიან უფლის დოვლათისკენ... თავად მორწყულ ბაღს დაემსგავსებიან და არ დაჭკნებიან არასოდეს“ (იერემია, 31-11) (5, 155)

გალაკტიონის „მშვიდობის წიგნის“ უმთავრესი პრობლემაა მიწიური ბაღის (ქართველი ხალხის) და ზეციური ხის (ღმერთის) გადარჩენა, რადგან ხე, ხე ცხოვრებისა საღვთო სახელია (6, 120)

პოეტის ნატვრაა, მამაღმერთმა მარიამ ღვთისმშობლის წილხვედრ ქვეყანაში მოავლინოს მეზალე, მემარნე (ქრისტე): „სული მოავლინე ისევ შენმიერი“ (მზეო თიბათვისა“).

პავლე მოციქულის მიხედვით „უფალი სულია“ (I კორინთელთა, (4, 17), (7, 388).

უფალი „სულია სახიერი“(8, 15)

დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“ „დომენიკო... მეზალეა... ქრისტესი, სოფლად მოსული უფლის ბაღის მოსამენებლად“ (4,321).

დანტეს დომენიკოსავით, გალაკტიონი დაჰკანკალებს უფლის ბაღ-ვენახს (საქართველოს) და მოძმეთ ჭემმარიტ გზას უჩვენებს.

ქართველი გენიოსი თავის ხალხს თავსდატეხილი უბედურებების მიზეზებზე უხელს თვალს.

პოემა „მშვიდობის წიგნი“ იმდენად აქტუალურია და ისე თანამედროვედ ჟღერს, თითქოს დღევანდელი პრობლემებისათვის იყოს დაწერილი. საგულისხმოა განაცხადი: „ო, როგორ გვივლის ეს საუკუნე“. მასში აქცენტირებულია „მტერი მეორე, მგმობარი მეგობარი“.

„მშვიდობის წიგნი“ ხალხის სულიერი გადაგვარების და, ამასთან, საკუთარი ეროვნული საზრისის მიგნების ვრცელი და განუმეორებელი ოდისეაა.

პოემაში ხაზგასმულია „წინანდელი იმედების“ დაღუპვა, ქართული „მიწის და ცის ნამცეცის“ მითვისების, ჩვენს „ტურფა სამოსახლოზე“ ვეფხვის გაბატონების სურვილი, ნგრევა, მსხვერპლი, ხალხის აკლების მცდელობა.

უზრუნველ სოფელს „არმადლიერი ზეცა“ სჯის წმინდა გზიდან გადახვევის გამო: „ცამან დაგსაჯა, არ იტყვი, რისთვის? ზემფარველობა დამხობილია, რაა ცხოვრება? ლანდი, ჩრდილია... ეს გულმამაცის რისხვაა ღვთისა, რომელსაც კაცი ვერ შეეთვისა“...

პოემაში შემთხვევით არ ფიგურირებს მახე, ბადე, შეთქმულება, ნისლი, თოვლი, ცბიერი ალი, ღალატი, ხიფათი, წყლის ამღვრევა, მუქარა, „მკვლელთა თარეში“. იმუქრებიან „ქაჯთ მიერ გადანაბირები ზვირთები“: „...და იქადნიდა: რაკი ეგრეა, ჰე, მიჰყე, მიჰყე, აბა აიღე, რაც თქვენი ციხე და სიმაგრეა... კიდევ მოვალო თქვენს ასაკლებად“ (9, 140–241).

„არყოფნას აკლდა სულ ცოტა რამე“, ღმერთს სატანა შეენაცვლა, რასაც მოჰყვა სულის თუ კულტურულ-მატერიალური ფასეულობების ნგრევა, მაგრამ მერე უდიდესი ნოსტალგია გაჩნდა დაკარგულის გამო და, საბედნიეროდ, ხალხი ისევ მიუბრუნდა რწმენას, უერთგულა ეროვნულ იდეალებს.

ია, ეს პროცესები იწინასწარმეტყველა გალაკტიონმა გენიალური ინტუიციით.

წარღვნის მსგავსი სტიქიის გაბატონება, ბაღის განადგურება, მხეცების მოძალევა დაიწყო მშვიდობის წიგნის დაკარგვის შემდეგ, წიგნი ჩრდილოელმა ქაჯმა გაიტაცა, ქაჯი კი არის რუსული ბოლშევიზმის ალეგორია. ქაჯი არის

„დაუნდობარი, მგმობარი და ჩქარეული მეგობარი, მტერი მეორე, რომელიც არ არის მორცხვი, რომ ნგრევა–ხოცვის მას ეშინოდეს“.

სულით გაღვიძებულმა ადამიანებმა განგაშის ზარს შემოჰკრეს, ჩასწვდნენ უბედურების მიზეზებს, მათი მიზანი გახდა დაკარგული წიგნის პოვნა, ანუ ღმერთისკენ მობრუნება და ეს უძნელესი საქმე ითავა პოემის პერსონაჟმა ტარიელმა თავისი სატრფოს – თამარის დავალებით. ათი წლის ჯოჯოხეთური წვალების შემდეგ რაინდმა ხალხს დაუბრუნა წიგნი და ამინდიც გამზიანდა, დაცხრა ღვთის რისხვა.

პოემაში წიგნი გვხვდება მრავალგვარი ეპითეტით: წყვდიადის და განთიადის მანათობელი წიგნი, წიგნი – სიცოცხლე, წიგნი – სინდისი, ძვირფასზე ძვირფასი წიგნი, სიმართლის მცველი წიგნი, წიგნი წმინდა, წიგნი საერო, ძველი წიგნი, წიგნი ედემი, წიგნი სამშობლო, მარადისი წიგნი, უდიდესი წიგნი, წიგნი – ძველი და წიგნი ახალი, წიგნი, ვითარცა ასომთავრული, წიგნი – გრძნეული, წიგნი ნუგეში, წიგნი ხსნის საწუთროის, მშვიდობის მცველი წიგნი, ნუგეშისმცემელი წიგნი, წიგნი ცის და დედამიწის, სიცოცხლის მთოველი წიგნი...

საღმრთო სახელად გაგებულ წიგნს ენაცვლება ქრისტიანული ღმერთის კანონიკური სიმბოლოები, გალაკტიონის მიერ ახალი ნიუანსებით გამდიდრებული: ვარსკვლავი, მზე გაზაფხულის, მზე იშვიათი, მარადის მზე, მზე დიადი, სხვა მზე, ზესთაზეს მზე, მზის სიხარული, მშვიდობის მზე, მზის სვეტი, წმინდა მზე შინაგანი, მზის სამოსი, სულის მზე, კეთილი მზე, სხივი წრფელი, ცისკარი, განთიადი, შუქი იმედის, იმედთ კანდელი, ეს სახელები ქრისტიანულ ღვთისმეტყველებაში ღმერთს უკავშირდება (1, 12–86).

ასევე წიგნი ასოცირებულია საღმრთო სახელად გაგებულ გზასთან: ნათელი გზა, საცნობი გზა, ძველისძველი გზა, გზა პირდაპირი, გზა სანაქებო, გზა წმინდა, გზა დიადი, გზის კამარა (1, 55–57).

ღმერთი – მშვიდობის წიგნი – გაიგივებულია სხვა საღმრთო სახელებთანაც: შრომის უფალი, იდუმალი სახეა, ძველი ღვინო, ნუგეში, სულიერი ვენახი, დიდი დღე, დიადი გაზაფხული.

პოემაში ქრისტიანული ღმერთის პარადიგმებია: უდიდესი, სიცოცხლე, ყოფნა, ვარდი, ია, სილაჟვარდე, მწუხრის კამარა, განძი დიდი, სიყვარული, წყარო, წყალი, ფერგამჭვირვალე და უანგარო წყარო, მარად ცოცხალი და მოცინარი წყარო.

წიგნს ხშირად ენაცვლება ნავისა და გემის სახე.

ტარიელმა იპოვა მშვიდობის წიგნი და მის სიხარულიან ფრაზაში გაიგივებულია საღმრთო სახელები: წიგნი, ნუგეშისმცემი, სიცოცხლის გემი, ხომალდი, ბედისწერა: „ავიტანდი ჭირს მრავალგვარს, მჯერა, მხოლოდ ამ წიგნის დაკარგვას – ვერა, ის არის ჩემი ნუგეშისმცემი სიცოცხლის გემი და ბედისწერა“.

ხალხი გადარჩება წყალდიდობას, ეფთვიმე სინჯავს წყალს ვაზის ჯვრით.

ავტორი გუგუნას პირით აფრთხილებს ხალხს: „შეიგნე ტალღათ ძალთ სიძლიერე, თორემ გვიანლა იქნება მერე... ხიფათში მყოფო ვაზო და მდელო, შემოიკრიბე გონთ სიძლიერე, თორემ გვიანლა იქნება მერე... უფრო მეტად გამჭირახობა იყოს იმედად“.

პოემის ვარიანტში უფრო კონკრეტდება ეროვნული სატკივარი: „განა ბევრს გვთხოვდა სამშობლო ჩვენი, ცოტას უფლებას, ცოტას სიმშვიდეს, რომ მის დათესილს სხვა არა მკიდეს, რომ ჰქონოდა მას, რაიც მისია, წიგნია, ხმალი თუ სახნისია და თავდადებით იცავდა საწყალს, თვის დედა ენას, თავის მიწა-წყალს“. (9, 498).

პოეტმა დაგმო საზღვრების მოშლა, უკარო სახლის სახეში წარმოადგინა მთელი მსოფლიოს პროლეტარების გაერთიანების კომუნისტური იდეა, ეროვნულის ჩაწიხლვა და მოითხოვა წიგნისთვის გალავნიანი სახლის აგება, ცხრაკლიტულში შენახვა: „მშვიდობას მიჰყევ, ხარ ფალავანი! ააგე ციხე გარს გალავანით. წიგნისთვის სრული აწ გვაქვს ფარული გინდ ცხრაკლიტული, გინდა თავანი“.

მშვიდობის წიგნი, რომელიც ქაჯებმა გაიტაცეს, ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლური სახელია.

თვალი გადავაავლოთ ამ სიმბოლოს საღმრთო სახელად გააზრების წინარე ტრადიციებს.

გალაკტიონის „მშვიდობის წიგნის“ წყაროდ შეიძლება მივიჩნიოთ ესაიას წინასწარმეტყველების ის ადგილი, სადაც ძე ღმერთის მოვლინება აღიქმება, როგორც წიგნის სიტყვების გახშიანება (წიგნი – მამაღმერთი, სიტყვა – იესო).

„იქნება თქვენთვის მთელი ეს ხილვა, როგორც დაბეჭდილი წიგნის სიტყვები...“

„გაიგონებენ იმ დღეს ყრუები წიგნის სიტყვებს და ბრმათა თვალეზი ბნელიდან და უკუნიდან გამოიხედავენ“ (ესაია, 29, 11, 18) (5, 94).

ნეტარი ავგუსტინე ამბობს „აღსარებაში“: „არასდროს არ დაიხევა მათი წიგნი, არასდროს არ აიხევა მათი გრაგნილი იმიტომ, რომ თვით ხარ, უფალო, ეს წიგნი მათთვის და ამ წიგნადვე ჰგებ უკუნისამდე“ (10, 217).

წიგნის სახეში ღმერთი ამოიცნო დანტემ და მას უწოდა „სანუკვარი წიგნი“, „დიადი წიგნი“ (4, 383).

იოანე დვთისმეტყველის გამოცხადებაში ფიგურირებს შვიდი ბეჭდით დაბეჭდილი წიგნი, რომელსაც ხსნის კაცობრიობისათვის დაკლული კრავი – ქრისტე (1, 2, თ.ნ, 1-7) (7, 496, 497-498).

„წიგნი, რომელიც ხელში უჭირავს მამა ღმერთს, წარმოადგენს ქრისტიანული წელთაღრიცხვის ახალი აღთქმისეული ქვეყნიერების ბედის წიგნს, რომელშიც აღბეჭდილია საიდუმლოებანი ქვეყნისანი, ქრისტეს განკაცებამდე დაფარული. სხვა ვერვინ იქნა ამ წიგნის ხელში ამღები და ბეჭდის ამხსნელი, თუ არა თვით ქრისტე. მხოლოდ მას, კაცობრიობისათვის დაკლულ კრავს, ხელეწიფება მართოს ქრისტიანული წელთაღრიცხვის“

მოვლენები კაცთა ღვაწლის შესაბამისად, რამეთუ ღმერთი ადამიანს თავისი საქმისაებრ მიუზღავს“ (აპოკალიფსი და დღევანდელიობა) (11, 408-409).

გამოცხადებაშივე გვხვდება „ცხოვრების წიგნი“: „...გადაშლილი იყო სიცოცხლის წიგნი და განკითხულ იქნენ მკვდრები წიგნებში ნაწერიდან, მათი საქმეებისამებრ“ (გამოცხადება, 20, 12) (7, 517).

ანგელოზი იოანეს უჩვენებს მაღალ მთაზე დიდ ქალაქს, წმიდა იერუსალიმს, რომელშიც მხოლოდ კრავის (ქრისტეს) ცხოვრების წიგნში ჩაწერილ ადამიანებს აქვთ შესვლის უფლება: „ვინც არ იყო ჩაწერილი წიგნში, ცეცხლის ტბაში იქნა ჩაგდებული“ (გამოცხადება 20, 15) (7, 517).

იოანეს გამოცხადებაში მოვლენილია ძლიერი ანგელოზი გადაშლილი წიგნით (გამოცხადება 10,2) (7, 502).

ამ წიგნს შეაჭმევინ იოანეს და ავალებენ, იწინასწარმეტყველოს (გამოცხადება 10, 3-11).

გალაკტიონის პოეზიაში გვხვდება „არყოფნისა და ყოფნის წიგნები“, რომელთა წყაროა იოანეს გამოცხადება: „არყოფნის წიგნს დაუკვირდი, ყოფნის წიგნიც ვათვალთვალე“ („დღეთა გარდასულთა“).

ამასთან, მისთვის ქრისტე არის „წიგნი ცის და დედამიწის“ („მშვიდობის წიგნი“).

გალაკტიონის „მშვიდობის წიგნის“ წყარო, (კერძოდ, ეპითეტ „მშვიდობისა“) ასევე შეიძლება იყოს ახალი აღთქმა. პავლე მოციქულის თქმით, ქრისტე არის „მშვიდობის ღმერთი“ (რომაელთა 16,33) (7, 353). დანტემ სამოთხეს უწოდა „საბრძანისა სიხარულის და მშვიდობისა“.

გალაკტიონი დარწმუნებული იყო მშვიდობის გზისა და მშვიდობის წიგნად გაგებული ღმერთის მარადიულობაში: „მშვიდობის გზა რომ ოდესმე მოკვდეს, არა, ეს არ შეიძლება მოხდეს... მშვიდობის წიგნს გვირგვინს ვერვინ მოხდის“ („ყველაფერი შეიძლება მოხდეს“).

იგივე აზრია სხვაგანაც: „საშველი ქვეყნად აღარ ყოფილა, არარსებობად შთანთქმულად რიგნი – უკმაყოფილო და კმაყოფილი. რა დარჩა? – ფერფლი, ცა და ეს წიგნი“ („მე შენი წიგნი“).

გალაკტიონისათვის, როგორც ორთოდოქსი ქრისტიანისთვის, აბსოლუტურად მიუღებელი იყო საუკუნეების წინ მიღებული რწმენის შერყვნა, „ძველი წიგნების“ გვერდების არევა, იგი დარწმუნებული იყო, რომ ჭეშმარიტი გზის უარყოფელის ხვედრი იქნებოდა წყევლა და შეჩვენება. „ძველი ბაღის“ (ხალხის ბუნების) კვდომას რწმენის უარყოფას უკავშირებდა: „...და ბაღიც კვდება ძველად დარგული, ის ყველაფერს გრძნობს კვალდაკარგული... გაზაფხულის გაჭქრა მშვენება და მიეფარა ნისლს, სიზმარეულს, ძველი წიგნების გვერდებს არეულს სდევს მხოლოდ წყევლა და შეჩვენება: („ძველი წიგნების გვერდებს არეულს“).

„სანთლების, წიგნების წყევლა“ არ ასცდება ჭეშმარიტი რწმენის ორგულს, ცრუ წინასწარმეტყველ-მისანთა, გრძნეულ შემლოცველთა

მიმდევარს („დომინო“). ამ შემთხვევაშიც წიგნი უფლის პარადიგმაა ისევე, როგორც სანთელი (6, 122).

ხოლო რწმენის ერთგულებში, რომელთაც ასხივოსნებთ რწმენა, გალაკტიონი „ძველი წიგნის“ კეთილ „დაღს“ ხედავს: „...ისევ კვლავ ძველი შრიალეებს ბაღი და ძველი დაღი წიგნების აზის“ („მშვიდობის წიგნი“).

წიგნის სახე ორიგინალურ კონტექსტში გაიაზრება ლექსში „მოგონებები“: „შენ მხარზე დოქით, მე ხელში წიგნით მივედით მარანს, მივედით მარანს, შევედით შიგნით, – ჭურს მტვერი ფარავს. არ ჩნდა მემარნე, მაგრამ ძვირფასი ღვინო მოვიგნეთ, უკვდავი ღვინო – შენ ჩემი თასით, მე შენი წიგნით“.

მებაღე, მემარნე არის ღმერთი ისევე, როგორც ძველი და უკვდავი ღვინო. ბიბლიაში ქრისტეს მოვლინება შედარებულია ნადიმთან, რომელსაც ამშვენებს „ძველი, დაწმენდილი ღვინო“: „გაუმართავს ცა ბაოთ უფალი ყველა ხალხს ამ მთაზე ნადიმს მსუყე კერძებით, ნადიმს ძველი ღვინით, ძველი, დაწმენდილი ღვინით“ (ესაია წინასწარმეტყველი, თ. 25, 6) (5, 91).

დამოწმებული ლექსის თასით მიგნებული „ძვირფასი და უკვდავი ღვინო“ ქრისტეა, წიგნი მამაღმერთი, თასი – მარიამი (1, 117).

„მომავლის ღრმა სიბრძნით თვალანახელი“ პოეტი წიგნით (ღმერთით) მაღლდება „უმშვენიერეს კიბეზე“, მარმარილოს საფეხურებზე, უკვდავებამდე („უმშვენიერეს კიბეზე“).

სამყაროში ყველაფერი მატერიალური ცვალებადია, წარმავალი, იღუპებიან, ინგრევიან ქვეყნები, რის შედეგად რჩება ფერფლი, მაგრამ მარადიულია ცა და წიგნი: „საშველი ქვეყნად აღარ ყოფილა, არარსებობად შთანთქმულან რიგნი – უკმაყოფილო და კმაყოფილი. რა დარჩა? ფერფლი, ცა და ეს წიგნი“ („მე შენი წიგნი შემხვდა შემთხვევით“).

ცა მარიამ ღვთისმშობლის მეტაფორული სახელია (12, 127).

მიაჩნია რა „ძველი წიგნის“ (ღმერთის) ერთგულება ერის უპირველეს ვალად, ამასთან, პოეტი წარსულს მომავლის საწინდრად გაიაზრებს: „ძველი წიგნის დაცვა ჩვენი უწმინდესი არის ვალი, ჩვენ იმიტომ ვსწავლობთ წარსულს, რათა შევქმნათ მომავალი“ („ძველი წიგნის დაცვა“).

გალაკტიონის იდეალი იყო „წიგნი ვედრებიანი“ („გვიანი ოცნება“), „ერთადერთი წიგნი“, მომავლისკენ მიპყრობილი მზერა, ცეცხლიანი აზარფეშათი (ცეცხლი – ქრისტე, აზარფეშა – მარიამი) მირთმეული მზის სადღეგრძელო (მზე – მამაღმერთი), ანუ რელიგიური მსოფლგანცდა, უზენაესთან ზიარება: „სხვა პოეტისთვის ვერ მიმიგნია, ეს წიგნი – ერთადერთი წიგნია მშვიდი, ფარული... შემოდგომისთვის იგი იშლება, როგორც ფოთლების გადაშიშვლება და სიხარული... ქვეყნად მომავალ კორიანტელებს ვინ მოეკრძალოს? ჩვენ, პოეტები, მზიდან ვეშვებით და ვსვამთ ცეცხლიან აზარფეშებით მზის სადღეგრძელოს“ („შემოდგომა“).

იდუმალეობაა გალაკტიონის პოეზიის მთავარი ნიშანია, მისი სათქმელი შებურვილია რიდე-მანდილით. იდუმალია მისი წიგნიც: „რაა სიცოცხლის

ფასი? მაღალ ალვათა რიგნი მთავარეს მწვერვალებს უხრის. დახურულია წიგნი უკანასკნელი მწუხრის“ („არა ერთი და ორი“).

თუ გავითვალისწინებთ, რომ ალვა, პალმა, სიცოცხლის ხის ვარიაციებია, ხოლო სიცოცხლის ძე – ღმერთი (6, 122), იქნებ მივუახლოვდეთ პოეტის სათქმელს.

მთვარე მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლური სახელია (12, 124). თუ აქედან ამოვალთ, გასაგები გახდება, რატომ უხრის ალვა მთვარეს მწვერვალებს, ე.ი. ძე ღმერთი დედას ესალმება.

გალაკტიონის სხვა ლექსებშიც არაჩვეულებრივი კონტექსტია: „... და ორნამენტით აკრთობდა დემონს იმ მშვენიერი წიგნების ძალა, წიგნთა ყოველთა მაშინდელთ ზემო ვარდით მორთული ჩნდა თავის ქალა“.

პოეტის მეორე წიგნის სახელწოდება იყო „თავის ქალა არტისტული ყვავილებით“. პოეტი ასე ხსნიდა ამ ფრაზას: „თავის ქალა არტისტული ყვავილებით“ – იგულისხმება თავის ქალა (სიკვდილი), არტისტული ყვავილები (ხელოვნება), სიკვდილი და ხელოვნება. რომელმა უნდა გაიმარჯვოს? – რა თქმა უნდა, ხელოვნებამ. რა არის ხელოვნება? ხალხისადმი, სამშობლოსადმი სამსახური“ („საკუთარი ლექსების შესახებ“) (13, 87).

გასაგებია, რატომ ფრთხება დემონი „იმ მშვენიერი წიგნების ძალით“ ანუ უფლის მიერ შთაგონებული შემოქმედებით.

გალაკტიონი იყო უძველესი და უახლესი განძის – წიგნის, ჩვენი რწმენის მცველი: „...რომ დავიცავ უძველეს განძს, იმ უძველეს წიგნს დავიცავ... შენს უახლეს წიგნს დავიცავ“ („მშობლიურო ჩემო მიწავ“).

წუთისოფლის ცდუნებაზე, მიწიერზე ამაღლება წიგნით – რწმენით ხდება, მაგრამ სამშობლოს სახეს ზოგიერთები „გადაწიგნვითაც“ (ნეოლოგიზმია) ვერ პოულობენ: „სული სცდება ამ სოფელს სიჩუმით და წიგნითა. ვერ პოულობს სამშობლოს თუნდაც გადაწიგნვითა“ („აგერ შემოდგომობის“).

პოეტის ახალ წიგნში დასადგურებულია დიდება: „გამოდის ჩემი ახალი წიგნი, დიდების დროა მოაქვს სტრიქონებს“ („გამოდის ჩემი ახალი წიგნი“) ...სხვაგანაც მის პოეტურ სასახლეში „დიდება დაისადგურებს“ („მაღალ მთაზედა ავაგე სასახლე ახალ-ახალი“)

დიდება სულიწმინდის ატრიბუტია: „ღვთისმეტყველებაში სულიწმინდის ღმრთეებაზე საუბრისას მუდამ აღნიშნავენ მის დიდებას და მზისებრ ბრწყინვალეობას. პავლე მოციქულისთვის იგი არის სული დიდებისა: „რამეთუ დიდებისაი იგი და ღმრთისაი სული თქუნ ზედა განსვენებულ არს“ (1, პეტრე, 4, 14) (14, 126).

დანტე ევედრებოდა უზენაესს: „დიდების შენის ნატვიფარი მომადლე ჩემს სულს“ (4, 411).

გალაკტიონის ლექსში „ღრუბლები ოქროს ამურებით“ პოეტის წიგნში „დაჰქრის მისი სასახლის ლანდი“. სახლი, სასახლე უფლის პარადიგმაა, პოეტი ხაზს უსვამს, რომ მის წიგნში ღმერთის სახე, რელიგიური მოტივებია.

გოდერძი ჩოხელის მიხედვით, სამყაროს ყველაზე დიდი მწერალი არის ღმერთი, მაღლიანი წიგნის ავტორი: „ღმერთო, სამყაროს დიდო მწერალო,.. მაღლიანი წიგნის ავტორო“ ... (15, 435).

„თევზის წერილების“ ავტორისთვის „გუდამაყრის ხეობა დიდი წიგნია: მთები ყდად აქვს ამ წიგნს და შიგნით უამრავი მოთხრობა წერია... ეს ისეთი წიგნია, მანამ ცოცხალი ვარ, არც დახურვა შეიძლება, არც წაკითხვა – არწაკითხვა არის ჩემი ნება“ (15, 8).

როგორც ვნახეთ, გალაკტიონის პოეზია არის ბიბლიური პარადიგმების შემოქმედებითი გააზრება, ხოლო ეს ტრადიციები თვისობრივად ახალი ნიუანსებით მკვიდრდება ჩვენი დროის გამორჩეული მწერლის–გოდერძი ჩოხელის პროზაში.

წიგნის, აზრის მარადიულობაზე ამახვილებდა ყურადღებას ილია ჭავჭავაძე და ამბობდა, აზრთან არტილერიაც უძღურიაო.

გალაკტიონი თავისი წიგნის ძალას ატომს უპირისპირებს და დარწმუნებულია მის უძლეველობაში: „ძეგლად აღვმართე ჩემი ცხრა ტომი, წიგნთ შორის არ ჰყავს მათ თანატოლი და მათ გინდ უცხო, გინდ თანატომი ვერავითარი ვერ სძლევს ატომი“.

რეზიუმესავით აღიქმება გალაკტიონის განაცხადი, რაც გულისხმობს წიგნის სახეში მოაზრებული ღმერთის ერთგულებას, გულისა და სულის განწმენდას, ამალლებას, რაც მომავალში გაღწევის პირობაა: “ვიდგეთ გარეთ და შიგნით მხოლოდ მშვიდობის წიგნით! კვლავ ვიწევთ მაღლა, მაღლა მხოლოდ მშვიდობის წიგნით... შევხვდეთ მომავლის ხალისს მხოლოდ მშვიდობის წიგნით“ („სადაც არ უნდა ვიქნეთ“).

ამასთან, მარადიულია „მშვენიერ წიგნის“ „მკითხველისა“ და „გადამკითხველის“ პრობლემა („არის მკითხველი მშვენიერ წიგნის“).

ლიტერატურა

1. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები, თბ., 1996.
2. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, 1977.
3. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II, 1998.
4. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თარგმანი კ. გამსახურდიასი, თბ., 1941.
5. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II, 1998.
6. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
7. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992.
8. დიონისე არეოპაგელი, „შრომები“. თბ., 1961.
9. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11, თბ., 1973.
10. ნეტარი ავგუსტინე, „აღსარება“, საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ., 1985.
11. იოანე – იონა, რა უნდა ვაკეთოთ, თბ., 1994.
12. ტიტე მოსა, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, თბ., 1996.
13. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ხუთ ტომად, ტ. 5, თბ., 1995.
14. ზვიად გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება, თბ., 1991.
15. გოდერძი ჩოხელი, „თევზის წერილები“, თბ., 1989.

თავი II პოეტების მეფის შედეგების სახისმეტყველებისა და მსოფლმხედველობის საკითხები.

გალაკტიონ ტაბიძის „ვერხვების“ პრობლემატიკისა და სახეების შესახებ.

გალაკტიონ ტაბიძის მსოფლმხედველობის წვდომა მხოლოდ მისი სიმბოლურ-მეტაფორული სახეების გაშიფრვით არის შესაძლებელი.

პოეტების მეფის ლირიკის უპირველესი თემაა რწმენის, როგორც პიროვნული თუ შემოქმედებითი განსხივოსნების უმთავრესი ფაქტორის, ერთგულება, ამასთან, ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიის წარმოჩენა.

„ვერხვები“ პოეტურ-მუსიკალური, ღრმა ქვეტექსტების, საგულისხმო ჩანაფიქრის ლექსია, რომლის ჰანგი ცრემლს ადენს მკითხველს თუ მსმენელს., ნაწარმოების სიტყვებში, სტრიქონებში „არსაამსოფლო“, „არაქაური“ ნიავი უბერავს. ლექსის ჯადოსნური მეტყველება თითქოს ჰაერსაც ცვლის ირგვლივ, და „ხმათ აიაზმა“ გვეპკურება, ვგრძნობთ ზენაარის მოახლოებით შეძრულ სულს, იდუმალის ფრთების შეხებას.

ქარის დაბერვა და ვერხვის ფოთოლთა ლაშქარი აშრიალებს ლექსში უშორეს ზღაპარს: „ყოველთვის, როცა დაბერავს ქარი და ნისლს მთებისას გაიფენს აფრად, ვერხვის ფოთოლთა თეთრი ლაშქარი აშრიალდება უშორეს ზღაპრად“.

აფრა, ანძა, იალქანი, ღუზა სულის სიმბოლოა სასულიერო პოეზიაში, ღვთისმეტყველებაში (გრიგოლ ღვთისმეტყველის სწავლანი, ეფრემ მცირის თარგმანი(1,82).

ქარის დაბერვა სულიწმინდის – შთაგონების მოვლინებას გვაცნობს. სულიწმინდის გამოცხადება „მობერვის“, „დაბერვის“, „უჟამო მობერვის“ ცნებებით გამოიხატება სახარებაში, ღვთისმეტყველებაში, დიონისე არეოპაგელის შრომებში.

„საღმრთო სულითაა გაპირობებული ღვთიური მობერვა „ზეშთაგონება“, წერდა გრიგოლ ნოსელი („პასუხი ექუსთა მათ დღეთათვის“ (2,263).

„ვერხვების“ პირველი სტროფი სულიწმინდის შთაგონებით ავსებას გვამცნობს და ღვთაებრივით სულის განათება წარსულის უშორეს ზღაპარს აშრიალებს, როგორც „ვერხვის ფოთოლთა თეთრ ლაშქარს“.

გალაკტიონის ლექსებში „ტყე საიდუმლოდ შრიალებს“, „ოცნება შრიალებს,, „აშრიალდება ფიქრთა სამოსი“, ანუ ხდება იმის მოსმენა, რისთვისაც საჭიროა არა მხოლოდ მუსიკალური ყური, არამედ გულის ყური; სულის თვალი, „თვალეებით სმენა“, როგორც თვითონ აცხადებს პოეტი.

პავლე მოციქულის მიხედვით, ნიჭთა გამნაწილებული არის სულიწმიდა. ადამიანს სულის მიერ ეძლევა სიბრძნის სიტყვა, ცოდნის სიტყვა, რწმენა, განკურნებათა ნიჭი, სასწაულმოქმედება, წინასწარმეტყველება, სულების გარჩევა, სხვადასხვა ენები, ენების განმარტება (I-კორინთელთა, 1,2,7,8,9,10).

გალაკტიონი სულის მიერ სიბრძნის სიტყვით, სულების გარჩევის უნარით იყო მომადლებული და ეს სიბრძნე იყო იგავური (როგორც წინასწარმეტყველთა) და მუსიკალური ერთდროულად.

პოეტს ეკუთვნის გამონათქვამი: „განა აზრი მუსიკა არ არის?“ თანაც, უმეტესად, ეს ზეციური, ციდან მიწაზე ჩამოღწეული მუსიკაა, რაც გალაკტიონის ლექსებს ლოცვებს, საგალობლებს უახლოებს და გამოარჩევს საუკუნის ყველა ღრიკოსისაგან.

ვფიქრობთ, ვერხვი სიცოცხლის ხის სინონიმია, სიცოცხლის ხე კი ღმერთის სიმბოლოური სახელია.

„ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებში, სასულიერო პოეზიაში, დ. გურამიშვილის დავითიანში“ ხე ცხოვრებისა ღვთაების მეტაფორული სახელია“ (3. 120-121).

სიცოცხლის ხის ვარიაციებია ლიბანის ნაძვი (ა.ბაქრაძე), ალვა, პალმა, კიპარისი (ზ. გამსახურდია), ვაზი (რ. სირაძე, ელ. მეტრეველი, გ. მურღელია).

გალაკტიონის პოეზიაში სიცოცხლის ხის მნიშვნელობით იხსენება ალვა, პალმა, კიპარისი, ნაძვი, ბზა, ვერხვი.

ლექსში ვერხვის ფოთოლთა ლაშქრისაგან აშრიალებული ზღაპრით და „ძველი ღვინით“ თვრება პოეტი „უგონოდ“, სადღაც დაკარგული ვარდი და გვირილები კი მხოლოდ მოგონებებში არსებობს: „ზღაპარი იგი მათრობს და მხიბლავს ძველი ღვინის სმით, უგონოდ, მძაფრად, სადღაც დაკარგულ ვარდს და გვირილებს მოგონებებში ვიჭერ თანაბრად“.

გალაკტიონის ვერხვების ანუ სულიერი ხის რწმენა მწარე სინამდვილემ უშორეს ზღაპრად აქცია, მაგრამ პოეტს ურწმუნოების ეპოქაშიც არ გაუწყვეტია კავშირი უზენაესთან, რომლის სიმბოლოებია „ძველი ღვინო“, ვარდი, გვირილები.

ლექსში თრობა ხდება როგორც ზღაპრით, ისე „ძველი ღვინით“.

გალაკტიონის პოეზიაში სხვაგანაც გვხვდება „ძველისძველი ღვინო“, „ფეერიულ აკიდოსთან“ ერთად („ძველისძველ ღვინოს“), „უკვდავი ღვინის“ მიგნება („მოგონება“), „ცისფერი ღვინოების“ („სტიროდა სული ცისფერ ღვინოებს“) წყურვილი.

ვფიქრობთ, ამ კონტექსტების ღვინო უფალზე მიმანიშნებელია.

„ვერხვების“ „ძველი ღვინოს“ წყაროდ ბიბლია უნდა მივიჩნიოთ: „გაუმართავს ცაბათ უფალი ყველა ხალხს ამ მთაზე ნადიმს მსუყე კერძებით, ნადიმს ძველი ღვინით, ძველი დაწმენდილი ღვინით“ (ესაია წინასწარმეტყველი, თ. 25,13).

„ვერხვების“ „ძველი ღვინით“ თრობა უფლის ჭეშმარიტ სიყვარულს მიანიშნებს.

გალაკტიონი ხან პოეზიით თვრებოდა, ხან ფიქრით, ყვითელ ფოთლებით, ცეცხლით, ყოფნით („ცეცხლი, ყოფნა-ცხოვრება საღმრთო სახელებია). პოეტს ეპყრა „ალის თასი“, „ცეცხლიანი აზარფემა“, „სიხარულის ჭიქა“, თუ „თასი დღის ხმათა“. ალი, ცეცხლი, სიხარული-საღმრთო სახელებია. (იხ. ჩვენს წიგნში - გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები“, თბ., 1996, გვ. 117).

საანალიზო ლექსის სტრიქონები გაუცხოებულ უფალზე მიგვანიშნებს დაკარგული ვარდებით და გვირილებით, რომლებიც პოეტის მოგონებებში არსებობს.

ვარდი, ყვავილი ღმერთის მეტაფორული სახელია.

„ყვავილის, აბრაამის ყვავილის, გულის ყვავილის, საღმრთო ყვავილის, ცხოვრების ყვავილის“ მაგალითებს, რომელთაც რელიგიური შინაარსი გააჩნიათ, უხვად იმოწმებს პროფ. ტ. მოსია თავის „საღმრთო სახისმეტყველებაში“ (3, 105-107).

გალაკტიონმა გამრავალფეროვნა საღმრთო გაგების ვარდთა სახეები: „თოვლის ვარდი, ცეცხლის ვარდი, სიცოცხლის ვარდი, ჩრდილი ვარდების ბუჩქის... თასით“, ყვავილები სიცოცხლის დილის, ტრფობის წმინდა ყვავილი, უდაბნოს ყვავილი“ – ქრისტეს სიმბოლური სახელებია. ასეთივე აზრისაა მუდმივი გაზაფხულის ყვავილები („აკაკი წერეთელი“).

რატომ არის „ვერხვებში“ დაკარგულ ვარდსა და გვირილებზე საუბარი?

გალაკტიონის ლექსებში დაკარგულ ვარდზე და, საერთოდ, ყვავილის სახეებისთვის თვალის გადევნება დაგვარწმუნებს, რომ დაკარგული ვარდები, დაშხამული, დამჰკნარი, სეტყვით დაღუპული, ბურუსებს იქით გაუჩინარებული ყვავილები, ყინვით გაყინული, დაწყვეტილი, გათელილი ვარდები ღმერთის სიმბოლური სახელებია და პოეტის თანამედროვე სატანური ეპოქის მიერ უარყოფილ ღმერთზე მინიშნებაა.

ასეთი სახეები გვხვდება გალაკტიონის შემოქმედებაში სოციალიზმის გამარჯვებამდეც და მერეც, რადგან ანტიქრისტეს მოვლინება მე-19 საუკუნიდან დაიწყო და ძლევამოსილი სოციალიზმის დროს დაიდგა ტახტი.

სად, როდის, რისთვის? კითხულობს პოეტი და აგონდება ოდესღაც მიძინებულები: „ეს იყო წინათ, დიდი ხნის წინათ... სად, როდის რისთვის? არ ვიცი არა! იყვნენ ოდესღაც და მიემძინათ... ღელავს ფოთლების მწყობრი კამარა“.

შემთხვევითი როდია ფოთლებისა და მისი ღელვის აქცენტირება.

ეზეკიელის წინასწარმეტყველებაში ნათქვამია: „მდინარის ორსავე ნაპირზე გაიზრდება ყოველგვარი ხე, საკვების მომცემი, არ დაჰკნება მისი ფოთოლი და არ მოილევა მისი ნაყოფი. ყოველ თვეს ინაყოფებს, რადგან საწმიდარიდან იდინებს მისი წყლები. მისი ნაყოფი საჭმელად იქნება და მისი ფოთოლი განსაკურნებლად“ (ეზეკიელი, 47,12).

გალაკტიონის „ვერხვებში“ სწეული ვერხვი ოხრავს, ვერხვები სწუხან („ზღაპრიდან“), ჰკნება, იყინება ფოთოლი, რაც ეპოქის ტრაგიზმის ხაზგასმაა ერთი არსებითი შტრიხით.

„ვერხვების“ ფინალში წარსულზე, ვერხვის ფოთლების კვნესაზე, ყვავილებით დაგვირგვინებულ პაჟსა და პრინცესაზე მოდის აქცენტი: „ეს იყო წინათ, დიდი ხნის წინათ, ეს იყო ვერხვის ფოთლების კვნესა, დრომ ყვავილებით დაგვაგვირგვინა, მე პაჟი ვიყავ, ის კი – პრინცესა“.

ამ სტრიქონებში „ყვავილებით“ დაგვირგვინებული არის მარიამი, პაჟი-ლექის ლირიკული გმირია, იგივე პოეტი, მარიამის და ქრისტეს მოწიწებით მოთაყვანე, მათზე მუხლმოყრით მლოცველი.

პრინცესასთან ერთად, „დედოფალი ალვა“ მარიამის სახელია გალაკტიონის „სადამოში“. ამ სახეს წყაროები ეძებნება „ფსალმუნში“, სასულიერო პოეზიაში (ფილიპეს „ბეთლემის საგალოებელი“ (5, 494), დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“ (6,407), გოეთეს „ფაუსტში“ (7, 576).

„ვერხვებში“ ყვავილებით დაგვირგვინებული პრინცესა იქცევს ყურადღებას, „ავდრის მოლოდინში“ – „ნელ ლერწებით და ვაზის მტევნებით“ დაგვირგვინებული ქალწული. ქალწული კი მარიამია.

მივმართოთ ესაია წინასწარმეტყველს: „თავად მოგცემს მეუფე ნიშანს: აჰა, მუცლადიღებს ქალწული და შობს ძეს და უწოდებს სახელად ემანუელს (ესაია, თ.7.14).

„ვერხვებში“ პრინცესას გვირგვინი არის ყვავილი (ქრისტე), „ავდრის მოლოდინში“ ქალწულის გვირგვინია“ ნელი ლერწები და ვაზის მტევნები (ქრისტე სულიერი ვაზია).

გვირგვინის სახე ბიბლიიდან მომდინარეობს: „იმ დღეს საბაოთ უფალი იქნება დიდების გვირგვინი და ბრწყინვალე ჯილა თავისი ერის ნარჩომისათვის“ (ესაია, თ.18., 5).

„სიონზე“ მგლოვიარეთ მისცეს გვირგვინი ნაცრის ნაცვლად, სიხარულის ზეთი გლოვის ნაცვლად“ (ესაია, 61, 3).

პრინცესას სხვაგანაც ვარდებთან მოიხსენებს გალაკტიონი: „თვალეებით ვეძებდი ზამბახის პრინცესას, მწყუროდა ცისფერი ვარდები“ („ეს იყო 15 წლის წინათ“). „ცისფერი ვარდების“ ადრესატი არის ქრისტე, „ზამბახის პრინცესასი“ – მარიამი.

პრინცესა მეფის ასულია. ამ სახის შთამაგონებელი შეიძლება იყოს ფსალმუნი: „მთელი დიდება მეფის ასულისა შიგნითაა, მოოქროვილია მისი სამოსი“ (ფს. 44/45, 14).

მარიამს ეწოდება აგრეთვე „დავითის ასული, ასული სიონველი“ (8, 75-76).

1915 წელს დაწერილი გალაკტიონის „ვერხვები“ და 1927 წლით დათარიღებული მისივე „ეს იყო 15 წლის წინათ“ ერთნაირად ავლენს ღმერთისა და ღვთისმშობლის სიყვარულს, ამასთან, ეპოქის გულგრილობას ამ სახეებისადმი. სანთლის ჩაქრობით, გრიგალით, ქვითინით, ზამბახის პრინცესისა და ცისფერი ვარდების ძიებით იქცევს ყურადღებას „ეს იყო 15 წლის წინათ“.

ლექსში „წმინდა გიორგი“ ფიგურირებს „ზამბახების ფიალა“ და „ცვარი“. აქაც „ზამბახების ფიალა“ მარიამის, ცვარი“ ქრისტეს სიმბოლოური სახელია.

„თოვლში“ (1916წ.) „ზამბახების წყებად დაწვენა“ გვამცნობს ანტირელიგიურ განწყობას.

ლექსში „გული“ შეხვედრა გვიწევს „დაწყვეტილ ვარდებთან“, უსივრცო ბაღთან, დანგრეულ ქანდაკებებსა, ძეგლებსა და მათ ქვეშ ობლად დამარხული გულის ფონზე გააზრებულ ზამბახთან.

სხვაგან „ელვარე ღამე აყირავებს ზამბახთა კალათს“ („გული გრძნობს“). ვფიქრობთ, „ზამბახთა კალათი“ მარიამს, ხოლო „ღამე“ უღმერთო ეპოქას შეგვაგრძნობინებს.

„ორნამენტში“ ფანჯრის მინებზე გლედიჩიების, ორხიდეების, ზამბახების“ გადაყინული სახეებით კეთდება აქცენტი რწმენის დაგმობაზე.

„პორტრეტის“ ლირიკული გმირი „სიგიჟით ყნოსავს ვარდებს და ზამბახს“, „ზამთრის მოტივებში“ „სიმაღლეების სიზმრებია ზამბახეული“. ორიგინალური სახეა „ზამბახეული სიმაღლეები“.

მოკლედ ზამბახის თასი, ზამბახების ფიალა, ზამბახის პრინცესა და ზამბახი მარიამის სიმბოლოებად გვესახება, რომელთა არაპირდაპირ წყაროებს მივაკვლიეთ.

შეიძლება დავასკვნათ, რომ „ვერხვები“ დაწერილია რელიგიურ თემაზე. მასში ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლოებია ვერხვი, ძველი ღვინო, ვარდი, მარიამისა – პრინცესა. მათი სიყვარული ტოტალური უარყოფის ეპოქამ „უშორეს ზღაპრად“ აქცია, მაგრამ ლექსის ლირიკული პერსონაჟი, იგივე ავტორი – მაინც პაჟია ანუ ერთგული მსახური დედა-ძის მარადიული ხატების.

ლექსში არა იდილიური, გაწონასწორებული, არამედ აკვნესებული სული ღაღადებს იმდენად ძირეულ, მნიშვნელოვან ჭეშმარიტებას და ისე დიადა სათქმელიც და მისი გამოხატვის ფორმაც, რომ ზეციურ საგალობლად იღვრება მკითხველის არსებაში.

ლიტერატურა

1. თამარ კუკავა, ეფრემ მცირის იამბიკოები, თბ. 1988.
2. საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ., 1989.
3. ტიტე მოსია,, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
4. იქვე.
5. ჩვენი საუნჯე ტ. I, თბ. 1960
6. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ. 1941.
7. გოეთე, ფაუსტი, თბ. 1962.
8. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.

გალაკტიონის „ატმის ყვავილების“ ციკლი

გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიის უპირველეს თავისებურებად შეიძლება მივიჩნიოთ მისი სიმბოლური, იგავური ხასიათი, რაც ბიბლიური წინასწარმეტყველების, საერთოდ, დიდი ხელოვნებისათვის არის დამახასიათებელი და მიზნად ისახავს „ღრმა სიბრძნის“, „უკვდავი აზრის“ ძიებას.

ბიბლიაში განასხვავებენ მიწიურ და ზეციურ სიბრძნეს, „სალაღობო სიმღერას“ (ესაია, 33, 32), თუ „სიყვარულის სიმღერას“ (ესაია, 5,1), სიყვარული კი ღმერთია (იოანე, 1,4,5).

სიყვარულის სიმღერას მღეროდა ესაია წინასწარმეტყველი და ეს სიყვარული იყო ღმერთი: „ვუმღერებ ჩემს შეყვარებულს სიყვარულის სიმღერას მის ვენახზე“ (ესაია, 5,1).

სიყვარულის სიმღერა ესახებოდა იმედისა და ხსნის გზად გალაკტიონ ტაბიძეს: „გულში ჟღერს რა ხანია სიყვარულის სიმღერა, როგორც ერთადერთი ხსნა, ერთადერთი იმედი“ („ილიას მოტივი“).

„შენ მიატოვე შენი პირველი სიყვარული“, უცხადებს ქრისტე იოანე მოციქულის პირით ეფესოს ეკლესიას აპოკალიფსში (თ. 2,4).

სადვთო სიყვარულის დავიწყება აწამებს გალაკტიონს: „აქ ოდესმე მხიარული გზით უყვარდათ სიარული, აწ გზა მიტოვებულია, როგორც ძველი სიყვარული“.

გალაკტიონის პოეზიის ტრაგიკულ ინტონაციებს განაპირობებდა ის, რომ მის თანამედროვე საზოგადოებას დაავიწყდა „სიყვარულის ნანა“, „სიყვარულის ხმა“.

პოეტის სულში კი გამუდმებით ჟღერდა „სიყვარულის სიმღერა“, „სიყვარულის უვერტიურა“, რაც ლოცვასთავით ამაღლებული და დიადია.

პოეტების მეფეს აღაშფოთებდა რწმენის უარყოფა, რაც ტოტალური კატაკლიზმების მაცნედ ესახებოდა და მკითხველის ყურადღებას მიაქცევდა ურწმუნოების ბაცილებზე, უზენაესის დამდაბლებაზე, რათა გადაერჩინა „ლამაზი არსი ჩვენი კაცობისა“.

ამ თვალსაზრისით, ძალზე საყურადღებოდ გვესახება „ატმის ყვავილები“, რომელიც 1915 წელს დაიწერა და პოეტის მეორე, „არტისტული ყვავილები“ სახელწოდებით ცნობილ კრებულში შევიდა.

როგორც არ უნდა შევამციროთ გალაკტიონის შედეგრთა რიცხვი, „ატმის ყვავილები“ ყოველთვის იქნება როგორც ქართული, ისე მსოფლიო პოეზიის რჩეულთა რჩეული.

ბევრჯერ შეურხევია ამ ნაწარმოებს აღტაცებული მკითხველის სულის ფრთა. სპეცალისტები ყურადღებას ამახვილებდნენ მის ახლებურ სახეებზე, შინაგან-გარეგან, კიბურ რითმებზე, მაგრამ მაინც ძნელი აღმოჩნდა ზოგად

ფრაზებზე შორს წასვლა და ლექსის ჩანაფიქრის წვდომა. ამ ამოუცნობლობამ მას მეტი ხიბლი შესძინა და ატმის ყვავილების უმშვენიერესი ხე ჩვენს სულში დარჩა სამარადქამოდ, როგორც ზეადმტაცი სახე, როგორც მარადიული იდეალის განადგურების მოუნელებელი ტკივილი.

პროფ. შ. რადიანი წერდა: „გ. ტაბიძე უმთავრესად ეტანება ისეთ სურათებს, სადაც განსაკუთრებით მოჩანს ბენების სიმკაცრე. ამ მხრივ დამახასიათებელია „ატმის ყვავილები“ (შ. რადიანი, „მეოცე საუკუნის ქართული ლიტერატურა“, თბ. 1959წ. გვ. 203).

პროფ. ა. ხინთიბიძე ასე გამოარჩევდა „ატმის ყვავილების“ ციკლს: „ყველაზე მეტი სიახლე ქართულ პოეზიაში გალაკტიონმა მაინც ატმის ყვავილების ციკლით შემოიტანა. ეს იყო სრულიად თავისებური მოვლენა. ატმის ყვავილების სიმბოლიკაში გამოხატულება ჰპოვა სიკვდილ-სიცოცხლის მარადიულმა პრობლემამ. ამ ციკლის პირველი ცენტრალური ლექსი „ატმის ყვავილები“ 1915 წ. გამოქვეყნდა ჟურნალ „თეატრსა და ცხოვრებაში“. მომდევნო წლებში ეს მოტივი გამდიდრდა ახალი სახეებით, ფერებით, განწყობილებებით („ატმის რტოო, დაღალულო რტო“, „იმ ატმებს გაუმარჯოს, იმ ატმის ყვავილებს“ და „იმ ვარდისფერ ატმებს“). მაგრამ ყველა ამ ლექსის აზრობრივ-ემოციური საფუძველი, მისი შესატყვისი პოეტიკით, „ატმის ყვავილების“ მომაჯადოებელი მუსიკა, რასაც რითმათა საოცარი ხვეულები ქმნის, უკვე მის პირველსავე ვარიანტში იყო.

„...1915 წელს გალაკტიონმა რამდენიმე ახალ მოტივს მისცა დასაბამი. სწორედ ამ წელს ჩაისახა ის სპეციფიკური და განსაკუთრებული, რამაც არსებითად განსაზღვრა პოეტის შემოქმედების ხასიათი. 1915 წელს გალაკტიონი არათუ მომწიფებულია ახალი სიტყვის სათქმელად, არამედ უკვე შედეგებს ქმნის ახალი ხელოვნების ოქროს ფონდში შესატანად“ (აკაკი ხინთიბიძე, „გალაკტიონი თუ ცისფერყანწელები“, თბ., 1994 წ., გვ. 124).

„ატმის ყვავილები“ გაცილებით მეტის მთქმელია, ვიდრე ნებისმიერი ბუნებაზე დაწერილი შედეგრი. ამ ნაწარმოების გაცნობით რაღაც მიღმურს, ამაღლებულს ვეზიარებით, „რაღაც არაქაურის“ ჰანგი იჭრება ჩვენს არსებაში.

ყოველი ხე და ყვავილი უზენაესის ქმნილებაა, მათი არსებობა ალამაზებს და აფაქიზებს ჩვენს ყოფას, სულს, მათი სიკვდილი თუ სიცოცხლე ჩვენი არსებობის სიმბოლოა და ყოველი მოაზროვნე ადამიანის დამაფიქრებელი.

გალაკტიონი ცოცხალ არსებასავით განიცდიდა მთელ ორგანულ და არაორგანულ სამყაროს, მის სულს ხეთა ფოთლების ბედიც და ბალახთა ფერიც ათრთოლებდა, იგი მთელ კოსმოსს ატარებდა თავის შინაგან სამყაროში, თან არა მხოლოდ რეალურს, სიმბოლურსაც (დემონური ხე, შავი ზღვის პირას მდგარი მრუდე ხე, ორი ხე-ქოლგიანი ძმები, არსებობის ხე, ცნობადის ხე, სიცოცხლის ხე, ალვა, პალმა, კიპარისი, ზენიტზე მდგარი შორი პალმები, ვერხვი, ბზა), პოეტი ვერც ატმის ყვავილების გულგრილი მაყურებელი იქნებოდა, ყოველი ხილულის ასი ათასი თვალთ მხილველი, მაგრამ შეცდომა

იქნებოდა იმის ფიქრი, თითქოს ეს ლექსი მართლაც რეალურ, ფიზიკურ, სადღაც ბაღში თუ მინდორში მდგარ ატმის ხეზე იყოს დაწერილი, თუმცა, უხილავის პარალელურად, პოეტს ხილულიც ხიბლავდა და რეალურის გზით მიდიოდა ირეალურისკენ.

გასათვალისწინებელია გალაკტიონის უპირველესი თავისებურება: ხილულით ნათელყოს უხილავი, ემპირიულით მიგვანიშნოს მისტიკურზე, წუთიერთ მარადიულზე, ხელშესახებით – მიღმურზე...

ვფიქრობთ, ატმის ყვავილები სიმბოლური, განუმეორებელი სახეა, რომელიც განგვაცდევინებს უზენაესის, უწმინდესის უგულბელყოფით დალდასმული ეპოქის ტრაგედიას.

ვინც იცნობს გალაკტიონის პოეზიას, მას უთუოდ ემახსოვრება მისი გარდაცვლილი, ქიმერებში ჩავარდნილი, ჩამქრალი, ლანდად ქცეული თუ შავი მზის სახეები, გაუთენებელი ღამის, შედამებული დილის ლანდები, დაღეწილი, დამწვარი, დანგრეული, დემონის საკუთრებად ქცეული ცა, დამჭკნარი, შხამით დაშხამული, დაუსრულებელი სეტყვით დაღუპული ყვავილები, ქარის მიერ განადგურებული ყვავილები და ზამბახები, სიყვარულით აშენებული და ბედისწერით იავარქმნილი კომპეები, დამსხვრეული რწმენის გემის, დაღუპული ხომალდების რეჟიემი, გადატეხილი სწორი კენარისა და სნეული ვერხვის ოხვრა, შავი თოვლი და წითელი გზა. გულუბრყვილობა, პოეზიის სპეციფიკაში სრული გაურკვეველობა იქნებოდა მათი პირდაპირი მნიშვნელობით გაგება. სწორედ ამ განუმეორებელმა სიმბოლურ-მეტაფორმულმა სახეებმა, მათში ნაგულისხმევმა უღრმესმა აზრმა აქცია გალაკტიონი ეპოქის უდიდეს პოეტად.

„ატმის ყვავილები“ სიმბოლური ლექსია, მოჩვენებითია მისი რეალური პლანი, ლექსის ქვეტექსტები მის ცალკეულ სახეებშია საძიებელი.

ნაწარმოები მკაფიო კომპოზიციის მქონეა.

ლექსი უმშვენიერესი ატმის ყვავილებისა და ბებერი, ავი ქარის შეჭიდებით იწყება:

„რტოებში ავობს ბებერი ქარი,
ყვავილთა ჯარი ფიფქით ბანაობს.
ტყდება, ნანაობს ეთერი ჩქარი,
ნანაობს ქარი და მიქანაობს“.

აწმყოსთან ერთად, ლექსში ატმის ხის წარსულიც იხატება:

„ატმის ხე იდგა თაიგულივით,
აქ მას მიღევით უთრთოდა სული!
შორით მოსული გაზაფხულ სხივით
და ნამთა მძივით გარემოცული“.

ამ სტრიქონებში ყურადღებას იქცევს არა მხოლოდ ატმის ხის საზეიმო და ბედნიერი ელფერი, არამედ ატმის სული. აღსანიშნავია, რომ გალაკტიონის შემოქმედებაში ყველაფერს სული აქვს: „ყვავილთ სული, ჭალის სული, გემის სული, მიწის სული“...

მიუხედავად იმისა, რომ ერთი შეხედვით ლექსის გარემო ყოფითი და ჩვეულებრივია, მის სახეებში სულ სხვა, არამიწიერი ჩანაფიქრი ამოიკითხება, ვფიქრობთ, ამ სტროფშია საძიებელი უმთავრესი კოდირებული სახეები.

დავიწყით იმით, რომ ხე, არსებობის ხე, სიმართლის ხე, როგორც ეს ბიბლიასა და თეოლოგიაშია მიღებული, სიცოცხლის ხის სიმბოლოა, სიცოცხლის ხეში კი ღმერთი იგულისხმება (ა. ბაქრაძე, „სასულიერო პოეზიის სახეები“, კრებული „პოეზია“, 1983წ.).

სიცოცხლის ხის ვარიაციებია გალაკტიონის ზენიტზე მდგარი შორი პალმები, ალვა, კიპარისი, ვერხვი, ზზა.

ვფიქრობთ, ატმის ხეც რელიგიური შინაარსის მატარებელი სახეა.

სიცოცხლის ხე უმეტესად ქრისტეს სიმბოლოა.

„ქრისტე იესოს ძირიდან ამოზიდული ხეა... იგი დ. გურამიშვილის თქმით, არის ...ხე... კაციანი და ღვთიანი“ (ტ. მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1995წ. გვ. 20).

მსგავსი მაგალითები უხვად აქვს დამოწმებული პროფესორ ტიტე მოსიას ძველი (დაბად. 2,9) და ახალი აღთქმის (გამოცხ. 22, 1-2) წიგნებიდან, სასულიერო პოეზიიდან.

მეცნიერს მოაქვს აგრეთვე მაგალითები, რომლებშიც ხე ცხოვრებისა გამონაკლისის სახით მარიამის სიმბოლოდაც გვევლინება: „აღყუავდა წმიდისაგან ქალწულისა ხე იგი ცხოვრებისაი და მადლისა“...

„გიხაროდენ, ხეო ცხოვრებისაო, რომელმან გამოიღე ნაყოფი ცხოვრებისა“ – ამ პოეტურ ფრაზაში ხე ღვთისმშობლის, ხოლო ცხოვრების ნაყოფი ადამიანის მხსნელი მესიაა“ (იქვე).

ამ გაგებით ძალზე საინტერესო მაგალითს იმოწმებს პროფ. ტ. მოსია „უძველესი იადგარიდან“ (509): „სამოთხე აღშენებულო და ხე ყუავილგარდაფენილო – ყოლად წმიდაო ღმრთისმშობელო, რამეთუ შენ ტაძარ ექმენ სულსა წმიდასა – მეოხ გუეყავ ჩუენ“. (იქვე).

სიცოცხლის ხის ვარიაციები უხვად არის ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებში. მივმართოთ ფსალმუნს: „გამდენ ხენი უფლისა და კედრები ლიბანისა“ (ფს. 103-104, 16).

ეზეკიელის წინასწარმეტყველებაში ყურადღებას იქცევს მარადიული ხე მუდმივი ნაყოფით, მკურნავი ფოთლებით: „მდინარის ორივე ნაპირზე გაიზრდება ყოველგვარი ხე საკვების მომცემი, არ დაჰკნება მისი ფოთოლი და არ მიიღევა მისი ნაყოფი, ყოველ წელს ინაყოფებს, რადგან საწმიდარიდან იდინებს მისი წყლები. მისი ნაყოფი საჭმელად იქნება და მისი ფოთოლი – განსაკურნებლად“ (ეზეკიელი, 7, 17).

სიცოცხლის ხეზე მიგვანიშნებს მამაღმერთის მიერ დარგული მაღალი ნაძვის ტოტი: „ასე ამბობს უფალი ღმერთი: ავიღებ ტოტს მაღალი ნაძვიდან და დავრგავ: მაღალ და ასვეტილ მთაზე დავრგავ“ (ეზეკიელი, 17, 22).

ანალოგიური აზრია შემდეგ სტრიქონებში: „ლიბანის დიდება შენთან მოვა, ალვა, ნეკერჩხალი და ბზა – ერთიან, ჩემი საწმიდარის ადგილის გასამშვენებლად, რომ ჩემი კვარცხბეკი განვადიდო“ (ესაია, 60, 13).

გალაკტიონის ალვა სიცოცხლის ხეა („ალვები თოვლში“), „დედოფალი ალვა“ კი მარიამია ლექსში „საღამო“.

„ატმის ყვავილები, ატმის ხე მარიამის სიმბოლოდ გვესახება „ატმის ყვავილებში“.

ატმის ხეს ამშვენებდა „შორით მოსული გაზაფხულის სხივი“ და „ნამთა მძივი“.

ზაფხული, გაზაფხული საღმრთო სახელებია.

ეს გაგება მომდინარეობს ფსალმუნიდან: „გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს და შენი ნაკვალევიდან წვეთავს სიმსუქნე“ (ფს. 64/65, 12).

დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“ ღმერთი მოხსენებულია, როგორც „მარადიული გაზაფხული“: „ვარდის ფურცელნი ადაკმევდნენ ნელსურნელებას მარადიული გაზაფხულის სადიდებელად“ (დანტე, „ღვთაებრივი კომედია“, თარგმანი კ. გამსახურდიასი, თბ. 1941 წ. გვ. 400).

გალაკტიონის პოემაში „აკაკი წერეთელი“ ქრისტე სახელდებულია „მუდმივ გაზაფხულად“: „გაიარა ვრცელი გზები, სად მუდმივი მზეა მგზნები და მუდმივი გაზაფხულის დაუჭკნობი ყვავილები“. სიმბოლური „შორი გაზაფხულის“ ლოდინია ლექსში „სინამდვილეში ოცნებისას“. ასეთი გაგებით ფიგურირებს ეს სახე გალაკტიონის ლექსებში: „ო, გაზაფხულო“, „არხევს ახალი სიცოცხლის აკვანს“, „ის ჩამომშორდა, როგორც სიზმარი“, „საღამო“, „ძველი წიგნების გვერდებს არეულს“, „ეს გრიგალია სიახლის“.

აკაკი წერეთლის ლექსში „ნატვრა“ ქრისტიანული ღმერთის მნიშვნელობით გვხვდება „შორი გაზაფხულის“ სახე.

გალაკტიონის „ატმის ყვავილების“ შორი გაზაფხული იესოს მეტაფორაა... სხივი, შუქი როგორც მიღებულია ქრისტიანულ თეოლოგიაში, ფილოსოფიურ მწერლობაში, ძე ღმერთის სიმბოლური სახელია. (ი.დამასკელი, პ. იბერი, გრ. ნაზიანზელი, ი. პეტრიწი), დ. გურამიშვილის „დავითიანი“ – ტ. მოსია, „დავით გურამიშვილი და ქართული სიტყვიერი კულტურა“, თბ. 1986წ. გვ. 70).

ქრისტიანული სამების გამომხატველია მზის სახე, რომელშიც მამაღმერთი მზეა, ძე ღმერთი – სხივი, შუქი, ნათელი – სულიწმინდა.

„ატმის ყვავილების“ სხივთან ერთად, „ნამთა მძივიც“ საღმრთო სახელია.

ცვარის, ნამის ასეთი გაგება მომდინარეობს ძველი აღთქმის წიგნებიდან: „ვიქნები ცვარი ისრაელისთვის, აყვავდება, როგორც შროშანი და ლიბანივით გაიდგამს ფესვებს“ (ოსია, 12, 11)

მივმართოთ ფსალმუნს: „განთიადის საშოდანვე შენთანაა ნამი შენი სიყრმისა“ (ფს. 109/110, 3).

პროფ. ტ. მოსია იმოწმებს მაგალითებს ჰიმნოგრაფიიდან, დავით გურამიშვილის „დავითიანიდან“, რომლებშიც „ცვარი ცხოვრებისა“, „ცვარი მშვიდობისა“; „ცვარი ზეგარდმოწვეთილი“ ქრისტეს სახელად მოიაზრება („დავითიანის“ ლიტერატურული წყაროებისა და პოეტიკის საკითხები; თბ., 1989 წ. გვ. 196).

ანალოგიური სახეები ფიქსირებულია წინასწარმეტყველთა წიგნებში: „ასე მითხრა უფალმა: მე მშვიდად გადმოვიხედავ ჩემი საუფლოდან ხვატის კაშკაშივით მოწმენდილზე, ნამის ღრუბელივით მკის პაპანებაში“ (ესაია, 18, 4).

„ნათლის ცვარია შენი ცვარი“ (ესაია, 16, 19).

ორიგინალური სახეა გალაკტიონის „ატმის ხე“, რომელიც გარემოცულია შორის გაზაფხულის სხივით და „ნამთა მძივით“.

ზემოსხენებულ სტროფში ერთდროულად მოიხილება როგორც მარიამის (ატმის ხე), ისე ქრისტეს სიმბოლური სახეები (შორით მოსული გაზაფხულის სხივი, ნამთა მძივი).

ატმის ხე რომ ნამდვილად მარიამის სიმბოლოა, ამ მოსაზრებას განგვიმტკიცებს მისი მოხსენიება ნაზ ქალად, უცხო მხარის დედოფლად, რომელსაც სწვავს „მზის ძალი“ (მზე–ქრისტე), და გრძნობათა ალი (ალი, ცეცხლი ქრისტეს სიმბოლოა). ლექსის მეორე სტროფში ნათქვამია:

„ატმის ხე იდგა, ვით ნაზი ქალი,
ვთ დედოფალი უცხო მხარეში,
სინარნარეში სწვავდა მზის ძალი
და გრძნობათ ალი სიმწუხარეში“.

ლექსის წინა სტროფის სტრიქონებში („ატმის ხე იდგა თაიგულივით“) საუბარი იყო ატმის ხის მთრთოლვარე სულზე, აქ კი მზის ძალის გრძნობა და მწუხარების გრძნობათ ალია (ცეცხლი).

დედოფლის მარიამის სიმბოლოდ გააზრების მრავალ მაგალითს ვიპოვით როგორც ძველი და ახალი აღთქმის, ისე სასულიერო პოეზიის წიაღში.

„შენს მარჯვნივ დადგა დედოფალი ოფირის ოქროთი შემკული“ (ფს. 44/45, 10).

ფსალმუნის ამ ფრაზაში ღვთისმეტყველები მარიამ ღვთისმშობლის ხატებას ხედავენ: „ვინ არის ის დედოფალი, რომელზედაც აქ არის ლაპარაკი და რომელიც მესიის გვერდით დაუყენებიათ? რა თქმა უნდა, იმ ძის, იმ მესიის დედა, სხვა ვინ უნდა იყოს მესიის გვერდით მჯდომარე ქალი?“ (იოანე – იონა? „რა უნდა ვაკეთოთ“, თბ. 1994წ. გვ. 152).

დავიმოწმოთ ესაია წინასწარმეტყველიც: „როგორც ხარობს სიძე დედოფლით, ისე გაიხარებს შენით შენი ღმერთი“ (ესაია 62, 5).

მარიამი არის „დიდებული დედა, დედოფალი“, „ყოვლადწმინდა დედოფალი“, „წმინდა დედოფალი“ (უძველესი იადგარი, გვ. 439). „დიდი დედოფალი“ (დ. გურამიშვილი), მაგალითები მოტანილია ტ. მოსიას წიგნიდან „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1996 წ. გვ. 42, 43, 55.

დედოფალი ეწოდება მარიამს „ბეთლემის საგალობელში“, ნიკოლოზ გულაბერიძის „გალობანი სუეტისა ცხოველისანი“ მარიამს წარმოგვიდგენს, როგორც „წმიდა დედოფალს“; დ. აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანი“ „ქალწულ დედას, დედოფალს“ („ჩვენი საუნჯე“, ტ. I, თბ., 1960 წ. გვ. 167).

ვფიქრობთ, „ატმის ყვავილების“ „ნაზი ქალი“ და „უცხო მხარის დედოფალი“ არის მარიამი, როგორც გალაკტიონისვე „დედოფალი ალვა“ („საღამო“).

საანალიზო ლექსის შემდეგ სტრიქონებში ხაზი ესმება, რომ მზით შემოსილი ატმის ხე პოეტის საოცნებო იდეალი იყო, მომხიბლავი ჩრდილით ტრფობის სურვილის აღმძვრელი:

„ატმის ხე შლილი ოცნებას ჰგავდა,
როცა ღელავდა მზით აღჭურვილი,
მე მისი ჩრდილი ხშირად მხიბლავდა
და ხშირად მწვავდა ტრფობის სურვილი“.

პოეტი შეძრულია ზებუნებრივი ტრფობით და მის სახეთა ადრესატები არიან მარიამი და ქრისტე.

საღმრთო სიყვარულის იდეას გალაკტიონის არაერთ ლექსში ვიპოვით (იხ. ამაზე ჩვენი „გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები“, თბ., 1996წ. გვ. 100-109).

ატმის ხეს დიადი წარსული ჰქონდა ზემოხსენებული სტრიქონების მიხედვით, შემდეგ კი ქართთ გამარცხული ყვავილები და გაბზარული ხე გვამრწუნებს:

„მაგრამ ეწვია ატმის ხეს ქარი
და ფრთა მედგარი შემოახვია,
ახლაც ატყვია ხეს განაზზარი,
ყვავილთა ღვარი რომ დააფრქვია.
როგორც პეპლები მშვიდი და ფრთხილი,
შემდეგ აშლილი და აფრენილი
გადაცვნილი ატმის ყვავილი
იყო დაღლილი და მოწყენილი“.

ბიბლიაში, სასულიერო პოეზიაში სიცოცხლეს ხესთან ყოველთვის მოიაზრება სიმბოლური საღმრთო გაგების წყარო, წყალი, როგორც მისი მაცოცხლებელი (ქრისტეს სიმბოლო).

„ნაკადი ღმრთისა სავსეა წყლით“ (ფს. 64/65, 8).

„გლოვის ველზე გამვლელნი წყაროს აღმოაჩენენ და კურთხევით დაიფარავს მათ წვიმა შემოდგომისა“ (ფს. 83/84, 7).

„წყალს მივუღვრი ურწყულს და ნაკადულს გამომშრალს მიწას“ (ესაია, 44, 3).

„იმ დღეს იქნება, რომ გაიღება წყარო დავითის სახლისთვის“ (ესაია, 13,1).

„იმ დღეს იქნება რომ იდინებს იერუსალიმიდან სიცოცხლის წყალი, ზამთარ–ზაფხულ ასე იქნება“ (ესაია, 14,8).

„გასხურებთ განწმენდილ წყალს და გაგწმენდთ თქვენი უწმინდურებისაგან და ყოველი თქვენი კერპისაგან გაგწმენდთ თქვენ“ (ეზეკიელი, 36, 5).

„ტაძრის ზღურბლის ქვევიდან გამომავალი წყალი როცა ზღვაში აღმოჩნდება, განიკურნება წყლები... ყველაფერი განიკურნება და გაცოცხლდება, სადაც ეს წყალი ჩაივლის“ (ეზეკიელი, 47, 12,4).

„იმ დღეს წყალი იდინებს იუდას ყოველ ხევში, წყარო გამოვა უფლის სახლიდან და აავსებს შიტიმის ხევს“ (იოველი, 4, 18).

„მოგცემთ უფალი ჭირში პურს და სიმწარეში წყალს და აღარ დაიმალება თქვენი მოძღვარი და იხილავენ თქვენს მოძღვარს თქვენი თვალები“ (ესაია, 30, 20).

„ატმის ყვავილებში“, ყვავილის სიკვდილთან ერთად, მტვრით გასვრილი წყალი მიგვანიშნებს დედა–ძისადმი ათეისტური ეპოქის უდიერ დამოკიდებულებას:

„ოცნებათ რიგი თვალს მიეფარა!
მტვრით გაისვარა წყალთა ლიკლიკი,
ყვავილი იგი მოკვდა და ჩქარა
წითლად დაჰფარა ბალის ბილიკი“.

მტვრის წყლით გასვრა მოასწავებს ურწმუნოთა მიერ ღმერთის უარყოფას (ამით გამოირჩეოდნენ რევოლუციონერები, სოციალ–დემოკრატები იმთავითვე, ოქტომბრის რევოლუციის გამარჯვებამდეც) ისევე, როგორც ყვავილის სიკვდილი – მარიამის იგნორირებას. ეს სახეები ხშირად ერთად არის გალაკტიონის ლექსებში და მათ ერთნაირ ხვედრს უმზადებს ღვთისმგმობელი ჟამი.

შემდგომი სტრიქონები კიდევ უფრო აძლიერებს ტრაგიკულ განცდას. ფაქტი ხდება ატმის გაძარცვა, დაღამება, მზის ჩასვლა და მწუხრის გაბატონება, წყაროს ადგილას ზღვის ბობოქრობა:

„ბალის ბილიკზე მივდივარ და თან
გაძრვილ ატამთან ზღვები გროვდება,
საღამოვდება და მზის ჩასვლასთან
თანდათან მწუხრი მიახლოვდება“.

ატმის გაძარცვა, მზის ჩასვლა, წყაროს ამღვრევა რწმენის, ღმერთის, დედა–ძის დამდაბლებას მოასწავებს, ზღვა მშფოთვარე ცხოვრების, აბობოქრებული ხალხების სიმბოლოა ბიბლიაში, ღვთისმეტყველებაში: „ბოროტეულნი აღელვებულ ზღვას გვანან, რომელიც ვერ წყნარდება და მისი ტალღები ისვრიან ლაფს და ტალახს“ (ესაია, 57,20).

ატმის ხე ლოკალური მნიშვნელობის სახე არ არის. იგი საჩინო ხატია დიადისა, ბოროტეულთაგან დამდაბლებული.

დაღამება, მზის ჩასვლა ღვთაების, სიკეთის იგნორირების მაუწყებელია.

მზე, მზე სიმართლისა საღმრთო სახელია: „მზე და ფარია უფალი ღმერთი“ (ფს. 83/84, 12).

„ამოგიბრწყინდებათ... მზე სიმართლისა“ (მალაქია წინასწავრმეტყველი, თ. 3,20)

შემთხვევითი არ არის ბაღის გარემოს დაღამება.

ბაღი კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით. ღვთის რწმენისგან გამარცხული სული ბნელდება, ცარიელდება, იძარცვება სიკეთისგან.

სულის ტოტალური გატიალების რექვიემია ლექსის ბოლო სტრიქონები. შეიგრძნობა სრული უიმედობა, სიკვდილის სამეფო, მჭკნარი ყვავილი (არაერთგზის მიმანიშნებელი ღვთაების უარყოფაზე გალაკტიონის პოეზიაში), უსურნელო არსებობა, რადგან ღმერთზე უარისთქმა უკუგდებაა სიკეთის, მშვენიერების, სათნოების, ყოველივე დიადის:

„მე აღარ ვდარდობ: რა მსურს, რას ველი?

ვით მზის ნათელი და ღამის ჩრდილი
მეფობს სიკვდილი – ჭკნობის მსურველი,
გაჰქრა სურნელი, დაჰქნა ყვავილი!“

მეტაფორულ მზესთან („შორეული მზე“, უხილავი მზე, წმინდა მზე შინაგანი, დიადი მზე, მაღალი მზე, მზიანი ღამე“) ერთად გალაკტიონის პოეზიაში გვხვდება შორეული მზე, შავი მზე.

ცნობილია, ნიცშემ აიტაცა ქრისტეს ჯვარცმის ფაქტი და ღმერთის სამუდამო სიკვდილის, ზეკაცის ძიების იდეა განავითარა („ანტიქრისტე“).

შემდეგ კომუნისტები ცდილობდნენ ამოეძირკვათ ღმერთი ადამიანის ცნობიერებიდან და კერპთაყვანისმცემლობა დაემკვიდრებინათ.

მაგრამ ეს დროებითი მოვლენა იყო, რადგან გრიგოლ რობაქიძის თქმისა არ იყოს, „ხალხი უღმერთო ცხოვრებას დიდხანს ვერ აიტანს, ოდესმე ურვისგან მხეცივით გამძვინვარებული აღდგება, რათა ჯვარს ეცვას ღმერთისთვის“ (გრიგოლ რობაქიძე, „ჩაკლული სული“. თბ. 1991 წ. გვ. 8).

ატმის ხის მოაზრება მარიამის სიმბოლოდ ძალზე ორიგინალური, მიგნებული სახეა და, ამასთან, მაინც ეროვნულ ტრადიციებთან წილნაყარი შორეულად, რადგან სასულიერო პოეზიის „ყვავილგადაფენილი ხე“ უსწრებს გალაკტიონს ქრონოლოგიურად.

ასე ითავისებს გალაკტიონის ეს შედევი რეალურს და მისტიკურს, ხილულს და უხილავს, ადვილად შესამეცნებელს და ძნელად მოსახელთებელს.

„ატმის რტოო, დაღალულო რტოო“.

გალაკტიონი ხშირად იმეორებდა ფიქსირებულ სახეებს და ატმის ყვავილები, მისი რტო ხშირად უქცევია შთაგონების საგნად. ხშირად განუდიდება ცის ყვავილი, თოვლის ყვავილი, ცეცხლის ყვავილი, მთვარის ჩრდილი. ატმის რტოსაც ანალოგიური დატვირთვა შესძინა.

ატმის ყვავილების ციკლის გამორჩეული ლექსია „ატმის რტო, დაღალულო რტო“ (1916 წ.), რომელიც ისევე სავსეა ტრაგიზმით, როგორც „ატმის ყვავილები“. ისიც რთული შიფრის შემცველია.

ლექსის პირველსავე სტრიქონში ქართან შერკინებით დაღლილი ატმის რტო და ქარიშხლისგან გამარცხული ყვავილების ტბორი იხატება, რაც დევნის სიმშვიდეს:

„ატმის რტო, დაღალულო რტო,
ატმის რტო, სიმშვიდეა შორი.
ქარიშხალი მოდის საიმდროო,
ყვავილების ქარში მიჰქრის ტბორი“.

რტო, მორჩი ფსალმუნისა და წინასწარმეტყველთა წიგნების მიხედვით, ქრისტეს სიმბოლოა.

„სიონზე მგლოვიარეთ მისცეს გვირგვინი ნაცრის ნაცვლად, სიხარულის ზეთი გლოვის ნაცვლად, ქება–დიდების სამოსელი – მჭმუნვარების სულის ნაცვლად, რათა ეწოდოთ მათ სიმართლის მუხები, საუფლო ნერგი, რომ იდიდონ“ (ესაია, 61,3).

„ცაბაოთ უფლის ვენახი ისრაელის სახლი და იუდას სახლია, მისი სანატრელი ნერგი“ (ესაია, 5,1).

„აღვუდგენ სახელად ნერგს და აღარ გაწყდებიან შიმშილით“ (ეზეკიელი, 34, 29).

ნერგი ქრისტეს ზედწოდებაა.

„სასულიერო მწერლობაში ქრისტეს მეტაფორად მოაზრებულია „ნერგი ცხოვრებისაი“ (სინური მრავალთავი, გვ. 37), „ნერგი დაუნერგველი“ (იოანე მინჩხია პოეზია, გვ. 243), „ნერგი ედემიანი“ (მიქაელის ჰიმნები, გვ. 239).

ნერგს ასე განმარტავს სულხან–საბა ორბელიანი: „ნერგი – ხე და ბალახი დარგული“ (ლექსიკონი ქართული, 1993 წ. შ, გვ. 590).

ასეთი გაგებისაა მორჩი–ნორჩი, ახალმოზარდი (იქვე, გვ.504).

მივმართოთ ესაიას: „იმ დღეს იქნება უფლის მორჩი შვენებად და პატივად“ (ესაია, 4,2).

ასეთივე გაგებისაა ყლორტი, ფესვი: „ამოვა ყლორტი იესეს ღერიდან და მისი ფესვის ამონაყარი გაიხარებს“ (ესაია, 11,1).

მივმართოთ სხვა მაგალითებსაც. „ასე ამბობს უფალი ღმერთი: „ავიღებ ტოტს მაღალი ნამვიდან და დავრგავ. მაღალ და ასვეტილ მთაზე დავრგავ“ (ეზეკიელი, 17, 22).

„იმ დღეებში და იმჟამად აღმოვუცენებ დავითს ჭეშმარიტ მორჩს და გავაჩენ სამართალს და სიმართლეს ქვეყანაში“ (იერემია, 31, 15).

„საუკუნოდ დაიმკვიდრებს ქვეყანას ჩემი დარგული მორჩი, ჩემი ხელთა ქმნილება, რათა იდიდოს“ (ესაია 60, 21).

გალაკტიონის ლექსში ბოროტ ქარს განუდევნია სხივი, მხოლოდ გრიგალის შემამრწუნებელი კვილი ისმის, რომელიც სუსტ ყვავილს დამუქრებია:

„მოცდა არ ღირს, თუ ისევე უცდი,
ამ გრიგალში დრო არ არის სხვის.
დაღალული ყვავილი ხარ სუსტი,
ქარი კივის, ქარი კივის, კივის“.

უფსკრულთან მდგარი ნერგის მსხვერვის ხმა გვაძრწუნებს, მხოლოდ ზღვის მღელვარებას და სისხლის სუნს შევიგრძნობთ და პოეტს ეჭვები, კითხვის ნიშნები უსერავს გულს, ატმის რტოს, რწმენის გადარჩენის გამო:

„ნაპრალებზე გადამსხვრა ნარგი,
ეხლა ზღვაა, ეხლა სისხლის დროა,
თუ გადარჩი, ხომ გადარჩი, კარგი...
ატმის რტოო, დაღალულო რტოო“.

აქაც განსხვავებული ნიუანსებით მეორდება “ატმის ყვავილების“ თემა. ატმის რტო, მისი ყვავილი და სხივი ქრისტიანული ღმერთისა და ღვთისმშობლის სიმბოლოებს გულისხმობს, დედა-ძის ხატებას გვიცნობიერებს, გრიგალი, ქარი-ანტიქრისტეს მოვლინებას, რომელიც ამსხვერვეს რწმენას, აბატონებს ნგრევას, სისხლს და სასიკვდილო განსაცდელს უმზადებს ყოველივე ამაღლებულს.

ანტიქრისტეთა, ურწმუნოთა, სატანის ნაშიერთა მოვლინება ხომ ადრევე იწინასწარმეტყველეს ბიბლიურმა ხელდასხმულებმა: დანიელმა, ეზეკიელმა, იერემიამ, ესაიამ, ზაქარიამ...

ამ ციკლის მესამე ლექსია „იმ ატმებს გაუმარჯოს, იმ ატმის ყვავილებს“ (1917 წ.).

ატმის ყვავილების სილამაზე ისევ წარსულშია, ყოველი ლამაზი, ყრმობასთან დაკავშირებული, თუმცა სიზმარივით გათავდა, მაინც ხდება ატმის ყვავილების გაცოცხლება მოგონებაში, „რადაც არ-აქაური“ მოსმენა:

„ყვავილების თოვლი ცას შელეკია,
მესმის რულში, როგორც ყრუ ელეგია,
მატარებლის დამღალავი ხმაური,
რადაც მღვრიე, რადაც არ-აქაური.
მე ვიგონებ ვნებას სიყმაწვილის დროს,
მე ვიგონებ ატმებზე მთვარის ჩრდილებს,
იმ ატმებს გაუმარჯოს, იმ ატმის ყვავილებს!
ყველაფერი სიზმარივით გათავდა,
რასაც გული სიყრმით დამიხატავდა“...

წარსული რწმენაზე „არა არას“, არამედ „ჰოს“ მთქმელი იყო, შემდეგ კი სული გაიზნარა, მატარებლის ხმასავით მონოტონური გახდა ცხოვრება, სილამაზე დაეკარგა არსებობას, მაგრამ პოეტის მოგონებაში მაინც დარჩა მთვარის ჩრდილით მიბნედილი ატმის ყვავილების ხიბლი.

შემდეგ მოდის საოცარი სტრიქონები: მთების უბე და მისი ნიავი, რომელსაც არვინ ეუბნება, იყავი ჩვენთან, ნუ გეშინიაო: „სარკმელიდან – მთების უბეში ნიავს არვინ ეტყვის: იყავ, ნუ გეშინია!

მთა საღმრთო სახელია: დანიელის მთა, საცნაური მთა, დავითის მთა, მთაი ღმრთისა, მთაი პოხილი“ მარიამის სიმბოლოა (ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, 1996 წ. გვ. 97-98).

ამ კონტექსტის მთა რელიგიური სახელია.

ნიავი საღმრთო ნიავია, სულიწმინდა, გალაკტიონის თანამედროვეთათვის გაუცხოებული და ზედმეტი, რაც ღამეს, უდაბნოს ამკიდრებს ირგვლივ.

„მშვიდი და უცნობი“ პოეტი (უცნობი და გაუგებარი პრიმიტივთათვის თავისი უაღრესად რთული და ამაღლებული სახეებით) ისევ იგონებს ატმის ხეს, მის რტოებს და ატმებზე მთვარის ჩრდილებს ყიამეთ ღამეში:

„იყო ღამე, იყო უდაბნოეთი,

ოდეს მშვიდი და უცნობი პოეტი

თვითეულ ჩრდილს შევხაროდი, თითო რტოს

და ვიგონებ ატმებზე მთვარის ჩრდილებს,

იმ ატმებს გაუმარჯოს, იმ ატმის ყვავილებს“.

განსაკუთრებული ხიბლი ახლავს ამ ციკლის კიდევ ერთ უსათაურო ლექსს „იმ ვარდისფერ ატმებს“ (1917 წ.). მასში ისევ მოგონებაშია ვარდისფერი ატმები, ისევ ტკივილიანია ეს სიყვარული:

„იმ ვარდისფერ ატმებს მოვიგონებ კვლავ...“

იმგვარადვე მდევ, იმგვარადვე მკვლავ...“

ეს არის წყურვილი არა ხორციელის, ხილულის, არამედ უზენაესის, რომლის ხატებაც მარადიულად თან სდევს პოეტს.

მწუხარე დღეებში უფრო მეტია მისი წყურვილი და იმედი, თუმცა ანტიქრისტიებმა დაანგრეს უზენაესის მაღალი ცა, ცეცხლი წაუკიდეს საუფლო ხეს, პოეტისთვის მაინც იმგვარივეა ყველაფერი:

„ო, როგორ მომწყურდი! მწუხარეა დღე.

იმგვარივე ცა, იმგვარივე ხე“...

ეპოქის გამანადგურებელი ქარი ისევ დათარეშობს, იღუნება ბზა (ბზა სიცოცხლის ხეა).

პოეტისთვის კი იმგვარივეა მზე და ბზა, („მზე და ფარია უფალი ღმერთი – ფს. 83/84, 13; „მე ვარ გზა, ჭემმარიტება, ცხოვრება (იოანე, 60, 2,6).

ქრისტეს სიმბოლოა „ცოცხალი გზა, წმიდა გზა“ (ესაია, 5, 18) დანტეს „ცვთაებრივ კომედიამი“ ქრისტეს ეწოდება „ჭემმარიტი გზა, წმინდა გზა, მართალი გზა, გზა უზემთაესი“ („ღვთაებრივი კომედია“, 1941 წ. გვ. 212, 218, 376).

„იგივე ქარი დაჰქრის, იღუნება ბზა

იმგვარივე მზე, იმგვარივე გზა“ – ასეთი ურყევია გალაკტიონის პოზიცია.

პოეტის ხმა ისევ უცვლელია, რათა იმგვარივე ძალით უთხრას ზარი, რექვიემი ზენა ქარს:

„ძლიერ... ძლიერ... ძლიერ... ვეტყვი ზენა ქარს იმგვარივე ხმით, იმგვარივე ზარს“.

შემთხვევითი როდია, რომ იმგვარივეა ცა და ხე, იმგვარივეა მზე და გზა, იმგვარივეა პოეტის ხმა და ეს ნიშნავს მის შეურყეველ, უცვლელ თაყვანს და მოწიწებას უზენაესისადმი, ღმერთის მარადიულობას, უცვლელობას.

პოეტმა არსად ახსენა ღმერთი, ღვთისმშობელი, მაგრამ მის სახე-სიმბოლოებში (ვარდისფერი ატმები, ხე, ცა, მზე, გზა) გააცხადა თავისი უცვლელი სიყვარული ღვთისმშობლისა და ჯვარცმული ღმერთისადმი.

სამყაროში ერთადერთი უფალია მარადიული და უცვალელებელი: „მე უფალი არ ვიცვლები“ (მალაქია წინასწარმეტყველი, 3,6).

მივმართოთ ესაია წინასწარმეტყველს: „დასაბამიდან მე იგივე ვარ და ვერავინ იხსნის ჩემი ხელიდან. მოვიმოქმედებ და ვინ შეცვლის?“ (ესაია, 43, 13).

იგივე აზრს ავითარებს ფსალმუნი: „შენ კი იგივე ხარ და შენი წლები არ დაილევინ“ (ფს. 101/102, 7).

გავიხსენოთ იაკობ მოციქულიც: „ყველა კეთილი საბოძვარი და ყველა სრულყოფილი ნიჭი მაღლიდან მოდის, ნათელთა მამისგან, რომელთანაც არ არის ცვლილება და არც ჩრდილი ცვალებადობისა“ (მოციქულთა საქმეები, იაკობ მოციქული, 1,17)

მივმართოთ ასევე პავლე მოციქულს, რომელსაც სულიწმიდის ქნარს უწოდებდნენ: „გქონდეთ ერთი და იგივე სიყვარული, იყავით ერთსულოვანი, ერთაზროვანი“ (პავლე მოციქულის წერილი ფილიპელთა მიმართ, თ. 2,2).

გალაკტიონის ლექსში „ქარისაგან იღუნება ბზა“, ანუ რწმენას ურწმუნობა უპირისპირდება.

„ცა“ მარიამის სიმბოლოა (ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, გვ. 125).

ხე – სიცოცხლის ხეზე ანუ ქრისტეზე მიგვანიშნებს.

მამ, ლექსის მიხედვით, პოეტი მარადიული ერთგულია ღვთისმშობლის, ქრისტიანული ღმერთის.

გალაკტიონი თავიდან ბოლომდე ერთი ჭეშმარიტი ღმერთის ერთგული რჩებოდა: „...ჩემს გულში ერთი გახმაურდება ზეცა და ღმერთი“ („არ გაპატივა“).

პოეტი აფიქსირებდა ანტიქრისტეთა სატანურ ქმედებებს, ამასთან, სიმბოლური სახეებით წინასწარმეტყველებდა ისევ ღმერთისკენ მიბრუნებას. ამის მაგალითებია ლექსები: „არ დაღუპულა“, „ალვის ხის გადარჩენა“, „მუხები“, პოემა „მშვიდობის წიგნი“, რომელშიც ნაჩვენებია უღმერთო ეპოქის კატაკლიზმები და მერე ისევ უზენაესის ძიებისა და პოვნის პროცესი.

„სადამოს“ სახე-სიმბოლოები

გალაკტიონ ტაბიძის ლირიკაში ერთ-ერთი იდუმალეზით გამორჩეული ლექსია „სადამო“ (1915 წ.). კონტრასულია მისი სახეები. ერთი მხრივ: გრიგალი, სადამო, ცივი ელვა, გვალვა, შემოღამების ცელი, ჯვართან მისული სურო; მეორე მხრივ, მაცხოვარი, დედოფალი ალვა, კარის ღვთისმშობელი, ჯვარზე გაკრული ელვა, ლურჯი ყვავილები, უხილავ-ფარული. ლექსის ლოგიკა იმპრესიონისტულია, ანუ, ერთი შეხედვით, ალოგიკური, მასში განხორციელებულია სათქმელის ბოლომდე დაუმთავრებლობის, მინიშნების პრინციპი.

მთლიანობაში, ლექსიდან მიღებული შთაბეჭდილებით, რაღაც დიადს, ამაღლებულს, იდეალს თელავს ცხოვრება, მაგრამ ამ ნეგატიური მოვლენებისაგან განაპირებული პოეტისათვის მუდამ მახლობელი და შესამჩნევია „სხვისთვის უხილავ-ფარული“.

გარემოში, სადაც დამცირებულია წმინდა ოცნება, მაინც არსებობს მაცხოვრის შიში, რომელიც აყრუებს მიწიერ გნიასს: „მთის გაგიჟებულ რუებს ღვით, ძენძით და ქვიშით, გრიგალი დააყრუებს მაცხოვრისადმი შიშით“.

შემდეგ სტრიქონებში მონაცვლეობაა გვალვის, წვიმის, „ცივი ელვის“, რომელსაც დაულუნავს, დაუმდაბლებია „დედოფალი ალვა“:

„და დედოფალი ალვა
ელვამ დალუნა ცივმა.
ასე გავიდა გვალვა,
ასე მოვიდა წვიმა.“

ღვთისმშობლის კარის ეკლესის, რომელზედაც საუბარია ლექსში, ამკობს ჯვარი, ლომი, კურო, ფარშევანგები.

„ზარით ატეხილ გრიგალს“ მარმარილოთა ფიქალს აფარებს დავით ნარინის ჯვარი. მთლიანად ეს სავანე „ანგელოზთა თვალის შურია“ თავისი სიდიადით.

ვინ არის ცივი ელვისაგან დალუნული დედოფალი ალვა?
ამ სახესთან მისვლა მოგვიწევს შორი გზით.

დედოფლის წყაროებს მრავლად ვიპოვით ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებში, სასულიერო პოეზიის წიაღში.

მივმართოთ ფსალმუნს: „ტახტი შენი, ღმერთო, უკუნითი უკუნისამდეა, სიმართლის კვერთხია კვერთხი შენი მეუფებისა“ (ფს. 44/5,7). „შენს მარჯვნივ დადგა დედოფალი ოფირის ოქროთი შემკული“ (ფს. 44-45, 10).

ფსალმუნის ამ ფრაზაში ღვთისმეტყველები მარიამ ღვთისმშობლის ხატებას ხედავენ: „ვინ არის ის დედოფალი, რომელზედაც აქ არის ლაპარაკი

და რომელიც მესიის გვერდით დაუყენებიათ? რა თქმა უნდა, იმ ძის, იმ მესიის დედა, სხვა ვინ უნდა იყოს მესიის გვერდით მდგომარე ქალი?“ (1,152).

სასულიერო პოეზიაში მარიამი არის „დიდებული დედა, დედოფალი, დაბადებულთა დედოფალი, ყოვლადწმინდა დედოფალი“ (2, 31, 257, 597).

დედოფალი ეწოდება მარიამს ფილიპეს „ბეთლემის საგალობელში“ (3,494).

ნიკოლოზ გულაბერიძის „გალობანი სუეტისა ცხოველისანი“ მარიამს წარმოგვიდგენს, როგორც „წმინდა დედოფალს“ (4, 599).

დავით აღმაშენებლის „გალობანი სინანულისანის“ მიხედვით, მარიამი არის „ქალწული დედა, დედოფალი“ (5,29).

დავით გურამიშვილის „დავითიანში“ მარიამს ეწოდება „დიდი დედოფალი“ (6,21).

მივმართოთ უცხოურ ლიტერატურასაც.

დანტესთვის მარიამი არის „დედოფალი ცის საბრძანისის, ზენარი დედა“ (7 ,407).

გოეთეს „ფაუსტში“ მარიამი გვევლინება, როგორც „ცის დედოფალი“, „წმინდა ქალწული“, „დიადი დედა“ (8, 576).

გალაკტიონის „სალამოში“ ფიგურირებს არა უბრალოდ დედოფალი, არამედ „დედოფალი ალვა“.

ბიბლიაში ალვა სიცოცხლის ხის სიმბოლოა, სიცოცხლის ხეს კი საღვთო სახელად მიიჩნევენ.

„საღვთისმეტყველო ლიტერატურაში „ხე ცხოვრებისა ძირითადად უფლის ალეგორიული სახელი ან მისი მეტაფორაა, მაგრამ გამონაკლისის სახით შევხვდებით მას მარიამის სიმბოლოდაც“ (6,122).

ასეთი ორგვარი გაგება აქვს ამ სახეს გალაკტიონის პოეზიაშიც. „სალამოს“ „დედოფალი ალვა“, რომელიც იხსენიება მაცხოვართან ერთად, როგორც კარის ღვთისმშობლის ეკლესიის შემამკობელი, უეჭველად მარიამ ღვთისმშობელია. იგი დაუღუნავს „ცივ ელვას“, ანუ დაუმდაბლებია ღმერთისუარმყოფელ ეპოქას.

ლექსის „ძელში“ (იგივე სიცოცხლის ძე) ქრისტე ამოიცინობა, რომლის ნათებასაც „შემოღამების ცელმა“ დაადო რაზა, ანუ აკრძალა მისი ხსენებაც:

„ან გაოცებას, რასაც მარად ანთებს ძელი,
ისევ დაადებს რაზას შემოღამების ცელი“.

მაგრამ ერთია უკეთურთა მიერ დროებით დაბნელებული სინამდვილე და სხვა არის „ათასის მხედველობის“ მქონე პოეტი, რომელიც ასომთავრულივით ჭვრეტს სხვისთვის შეუმჩნეველს:

„ან როგორც ასამთავრულს
მუდამ შევამჩნევ ცაზე
სხვისთვის უხილავ–ფარულს.
მე რად გელოდი ასე“.

„უხილავი“ და „ფარული“, რომელსაც ასომთავრულივით სულის თვალთ აჩვენებს პოეტი, არის ღმერთი. ჩავხედოთ ბიბლიას: „ჭემმარტად, შენ ხარ ღმერთი დაფარული“ (ესაია წინასწარმეტყველი, თ. 45, 15).

მივმართოთ ახალ აღთქმასაც: „საუკუნეთა მეფეს, უხრწნელ, უხილავ, ერთადერთ ღმერთს – მას დიდება და პატივი უკუნითი უკუნისამდე“ (პავლე მოციქულის I წერილი ტიმოთეს, I,7).

გალაკტიონის მოწიწება ეკუთვნის აგრეთვე მარიამს – „ლურჯ დას“, რომელიც ქრისტესავით ჯვარზეა გაკრული ურწმუნო ეპოქის მიერ, უღმერთობის ბაცილებით მოწამლული ახალგაზრდობა კი თელავს „ლურჯ ყვავილებს“:

„ჯვარზე გაკრული ელვა
ეს ჩემი დაა ლურჯი.
ლურჯ ყვავილების თელა,
ახალგაზრდობა ურჩი“.

ამ სტროფში მთავარი აზრობრივი აქცენტის მატარებელი სახეებია: „ჯვარზე გაკრული ელვა“ და „ლურჯი ყვავილები“.

ელვისა და ჯვრის ასოცირებას, ელვის წარმოდგენას უფლის სახედ ხშირად ვხვდებით სასულიერო პოეზიაში: „უფალო, ვითარცა ელვაი, გამობრწყინდის აღმოსავლით ჯუარი შენი“ (9, 41).

მაგრამ ელვა მარიამის სიმბოლური სახელიცაა: „ღმრთისმშობელო... ელვის სახედ განმანათლებელო“ – წერს ნიკოლოზ გულაბერიძე (3, 541).

გალაკტიონის ლექსის „ჯვარზე გაკრული ელვა“ არის მარიამი. იგი, როგორც ქრისტეს ჯვარცმის მაცურებელი, თვითონაც ჯვარცმულია, ამასთან, მეორედაც ჯვარცმული უღმერთო ეპოქაში.

დის სახით მარიამის წარმოდგენის წყარო უსათუოდ სოლომონის „ქებათა ქებაა:“ „ბალი ხარ დახშული, სძალო, დაო ჩემო, ჭა დაგმანული, წყარო დაბეჭდილი“ („ქებათა ქება“, 4,12).

ლექსში „როცა გარშემო ღამე ბნელია“ გალაკტიონი თავის თავს უცხო ასულის (მარიამის) „მარად ძმობილს“ უწოდებს.

„საღამოს“ „ლურჯი ყვავილი“ ქრისტეს სიმბოლოა.

„ვარდი, ყვავილი სასულიერო ლიტურატურაში მაცხოვრის და ღვთისმშობლის ბუნების გამოსახატავად გამოიყენება“ (10, 31).

გალაკტიონის ლექსში „ლურჯ ყვავილს“ თელავს ურწმუნოთა თაობა.

ყვავილის გაუჩინარება, დამსხვრევა, დამხამვა, გაყინვა, გათელვა, გარდაცვალება მრავალგზის გვხვდება გალაკტიონის პოეზიაში და საღმრთო სიყვარულის უარყოფას მოასწავებს.

საანალიზო ლექსის სათაური „საღამო“ სულიერი მწუხრის მაცნეა, როგორც „ატმის ყვავილების“ მზის ჩასვლა, ან მზის გარდაცვალება ლექსში „მას გახელილი დარჩა თვალები“. „საღამო“ დაწერილია 1915 წელს. ეს დრო აღინიშნება ანტიქრისტეთა თარეშით.

„სადამოში“ „ჯვართან მისული სურო მარტოობა ქნარის“, ხოლო ლექსში – „შემოდგომა უმანკო ჩასახების მამათა სავანეში“ – „თებერვალს უხმობენ, თებერვალს სამრეკლოს ჯვარიდან ყვავები“.

ასოციაცია ჩნდება კ. გამსახურდიას ნოველასთან ფოტოგრაფი“ (11, 93), რომელშიც წითელჩოხიანმა ხატს ესროლა, შავმა ფრინველმა კი ჯვარი ჩამოიღო ეკლესიის გუმბათიდან. გვახსენდება ასევე „მთვარის მოტაცებაში“ აღწერილი ანტირელიგიური პროცესიები (12, 54).

მოკლედ, გალაკტიონის „სადამოს“ დედააზრი ისაა, რომ „დედოფალი ალვა“ (მარიამი) „ცივი ელვით“ (ეპოქის უღმერთობით) დამცირებულია, ახალგაზრდობა თელავს „ლურჯ ყვავილებს“ (ღმერთის რწმენას), ჯვართან სურო მიდის და ყოველივე ეს ქნარს – პოეზიას მწუხარებით ავსებს. მსგავსი თემა გალაკტიონის მრავალ ლექსშია სიმბოლოურად დამუშავებული („კომპი“, „ატმის ყვავილები“, „მიმღერე რამე..“).

ლიტერატურა

1. იოანე-იონა, „რა უნდა ვაკეთოთ“ თბ., 1994.
2. ნევმირებული ძლისპირნი, 1980.
3. ჩვენი საუნჯე, ტ. I. 1960.
4. ჩვენი საუნჯე, ტ. I. 1960.
5. დავით აღმაშენებელი, გალობანი სინანულისანი, თბ., 1989წ.
6. ტ. მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
7. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თბ., 1941.
8. გოეთე, ფაუსტი, 1962.
9. ი. მინჩხის პოეზია, თბ., 1987.
10. ტ. მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
11. კ. გამსახურდია, თხზულებანი 20 ტომად. ტ. I. 1992.
12. კ. გამსახურდია, მთვარის მოტაცება, თბ., 1990.

გალაკტიონ ტაბიძის „ავდრის მოლოდინი“

გალაკტიონ ტაბიძის სოციალურ-პოლიტიკური და ფილოსოფიური მრწამსი ჩვენი საუკუნის ათიანი წლებიდანვე საყურადღებოა. პოეტი უტყუარი ინტუიციით აყურადღებდა მოვლენათა განვითარებას და ამოუწურავი მხატვრული არსენალის ახალ-ახალ ბრწყინვალებას ავლენდა განუმეორებელი მხატვრული სახეებით, რომლებშიც კოდივით ჩადებულია მისი ურთულესი მსოფლმხედველობის გასაღები.

ეპოქის მთელ კატაკლიზმებს აირეკლავს გალაკტიონის შემოქმედება, თანადროულობის ყოველ მოვლენას დაერქმევა თავისი ნამდვილი სახელი პოეტის გარდაცვალებამდე, 1959 წლამდე, მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრის გზებზე განიჭვრიტება სულიერი „განათების წამებში“, რაც ქართველ ორფოსს სრულ უფლებას აძლევს ყოველგვარი გადაჭარბების გარეშე განაცხადოს: „ამ წიგნში მთელი საუკუნის ვიპოვე ბინა“.

„ღრმა სიბრძნით თვალანახელი“ პოეტი საგნებს, მოვლენებს, მათ „მიზეზთა მიზეზს“ ეძებდა, ბიბლიური წინასწარმეტყველებით ევლინებოდა ხილვები, რომლებიც მომავალს უცდომლად მიაჩნებდნენ. რიტორიკის, მჭევრმეტყველების, მშრალი ცნებებით აზროვნების უარყოფელი გალაკტიონი „რკინისებური ლექსების ღვარში“ „ბროლის რიტმით“, ზეციური მუსიკით გვატკობდა, სინამდვილის დაფარულ შრეებში გვახედებდა, განუჭვრეტელ ქაოსში იმ ჭეშმარიტებებს აგნებდა, რომელთა მიკვლევა მხოლოდ ერთეულთ, სულიწმიდის მადლით ცხებულთ ხელეწიფებათ. მთელი მისი ურთულესი ლირიკა არის ხიდის გადება უზენაესთან, სიყვარულთან, ცის და მიწის შექმნელ ღმერთთან, რომელიც არის როგორც სამყაროს, ისე სულის ხუროთმოძღვარი.

წიწამურის ტრაგედიით გამოფხიზლებულმა პოეტმა ყოველგვარი ნიღბის გარეშე იხილა სოციალ-დემოკრატთა მომავალი სახე, მათი სოციალური და სულიერი პროფილი.

„ცის შვილს“, ზეციური ვარდის ზადისა და სულიერი ვენახის მცველს, განსაკუთრებით აღაშფოთებდა სისხლი, რომელიც იღვრებოდა სამართლიანობის სახელით, ვერ ეგუებოდა პრეტენზიებს, საქმიანობას ღმერთისმგომბელი ურჩი თაობისა, რომელიც შეუბრალებლად თელავდა არამარტო დახავსებულს, დრომოჭმულს, არამედ მოზარდსაც, წმინდასაც და გვაუწყებდა ქრისტიანული მორალის კრიზისს, ანტიქრისტეს მოვლინებას, მომავალი ცრუ ღმერთების, კერპების სახით რომ გაუსწორდებოდა ყოველ მორწმუნეს.

რა ბედი ეწეოდა ზეციური მამის მგმობელ ერს, რა ელოდა მწიფე მტევნებს მევენახის გარეშე, მორწყულ ბაღს, თუ მეზაღე უარიყოფოდა? ეს წუხილი ჯერ კიდევ ათიან წლებში ვლინდება გალაკტიონის პოეზიაში („გადანახული დროშები“ – 1908 წ. „მიმღერე რამე“ – 1912 წ. „ელეგია“ – 1914 წ. „სამრეკლო უდაბნოში“ – 1914 წ. „კომპი“ – 1915 წ. „ატმის ყვავილები“ – 1915 წ. და სხვ.).

გალაკტიონს, როგორც წინასწარმეტყველ პოეტს, აფორიაქებდა მომავლის ხილვები, მოლოდინთა სიახლე, ლოდინი ბედნიერების, განახლების, გადარჩენის, ავდრის, ომების.

მთავარი ის არის, რომ არასოდეს გაცრუებულა მისი წინასწარჭკრეტა.

„ავდრის მოლოდინი“ ერთ-ერთი ისეთი ინტუიციით გააღებული ლექსია, შიგ გულში რომ მოინიშნავს სამიზნეს. იგი 1916 წელს დაიწერა და თავისებურად, უღიადესი მხატვრული სახეებით შეგვავგრძნობინებს ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის კონტურებს. ლექსის დასაწყის სტრიქონებშივე იხატება საღმრთო სიყვარული, ია-ზამბახის თოვლით განათებული პოეტის სული, მისი სამყაროს „დარაჯი მზეთუნახავი და მკრთალი სახის“ ალვა:

„წარსულმა ღამემ შენს ფანჯარში

ღათოვა თოვლი ია-ზამბახის.

შენი ალვა დგას, როგორც დარაჯი,

მზეთუნახავი და მკრთალი სახის“.

ია, ზამბახი ქრისტიანული საღმრთო სახელებია. იის წყალი, იით მფეთქავი თვალები, იებით დაფარული ხანჯალი გალაკტიონის ლექსში ღვთაებრივი სათნოების გამომხატველია, ზამბახის პრინცესა, ზამბახის თასი, ზამბახეული სიმაღლე – მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოებია.

ალვის ხის მრავალნაირი გააზრების მაგალითებს ვიპოვით გალაკტიონის პოეზიაში: ალვები თოვლში, ალვის ხის სული, ალვის ხის გადარჩენა, პოემის სახელი – ალვა და სურო.

ალვა სიცოცხლის ხის სინონიმური სახელია, სიცოცხლის ხე კი ღმერთის სიმბოლოა ბიბლიაში, სასულიერო პოეზიაში, დავით გურამიშვილის „დავითიანში“ (ტ. მოსია „საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1995 წ. გ. 120-121).

სულიერი, ზეციური ხის ღმერთის სახელად გაგების მაგალითები უხვად არის ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებში. მივმართოთ ზოგიერთ მათგანს: „მე ამწვანებული ალვა ვარ, ჩემგან გექნება შენ ნაყოფი“ (ოსია, 13,9).

„ეკლის ადგილზე ალვის ხე ამოვა და ქაცვის ადგილზე მურტი ამოვა და იქნება უფლისთვის სახელად და საუკუნო ნიშნად, რომელიც არ წაიშლება“ (ესაია, 155,13).

„ავდრის მოლოდინში“, ალვასთან ერთად, სიცოცხლის ხედ გვევლინება ვაზი:

„ნელ ლერწებით და ვაზის მტევნებით

მიყვარს ქალწულის დაგვირგვინება.

წარსულს ჩვენ აღარ დავედევნებით
და არც ცრემლები დაგვედინება“

„ვენახი, ვაზი ქრისტეს, ღვთისმშობლის, წმინდა მამების ერთ-ერთი
გავრცელებული სიმბოლიკაა სასულიერო მწერლობაში, განსაკუთრებით
ჰიმნოგრაფიაში“ (ტ. მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, 1995 წ. გვ. 35).

„სახარების „ვენახი ჭემმარიტი“ არის ქრისტე: „მე ვარ ვენახი ჭემმარიტი
და მამა ჩემი მოქმედი არს“ (იოანე, 15,1).

საყურადღებოა ძველი აღთქმის ვენახი და მისი ყვავილი: „მე ვითარცა
ვენახმან, აღმოვაცენე მადლი და ყუავილი ჩემი, ნაყოფი დიდებისა და
სიმდიდრისა“ (ზირაქის სიბრძნე, 1,6).

ბიბლიაში ზეციური, სულიერი ვაზის პარალელურად, მიწის ვაზიც
ხარობს: „ცაბაოთ უფლის ვენახი ისრაელის სახლი და იუდას სახლია, მისი
სანატრელი ნერგი“ (ესაია, 5,1).

მევენახე კი ღმერთია: „მე უფალი მცველი ვარ მისი, ყოველწამს
ვარწყულე და ვიცავ დღითა და ღამით, რომ არავინ დააზიანოს“ (ესაია, 27,3).

გალაკტიონის „ავდრის მოლოდინში“ ლერწები და „მწიფე მტევნები“
გულისხმობს ქრისტეს, რომლითაც დაგვირგვინებულია ქალწული მარიამი.

ქალწულის მიერ ძე ღმერთის მოვლინება ძველი აღთქმის წიგნებშივეა
ნაწინასწარმეტყველები: „თავად მოგცემს მეუფე ნიშანს: აჰა, მუცლადიღებს
ქალწული და შობს ძეს და უწოდებს სახელად ემანუილს (ჩვენთან არს
ღმერთი)“ (ესაია, 7,14).

„ვერხვებში“ გალაკტიონმა პრინცესა-მარიამი ყვავილით (ქრისტეთი)
დაგვირგვინებულად წარმოსახა, „ავდრის მოლოდინში“ კი იგი ლერწებით და
ვაზის მტევნებით არის დაგვირგვინებული. ლერწიც, ტოტიც საღმრთო
სახელია.

გვირგვინის არაერთი წყარო დაიძებნება ბიბლიაში: „გვირგვინი დაადგი
შენი სიკეთის ზაფხულს“ (ფს.64/65, 12).

გალაკტიონის ლექსში ჩნდება შიში მწიფე მტევნების ბედის გამო, თუ
ამინდი შეიცვალა, მეზალე (ღმერთი) თუ არ მოვიდა, ქარისაგან დაილეწება
ნაყოფი:

„ამ მწიფე მტევნებს დალეწავს ქარი,
თუ მწიფობისთვის შეცვალა დარი,
მეზალემ მოსვლა თუ არ ინება!“

მეზალისა და მევენახის დავიწყებამ სერაფიმის კეთილის სულის
ქსოვილი დაფლითა, ცივი წვიმით დანაშული სული კი ქარის, ქორისა და
არწივის საუფლო გახდა:

„შენ სული გქონდა ისე კეთილი,
ოჰ! სერაფიმის ცისფერი სული!
ეხლა დაღლილი და დაფლეთილი
არის ქსოვილი ფერმიღებული,
ვის დაიფარავს სუსტი ქსოვილი?“

ვერც შენ და ვერც სხვას... ცივია წვიმა!
ქსოვილი წვიმის ცვრებით სოველი
წაიღო ქარმა, ქორმა, არწივმა“.
ნისლსა და ქარში დაეხეტება მწუხარე ფიქრები და მიაცილებს „ძველ
გაზაფხულის მღელვარე სუნი“:

„ეს მწუხარე და მწველი ზუზუნნი
მიჰყვება ფიქრებს ნისლში და ქარში!
ძველ გაზაფხულის მღელვარე სუნი
მიჰყვება ფიქრებს ნისლში და ქარში“.
ზაფხული ძველი ქართული ენით გაზაფხულს ნიშნავს და საღმრთო
სახელია: „გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს“ (ფს. 64/65,12).

„ავდრის მოლოდინიდან“ ჩანს, რომ მხოლოდ პოეტის სულში იფრქვევა
„გაზაფხულის“ სუნი, რეალობაში კი დაჭრილი ღრუბლიდან გამომავალი
ჩამავალი მზის მომაკვდავი ალებია:

„ჩამავალი მზის მომაკვდავ ალებს
ისვრის ღრუბელი და დაღლილობა.
მთებს, ირმებს, შველებს, ხევს და ნაპრალებს
აწუხებთ ღრუბლის მძიმე ჭრილობა“.
მზე საღმრთო სახელია: „მზე და ფარია უფალი ღმერთი“ (ფს. 83/84,13).
ჩამავალი მზე და მისი მომაკვდავი ალები გვაუწყებს ღმერთზე უარის
თქმას მეფისტოფელის საუკუნეში.

გალაკტიონის პოეზიაში ღმერთის უარყოფის მნიშვნელობით
მრავალგზის გვხვდება მზის ჩასვლა, მზის ჩაქრობა, მზიანი ღამის დაკარგვა,
ლანდად ქცეული, თუ ქიმერებში ჩავარდნილი მზე.

დაჭრილი ღრუბელი მარიამის სიმბოლოა. ეს სახე მოასწავებს ღვთის
დედის შეუწყნარებლობას უკუღმართ დროში.

გალაკტიონის სიმბოლური ღრუბლის წინამორბედი უძველესი
იადგარის და მათეს სახარების „ღრუბელი ნათლისა“, „სულმცირე ღრუბელი
(„ნეემირებული ძლისპირნი“, 501). „სულმცირე ნიშნავს მსუბუქს, მჩატეს,
შენიშნავს პროფ. ტ. მოსია („სადღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, 1996 წ. გვ.
114-115).

ამ ერთ ლექსში რამდენიმე საღმრთო სახელს ვეცნობით: ია, ალვა,
ლერწები, ვაზის მტევნები, მეზაღე, ძველი გაზაფხული, მზე.

„ავდრის მოლოდინის“ ჩანაფიქრის გაცნობიერება გვარწმუნებს, რომ
ნათელმხილველი პოეტისათვის თანდათან ცხადი ხდებოდა ეპოქის
წარმართველი ტენდენციები, სულის სატანური გადასხვაფერება, ღმერთისა
და ღვთისმშობლის დაგმობა, სიკეთის, სათნოების ჯვარცმა, კოსმიური
სიცივის გაბატონება, ავდრის ზეიმი, რასაც სხვა ლექსებშიც არაერთგზის
დააფიქსირებს გალაკტიონი, რათა ბოროტების ავბედითი აჩრდილი
დააფრთხოს და გამოაფხიზლოს „მილქუმის სულით“ შეპყრობილი
საზოგადოება.

ავდრის მოსვლაში გლობალურ კატაკლიზმებს გულისხმობდა ტ. გრანელი: „ცა იღრუბლება, მოდის ავდარი, მე დამაქვს სევდა ჩვენი პლანეტის“.

გალაკტიონ ტაბიძის „შერიგება“

გალაკტიონ ტაბიძის ეპოქა ღმერთისაგან გაუცხოებით, უზენაეს საწყისებთან განშორებით გამოირჩა. დროის ეს ავბედითი დალი მრავალგზის გვაგრძნობინა პოეტმა განუმეორებელი მხატვრული სახეებით. შეიძლება დაბეჯითებით ითქვას, რომ გალაკტიონის შემოქმედების ტრაგიზმის ერთ-ერთი უმთავრესი განმაპირობებელია უფლის უარყოფა და აქედან გამომდინარე მაღალი სულიერების, სიკეთის გაუფასურება. თვით პოეტს არასოდეს გაუწყვეტია კავშირი ზეცასთან, სიკეთის ღმერთთან.

თითქოს პოეტების მეფეზე გაცხადდა ბიბლიური ჭეშმარიტება: „აჰა, წყვდიადი დაფარავს ქვეყანას და ბნელი – ხალხებს, შენზე კი უფალი ინათებს და მისი დიდება გამოგეცხადება“ (ესაია, 60,2).

გალაკტიონი ტაბიძისკენ მისასვლელი გზების ძიებას, სიბნელეში გზის გაგნებას შთააგონებდა „ძილქუმის სულით“ შეპყრობილ საზოგადოებას. მის ლექსებში „ორეული მზის“ პარალელურად, „მორეული მზე“ ანათებს, ანუ პოეტს რომ დავესესხოთ, „ნამდვილი მზის ნათელი“, „გაზაფხულის წმინდა დილა“. გაზაფხული, ზაფხული კი ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლოებია. „გვირგვინი დაადგი წენი სიკეთის ზაფხულს და შენი ნაკვალევიდან წვეთავს სიმსუქნე“ (ფს. 64/65,12).

პოეტი აფიქსირებდა „გაზაფხულის წმინდა დილის“, „ნამდვილი მზის“ გაუჩინარების სამწუხარო ფაქტს, რაც უღმერთო არსებობაზე მიმანიშნებელია: „ასე რისთვის შეიცვალა გაზაფხულის წმინდა დილა, თუ ღიმილი მხიარული შენთვის ჯერაც არ ყოფილა? ასე რისთვის მიეფარა მზე დაღვრემილ მთის მწვერვალებს, თუ ნამდვილი მზის ნათელი არ უნახავთ ჯერ შენს თვალებს?“ („ასე რისთვის?“).

ლექსის ლირიკული გმირი ნატრობდა განწმენდას, ღმერთთან შერიგებას, მაგრამ ამის ნიშნებს ვერ ამჩნევდა და გულისტკივილით ამბობდა: „შერიგების მოლოდინში ბედი ჯერაც არსაით სჩანს, და არ ვიცი კაცი, ვინაც არ იცნობდეს მაგ კაემანს“ („ასე რისთვის?“).

როგორც ზემოთდამოწმებული ლექსიდან ჩანს, ამ შემთხვევაში შერიგების ცნებას გალაკტიონისთვის აქვს მხოლოდდამხოლოდ რელიგიური აზრი.

წინასწარმეტყველთა წიგნებში, პავლე მოციქულის ეპისტოლეებში შერიგება ღმერთთან ადამიანის მიბრუნების გაგებით იქცევა ყურადღებას.

მივმართოთ მაგალითებს: „აჰა, მოგივლენთ ელია წინასწარმეტყველს უფლის დღის, დიდის და საშინელის დადგომამდე“ (მალაქია წინასწარმეტყველი, 2,23).

„ის შეარიგებს მამების გულს შვილების გულთან და შვილების გულს მამების გულთან, რომ ჩემი მოსვლისას ქვეყანა შეჩვენებით არ შევმუსრო“ (მალაქია, 3,24).

პავლე მოციქული საუბრობს ღმერთთან შერიგებაზე, შერიგების მსახურებასა და შერიგების სიტყვაზე: „ყოველივე ღვთისაგან არის, რომელმაც შეგვირიგა იესო ქრისტეს მეშვეობით და მოგვცა შერიგების მსახურება“ (პავლე მოციქული, II კორინთელთა, თ.5,18).

„იმიტომ, რომ ღმერთმა ქრისტეში შეირიგა წუთისოფელი და არ ჩაუთვალა მათ მათი დანაშაულებანი და გვიბოძა შერიგების სიტყვა“ (იქვე, თ, 5,19).

„ამჯერად ჩვენ ქრისტეს სახელით ვართ მოვლენილნი და თავად ღმერთი შეგაგონებთ ჩვენი მეშვეობით, ქრისტეს სახელით გთხოვთ: შეურიგდით ღმერთს“ (იქვე, 5,20).

იგივეს ქადაგებს პავლე მოციქული, როცა მიმართავს რომაელებს: „ვინაიდან, თუ მისი ძის სიკვდილით შევურიგდით ღმერთს, როცა მტრები ვიყავით, მით უმეტეს, შერიგებულნი გადავრჩებით მისი სიცოცხლით“ (რომაელთა მიმართ, 5,10).

„უფრო მეტიც, ვიქადით ღმერთით ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მეშვეობით, რომლის წყალობითაც მივიღეთ ახლა შერიგება“ (იქვე, 5,11).

„ღმერთთან ჯვრის მეშვეობით შერიგებაზე“ საუბრობს პავლე მოციქული მიმართვაში ეფესელთადმი (2,16), კოლასელთადმი (1,20).

გალაკტიონი „დაუსრულებელი სეტყვით დაღუპული ყვავილებისა და ვენახების“ სახეებით მიგვანიშნებს თავისი თანამედროვე ეპოქის ხასიათზე, რომელიც ღმერთისუარმყოფელი სულით დაიდალა. „ყვავილი“ და „ვენახი“ საღმრთო სახელებია.

„ყვავილი აბრამისა“, „ყვავილი გულისა“, „ყვავილი საღმრთოი“, „ყვავილი ცხოვრებისა“ იესო ქრისტეს სიმბოლური სახეებია (ტ. მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995 წ. გვ. 106-107).

ასევე ქრისტეს სიმბოლოა „ვენახი ჭემმარიტი“, „მე ვარ ვენახი ჭემმარიტი და მამაჩემი მოქმედი არს“ (იოანე, 15,1).

„დაუსრულებელი სეტყვა“ ურწმუნო ეპოქის მეტაფორული გამოხატვაა, რელიგიის, რწმენის ამოძირკვისაკენ მიმართული.

გალაკტიონი გამობდა ვაიპოეტების ღრიანცელს, „უსაგნო კამათს“, წმინდა ცრემლებით, „ღრმა მოგონებებით“ ათენებდა, სჯეროდა, რომ ჯერ ყოველივე არ იყო დაღუპული, რომ კიდევ იქნებოდა სულის ამაღლება და ბედთან შერიგება უზენაესის სახელით: „შენ ნუ დაეცემი, შენ ნუ შეშინდები, გულის უდაბნოსთან ბრძოლას ეგ არ იგებს, ყველა ამაოა, ჯერ არ შებინდდება, მხოლოდ გამარჯვება ბედთან შეგვარიგებს“ („არ ღირს ერთ ცრემლად“).

პოეტი ქარიანი მარტის დამარცხებით მიგვანიშნებდა უკეთურობის აღსასრულს, სიწმინდით, სინათლით ივსებოდა, ამაღლებული სულით ქმნიდა მშვენიერების სადიდებელს სულიწმინდის მაღლით ცხებული სიტყვისა და მუსიკის ვირტუოზი: „ტოტებს ქარისას გადაჰყვა მარტი, თეთრ ტანსაცმელში მე მოვირთვები და წავალ ქარში, როგორც მოცარტი, გულში სიმღერის მსუბუქ ზვირთებით“.

პოეტური ძლევამოსილების მასაზრდოებელია სიწმინდე, სითეთრე, თეთრი სინათლის, სიწმინდის, სილამაზის, უმანკოების, წმინდანობის, სიხარულის, ბედნიერების, ნათლისღების ფერია. ქართული მონათვლაც ქრისტიანობას უკავშირდება“ (ვ. ნოზაძე, „ვეფხისტყაოსნის“ ფერთამეტყველება“, ბუენოს აირესი, 1953 წ. გვ. 133).

პოეტების მეფე ნამდვილ, მარადიულ მზის ნათელს ჰკრეტდა ყველგან, მზისა, რომელსაც ღვთიური ალით უნდა აეზამბახებინა ბალები, ანუ გაემშვენიერებინა ადამიანის სული (ბალი კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით). უკვდავების ყოვლისშემძლეობა ვლინდება ყველაფერში: „დღეს ყველგან მზეა: ეხლა ამ ბალებს და მყინვარს, მაღალ ზრახვათა მეფეს, მაისი ალით ააზამბახებს, ვით შეყვარებულს და მეოცნებს“.

მარადიული შუქის მაღლით გაალებულად განიცდებოდა მყინვარის თოვლის იაგუნდებიანი გვირგვინიც და პოეტის დაფნის გვირგვინიც: „ჩვენ გვირგვინები გვაქვს ოდნავ მსგავსი, ლამაზი შუქთა მარადი ნთებით: მე – მსუბუქ დაფნის ფოთლებით სავსე, მყინვარს – უმძიმეს იაგუნდებით“.

სპეტაკი სულით მაღლდებოდა პოეტი აკლდამაზე (სიკვდილზე) მშვენიერების სადიდებელი ლექსებით წვდებოდა უკვდავებას, ყველგან მზეს, სილამაზეს, უზენაესს ჰკრეტდა და სიკვდილსაც ღმერთის სახელით ურიგდებოდა: „ამაღლდი, სულო, თეთრ აკლდამაზე მშვენიერების ლექსით მქებელი: დღეს ყველგან მზეა და სილამაზე სიკვდილთან ჩემი შემრიგებელი“ (შერიგება“).

არა განშორება, არა დაცილება, არამედ ღმერთთან შერიგება ეიმედებოდა უკვდავების კარიბჭესთან გალაკტიონს.

განშორების გულისტკივილი, განშორების წამებში ჩამქრალი სანთლები, ღმერთისაგან განშორება აწამებდა ტერენტი გრანელს და ელოდა განწმენდას, შერიგებას: „და სულის ლანდი ისევ გაჩნდება და ისევ მოვა დღე შერიგების“.

ღმერთის რწმენით კი სიკვდილის შიში მარცხდებოდა, ვინაიდან წმინდა სულის ადამიანებს მარადიულ სასუფეველს ჰპირდება უზენაესი. გალაკტიონისათვის ამის შეგნებით სიკვდილის შავი გზა ვარდისფერ გზად გარდაისახებოდა („მთაწმინდის მთვარე“). ტერენტი გრანელისთვის აღსასრულისას ჩამქრალი სანთლები კი არა, „სიკვდილის ცისფერი წამები“ უნდა აციმციმებულიყო. ასე ამარცხებდა ღმერთის, სულის უკვდავების რწმენა ცოდვებს და აახლოებდა უზენაესთან შერიგებას.

გალაკტიონ ტაბიძის „კოშკი“

გალაკტიონ ტაბიძეს ბედმა დააკისრა ყოფილიყო „ეპოქის გედი“. „ათასის მხედველობით“, „ასი ათასის სმენით“ მომადლებულ პოეტს უნდა შეენიშნა, მოესმინა არა მხოლოდ ჩვეულებრივ მოკვდავზე გაცილებით მეტი, არამედ უნდა ეგრძნო ჯერ კიდევ გაუმჟღავნებელი, პოტენციაში არსებული მუხტი და, მართლაც, ადრეული ლექსებიდანვე გვაოცებდა ნათელხილვისა და ნათელსმენის ფენომენებით.

„ამ წიგნში მთელი საუკუნის ვიპოვე ბინა“, - თვითშეცნობილი გენიის საფუძვლიანი განაცხადია.

გალაკტიონმა 1959 წლამდე იცხოვრა მხოლოდ, მაგრამ უტყუარი ინტუიციით გააღებული სულით იგრძნო არა მარტო ის, რაც მოხდებოდა მის სიცოცხლეში, არამედ მთელი ნახევარი საუკუნით (ან იქნებ მეტიც) გაუსწრო მოვლენებს და ეროვნული ტრაგედიები, „მსოფლიო ნგრევები“, მომავლის კატაკლიზმები იწინასწარმეტყველა, უფლის „დიდი დღის“ დადგომას მიაწვდინა მზერა.

საღვთო სიბრძნის ძიებით, იგავური, სიმბოლური მეტყველებით გალაკტიონის პოეზია ბიბლიურ წინასწარმეტყველთა ნააზრევს უახლოვდება.

ჯერ კიდევ შეუსწავლელია ჩანაფიქრი მისი „ფეერიული ქალაქის, ფეერიული ყინვის, ფეერიული აკიდოს, ფანტაზმების, ეფემერების; თვალსაწიერი და მასშტაბები კოსმიური სიცივის, მსოფლიო ბაგის, მსოფლიო ნგრევის, მსოფლიო სხივის.

გალაკტიონის „კოშკი“ ერთ–ერთი იმ შედეგრთაგანია, დღენიადაგ რომ იზიდავს ერის საზრისზე დაფიქრებულ, გონსმოგებულ ქართველს.

ლექსი 1916 წელს დაიწერა. ამ დროს გალაკტიონი უკვე იყო თავისი გახმაურებული პირველი კრებულის ავტორი, მრავალი შედეგრით მდიდარი.

ცნობილია, რომ ის ძიებას „ბგერა–ბგერა, საგან–საგან“ იწყებდა, ერთეულიდან ზოგადისკენ, ლოკალურიდან გლობალურისკენ მიისწრაფოდა. რაც მთავარია, ემყარებოდა უღრმეს საღვთო სიბრძნეს და ყოველ წყაროს არათუ ძირისძირში იცნობდა, თვით შეჰქონდა ტრადიციებში განუმეორებელი ხიბლი, გვაჯადოებდა აზრისა თუ მუსიკის სასწაულებით. „საერთო“ და „სათვისტომო ომში“ ჩაბმული პოეტი ეროვნულთან ერთად „მსოფლიოს გამოუცნობი წყლულების“ წამალსაც ეძებდა.

„კოშკის“ ანალიზისას, ვფიქრობთ, ამოსავალი უნდა იყოს გალაკტიონის უმთავრესი ესთეტიკური პრინციპი – სახე – სიტყვათა მრავალმნიშვნელოვანების პრინციპი, ინტერესი როგორც რეალური, ემპირიული სამყაროსადმი, ამასთან “ფეერიული“, „ფანტაზმებით მოსილი“ ხილვებისადმი, სიმბოლური, დაფარული შიფრის მატარებელი სახეებისადმი.

ისევე როგორც მრავალი სახე, კომპიც მრავალგანზომილებიანია გალაკტიონის შემოქმედებაში, უსაზღვრო შესაძლებლობები ვლინდება ამ ცნების ორიგინალურ, ახალ-ახალ კონტექსტებში გააზრებისა.

ცნობილია ისიც, თუ რა მჭიდრო კავშირი აქვს გალაკტიონს ძველ და ახალ აღთქმასთან, სასულიერო პოეზიასა და ღვთისმეტყველთა ნააზრევთან.

სულხან-საბა ორბელიანის განმარტებით, „კომპი არის იგივე გოდოლი, ანუ გოდოლი არის კომპი მაღალი. კომპი კი წვრილი და მაღალი ციხეა“ (ლექსიკონი ქართული, 1, 1991წ. გვ. 164).

ეს სახე არსებობას იწყებს „ფსალმუნში“: „ღმერთო... ძლიერი კომპი ხარ მტრისაგან დამცველი“ (ფს. 61,4).

გოდოლი ფიგურირებს სოლომონ მეფის იგავებში: „უფლის სახელი მტკიცე გოდოლია“ (იგავნი სოლომონისა, 18;10).

სიმბოლური კომპისა და გოდლის სახის ახსნას ვიპოვით პროფესორ ტიტე მოსიას „საღვთისმშობლო სახისმეტყველებაში (გვ. 79): „წმინდა ქალწული, დაუჯდომლის თანახმად, ეკლესიის შეურყეველ გოდლად ანუ უძლეველ კომკად წარმოგვიდგება: „გიხაროდენ, ეკლესიისა შეურყევლო გოდოლო“. ამის კვალდაკვალ დავით გურამიშვილიც წერს მესიის დედაზე: „დაურღვეველო ზღუდეო, გოდოლო შეურყევლო“ („დავითიანი, გვ. 79).

გალაკტიონის შემოქმედებაში მოიძიება კომპთან დაკავშირებული თვითმყოფადი სახეები: „კომპიდან ერთი ნათობს სანთელი, სულში კომპი არ შენდება, ახლა აღარც ღმერთია, ეცემიან კომპები ცისა და ნესტანისა, გრაალის კომპები, ლიდის სამრეკლო შენს ფეხქვეშ დაიმსხვრა და გლოვა მომესმა, კომპებს სიზმარეთისას ნისლი გადაეცალა...“

კომპი ზოგჯერ რეალისტური შინაარსისაა („თელავის გამარცხული ციხე-კომპები“ ლექსში „მივდიოდი ალაზნის ველად“), ხშირად სიმბოლურია და მიემართება პოეზიას („სიზმარეთის კომპები“, „ეფემერაში“). ზოგ ლექსში კი რელიგიური შინაარსის მატარებელია. ასეთია „კომპები ძველად ნაგებ-ნაშენი“ ლექსში „სანთელი“, რომელშიც პოეტს ეძნელება კომპებთან განშორება, ხოლო დროშასავით მაღლა აწეული სანთელი ქრისტეს გულისხმობს, ვინაიდან ქრისტე „სანთელია ნათლისა“ („ნევმირებული ძლისპირნი, გვ. 323, ტ. მოსიას წიგნიდან „საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1995წ., გვ. 92).

ათეისტური ეპოქისათვის გაუცხოებული „ძველი კომპი“ სიმბოლოა მარიამისა ლექსში „რაც არ ყოფილა-არის“: „გამქრალ დიდების ნათელს კომპი იბურავს ძველი და მთელ ვაებას ათევს“. ლექსი დაწერილია 1928 წელს.

„უცნაურ სასახლეში“ (1919წ.) კომპი დღის ამაღლას წარმოადგენს, დღე კი საღმრთო სახელია. პოეტი მისტიკის „აჩონჩხილ შენობას, მშვენიერ შენობას“. „აჩონჩხილი“, ალბათ, შინაარსგაცლილს გულისხმობს: „აჩონჩხილო შენობა, მშვენიერო შენობა, მომკლავს მე უშენობა!“

ლექსის „კომპი“ მარიამს გულისხმობს, დღე კი ქრისტეს. „სასულიერო მწერლობაში ქრისტეს სახელად მოიაზრება დღეც... „ვიკარგვი ბნელის ღამითა,

დღევ, რად არ მომიძიებო“, – „დავითიანი“ (ტ. მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, გვ. 27).

დასაწყისი ლექსისა – „ეს მშობლიური ქარია“ – გვამცნობს, რომ „აიმართნენ კოშკები ცისა და ნესტანისა“. შემდეგ კი ირკვევა, რომ „ეცემიან კოშკები ცისა და ნესტანისა“.

მარიამის სიმბოლური სახელებია“ ცის საყდარი, ცის დედოფალი, ზეცის სძალი“ (ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, გვ. 124).

გალაკტიონის პოეზიაში მარიამს ეწოდება „ცის კოშკი“.

დედა-მის უარყოფილი ხატება შემოგვანათებს ლექსიდან „ტფილისს სძინავს მძიმე ძილით“: „სულში კოშკი არ შენდება, ეხლა აღარც ღმერთია, საცა არის გათენდება, ყველაფერი ერთია!“

მარიამის უარყოფას მიგვანიშნებს დამსხვრეული გრაალის კოშკები ლექსში „ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი“.

გრაალი მიიჩნევა მარიამის სიმბოლოდ: „გრაალი განასახიერებს მთვარისეულ მარადქალურ საწყისს, სოფიას, ღვთისმშობელს“ (ზ. გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება, გვ. 181).

სხვაგან „კოშკიდან ერთი ნათობს სანთელი“ („დამშვიდდი ქარო“) ან „მიტოვებული კოშკი... სტირის“...

პოეზიის სიმბოლოა „სიზმარეთის კოშკები“ „ეფემერაში“, კოშკი ჩემი მაღალი“ ლექსში „სანამ არ დამსხვრეულან“, სულის კოშკი პოემაში „აკაკი წერეთელი“.

გვხვდება შრომის კოშკი, კრემლისა თუ ეიფელის კოშკი, მძლავრი კოშკები დიდ ქალაქების „გადახრილ ნამინანქრეებს“ რომ გვაგონებენ.

მარიამის სიმბოლოდ გალაკტიონის პოეზიაში დაფიქსირებულია თასი, კიბე, კიდობანი, ხიდი, ჭიქა, აზარფეშა, ყვავილი. კოშკიც უმეტეს შემთხვევაში მარიამის ადრესატია.

პოეტს წინ უძღოდა უმდიდრესი ტრადიციები. ჰიმნოგრაფიაში მარიამ ღვთისმშობელი მოხსენებულია, როგორც „გოდოლი სანატრელი“ (ნ. გულაბერიძე, გალობანი სუატისა ცხოველისანი“, „ჩვენი საუნჯე“, ტ. I, 1960წ. გვ. 538).

„არეოპაგიტულ კრებულში“ პეტრე იბერი იწოდება, როგორც „გოდოლი უძრავი“ (გვ. 184).

იოანე მინჩხის „სულის გოდოლთან“ დაპირისპირებულია საშინელი განსაცდელის ქარი: „ეკუეთნეს ქარნი იგი საშინელი განსაცდელთანი გოდოლსა სულისა“ („ქართული პოეზია“, I, 1979წ. გვ. 65).

გალაკტიონი შემოქმედებითად ითავისებს ტრადიციას და წინაპართა სულის გოდოლს (კოშკი) ბევრ ლექსში რელიგიური გაგებით მიმართავს, როგორც მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოს.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ პოეტი ღმერთისუარყოფელი ეპოქის განუმეორებელ კონტურებს ქმნის. გამხმარი, დაშხამული, გათელილი, დაწყვეტილი ვარდები, დამსხვრეული რწმენის გემი, ჩაძირული გემები,

გარდაცვლილი, ჩამქრალი, ქიმერებში ჩავარდნილი მზე, ამღვრეული და დამშრალი წყარო... ქრისტეს უარყოფაზე მიგვანიშნებს; გაყინული, დაკარგული, დანგრეული ზეცა და სამოთხე (ცა და სამოთხე მარიამის სიმბოლოებია). დაბინდებული და თოვლის ქვეშ გაუჩინარებული მთა (დანიელის მთას, საცნაურ და პოხილ მთას მარიამის სიმბოლოდ მიიჩნევენ ბიბლიის კომენტატორები), გაძარცვული ატმის ყვავილი, დამსხვრეული გრაალის კოშკები ღვთისმშობლისადმი გულგრილობის გამომხატველი სახეებია.

დედა-ძის დაგმობის ტენდენცია განსაკუთრებით გაძლიერდა ჩვენი საუკუნის 20-იან წლებში. ცნობილია, ალ. აბაშელის მარიამისადმი მიძღვნილ ლექსს – „ციურო დედავ, აგვიპყრია შენსკენ ხელები, ტანჯვის წუთებში დაკბენილი მტკივან თვალებით“ – რა ირონია შეაგება პროლეტარული, უდღეური მწერლობის ნაფიცმა კრიტიკოსმა ბენიტო ბუაჩიძემ, რომელმაც ზემოხსენებულ სტრიქონებს „მონაზვნური ბოდვა“ და „აღმამფოთებელი“ უწოდა (იხ. ა. ნიკოლეიშვილი, „ქართული მწერლობა ოციან წლებში“, წიგნში „მეოცე საუკუნის ქართული ლიტერატურის ისტორიის ნარკვევები, 1, ქუთაისი, 1994წ.)

უბედურების მომტანი სისხლიანი რევოლუციონერების ნგრევითი საქმიანობა ვლინდება გალაკტიონის ლექსში „კოშკი“. მას მსჭვალავს ავბედითი მომავლის საშინელი წინაგრძნობა და პოეტს განაჩენი გამოაქვს ბნელი ეპოქისათვის.

პირველივე სტროფი ნგრევის შემზარავი სურათით იწყება:

„ინგრევა კოშკი საუკუნით აშენებული!
წინაპართაგან მოტანილი ძვირფას ბროლებით,
ცვივა სარკმლები ბედისწერით დაშინებული,
დაშინებული ბედისწერის გამოქროლებით“.

„ძვირფას ბროლებთან“ ერთად, გალაკტიონი მიმართავს „სიცოცხლის ბროლის“ („ბნელი ჩრდილავს სიცოცხლის ბროლს“ – ამბობს ერთგან), „ბროლის ზმანების“ („ნუგეში“) სახეებს. ვფიქრობთ, ეს სახეები ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლოებია და უნდა მომდინარეობდეს ეზეკიელის წინასწარმეტყველებიდან, სადაც მინიშნებულია ბროლის ცა: ... „გაიხსნა ცა და ვიხილე ღვთიური ხილვები“ (ეზეკიელი , 1,1).„ ცხოველთა თავებს ზემოთ თითქოს ბროლის ცა იყო“ (ეზეკიელი 1,22).

ბროლი ფიგურირებს აგრეთვე აპოკალიფსში: „წამიყვანა სულით დიდსა და მაღალ მთაზე. მიჩვენა წმინდა ქალაქი იერუსალიმი, მქონე ღვთისა დიდებისა. მისი შუქი მსგავსი იყო პატიოსანი თვლისა, როგორც იასპის ქვისა, ბროლივით გამქვირვალესი“ (იოანეს გამოცხადება, თ. 21, 10, 11).

გალაკტიონის ლექსში კოშკის ნგრევას მოსდევს სარკმელთა ცვენა და ეს ბედისწერით არის გაპირობებული.

ღვთის გმობის ფაქტზე მინიმუმებულია დანიელის წინასწარმეტყველებაში, იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებაში.

„უზენაესის წინააღმდეგ სიტყვებს იტყვის და უზენაესის წმიდებს შეავიწროებს, განიზრახავს მათთვის დროთა და რჯულისა შეცვლას. ისინი ხელში მიეცემიან მას, ვიდრე არ გავა დრო–ორი დრო და ნახევარი დრო.

შემდეგ დაჯდება სამსჯავრო და წართმევს მას ხელმწიფებას“ (დანიელი, 5,25,26).

იგივეს გვაუწყებს იოანეს გამოცხადება: „როცა მეხუთე ბეჭედი ახსნა, სამსხვერპლოს ქვეშ დავინახე სულელები დახოცილთა ღვთის სიტყვებისათვის და მოწმობისათვის, რომელიც მათ ჰქონდათ“ (გამოცხადება, 6,9).

„კოშკში“ შემდეგ აქცენტი მოდის სვეტებზე, რომელიც „წარსულთა დღეთა მტკიცე ბურჯი“ იყო, დღეს კი გამარცული და ყველასათვის გაუგებარია:

„სვეტები, რომელთ თავზე ადგა ელვარე თაღი,
წარსულთა დღეთა მტკიცე ბურჯი და მეგობარი
დგას დაქანცული, გამარცული, უიარაღო,
ყველასთვის უცხო და ყველასთვის გაუგებარი!“

კოშკთან ერთად, სვეტებიც მარიამის სიმბოლოდ ისახება.

პროფ. ტ. მოსია სათანადო მაგალითების დამოწმებით მარიამის სიმბოლოდ მიიჩნევს სვეტს: „თავყანისმცემელთა მიერ ღვთის დედა აღიქმებოდა ქრისტიანთა ბურჯად, სიმტკიცედ და სვეტად: „სვეტო და სიმტკიცეო და სიქადულო ჩვენო, მარიამ უბიწოო“ (მ. ქავთარია, ძველი ქართული პოეზია, გვ. 197), ნიკოლოზ გულაბერიძის შემოქმედებაში მარიამი ნათლის სვეტად და ცხოველ სვეტად გამოიხატა: „ნათლისა სუეტო ქალწულო“ (ქართული პოეზია, I, 203), „სუეტო ცხოველო, დედოფალო წმინდაო (იქვე). „დაუჯდომელში“ მარიამი „ცეცხლის სვეტად“ და „ღრუბლის სვეტად“ მოგვევლინა. ორივე ძეგლის ამოსავალი წყარო გამოსვლათა წიგნია: „ხოლო ღმერთი უძლოდა მათ დღისით უკუე სუეტითა ღრუბლისათა ჩუენებად მათდა გზასა, ხოლო ღამე სუეტითა ცეცხლისათა“ (გამოსვლა, 13, 21) – ტ. მოსია, „საღვთისმშობლო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1996წ. გვ. 106).

საანალიზო ლექსის შემდეგ სტროფში ისევ კოშკის დანგრევაზეა საუბარი და ეს ნგრევა შედარებულია ძველი რომის ან ბაგრატის კოშკი – ტაძრის ნგრევასთან, რათა უფრო ძლიერად განგვაცდევინოს რწმენის, სიწმინდის, განადგურება:

„ინგრევა კოშკი სიყვარულით აშენებული,
ვით ძველი რომი, ან ბაგრატის კოშკი-ტაძარი“.

კოშკი სიყვარულით არის აშენებული, სიყვარული კი ქრისტიანული ღმერთის სახელია: „ღმერთი სიყვარულია“ (კათოლიკე ეპისტოლენი იოანესი, I, თ. 4, 8)

ნეტარი ავგუსტინეს აღსარებაში ღმერთს ეწოდება “დიადი სიყვარული“ („აღსარება“, გვ. 390).

ამ საყოველთაო ნგრევის დირიჟორია „სახე გამხდარი, გესლიანად გაცინებული“ სატანა, რომელიც სახელდებულია, როგორც „შიშის ლანდი უზარმაზარი“: იგი კომკის „ძველისძველ ფოლიანტზე“ საბედისწერო განაჩენს აწერს:

„სახე გამხდარი, გესლიანად გაცინებული
აქ ისევ გაჩნდა შიშის ლანდი უზარმაზარი.
კომკის ძველისძველ ფოლიანტზე რაღაც დასწერა
და შემოხაზა გამოუცნობ ნების რკალებით“.

გვახსენდება მეფე ბალთაზარის ლხინი, როცა კედელთან გამოჩენილმა ხელმა სამი საბედისწერო სიტყვის დაწერით მიანიშნა ბაბილონის სამეფოს აღსასრულსა და ბალთაზარის სიკვდილზე, რაც იმავე საღამოს ახდა კიდეც.

შიშის ლანდის მოვლინება და საიდუმლო წარწერის გაკეთება ავი წინაგრძნობით ავსებს ლექსის ლირიკულ გმირს:

„ალბათ მოხდება სასწაული საბედისწერო...
ნუთუ არავის, არავის არ შევებრალეებით?“

სანთლის ჩაქრობას (სანთელი ქრისტეს სიმბოლოა) მოსდევს ბნელი ღამის გაბატონება და ამის შედეგ ყოველგვარ ფასს კარგავს ტაშისცემა, ვარდები, დიდება:

„ოჰ, გული, გული! რანაირად მტკივა ეს გული!
კომკი ღამეა... უკვე ჩაჰქრა, ჩაჰქრა სანთელი,
დედა, სადა ხარ! მამა, სად ხარ! ან რად მინდოდა
ეს ტაშისცემა, ეს ვარდები, ეს ჟრუანტელი?“

ამაოდ მოუხმობდა პოეტი ურწმუნო მეფისტოფელის ეპოქაში ზეციური დედისა და მამის სახელებს.

ლექსის ბოლო სტრიქონებში ცხადი გახდა საშინელი წინაგრძნობის ასრულება:

„მოჰყვები ქვეშ ამ უხეშ ლოდებს ჩუმ ხეტიალით“,
მესაუბრება წინაგრძნობა დაჟინებული...
აჰა! ყრუ რყევით, ხმაურობით, გრგვინვა–გრიალით
დაეცა კომკი, სიყვარულით აშენებული!“

„კომკი“ მარიამ ღვთისმშობლისა და ქრისტიანული ღმერთის უარყოფას აფიქსირებს, რაც დაღამებას, ნგრევას მოასწავებს როგორც სულიერ, ისე მატერიალურ სფეროში. ჯერ კიდეც 1916 წელს ჩაწვდა გალაკტიონი რევოლუციის მღვრიე დინების არსს, იმ ტოტალურ განადგურებას, რაც მოხდებოდა როგორც მატერიალურ ფასეულობათა (მართლაც ინგრეოდა ეკლესია–მონასტრები, ცინიზმისა და დევნის საგანი ხდებოდა რწმენა) მიმართ, ისე სულიერების ასპექტში. ეს დამღუპველი ტენდენციები არაერთგზის ამხილა პოეტმა ხან პირდაპირ, ხან სიმბოლურ-მეტაფორული სახეებით.

ამ უბედურების დირიჟორები იყვნენ აპოკალიფსში მინიშნებული ზღვისა და მიწის მხეცები (ბიბლიის კომენტატორები მათ ადრესატებად ლენინსა და სტალინს მიიჩნევენ), რომელთაც ძალაუფლება გველემპისგან მიიღეს. აპოკალიფსში მათი დამარცხებაც არის მინიშნებული.

ღმერთისუარმყოფელი მარქსიზმის ბაცილებით იშხამებოდა მე-19 საუკუნის ქართველი და „ჩრდილში“ ილია ჭავჭავაძე წუხდა სიცოცხლის ხის გახმობაზე, მკურნავი წყაროს დაშრობაზე, რაც სიმბოლურად ურწმუნოების მხილება იყო.

ვაჟა-ფშაველას „მოჩვენებაში“ იგივე ფაქტზე მეტყველებს “დანგრეული დარბაზები“, თავმონგრეული კომპები და ალის, ქაჯის ცინიკური ხითხითი ყველაფრის ამოებაზე, მაგრამ შემდეგ დაუვალი მზის (ღმერთის) გამონათება რწმენის უძლეველობის დასტურია.

მიხეილ ჯავახიშვილის „ქალის ტვირთში“ კომპის დამანგრეველი, გედის გამანადგურებელი შავი ურჩხული და კომპთან დაპირისპირებული წითელი გველემპი მოასწავებს ანტიქრისტეს მოვლინებას, რომელიც მიზნად დაისახავს სიწმინდის, სულიერების, კომპის (მარიამის) გაუფასურებას.

გალაკტიონის პოეზიაში ინგრევა კოში, სასახლე, სოფელი, ქალაქი, დარბაზები, ეცემა სვეტები, ძმები იყოფენ მოხუც ბაღს (ძმა ჩვენი ე.წ. „უფროსი ძმა“, მოყვრის სახელით მოსული ჩრდილოელი „მფარველი“). ბაღი კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით. ბაღის გაყოფა ადამიანური ბუნების დაკნინებაზე, გაუკეთურებაზე მიგვანიშნებს.

„მეგობრად დასახული მოსისხლე მტრის“ მიერ დაწყვეტილი ვარდები, უსივრცო ბაღი, დამსხვრეული ქანდაკებები და ძეგლები, მათ ქვეშ უგონოდ დამარხული გული გვზარავს ლექსში „გული“.

თვალში გვეცემა „გამქრალი საუნჯის“ სევდა („918“), „დამსხვრეული დრო“ („სდგას ხეივანი“), „დამსხვრეული რწმენის ხომალდი“ („დაიღუპა ის ხომალდი“), „დრო-აფთარი“ („ელეგია“).

ნერონის ცეცხლი, ჯვარცმა, რღვევა, ცხედრებია ირგვლივ, თბილისი ქცეულია გილიოტინად და ეშაფოტად („ტფილისი“).

მკვდარია ყვავილები, მომაკვდავია ბაღი („შემოდგომის დღე“), გამარცულია ატმის ყვავილი, ნაპრალებზე გადამსხვრეულია ნერგი („ატმის რტოო, დაღალულო რტოო“).

დემონთა გუნდის აგუგუნება, ნგრევა ღრუბლების, დაღეწილი ცა ამხელს ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ავბედით მოვლენებს „ზღვის ეფემერაში“.

„ახლა დრო მსოფლიო ნგრევის“ („ლენინი“), „მსოფლიო ნგრევათა“ კვლავ მოწმე გავხდებით“ („კოსმიური ორკესტრი“), „არაერთხელ აგუგუნდება დედამიწაზე კიდევ სამუმი“ („ჩვენ, პოეტები საქართველოსი“), გვაფრთხილებს გალაკტიონი.

„კომპის“ სახის სხვაგვარი, ჩვენგან განსხვავებული გაგებაა მოცემული სამეცნიერო ლიტერატურაში.

„კომპი“ საქართველოს სიმბოლოა.

„საქართველოს დაცემა იწინასწარმეტყველა პოეტმა, დაცემა, რომელიც კიდევაც დაიწყო მისსავე ეპოქაში და დღემდე გრძელდება... ჯერ კიდევ საბედისწერო სასწაულის მოლოდინშია ჩვენი ქვეყანა.

„იავარქმნილი კოშკი, იავარქმნილი ტაძარი იავარქმნილი ქვეყნის ალეგორიული სახეა“, – ასკვნის ნანა კუცია. (იხ. ნანა კუცია, „უტამრობის ტრაგედია“, თბ., 1998წ. გვ. 23).

როგორც ჩვენს მიერ ზემოთ ციტირებული მაგალითებიდან ვნახეთ, გალაკტიონის პოეზიას არ აკლია დანგრეული სოფლების, ქალაქების, ქვეყნების და თვით მსოფლიოს სახე, მაგრამ არსებითი ისაა, რომ ნგრევა უპირველესად სულისმიერია, გაუკულმართებული სატანური სულის შემოქმედებაა და უმთავრესად ამას აფიქსირებს პოეტი, ამასთან გვიჩვენებს (ნგრევის ფიზიკური სურათებით), რომ თუ დემონის საუფლო სული არ განიკურნა, სიცარიელის, არარაობის საუფლო გახდება ყოველივე არსებული. ესაა გაფრთხილება.

ამასთან, გალაკტიონი კანონიკურ სახეებს თითქმის არ უცვლის შინაარსს, რელიგიური გაგებით მიმართავს მათ, მხოლოდ მხატვრულად ამრავალფეროვნებს, ახალ ელფერს სძენს უკვე არსებულ ტრადიციებს.

რაც შეეხება გალაკტიონის კოსმოფონიას, იგი ქრისტიანულია ბოლომდე, სატანის არსებობის, მაგრამ ღმერთის მარადიულობის და უძლეველობის რწმენითაა გამსჭვალული. ერთი შეხედვით პესიმისტურ ლექსებს, განადგურების ტკივილს ენაცვლება რწმენა განახლებისა, ღმერთისაკენ მიბრუნებისა („მშვიდობის წიგნი“), „შორი გაზაფხულის“ (გაზაფხული, ზაფხული საღმრთო სახელებია) იმედი, „გადარჩენის ბედნიერება“. ჭეშმარიტი პოეტის მისიად ესახება ყვავილების (რწმენის) გადარჩენისათვის ზრუნვა, ამ მიზნით ქმნის „ძღვეის, ლოდინის სიმღერას“, დარაჯობს მომავლისათვის საიმედოდ გადანახულ რწმენის დროშებს („გადანახული დროშები“).

ღმერთის მორწმუნე ადამიანი არ შეიძლება იყოს ობოლი („არ ვარ ობოლი“), არსებობს სასწაულის, უმანკო ნათელის, ცაზე ვარსკვლავის აელვარების, ყინულის ლოდის გადნობის, ალვის ხის (საღმრთო სახელია), ასწლოვანთა ხეთა გადარჩენის იმედი, „სიყვარულის სიმღერა, როგორც ერთადერთი ხსნა, ერთადერთი იმედი“ (“ილიას მოტივი”).

„მხოლოდ გამარჯვებით ბედთან შერიგების“ („არ ღირს იმ ერთ ცრემლად“), ბრძოლის, ძიების პათოსი ავსებს გალაკტიონის ლექსებს.

მთავარია რწმენა იმისა, რომ „რაც აირევა და დაირევა, რაც დაინგრევა, კვლავ აშენდება“.

ტკივილთან ერთად, იმედის ხატები ანთია გალაკტიონის სტრიქონებში: „გარდავა ბნელი საუკუნის მღვრიე ნადირი, აღმოსავლეთი მოირთვება ცისკრის ალუბლით“ („მახაჯირი“), საუკუნეთა თოვლო, ითოვლე, მაინც დადნება ეგ ნათოვლარი“ („წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე“), „ზამთარო, ასე

გულისდამხშობო, ვერ შესძლებ, სიო რომ გადასწიო, საიმქვეყნიო და საამსოფლო“ („მშვიდობის წიგნი“).

ეს რწმენა წიგნთა წიგნის სიბრძნითაა ნასაზრდოები.

„გველის ფესვიდან გამოვა უნასი და მისი ნაშიერი მფრინავი გველემპაპი იქნება“ (ესაია, 14, 29).

“უფლის დიდი დღე... იმ დღეს დასჯის უფალი სასტიკი, დიდი და ძლიერი მახვილით ლევიათანს, გველს მოსრიალეს და გველს დაკლავნილს და მოკლავს გველემპაპს, ზღვაში მყოფს“ (ესაია, 14, 30), წერს წინასწარმეტყველი.

უფლის დიდი დღის, ცოდვილთა განკითხვისა და მართალთა ამაღლების რწმენის გამოხატულებაა პოემა „მშვიდობის წიგნის“ სტრიქონები: „რა დიდი დღეა, რა სამოთხეა ქებული ოდით“.

დანგრეული კომპების, დაცემული სვეტების რეჟიემია გალაკტიონის პოეზია, ამასთან, ისევ უზენაესისკენ მიბრუნების, განწმენდის, წაქცეული სვეტების კვლავ ამართვის უტყუარი განჭვრეტა, რაც ასრულდა კიდევ.

„მშობლიური ეფემერა“

გალაკტიონ ტაბიძე ჩვენს პოეზიაში დამკვიდრდა უბერებელი დევიზებით: „სამშობლო უპირველეს ყოვლისა!“, „ჩემი სამშობლოს სანახავიდან“, „სამშობლო უმთავრესია“, „სამშობლოს წინსვლა... აი პირველი, აი პირველი, რის სიყვარულიც მე მისწავლია!“...

პოეტის ერთ-ერთი საყვარელი ეპითეტია „მშობლიური“. მის ლექსებში მშობლიურია ქარი, სიო, მშობლიურია სიჩუმე, ხე, ნანა, მშობლიურია მიწა, ეფემერა.

ეფემერები მრავალგანზომილებიანია: გამოიყოფა „ზღვის ეფემერა, “ისევ ეფემერა”, “მშობლიური ეფემერა“. ყურადღებას იქცევს „წუხილი ეფემერიდის, “მახილი ეფემერიდის”, “ეფემერის ფანტაზმა”, “გადარევის ეფემერები”, “ნუგეშმცემი ოცნება ეფემერიდის”, “ეფემერული ფერადი ქარები...“

გალაკტიონის სამშობლოს თემაზე დაწერილი ლექსები გაჯერებულია ტკივილით, ეჭვებით, შეურიგებლობით, მოწოდებით, გაფრთხილებით, სიბრძნით, ცრემლიანი რწმენით და ეს ბუნებრივია. ბორკილებიანი შეხვდა ჩვენი ქვეყანა მეოცე საუკუნეს. სამი წლით მოლანდებული თავისულება ისევ ხელყო 1921 წლის 25 თებერვალს მოყვრულად მოსულმა მტერმა და აპოკალიფსური მხეცების სათარეშოდ იქცა ქვეყანა. კავკასიის ქედზე მიჯაჭვულ ამირანს ვერ ეღირსა აშვება, რამაც განუკურნებელი ტკივილით აავსო პოეტის სული.

მართებულად შენიშნავს პროფესორი რევაზ თვარაძე, რომ „სამშობლო გალაკტიონისათვის „თემა“ არასოდეს ყოფილა (ისევე, როგორც ვაჟა-ფშაველასათვის ბუნება; ხოლო რუსთაველისათვის – სიყვარული). ეს თვით

არსებობა იყო, მისი პირადი სიცოცხლეც და სამყაროს ყოფნაც. მას აბსოლუტურად ჰქონდა ნაგზნები... დაფარული შინაგანი საწყისები, სულიერი რაობა ერისა“ (1, 28).

იავარქმნილი რწმენის, დამონებული სამშობლოს ტკივილები ახალი ძალით გაცხადდა გალაკტიონის „მშობლიურ ემერაში“, რომელშიც საოცარი დატვირთვის, ღრმა ქვეტექსტების მქონე სახეებია: ამირანის კვნესა, დარიალის ზარი, დაცარიელებული ყვავილთა ცა, ღრუბელშემოსილი ყაზბეგის შუბლი, გადასხვაფერებული მშობლიური ხეები, უცხო ზამთრისაგან დაკარგული ბილიკი, გამარცხული ხე...

პოეტის ხილვაში ცოცხლდება ტრაგიკული რეალობა: „ველარ ვცნობილობ მშობლიურ ხეებს – ზამთარს ბილიკი დაუტანია... „დიდი ხანია? – მივმართავ ტყეებს და ტყე გუგუნებს: დდი ხანია“...

ერთი შეხედვით შეჩვეულ ემპირიულ სამყაროში, ნაცნობ რეალობაში ხდება ერის უარსებითესი პრობლემების წარმოჩენა.

ჩვენის აზრით, გადასხვაფერებული „მშობლიური ხეები“, რომლებიც ველარ იცნობა, შერყეული რწმენის სიმბოლოა. ხე (სიცოცხლისა და ცნობადისა) ღმერთის სიმბოლოდ მოიაზრება ძველ და ახალ აღთქმაში, ღვთისმეტყველებაში, სასულიერო პოეზიაში, კლასიკოსთა ნააზრევში.

„იესო ქრისტე ცხოვრების მომნიჭებელი ხეა. ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებში, სასულიერო პოეზიაში ხე ცხოვრებისა ღვთაების მეტაფორული სახელია (დაბ. 2,9, გამოცხ. იოანესი, 22,1-2). ხე ცხოვრებისას შესახებ საინტერესო შეხედულებები გააჩნიათ გრიგოლ ნოსელს, იოანე დამასკელს და სხვებს (2, 120-121).

გალაკტიონის ლექსის სახეცვლილი ხეები და მასთან მისასვლელი ზამთრის მიერ ჩახერგილი ბილიკი უარყოფილ რწმენაზე მიგვანიშნებს. ზამთარი ასოცირდება რუსულ ბოლშევიზმთან, რომელმაც თავს მოგვახვია მარქსიზმი, ურწმუნობა.

გზა და ბილიკი საღმრთო სახელებია.

ძველ აღთქმაში ღმერთს ეწოდება „შარაგზა“, წმიდა გზა“, „უცნობი გზა“, „ცოცხალი გზა“, ახალ აღთქმაში „გზა“ (იოანე, 14, 6, 3, 211).

ბილიკი, უცნობი ბილიკი საღმრთო შინაარსისაა ესაიას წინასწარმეტყველებაში: „წავიყვან ბრძებს მათთვის უცნობი გზებით და მათთვის უცნობ ბილიკებზე გავატარებ“ (ესაია, 42,16, 4, 105).

ან: „ასე ამბობს უფალი, ზღვაში გზის მიმცემი და ბილიკისა ბობოქარ წყლებში“ (ესაია, 43,16, 4, 106).

გალაკტიონის შემოქმედებაში მრავალგზის გვხვდება სიმბოლური ზამთარი. შემთხვევითი როდია, რომ ალვის ხეს (სიცოცხლის ხეს) თოვლი მოსავს, თოვლიანია ნაძვი (სიცოცხლის ხე), თეთრ თოვლის ქვეშ უჩინარდება მთა (მარიამი), მთა ბინდდება უსაზღვრო ღამით, თასი (მარიამის სიმბოლოა) ყინვიანია, ყინულოვანია სახლი, ქუჩა, ქალაქი, გაყინულია ქვეყნის გული, ცა, ოცნება, მხედარი, სულში „აუხდენელთა დღესასწაულთ ლურჯი ყინულია“,

იანვრის თოვლით ჭკნება სულის იები, მაისშიც იყინება ნაკადული, ჩვენს ბედისწერად ქცეულა „გულისდამხშობი“, არამშობლიური ზამთარი, მისი „მწუხარე თოვლი“, „შავი თოვლი“, „საუკუნის თოვლი“ და ზვავი ემუქრება საქართველოს არსებობას.

საოცარი ფრაზაა: „მწუხარე თოვლში წამიყვანა ფერადმა გემმა“, ნეტარი ავგუსტინეს განმარტებით, გემი რწმენაა (5, 453).

გამომდინარე აქედან, საანალიზო სტრიქონი ასეთნაირად შეიძლება გაიშიფროს: ერთნაირმა რწმენამ, ანუ ქრისტიანობამ მიგვიყვანა “მწუხარე თოვლის” – ჩრდილოელი მეზობლის სამეფოსთან.

არა ქართული „გაზაფხულისმაგვარი თოვლის“, არამედ „შავი თოვლის“ შიშით დაიზაფრა ერი. უცხოური ზამთრის ქარიც წითელია, სისხლის, აღსასრულის, სიკვდილის მოციქული. პოეტის სულში კი „იისფერი თოვლის, ქალწული თოვლის“ სილამაზე იყო და „მრგებელი ქარის“, მშობლიური ქარის სიყვარული.

„კარგა ხანია“ ამ რუსული ზამთრის, „სიცივის მძევალი“ იყო ჩვენი ქვეყანა, როგორც მოსწრებულად არის ნათქვამი „მშვიდობის წიგნში“. „მშობლიურ ეფემერაში“ ტყეც ამოწმებს ამ აზრს და გუგუნებს: „დიდი ხანია!“

მიჯაჭვული ამირანი დამონებული სამშობლოს სიმბოლოდ გაიაზრება აკაკი წერეთლის „თორნიკე ერისთავში“. „კავკასიის მაღალ ქედზე მიჯაჭვული ამირანი არის მთელი საქართველო და მტრები კი ყვავ-ყორანი“. ამირანის აშვებით გამოხატავს აკაკი წერეთელი საქართველოს განთავისუფლების რწმენას: „მოვა დრო და თავს აიშვებს, იმ ჯაჭვს გასწყვეტს გმირთა გმირი“ (6, 221).

გალაკტიონიც საქართველოს სიმბოლოდ წარმოსახავს ამირანს.

პოეტი საქართველოს, ხალხის გენიას ამგვარად ეხმაურებოდა: „შეხავსებია კლდეები კლდეებს, იქ ვიღაც კენესის დიდი ხანია. „ამირანია? – მივმართავ ტყვეებს, და ტყე გუგუნებს ამირანია!“

„გალაკტიონი თავად იყო ქართული პოეზიის ამირანი, მისი ძალისა და ენერჯის გამართლება“ (7, 594).

ამირანის კვნესა და საერთოდ, მრავლისმთქმელი კვნესა თან დაჰყოლია განგებით ჩვენი ერის არსებობას. ილია ჭავჭავაძესაც ხომ „ქართლის ძილში“ კვნესა ესმოდა („ელეგია“).

არც გალაკტიონს ასვენებს ეს „მძაფრი კვნესა“ და კითხვა „დაკარგულია?“ თითქოს ტყეთა გუგუნიც უმოწმებს ეჭვებს: „ეს მძაფრი კვნესა მიწამლავს დღეებს, ის გული ისევ ჩემი გულია... „დაკარგულია?“ – მივმართავ ტყეებს და ტყე გუგუნებს: „დაკარგულია“...

„მშობლიური ეფემერა“ დაწერილია 1923 წელს, როცა უკვე აშკარა გახდა ქვეყნისთვის ახალი ბორკილის დადება, გაზაფხულის გაქრობა (ანუ რწმენის დაკარგვა, - გაზაფხული და ზაფხული საღმრთო სახელებია,) ზამთრის გაბატონება. ეს ტრაგედია მიჯაჭვული ამირანის სახით შეიძლებოდა ყველაზე შთამბეჭდავად გამოხატულიყო. მრავლისმთქმელია მზის დაბინდებამდე

ჩასვლა: „მზე ჩავა, ჯერ კი შორსაა ბინდი“... მზე ქრისტიანული ღმერთის სიმბოლოა ძველი აღთქმიდან დაწყებული: მივმართოთ ფსალუმუნს: „მზეა და ფარია უფალი ღმერთი“ (ფს. 84, 13).

მზის ჩასვლა, მზის გარდაცვალება, მზის ჩაქრობა ქრისტიანული ღმერთის უარყოფას მოასწავებს გალაკტიონის შემოქმედებაში.

ყაზბეგი – ეროვნულობის, სიდიადის, სიმაღლის, სიამაყის, მიუწვდომილობის სიმბოლო – ღრუბლით შემოსა მოყვრად მოსულმა მტერმა, ყვავილთა ცის კალათები დააცარიელა, ანუ რწმენა ჩაუკლა ამ ედემისმაგვარი მხარის მკვიდრს, დარიალის ზარით შეზარა ერი: „ყაზბეგის შუბლი შემოსეს ღრუბლით და ცა ალუბლით სავსეა... კმარა.ყვავილთა ციდან კალათებს ცლიდნენ, დარიალიდან ზარავდა ზარა“...

მიგნებული, ღრმა ქვეტექსტების შემცველი ფრაზაა: „ყაზბეგის შუბლი შემოსეს ღრუბლით“.

ბიბლიაში ღრუბლის სვეტით იფარავს ღმერთი ებრაელებს ეგვიპტელთაგან: „წინ მიუძღოდა მათ უფალი, დღისით ღრუბლის სვეტში გზის საჩვენებლად, ღამით ცეცხლის სვეტში გზის გასანათებლად, რათა ევლოთ დღითა და ღამით“.

„არ მიჰფარებია ხალხის თვალს დღისით ღრუბლის სვეტი და ღამით ცეცხლის სვეტი“ (გამოსვლა 113, 21, 22).

ხალხის უზნეობით განრისხებული უზენაესი ღრუბლითა და რისხვით იბურება: „რისხვით მოიბურე და გვდევი“, „ღრუბლით მოიბურე და აირიდე ჩვენი ლოცვები“ (გოდება იერემიასი, 1, 43, 44).

ღმერთი ცოდვილ ისრაელებს სჯის იმით, რომ მზეს ღრუბლით მოსავს: „მზეს ღრუბლით შევმოსავ და მთვარე აღარ გაანათებს თავისი ნათელით“ (ეზეკიელ წინასწარმეტყველი, 32, 7).

სიმბოლური სახეები ღრუბლისა და ნისლისა გვხვდება ჰომეროსის „ოდისეასა“ და „ილიადაში“.

ლესინგი აღნიშნავს, რომ „ჰომეროსმა დაამუშავა არსისა და მოქმედების ორგვარი სახეობა: ხილული და უხილავი... პოეტისათვის ნისლი, ღრუბელი, ღამე... პოეტური ხერხია... იეროგლიფი, სიმბოლური ნიშანია, რაც ცვლის გამოთქმას „უჩინარი“, „გაუჩინარება“... და დამკვირვებელს ეუბნება: „უნდა წარმოიდგინოთ, რომ უჩინარია. ჰომეროსთან გმირის წინასწარ ნისლში გახვევა იმ მიზნით კი არ ხდება, რომ ირგვილივ მყოფმა ადამიანებმა გმირის ნაცვლად ნისლი დაინახონ, არამედ იმისთვის, რომ მნახველმა იგრძნოს, კაცი გაუჩინარდაო. რაკი ნისლით დაიბურა, ის უკვე უხილავია“.

„ჰომეროსისეული ნისლები... გაქრობის, გაუჩინარების ნიშანია და ლესინგი უკიჟინებს მხატვრებს პოეზიისა და მხატვრობის საზღვრების მოშლას, შენიშნავს, რომ ისინი ჰომეროსისეულ ნისლებს ყოველთვის და არასაჭირო შემთხვევაში იყენებენ“ (8, 92, 94, 96).

ჰომეროსის „ილიადაში“ ტიდევსის პირმშოს „ღმერთი იცავს, მხრებზე ნისლი დაუფენია, მოფრენილ ისარს მესყეულად აშორებს ხოლმე.

პოსეიდონმა „პელეგისის ძის თვალწინ მოჰფინა მრუმე წყვილი“, ასევე, იმწამს გაფანტა თვალთა წინაშე ღმერთმა ღრუბელი ჯადოსნური, აპოლონმა კი „გმირი შებურა ყომრალი ღრუბლით“ (8, 84, 393, 394).

„ოდესეაში“ ტელემაქე და ოდისევსი ათინამ ნისლით შებურა და უგრძნეულოდ გაიყვანა ქალაქიდან“ (10, 440).

ვაჟა-ფშაველას პოემა „იალბუზში“ ნისლი სხვათა ღირსების მიჩქმალვის, უგულუბელყოფის, ჩრდილში მოქცევის საშუალებაა. პატარა, შურიან მთებს აღიზიანებთ იალბუზის განთქმული სახელი და რაკი ამ გოლიათის დაშლადანგრევა არ შეუძლიათ, გადაწყვეტენ, უჩინარყონ იგი ღრუბელ-ნისლებით. მთელი წელი არ ჩანდა იალბუზი, მაგრამ მერე ღმერთის ბრძანებით დამარცხდა ეშმაკი და მთებს ანგელოზი და -ეპატრონა (11, 371)

გალაკტიონს განსაკუთრებით იზიდავდა ეს ხერხი. მის სახეებს ხან რისხვის წამოსასხამი, ხან კი ღრუბლისა და “მთვარის წამოსასხამი”, ან “მთვარის მაზარა“ ჰბურავთ ანძების ტყეში (ანძა კი სულის ძველბერძნული სიმბოლოა). მისი პოეზიის ლირიკული პერსონაჟი, მზითშემოსილი, სიხარულშემოსილი, სხვა მზით მოსილი, შუქით შემოსილი, ზეგარდმონათლით მოსილი გვეცხადება.

„მშობლიურ ეფემერაში“ ჩვენმა “უფროსმა ძმამ“, „მტერმა მეორემ“ ყაზბეგის ანუ ერის სიდიადეს ღრუბელი ააფარა მისი დამცირების, უგულუბელყოფის მიზნით, დააცარიელა „ყვავილთა ცა“, რუსულმა ბოლშევიზმმა დაგვათმობინა ღმერთი, დახოცა მორწმუნენი, რადგან იგი გველექსის მიერ ხელდასმული მხეცების პროგრამით მოქმედებდა და სატანის, ანტიქრისტეს მეუფებას მოასწავებდა.

საგულისხმო ფრაზაა: „ყვავილთა ციდან კალათებს ცლიდნენ“.

ყვავილი საღმრთო სახელია: „ყვავილი, ყვავილი აბრაამისა, ყვავილი გულისა, ყვავილი საღმრთოი, ყვავილი ცხოვრებისა მაცხოვრის სიმბოლოა“ (12, 105-106).

განსაცდელის ჟამს „ძვირფასი ლანდების“ მოვლინება იპყრობს ყურადღებას (ალბათ ილია და აკაკი იგულისხმებიან, თერგდალეულთა ბელადები): „სულ ერთი წამით განსაცდელ ჟამად შეხვედრა ჩუმი მე შენად მერგო. მოგონებებით, რაც ჩემს გულს ანთებს, იმ ძვირფას ლანდებს გადაეც, თერგო!...“

ფინალში ამირანის კვნესა უფრო ამძაფრებს თავისუფლებაწართმეული სამშობლოს ტკივილს.

ლექსის და, საერთოდ, გალაკტიონის პოეზიის რეზიუმედ გაიჟღერებს გადასხვაფერებული მშობლიური ხეების სევდა, ზამთრისაგან წაშლილი ბილიკი, მიჯაჭვული ამირანის კვნესა, მზის ნაადრევი ჩასვლა, ღრუბლით შუბლშემოსილი ყაზბეგი, დაცარიელებული ყვავილთა ცა, დარიალის ზარი, აქ ყოველ სიტყვას ფიქრის ლოდები ჰკიდია, ჩასული მზის ფონზე სხივის ნატამალიც არ ილანდება, მაგრამ პოეტი თვით აჩერებს ამ ავბედით ხილვას, როცა შესძახებს: „კმარა!“

სიმბოლური ზამთრით, ღრუბლიანი ყაზბეგით, ამირანის კვნესით, დარიალის ზარით მიგვანიშნა გალაკტიონმა ჩვენს ეროვნულ და სარწმუნოებრივ ტკივილებზე. თავისუფლებაწართმეულ, სახელმწიფოებრიობაწაგვრილ ქართველს ღმერთის რწმენასაც უკარგავდნენ, მისი მზიური სული ჩრდილოური თოვლითა და ყინვით უნდა გაეთოშათ, რათა დაემსგავსებინათ და უფრო კარგად დაემონებინათ.

ღალატით, ყინვით გამწარებული პოეტი უზენაესს ევედრებოდა: „დაადნე სხივი, სულო ციურო, სიცივისაგან გაყინულ გულზე“.

მომავლის რწმენის ძალით, მაინც დროებით მოვლენად აღიქვამდა პოეტის საუკუნის თოვლს: „საუკუნეთა თოვლიო ითოვლე, მაინც დადნება ეგ ნათოვლარი“ („წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე“).

ასევე სულის თვალთ ქვრეტდა პოეტი აპოკალიფსური მხეცების დამარცხებას და აღმოსავლეთის ცისკარს: „გარდავა ბნელი საუკუნის მღვრიე ნადირი, აღმოსავლეთი მოირთვება ცისკრის ალუბლით“ (მახაჯირი).

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. რევაზ თვარაძე, „გალაკტიონი“, თბილისი, 1972წ;
2. ტიტე მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1995წ8
3. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992;
4. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II;
5. ნეტარი ავგუსტინე, „აღსარება“, საქართველოს ეკლესიის კალენდაეი, თბ. 1985;
6. აკაკი წერეთელი, თხზულებანი 5 ტომად, ტ.2 თბ., 1991წ;
7. სიმონ ჩიქოვანი, „ქართული პოეზიის ამირანი“, წიგნში გალაკტიონის რჩეული, თბ., 1989წ;
8. ლესინგი, „ლაოკოონი ანუ მხატვრობისა და პოეზიის საზღვრების შესახებ“, თბ., 1986;
9. „ილიადა“, ძველბერძნულიდან თარგმანი რ. მიმინოშვილის, თბ., 1990წ;
10. „ოდისეა“, თარგმანი ზ. კვიციანი და თ. ჩხენკელის, თბ., 1975წ.;
11. ვაჟა-ფშაველას ხუთტომეული, ტ.3, თბ., 1966 წ;
12. ტიტე მოსია, „საღვთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1996წ.

გალაკტიონ ტაბიძის „დომინოს“ პრობლემატიკა და სახეები

გალაკტიონ ტაბიძის ლირიკა გამოირჩევა იდუმალებით, ენიგმებით, ურთულესი მეტაფორული სახეებით, რომელთა უმეტესობა დაკავშირებულია მსოფლმხედველობასთან და პოეტის ქრისტიანულ კონცეფციაზე მიგვანიშნებს. ერთ-ერთი ასეთი გამოცანებით სავსე, ნაკლებად შესწავლილი ლექსია „დომინო“, რომლის შესახებაც არ არსებობს ერთიანი, დასაბუთებული მოსაზრება და ეს კიდევ უფრო ზრდის მის მიმართ ინტერესს.

გალაკტიონმა იმთავითვე სცადა თავისი პოეტური გზების მოძიება („სად?“) და განსაზღვრა, დააკონკრეტა კიდევ მთავარი თუ მეორეხარისხოვანი ორიენტირები. მისი გზა „დაუსრულებლობა“ იყო. მშობლიური ჭყვიშის გზა „წმინდა გზას“, „იისფერ გზას“, „ვერცხლისფერ ბილიკებს“ აედევნა, გამოჩნდა საოცნებო „გზა მარადისით განალანდარი“. პოეტს ეწადა „ჩრდილოეთის და სამხრეთის“ („ნიავი, ია, ნარგიზი“) გზების განჭვრეტა.

„მზის სათავემდე“ მიმავალ გზაზე იყო „მაია, დედა მსოფლიოს“, „ფრთები ელადათა სიბრძნის დემონის“, ეგვიპტის გენია, „ჰიმალაის მწვერვალთა გზები“ („პოემა ვეფხვისა“), სპარსული გაზელები („შემოდგომა უმანკო ჩასახების მამათა სავანეში“), დასავლეთის ქარები, ყინული, „აღმოსავლეთი ფერებში სხმული“, გაღვიძების სტადიაში მყოფი აღმოსავლეთი – „ახალი დროის ჰამლეტი“ („აღმოსავლეთი“).

პოეტი იყო ედგარ პოს აჩრდილის „თანაზიარი“ („საუბარი ედგარზე“), ნოვალისის ცისფერი ყვავილის მაძიებელი („ეს იყო 15 წლის წინათ“), ჩაილდ-ჩაროლდის წამოსასხამით და ჰამლეტის ნიღბით მოვლენილი მსოფლიო სევდის რაინდი („ჰამლეტის ქნართ“), გოეთეს ფაუსტის იდეებით გატაცებული, შორი ყინულით განაწამები, „თოვლის ნიღაბის“ ავტორთან შეხმიანებული. ის და ბლოკი იყვნენ „პალადინები ერთი იმედის“.

ქართველმა პოეტმა ვერ იგუა „მოკაკანე თარის“ ხმა, ჭიანურის ქვითინი, შიქასტები, აღმოსავლური ბაიათები („იგი ომია“, „მთვარის ჩრდილი ბაღს ეფინა ქარგად“). მოდიოდა ახალი ერესი, „შემოდამების ცელი“ ემუქრებოდა არსებობას, მაგრამ პოეტის ლოცვის ხმები ახშობდა სატანურს, უზენაესის ლოდინის სიმღერას აღავლენდა, ალვის ხის, ვარდების გადარჩენაზე ზრუნავდა (ალვა, ვარდი საღმრთო სახელებია) და ქმნიდა „გადარჩენის ჰიმნს“, უმღეროდა „გადარჩენის ბედნიერებას“.

გადასარჩენი კი ბევრი რამ იყო, უპირველესად, რწმენის უმთავრესი მტერი იყო ჩრდილოეთის ყინულოვანი მონსტრი, „მგომბარი მეგობარი“, „მტერი მეორე“. პოეტმა განიცადა „ოკეანე, შორი ყინული“, იხილა ყინულოვანი ქვეყანა, ყინულის ქალაქი, „ყინულის სასახლეთა მუნჯნი გროვანი“, ყინულის

კომპეები, ყინულის მთები, ყინულოვანი გარემოცვა, რომელიც გზას კეტავდა საოცნებო ედემისკენ („შეხედეთ, მიწა“).

„მიულწეველი მწვანე ნაპირები“ შემოსილი იყო „ძველი თოვლით და ყინვით“, „ელვარე თოვლში“ მიექანებოდა თეთრი მარხილი, „თეთრ ავდარში“ „ელამი“ იყო მზე („ოფორტი“), „თოვლის ფერუმარილი“ ეცხო ყოველივეს. ტკიოდა თოვლად სახელდებული სამშობლო, თოვლიანი იყო ალვა, სულს ყინავდა „ივლისისფერი ყინვის თასები“, გაყინული იყო ცა, „თეთრად სპეტაკი, მაგრამ მარად შავი“ გული, გაყინული იყო მხედარი. იანვრის თოვლმა დაუჭკნო სულის ნაადრევი იები („სამრეკლო უდაბნოში“), „მწუხარე თოვლის“ სამეფოში გაამგზავრა „ფერადმა გემმა“ („გული გრძნობს“).

იყო „ბნელი თოვა“, ლუციფერის ლანდი („ვერ გაიგონეს“), შავი თოვლი („შემოდგომა უმანკო ჩასახების მამათა სავანეში“), სულში თოვლი იყო „ირიბი, აღმაცერი“, („თოვლი იყო ირიბი, აღმაცერი“), თოვლისაგან სილისთვის მინებებული ნოვალისის ყვავილი, „საუკუნეთა თოვლი“ („წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე“), ფიფქით მტრობა („დომინო“), „გზა, დაფენილი მსხვერპლით, ცხედრებით და სისხლით სველი, გზა, სასიკვდილო გადათეთრებით“, მწუხარების გამო „დაძმობილებული ღამის ტყე-ველი“, ნაზარეველის გარეშე არსებობა („სამშობლო შავი ლიუციფერის“), ცალთვალა მეფისტოფელის საუკუნე („ბრმა ცალი თვალით“).

მის მშობლიურ გზებზე გაზაფხულისმაგვარი ზამთრის თოვლი მოდიოდა, იყო თოვლის კრავების, თოვლის მადონას, იისფერი და ვარდისფერი თოვლის ხიბლი, რეალობაში კი სულს უშფოთებდა „მათი მინდორი, მათი ნისლეები და ბურუსები“... ნატრობდა, გასცლოდა „მათ თოვლებს“, ზამთარს, ეძებდა მშობლიურ თიბათვეს, ჩვენს ნაპირს („918“), სინამდვილეში კი მოუცილებელი იყო „თოვლის მხარე, ნისლიანი მთა და ბარი, სიცივე და მღვრიე დარი“ („მღვრიე ქარი“), „ნაწვიმარ სილაში“ ეგდო ოცნების ვარდი.

საოცნებო სასახლემდე მრავალი კარიბჭე იყო გასავლელი. „დომინოს“ მიხედვით, პოეტი შევიდა „დაწყველილი სამარის“ მინამგვან საშიშარ სასახლეში, სადაც მკვდრების ლანდები რიალებდნენ და ჰაერშიც სიკვდილის სუნი იგრძნობოდა:

„შევდივართ სასახლეში.

წმინდაო, დამიცევ!

სუროში, საშიშრად მივარდნილ კედლებით

ეს სახლი მაგონებს დაწყველილ სამარეს:

აქ მკვდრები დაჰქიან ზღაპრული რაშებით

და ბედის ეტლებით, ჰაერი სიკვდილით დაფარეს...“¹

¹ გალაკტიონ ტაბიძე, “დომინო” თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, ლექსები, თბ. 1988, გვ.89.

ამ ბნელი სასახლის მთავარი ბინადარი იყო „დღეგრძელი მოხუცი“, ათასგვარი წამლის შეზავების და შელოცვის ოსტატი, „ფერმკრთალი ქალების“ გარემოცვით. ამ გრძნეული პიროვნების თანამდევნი იყო „სანთლების, წიგნების წყევლა და ვედრება!.. რისხვა! ამხედრება!“.

„განდევით ცხოვრებით დღეგრძელი
მოხუცი ცხოვრობდა აქ ერთ დროს.
ვინ იყო? სახელი არავინ იცოდა.
ათასგვარ წამლით და შელოცვით ეძებდა
ბედნიერ სამკვიდროს და
მუდამ ფარული დეღვებით იწვოდა...
მის თვალწინ ქარივით დგებოდნენ
ყოველდამ ფერმკრთალი ქალები,
სანთლების, წიგნების წყევლა და ვედრება!
ისინი ტიროდნენ, ისინი რეკავდნენ თვალების რკალებით,
რისხვა! ამხედრება!“

ვფიქრობთ, ძალზე საყურადღებო, მთავარი აქცენტის მატარებელი ფრაზაა „სანთლების, წიგნების წყევლა და ვედრება!“

წიგნი უფლის მეტაფორული სახელია. გალაკტიონის „მშვიდობის წიგნში“ მისი ვარიაციებია:

„უძველესი წიგნი, უახლესი წიგნი,
წიგნი – სიცოცხლე, წიგნი – სინდისი,
მშვიდობის წიგნი, წიგნი ცის და დედამიწის,
ჩვენი წყვილიადის და განთიადის წიგნი,
მარადის მანათობელი,
ძვირფასზე ძვირფასი წიგნი,
წიგნი – მხნეობა, წიგნი – საამო,
წიგნი – სიმართლის მცველი,
წიგნი – ვითარცა ასომთავრული“.

ასეთივე გაგებისაა პოეტის მარადიული წიგნი („საშველი ქვეყნად აღარ ყოფილა“), ერთადერთი წიგნი („შემოდგომა“), წიგნი ვედრებიანი („გვიანი ოცნება“). პოეტი ჰპირდება სამშობლოს იმ უძველესი და უახლესი წიგნის დაცვას („მშობლიური ჩემო მიწავ“). გალაკტიონის შემოქმედებაში გვხვდება აგრეთვე „შავი წიგნი“ („ხელოვნება“, „მაგიდა აღემბიკებით“), რომელიც სიკვდილის წიგნის იდენტურია. „წიგნი და ხმელი თავის ქალა“. („პორტრეტი“) პოეზიისა და სიკვდილის დაპირისპირებას გულისხმობს ისევე, როგორც პოეტის მეორე წიგნის სახელწოდება: „თავის ქალა არტისტული ყვავილებით“.

გალაკტიონის საღვთო შინაარსის წიგნის წყაროდ გვესახება ესაია წინასწარმეტყველი, რომელიც ქრისტეს მოვლინებას აღიქვამს, როგორც დაბეჭდილი წიგნის სიტყვების გახშიანებას: „იქნება მთელი ეს ხილვა, როგორც დაბეჭდილი წიგნის სიტყვები. გაიგონებენ იმ დღეს ყრუები წიგნის სიტყვებს და ბრმათა თვალები ბნელიდან და უკუნეთიდან გამოიხედავენ“ (ესაია წინასწარმეტყველი)².

ანალოგიური გაგებისაა ნატარი ავგუსტინეს „აღსარების“ მარადიული წიგნი: „არასდროს არ დაიხევა მათი წიგნი, არასდროს არ აიხევა მათი გრაგნილი იმიტომ, რომ თვით ხარ, უფალო, ეს წიგნი მათთვის და ამ წიგნადვე ჰკიებ უკუნისამდე“.³

წიგნის სახეში ღმერთი ამოიცილო დანტემ და მას უწოდა „სანუკველი წიგნი“, „დიადი წიგნი“.⁴

გალაკტიონის „მშვიდობის წიგნი“ ერის ყოველგვარი უბედურება ახსნილია „მშვიდობის წიგნის“ (ღმერთის) უარყოფით და მხოლოდ მასთან მიბრუნების შემდგომ ხდება საბედისწერო პრობლემების მოგვარება. პოეტების მეფე გვაფრთხილებს, რომ ჭეშმარიტი რწმენის უარყოფა და ორიენტირების არევა, კერპების გაიდება, სატანისტური სექტების წევრობა დაუსჯელად არ ჩაივლის: „ძველი წიგნების გვერდებს არეულს სდევს მხოლოდ წყევლა და შეჩვენება“ („ძველი წიგნების გვერდებს არეულს“).

სანთელი, სანთელი ნათლისა სასულიერო პოეზიაში არის ღმერთის სიმბოლო.

„დომინოს“ მოხუცის ხვედრია „წყევლა, რისხვა, ამხედრება“, რაც მინიშნებაა ჭეშმარიტი ღმერთის დაკარგვით მოსალოდნელ საფრთხეზე. აშკარა ხდება, რომ „ათასგვარ წამლით და შელოცვით“ გატაცებული დღეგრძელი მოხუცი ერთ-ერთი „საკუთარი ნებით გაწინასწარმეტყველებული“ ის ცრუ წინასწარმეტყველ-მისანთაგანია, რომელსაც დასჯით ემუქრება ღმერთი ეზეკიელის წინასწარმეტყველებაში:

„... ვაი ცრუ-წინასწარმეტყველთ, რომლებიც საკუთარ სულს მიჰყვებიან და არაფერი უხილავთ!

„ნაოხარ ადგილებში რომ მელიები არიან, იმათ ჰგვანან შენი წინასწარმეტყველნი, ისრაელო!“

„მათი ხილვები ფუჭია და მათი მისნობა სიცრუე. კი ამბობენ, უფალმა თქვაო, მაგრამ უფალს არ მოუვლენია ისინი. ირწმუნებიან, ახდებო ჩვენი სიტყვა.“

„რაკი ფუჭს ლაპარაკობთ და სიცრუეს ხედავთ, ამიტომაც, აჰა, თქვენი წინააღმდეგი ვარ, ამბობს უფალი ღმერთი.“

² ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II, თბ. 1990, გვ. 94.

³ ნეტარი ავგუსტინე, „აღსარება“, საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985, გვ. 217

⁴ დანტე, „ღვთაებრივი კომედია“, თარგმანი კ. გამსახურდიასი, თბ. 1941, გვ. 383

„იქნება ჩემი ხელი ფუჭმხილველ წინასწარმეტყველთა და სიცრუის მისანთა წინააღმდეგ. ჩემი ერის საბჭოში არ იქნებიან ისინი, ისრაელის სახლის წიგნში არ ჩაიწერებიან და ისრაელის მიწაზე ვერ მივლენ.“

„სწორედ იმის გამო, რომ აცდუნებენ ჩემს ერს, რომ ეუბნებიან, მშვიდობაო და არ არის მშვიდობა, ჩემი ხალხი კედელს აშენებს და, აჰა, ესენი კირით ლესავენ.“

„უთხარით მლესავთ, ჩამოწვება-თქო თქვენი კედელი. წამოვა თავსხმა და, თქვენ, ყინულის ქვებო, ჩამოცვივდებით და ქარიშხალი ამოვარდება“ (ეზეკიელი).

„გრძნეული შემლოცველის“ ასეთივე გაფრთხილებაა ესაია წინასწარმეტყველთან: „გრძნეულ შემლოცველს დასჯის უფალი“.⁵

„ცრუ სიბრძნის“ წინააღმდეგ ილაშქრებდა გალაკტიონი („პუშკინი პარიზში“).

„დომინოს“ ლირიკული პერსონაჟი სულიერ საზრდოს ვერ ჰპოვებს გრძნეული მოხუცის ჯადოსნურ სახლში და იგონებს რწმენით გაჯერებულ წარსულს, მას მუდამ ახსოვს „ერთი შორი ოცნება.. ძველ მოტივიდან“ („გულო რა გემართება?“).

პოეტი იტანჯება „საყვარელი აჩრდილების“ გაუჩინარებით, „საოცარი შენობისგან“ გაუცხოებული „იდუმალი დომინოს“ წყურვილით:

„აქ ხშირად ვხედავდი საყვარელ აჩრდილებს:
უეცარი გახელა, საოცარი შენობა,
როგორ მოვანდომინო.
მესმის უცხო სახელი,
მტანჯავს მე უშენობა,
იდუმალო დომინო!“

შენობა და სასახლე მრავალნაირია გალაკტიონის პოეზიაში: „ყინულის სასახლეთა მუნჯნი გროვანი“ („შეხედეთ მიწა!“), „მეფის სასახლე – სისაძაგლე“ („სულ მალე“), სასახლე – აღფრთოვანების მონა („ათრობდა ხალხთა მწუხარება“), უცნაური სასახლე, რომლისგან განშორება არყოფნის ტოლფარდია („უცნაური სასახლე“), ლანდების სასახლე („საუბარი ედგარზე“), სიყვარულის სასახლე („მოვა... მაგრამ როდის“). არსებობს კიდევ სასურველი „სახლი-საუნჯე“ („მშვიდობის წიგნი“). პოეტი არის მგოსანი ღმერთის და არა ამა ქვეყნის ძლიერთა, მიწიერ თავადთა მეხოტბე. ის მხოლოდ რწმენის, ღმერთის მონაა: „თუ მონა ხარ, მონა ისევ საკუთარი რწმენის“ („იდეა“).

გალაკტიონის წიგნის ფურცლებში „დაჰქრის მისი სასახლის ლანდი“ („ღრუბლები ოქროს ამურებით“) ანუ პოეტის წიგნში დავანებულია ღმერთის ლანდი ისევე, როგორც „მომავლის ჩრდილი“ („მიმღერე რამე“). პოეტის

⁵ ბიბლია, წ. II, გვ. 94

მხატვრული ქმნილებების ძალმოსილებას გვაგრძნობინებს „ახალ-ახალი სასახლე“ („მალალ მთაზედა“).

„დომინოს“ სასახლის მოხუცი, „ათასგვარ წამალს და შელოცვას“ რომ მიმართავდა, ოკულტიზტია, „გრძეული შემლოცველი“ (ესაია), „სიცრუის მისანი“ (ეზეკიელი), რომელსაც ასდევნებია „სანთლების, წიგნების წყევლა და ვედრება...“ იგი „რისხვას, ამხედრებას“ იმსახურებს.

პოეტს უეცრად „საოცარ შენობაში“ აეხილება თვალი, იტანჯება „იდუმალი დომინოს“ მონატრებით, ირგვლივ კი ნაირგვარი ნიღბები რიალებენ, თუმცა ვერ ჩრდილავენ უმთავრესს – უწინდელ, უდიადეს ცას:

„არაფერი ეშველა:

ნიღაბები წითელი, ნიღაბები ათასი!

მაგრამ მე მომეჩვენა ჩემი ცა უწინდელი,

უფრო უდიადესი“.

„ცა,ცათა ცა, სულიერი ცა, ცათა უვრცელესი, ცათა უმაღლესი მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლურის სახელია“⁶.

ნიღბების კარნავალში „ჩვენი უწინდელი, უდიადესი ცის“ მოზმანება უფლის დედის მონატრების მიმანიშნებელია. გალაკტიონი ხედავდა „იქაურ ცას“ („იქაური ცა ფოთლით ქსოვილი“ – „გობელენი“), დარწმუნებული იყო, რომ „არის წმინდა ცა შუქით მგზნებარე“ („გრძნობათა ფერფლი“). „იქაური ცის“ ბრწყინვალეობით ნეტარებდა ტერენტი გრანელი: („რა ბრწყინვალეა ცა იქაური“...). ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიას გამოხატავდა გალაკტიონი „დამწვარი ცის“, „გაცრეცილი და მტვრიანი ცის“, „დალეწილი ცის“, „დანგრეული ზეცის“ სახეებით.

გალაკტიონს ძიების პროცესში მრავალი ნიღაბი მოუსინჯავს, მაგრამ მხოლოდ სასურველის ნიღაბში გრძნობდა თავს დაცულად და, რაც უმთარესია, შეეძლო ნიღბის სულის გათავისება:

„ჩემი როლი ნიღაბით

იყო სული ნიღაბის“ („ბნელ ქიმერებში“).

„დომინოში“ ძიება, ხედვის გამძაფრება იდეალის ხელების ლანდს აფიქსირებს, ხოლო ცისარტყელების გამოჩენა სასიკეთო ფერისცვალების მაცნედ ისახება:

„ლანდად ჩანდა ხელები და გემებდი თვალებით.

დღალული თვალებით! რეკდნენ ცისარტყელები

ფერის ჩუმი ცვალებით და მძაფრი გამალებით“.

“ცისარტყელა, ირისე ხან იესოს, ხან მარიამის სიმბოლური სახელია”⁷.

⁶ ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996, გვ. 119-120

უფალს ლოცვა-ვედრება აღევლინება („წმინდაო, დამიცევ“), რათა განარიდოს იმ დაწყევლილ, საშიშარ, სამარისმაგვარ სახლს, რომელსაც მხოლოდ სიკვდილი მოაქვს: „ქალთა ხმაში ფარული, ყვავილების სუროთი, თოვლის ფერ–უმარილი, გაფითრების სურათი და თვალების წყვდიადი და სიცილის ფერება–როგორც ყრუ ბაიათი–ფიფქით დამემტერება“.

„თვალების წყვდიადი“ ბოროტებას შეგვაგრძნობინებს, იგი „ყრუ ბაითის“, „ფიფქით მტრობის“... კონტექტში ჯდება. „იდუმალი დომინო“ კი სინათლის მომფენია, განსხვავებით „შავი იდუმალეებისაგან“, „ფარდების შრიალში“ რომ გვხვდება.

„თოვლის“ ფერ–უმარილი“ გაფითრებას მოასწავებს, ლექსის ლირიკულ გმირს აძრწუნებს აღმოსავლური „ყრუ ბაითი“, „თოვლის ფერუმარილი“ და „ფიფქით მტრობა“, დეტალებით მინიშნებაა არსებითზე–თოვლიან სამყაროზე, რომელიც ცდილობდა დაევიწყებინა ჩვენი „უდიადესი ცა“ და „იდუმალი დომინო“. პირველი სახე („თოვლის ფერუმარილი“, „ფიფქით მტრობა“) ქარაგმაა თოვლიან–ყინულიანი იპერიისა, რომელიც ანგრევდა რწმენის სასახლეს და ყინულის, სიცარიელის, სიკვდილის სახლში გვეპატიუებოდა. „ყრუ ბაითი“ ანუ ჩვენი აღმოსავლური ისტორიული მტრის ცრუ რელიგიაც ისევე ღუპავდა სულს, როგორც ყინულოვანი სამეფოს ათეისტთა ურწმუნობა.

ლექსი 1916 წლით თარიღდება. ესაა მარქსიზმის, სოციალ–დემოკრატიის უღმერთობის, ათეისტური სატანიზმის ზეიმის პერიოდი. პოეტი ხედავდა მის შაბნელ ძალას და ღმერთს (წმინდას) ევედრებოდა ჩვენს სულთან წილნაყარი „უწინდელი, უდიადესი ცის“ ძალმოსილებისათვის შეეწყო ხელი.

„დომინოში“ თუ წყევლას, „რისხვას, ამხედრებას“ იმსახურებენ საშიშარი სასახლე და მისი ბინადარნი, პოეტი მიესალმება „საოცარ შენობაში“ ზამბახის პრინცესის – (მარიამის) ხელების თითების გაელვებას, „დაჩრდილულ ბეჭედს“, ამასთან, ამ გამყინველი სამეფოს სიახლოვის მიუხედავად, პოეტის არსება დიდების სადგურია: „ოჰ, ვიცი: სიცივიდან ტერფამდე ვარ დიდება!“

დანტე ევედრებოდა უზენაესს: „დიდების შენის ნატვიფარი მომადლე ჩემს სულს („ღვთაებრივი კომედია“, გვ. 411).

ღვთისმეტყველებაში სულიწმინდის ღმერთებზე საუბრისას მუდამ აღნიშნავენ მის დიდებას და მზეებრ ბრწყინვალეობას. „პავლე მოციქულისთვის იგი არის სული დიდებისა: „რამეთუ დიდებისაი იგი და ღმერთისაი სული თქუენ ზედა განსვენებულ არს“⁸.

გალაკტიონი, როგორც სულიწმინდის მაღლით ცხებული, დიდების თანხლებით მიისწრაფვის პარნასისკენ:

„მე მომდევს განთქმულ სახელის ტაში,

⁷ ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, გვ.118.

⁸ ზვიად გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისვეტყველება, თბ. 1991, გვ. 126.

დიდება, ცრემლი, ღელვა, მუქარა“.

„დიადი დიდების“ თანხლების განცდა ახლავს სტრიქონებს:

„შენ გელის დაფნა,

შენ დიადი დიდება გელის“.

„დომინოში“ საშიშართა საკრებულოს განერიდა პოეტი, კანკელი აღიმართა, „მასთან“ „არდარიდება“ ირჩია, „ალებით“ (ცეცხლით) მიაეხლა „იდუმალ დომინოს“. „თითების გრძელ ზამბახებზე“ „დაჩრდილული ბეჭედი“ იხილა, ჯერ მხოლოდ კონტურები ისახებოდა სასურველის:

„მასთან ალებს მივიტან,

ვეტყვი... არდარიდება!

ვიცი, ფრთასაც ვერ ახებს იდუმალად ბეჯითი,

თითების გრძელ ზამბახებს დაჩრდილული ბეჭედი“.

ბეჭედი, ზეცის ბეჭედი მარიამ ღვთისმშობელია საღვთისმშობლო სიმბოლიკის მიხედვით⁹.

გალაკტიონის ლექსში ეს სიმბოლური ბეჭედი „დაჩრდილულია“. მასში ლანდივით ჩანს „მოლები“, „მოტეხილი ზაფხული“, რაც ოხვრის პაროლებს“ უხმობს:

„ლანდივით მაქვს ნახული

ბეჭდის თვალში მოლები,

მოტეხილი ზაფხული და ოხვრის პაროლები“.

ერთ ლექსში პოეტი „სწუხს ნაზი ფრჩხილების გრძელ ზამბახებს, სწუხს სხვაგვარ ცრემლებს, თეთრ ბეჭდების თვალებს – შიშველს, თეთრ ყვავილს“ („სამრეკლო უდაბნოში“).

„თეთრი ბეჭედი“ მარიამის სახელია, თვალი, ყვავილი – ქრისტესი, საღვთო სახისმეტყველების კვალობაზე. „შიშველი ყვავილი“ რწმენის დამდაბლებაზე მიანიშნებს. ლექსში – „ხელები“ არის „დამსხვრეული ბეჭდების“ სახე. სხვაგან ერთ პერსონაჟს სურს მადონას (მარიამის) ხელების ამბორი და „არაქაური სუნთქვის“ განცდა: „ბაგით შეეხო მადონას ხელებს და იგრძნო სუნთქვა არაქაური“ („ჩვენი დღის ამბებს“).

ქარში დაკარგული ბეჭდის სახე უბედობის რეჟიემია ლექსში „მერი“.

ამასთან, გალაკტიონს ჰქონდა „საკუთარი ბეჭდით მოჭრილი“ ოქრო, ანუ შეუდარებელი პოეტური ქმნილებები. ეპითეტები – „დაჩრდილული“, „დამსხვრეული“ ანარეკლია რეალური ვითარების, როცა რელიგიური სახეები, რწმენა იყო იგნორირებული. ვარდის ცვრიანი ბეჭედი, ლოცვები, სამება,

⁹ ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, გვ. 43.

ყვავილები, ცა, საუკუნო გამოსალმება (რწმენასთან), დემონის გამოჩენა და „შექვევა“ ღრმა, მნიშვნელოვანი სათქმელის გამჟღავნება ანალოგიური პარადიგმებით:

„საღამოვ, ვიცი,
ბაღში შეხვალ ეკლესიიდან
და გაოცების მწუხარებას მასთან მიიტან.
თითქოს ბეჭდებზე დაგეყრება ვარდების ცვარი
და სურნელებით აივსება შენი ლოცვანი.
და მხოლოდ ღამით იგრძნობს სული,
როგორც სამებას: ყვავილებს და ცას, საუკუნო გამოსალმებას!
მოგონებები ელვარებენ ისევ ბეჭდებად,
მოვა დემონი, დაფიქრდება და შეექვდება
და სავანისგან სიზმარივით მიაქვს
ღამის ქარს მხევალთ გალობა:
შეიბრალებთ, იგი წმინდა არს!“ („საღამოვ, ვიცი“).

ბეჭდებზე დაყრილი ვარდების ცვარი ქრისტეს გაგვახსენებს.
მივმართოთ ბიბლიას: „ვიქნები ცვარი ისრაელისათვის, აყვავდება როგორც შრომანი და ღიბანივით გაიდგამს ფესვებს, ოსია წინასწარმეტყველი“ (14, 6)¹⁰.

საღვთო სიმბოლიკაში ვარდი ხან ქრისტეს, ხან მარიამს მიემართება. ბეჭედი ღვინოსთანაც მოიაზრება: „ჩავუშვათ ღვინის სიანკარეში ჩვენი ბეჭდები“ („პუშკინი პარიზში“). ამ ფრაზაში ბეჭდის ადრესატი მარიამია, ღვინისა – ქრისტე. რელიგიური შინაარსის ღვინის, ძველი ღვინის წყარო შეიძლება მოვიძიოთ ბიბლიაში: „გაუმართავს ცაბაოთ უფალი ყველა ხალხს ამ მთაზე ნადიმს მსუყე კერძებით, ნადიმს ძველი ღვინით, ძველი, დაწმენდილი ღვინით“ (ესაია 25, 6)¹¹.

საანალიზო ლექსის „ზაფხული“ ქრისტეს სახელია ფსალმუნიდან:

„გვირგვინი დაადგი შენი სიკეთის ზაფხულს
და შენი ნაკვალევიდან წვეთავს სიმსუქნე“(ფს. 65, 12)¹².

ზევით ბეჭდის ეპითეტი იყო „დაჩრდილული“. ზაფხულის მსაზღვრელია „მოტეხილი“. „დაჩრდილული“, „მოტეხილი“ უნდა ნიშნავდეს უგულუბელყოფილს, დავიწყებისათვის განწირულს, ანუ რწმენის იგნორირებაზეა აქცენტი. ასეთი იყო რეალობა. გალაკტიონი თავგადაკლული ეძებდა თავის სათაყვანო დედა-ძეს, მას მუდამ „რწმენის ტახტი“ ედგა. სხვაგან

¹⁰ ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II, გვ. 273.

¹¹ იქვე, გვ. 91.

¹² ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II, გვ. 588.

ბეჭედი (მარიამი) გალაკტიონმა მოიაზრა ვარდის ცვრის, ღვინის სახეებთან, ანუ ისევ და ისევ რელიგიურ კონტექსტებში.

უფრო რთული და ამოუცნობი სახეა ბეჭდის თვალში ლანდივით დანახული „მოლები“. ზვიად გამსახურდია აღნიშნავს, რომ „ოდისეაში“ ქვესკნელად შთასვლისათვის იყენებდენ ჯადოსნურ ბალახს, მოლის, რომელსაც ოდისევსს აძლევს კირკე, კოლხეთის მეფის ასული. „ვეფხისტყაოსანშიც“ ფატმანის გრძნეული მონა მოლს წამოიხამს და მიდის ქაჯეთში. ე.ი. მოლი ისეთი ბალახია, რომელიც ეხმარება ადამიანს ინიციაციაში... „ვეფხისტყაოსნის“ გმირები – ტარიელი, ავთანდილი, ფრიდონი მოლით კი არ გადიან ინიციაციას, არამედ იარაღის ძალით. „ვეფხისტყაოსნის“ ავტორისათვის მოლი ინიციაციის არაკანონზომიერი გზაა, ვინაიდან მას იყენებს გრძნეული ზანგი, შავი მაგიის მიმდევარი, თანაც ფატმანის მონა. თვით სიტყვა „მოლი“, როგორც ჩანს, უძველესი ქართული სიტყვაა, თანაც მისი გამოყენება კოლხეთის მეფის ასულის მიერ უნდა მიუთითებდეს ანტიური ინიციაციის ინსტიტუტის კოლხურ წარმოშობაზე, რასაც აღნიშნავს ო. ნეერახერიც¹³.

ნანა კუციას მიხედვით, მოლები ყვავილია ხალხურ პოეზიაში: „ქალსა ვისმე ერქვა შრომანი, ხუთსა თითსა ეცვა ბეჭედი. ბეჭდის თვალსა მოლი მოსულა“. ნანა კუცია იმოწმებს ასევე რისმაგ გორდეზიანს: „ოდისეას“ მიხედვით, მოლი ღმერთების ენაში არსებული სიტყვაა. ჰომეროსის განმარტებით, ეს არის შავი ძირისა და რძის მსგავს ყვავილთა მქონე მცენარე კირკეს კუნძულს აიეზე... „მოლი იხმარება ყოველგვარი თარგმანის გარეშე“. აქედან გამომდინარე, მკვლევარი ვარაუდობს: „იქნებ რძის მსგავს ყვავილთა მქონე მცენარეში შრომანი იგულისხმება, ღვთისმშობლის ყვავილი?“. „ერთუროს თანხვდება თითქოს ხალხური პოეზიის, ჰომეროსისა და გალაკტიონის პარადიგმები“¹⁴.

ყვავილების სახელია ხალხურში ნუგეში (გალაკტიონთანაც – „პირველ თაველებს“), ქრისტესისხლა, მარიამულა). გალაკტიონის „მოლების“ შინაარსს რომ უფრო მივუახლოვდეთ, გავიხსენოთ ისიც, რომ მოლები არიან მაჰმადიანთა სასულიერო პირები. ერთან პოეტი წერს:

„და იგონებდნენ მოლებს,
როგორც დაწყევლილ სინდისს.
იდგა გაშიშის სევდა,
მწარე ნისლივით ვრცელი,

მას ბურუსებზე ხვევდა თეთრი ობობას ქსელი“ („სად დასასრული იყო“).

სულხან-საბა ორბელიანის მიერ გაიგივებულია „მუყრნი“ და მოლა: „მუყრი – მაჰმადიანთა მოლა“. „ვეფხისტყაოსანში“ გულწასული ტარიელის

¹³ ზვიად გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება, გვ. 215-216.

¹⁴ ნანა კუცია, გალაკტიონის „დომინო“, ლიტერატურული წერილები, თბ. 2005გვ. 93.

მოსასულიერებლად მოსული მაჰმადიანთა სასულიერო პირები ირონიულად არიან მოხსენებულნი:

„სრულნი მუყრნი და მულიმნი მე გარე შემომცვიდიან,
მათ ხელთა ჰქონდა მუსაფი, ყოველნი იკითხვიდიან,
მტერ-დაცემული ვეგონე, არ ვიცი, რას ჩმახვიდიან...“¹⁵.

„დომინოში“ მოლი კი არა, მოლებია, ეს მრავლობითის ფორმა კი მოლიდანაც მიიღება და მოლადანაც. რაკი ზევით „ბაიათია“ (აღმოსავლური), იქნებ აქ „მოლაა“ და არა მოლი? და თუ „მოლია“, კირკეს ჯადოსნური ბალახი, თუ ყვავილი, ისევ იმ „დღეგრძელი მოხუცის“, ათასგვარი წამლისა და შელოცვის ოსტატისათვის საჭირო გრძნეულების საშუალებაა, რომელიც ცდილობს „დაჩრდილოს“ ბეჭედი – მარიამი. მით უფრო, მერე ირკვევა, რომ ზაფხულიც (ძველი ქართულით გაზაფხული – საღვთო შინაარსის სახელი) „მოტეხილია“.

ვფიქრობთ, უთუოდ კავშირშია ეს ჯადოსნური მოლი ამ „ცრუ მისანის“, „ცრუ წინასწარმეტყველის“ სატანურ საქმიანობასთან, რომლითაც ცდილობს იდუმალი „დომინოს“ გაუჩინარებას, ბეჭდის დაჩრდილვას, ზაფხულის იგნორირებას.

გალაკტიონი სხვაგანაც „წუხს“ „თეთრ ბეჭდების თვლებს“, („სამრეკლო უდაბნოში“), გაზაფხულის გაქრობას: „რა ადრე გაქრა გაზაფხულის მზიანი ჩრდილი“ („ელეგია“), „გაზაფხულისა გაჰქრა მშვენება და მიეფარა ნისლს სიზმარეულს“ („ძველი წიგნების გვერდებს არეულს“).

„დომინოში“ „თეთრი კვამლია“ ქვეგამხედვარი ყინულოვანი მეზობლის თუ პირისხლიანი ახლო აღმოსავლეთის ზღაპრების და ბაიათების... ანუ ორი უკიდურესობა. პოეტის გულმხურვალე ლოცვით უჩინარდებიან „ბედნიერ სამკვიდროს“ ამოდ მამებარ მზაკვართა აჩრდილები... ბოლოს მაინც კანკელი აღიმართება დიდი წვალეების, ძიების, მონატრების შემდეგ, დიდი ძალისხმევის შედეგად. პოეტს ახსოვს განუკითხაობის პერიოდის „ცა უკანკელო“ („სად იყო სმენა და გაგონება“), მსოფლიო ომის დროს ძირს დაგდებული კანკელი, ჩამავალი მზე, ღრიანკელი, ცისარტყელები:

„ეგდო კიბეზე ოქროს კანკელი,

ჩამავალი მზე ლურჯი ხელებით და ღრიანკელი,

ცად მიმავალი ცისარტყელებით“ („ქარი, მსოფლიო ომის მაუწყებელი“).

რწმენის ზეობისას მოჩანს „თვალეზამკარა ცეცხლის კანკელი“ („დაბრუნდა გრძნობა და სისადავე“). „დომინოში„ გაცუდდა „ყრუ ბაიათი“, ფიფქით მტრობა. გრძნეული მოხუცის საშიშარი, სიკვდილის მომტანი სასახლიდან ლირიკულმა პერსონაჟმა „საოცარ შენობაში“ გადაინაცვლა და გამოჩნდა დომინო, ლოცვა-ვედრებით მიღწეულ იქნა მიზანი. ნანა კუციას

¹⁵ შოთა რუსთაველი, „ვეფხისტყაოსანი“, თბ. 1991, გვ. 72.

აზრით, დომინო არის მარიამი. მკვლევარი ეყრდნობა განმარტებით ბიბლიას, რომლის მიხედვით, მარიამი ბერძნულად არის მარია, არამეულად – მარიამი, იერონიმეს მიხედვით კი იგი ნიშნავს დომინას“.

დომენ, დომენიკო გვხვდება დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“: „დომენიკო... მეზალეა იგი ქრისტესი, სოფლად მოსული უფლის ბაღის მოსაშენებლად“.

გურამ დოჩანაშვილის „სამოსელი პირველის“ დომენიკო უძღვები შვილია, მამასთან (ღმერთთან) მუდმივ კონტაქტში მყოფი.

გალაკტიონ ტაბიძე აფიქსირებდა, რომ ათეისტურ პერიოდში ახალი ერესი მკვიდრდებოდა: „ეპოქა ისვრის ახალ ერესებს“. ვფიქრობთ, პოეტების მეფის დომინო არის ერესის დასათრგუნავად, მიწაზე უფლის ვენახის მოსაშენებლად მოსული პირი, რომლის მოვლინებასაც ნატრობდა „დომინოს“ ავტორი. დომინო ფაქტობრივად, პოეტის მეორე მეა, იდუმალი მეორე სახე, რომელიც გაერთსულდება მისი უფლის წყურვილით სავსე პიროვნებასთან, ხოლო ვიდრე ეს მოხდება, იგი იტანჯება უზენაესთან შერწყმის სურვილით.

გალაკტიონისათვის უცხო იყო
„ამაოდ შექმნილ ციურ სულთან
მხურვალე ლოცვა
და ქვეყნიურად შექმნილ კერპთან
მწარე შეცდომა“ („სანამ შორს იყავ“).

„მომავლის ღრმა სიბრძნით თვალნახელი“ პოეტი ქმნიდა არა მუხამბაზებს, არა აღმოსავლურ ბაიათებს ან რომანსეროებს, არამედ დარდის, სიკვდილის დამმარცხებელ საღვთო ჰანგებს, სამოთხის ხმებს, ცხოვრების ზღვაზე გადამყვან ფრთიან სიმღერებს:

„გვედრები, გამაგონე,
ის სიმღერა, მე რომ მიყვარს,
ლაჟვარდოვან ფრთების მქონე,
შუა ზღვად რომ გადამიყვანს“ („ოდეს მძიმე რამე დარდი“).
გალაკტიონი უპირატესობას ანიჭებდა „სიყვარულის სიმღერას“:
„გულში ჟღერს რა ხანია,
სიყვარულის სიმღერა,
როგორც ერთადერთი ხსნა,
ერთადერთი იმედი“ („ილიას მოტივი“).

სიყვარული ღმერთია: „ღმერთი სიყვარულია“ (იოანე, I, 4,8). პოეტის გულში ერთი ღმერთის სიყვარული ხმიანობდა:

„...შენს გულში ერთი გახმაურდება ზეცა და ღმერთი,
როს დაგმორდები – ვარ მე ზედმეტი,
საშინელება და ჯოჯოხეთი“ („არ გაპატივა“).

გალაკტიონის „დომინო“ არის პოეტის უკიდევანო სულის ოდისეა სამარესავით დაწყევლილი საშიშარი სახლიდან „საოცარი შენობისკენ“, უწინდელი უდიადესი ცისკენ, ძებნა, ძიება, ხეტიალი სულის უხილავ

ლაბირინთებში. პოეტმა, ეპოქის ერესის მიუხედავად, იპოვა თავისი წმინდა ქრისტიანული ორეული. პოეტი აქ არის არა „მე“ არამედ „ის“. მეორე თუ მესამე პირით საკუთარი არსების წარმოჩენა საერთოდ ახასიათებდა პოეტს: „შენ, გალაკტიონ, იცი“, „ვიცან, გალაკტიონ შენში აქტეონი“. „ეპოქის გედი ოცნებას მღერის გაბედიტებით“, „ის მღერის, როგორც დარის დარება“, „როგორც ერთია ქვეყანა მთელი, ისე ერთია გალაკტიონი“... პოეტს „წუხილით ავსებდა ის, რომ „სიყვარულის ხმა არსით ისმოდა“. სამაგიეროდ, იყო „ვალალება გრძნობათ დამხობის“ („ის“). მაგრამ ეპოქალური კატაკლიზმების მიუხედავად, მის ლექსებში გამუდმებით ჟღერდა ციური სიმფონია, „სიხარულის უვერტიურა“, რაც ლოცვასავით ამაღლებული და დიადია.

„რატომ არავინ იყო, როცა მოვედი, როცა ვიძახდი და არავინ იყო პასუხის გამცემი?“, - კითხულობდა წინასწარმეტყველი ესაია.

წინასწარმეტყველის დარად, გალაკტიონსაც იგივე პრობლემა აწუხებდა: „როდესაც მე მოველ, არავინ არ ჩანდა“ („მე მოვალ“).

პოეტის მწუხარე, სპეტაკი წიგნით ცოცხლდებოდა „იმედთა მდელი“, ისმოდა „ლოცვა-ვედრება, გალობა ახალი“. გამოცხადების მიხედვით, მექნარეთა ხმის, ახალი საგალობლის შესწავლა მხოლოდ წაუბილწავთ, ღმერთისგან გამოსყიდულთ ხელეწიფებათ, რომელთაც განგებამ დააკისრა „უკვე გამქრალი ალის“ ანთება, დაკარგული გრძნობის მოძიება, „დამარხული იმედის“, გაცოცხლება, „ადღგომის კვალის“ მიგნება („ახალი წელი“).

„დომინოში“ ქრისტეს სიმბოლოება: სანთელი, წიგნი, ზაფხული. მარიამის სახე-ხატებია: უდიადესი ცა, ცა, ხელები, თითების გრძელი ზამბახები, ბეჭედი.

საანალიზო ლექსში გალაკტიონის პიროვნება გაცხადდა, როგორც „ქრისტეს სხივებით შემოსილი მცენარეულის“ (დანტეს ფრაზაა), ზეციური ვარდების, ალვის ხის „შემოშენებით“ (გალაკტიონის ფრაზაა) გატაცებული, უფლისაგან კურთხეული მებაღე, ანუ დომინო. „დომინო“ პოეტის მიერ საკუთარი ზეციური მისიის, უფლის ერთგული მსახურების შეგრძნობა-გაცნობიერებაა ორიგინალური პოეტური ხერხებით და, ამდენად, ეპოქის ყველაზე მწვავე პრობლემის დასმა-გადაჭრაა სულიერი ინდივიდუალობის მაუწყებელი სახე- ხატებით, ანუ თვით პოეტს რომ დავესესხოთ, „ესაა გრძნობა კვლავ სიყვარულთა, გადაქცეული სხვისათვის ჭაობად“...

„დომინო“ მუდამ იწვევდა მკითხველ-სპეციალისტთა ინტერესს. ი. კენჭოშვილი გალაკტიონის „დომინოში“ ანდრეი ბელის „მასკარადის“ გავლენას ხედავს¹⁶. ზ. სარია ეთანხმება ამ მოსაზრებას: „ეს ლექსი მართლაც იწვევს ანდრეი ბელის „მასკარადის ასოციაციას“. მკვლევარი ასევე ეძებს პარალელებს ალექსანდრე ბლოკის რკალებთან: „Маска“ და „Снежная маска“, სადაც „ქალი, ვნება და ქარის სტიქია განუყოფელია“. ზ. სარია იმოწმებს ბლოკის ლექსების ციკლს „Пляска смерти“ – იმის გამო, რომ მასში არის

¹⁶ ი. კენჭოშვილი, გალაკტიონის სამყაროში, თბ. 1999, გვ. 133.

აჩრდილთა მოტივი, სიკვდილის თემასთან გაშინაურება და გაუცნაურებული გარემო. „ბელის ლექსს ერთვის რეფრენად ტაეპი: „Маска смерти“, „черное домино“. „გალაკტიონთან დომინო შეიძლება მოთამაშე ბედისწერის სიმბოლო იყოს“, - ასკვნის ზეინაბ სარია¹⁷.

ს. სიგუა ეხება წითელი დომინოს სახეს, რომელიც შიშისმომგვრელია და გვხვდება ანდრეი ბელის რომან „პეტერბურგში“. ეს იგივე ნიკოლაი აბლუხოვია, სენატორის ვაჟი, რომელმაც მასკარადზე საიდუმლო ბარათი წაიკითხა. მან პენსნეს გაკეთებისას ნიღაბი აიწია და ყველას თვალწინ გამოჩნდა ნიღაბახდილი, შიშისმომგვრელი დომინო. ეს შემთხვევა სკანდალით დასრულდა.

ედგარ პოს „წითელი ნიღაბის სიკვდილში“ წითელი მასხარას ნიღაბია. „გალაკტიონს „პეტერბურგი“ წაკითხული არ ჰქონდა, როცა „დომინო“ დაწერა, ასე რომ, სოსო სიგუა გამორიცხავს ანდრეი ბელისა და, მით უმეტეს, ედგარ პოს ქართველ პოეტზე გავლენის მომენტს¹⁸.

ვფიქრობთ, გალაკტიონის „დომინო“ განსხვავებულია ა. ბლოკის, ა. ბელის, ედგარ პოს დომინოსაგან, იგი უფრო დანტეს დომენიკოს უახლოვდება. ჩვენი შეხედულებით, დომინო არის გალაკტიონის შემოქმედების ერთ-ერთი უმთავრესი პრობლემის – ღმერთის ძიების, მისი პოვნისა და ქრისტიანული რწმენის შეუბღალავად დაცვა-შენახვის იდეის მხატვრული ხორცშესხმა განუმეორებელი სახე-სიმბოლოებით.

¹⁷ ზ.ზარია, გალაკტიონ ტაბიძის ინტიმურ-მედიტაციური და სამოქალაქო პუბლიცისტური ლირიკა, თბ. 2003, გვ. 132.

¹⁸ ს.სიგუა, ქართული მოდერნიზმი, თბ. 2002, გვ. 215.

LUARA SORDIA

CHARACTERS AND ASPECTS OF GALAKTION TABIDZE'S “DOMINO”

Problem of belief, Christian religion engages a central place Galaktion Tabidze creative work, who treats above question by symbolic- metaphorical aspects. Such aspects are the keys of poet's ideology in most cass. The poem

“Domino” has been written in 1916 in the period of atheism and shows a process of searching Christian ideal and finding it by the poet. Galaktion opposed to the satanic materialism, Eastern religious, liar foretellers and warned that denial of veritable belief, mixing up of orients, idelization of idols, occultism, representative of which is a “magician old man” of “domino”, is a way of losing soul. In the Poet's opinion, Christian Holly Trinity is the rescuer of soul, the ideal of morality. Domino is twin of Galaktion's soul, which appeared on the land as a guard of belief. In the poetry face of Christian God is symbolic: candle, book, spring. There are apponting paradigms on Virgin Mary: the greates sky, ring. Galaktion's “Domino” differs from A.Block's, A. Bell's, Edgars Po's Domino, it is close with Dante Domeniko most of all. The Georgian poet is bsolutely original in the thinking of a problem and a questiion as well.

სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში

იგავური, ენიგმური, გამოსაცნობია გალაკტიონის შედევრთა უმეტესობის ჩანაფიქრი და ეს კიდევ უფრო აძლიერებს მის მიმართ ინტერესს.

თაობათა ესთეტიკურ იდეალად დაისახა პოეტების მეფის სათაურიდანვე გამაოგნებელი “სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში“. მასში ერთად შეიგრძნობა ღრმააზროვანი სათქმელი, განუმეორებელი სახეები, რითმის ჯადოქარი და ისეთი გულწრფელი აღსარება უზენაესის წინაშე, ცრემლის დენამდე რომ შეძრავს მკითხველს. ლირიკული ღაღადისი ავტორისა

საყოველთაო მასშტაბებში გახმიანდება და პირადული საკაცობრიო, მარადიულ სატკივარს ეპასუხება...

ლექსის დაწერის თარიღია ათეიზმის, მარქსისტული სოციალ-დემოკრატიის ზეობის პერიოდის 1917 წელი.

ნაწარმოები ღმერთწართმეული დროის შვილის აღსარებაა დედა-ძის წინაშე, მწარე სინამდვილისადმი გამოტანილი მსჯავრია, შეფარული მხილებაა, მათი, ვინც ცხოვრება ჯოჯოხეთად აქცია, ამასთან, აშკარაა უზენაესის წყურვილი, ღმერთთან ჩატეხილი ხიდის გამთელებაზე ოცნება.

„სილაჟვარდის“ ლირიკული პერსონაჟი მარადობას შეჭიდებული შემოქმედია, რომელიც ულმობელმა დრომ ნუგეშის გარეშე, თავისი შენაქმნის ამარა დატოვა.

პოეტის ტკივილიანი მონოლოგი მარიამ ღვთისმშობელს მიემართება, რომელიც სასულიერო პოეზიის კვალობაზე (დემეტრე მეფის საგალობელი: „მზე ხარ გაბრწყინებული“, 11, 183) მზის სახით ფიგურირებს გალაკტიონის ლექსში: „დედაო ღვთისავ, მზეო მარიამ! როგორც ნაწვიმარ სილაში ვარდი, ჩემი ცხოვრების გზა სიზმარია და შორეული ცის სილაჟვარდე“ (2, 129).

რაზე ან ვისზე მიგვანიშნებს ვარდი, თანაც სილაში მოქცეული, რატომ არის პოეტის გზა ერთდროულად სიზმარი და „შორეული ცის სილაჟვარდე“?

უპირველესად თვალი გავადევნოთ რელიგიური შინაარსის ვარდ-ყვავილებს ქართულ პოეზიაში.

პროფესორი ტიტე მოსია წერს: „იოანე ზოსიმე წმ. ქალწულს „უხრწნელ ვარდს“ უწოდებს, რითაც ხაზგასმულია მისი ქალწულეზრივი სიწმინდე. „ვარდი“ მარიამის სულიერი უმანკოებისა და მშვენიერების გამომხატველია და არა გარეგნული სილამაზისა: „ვარდობაი მარიამისა, სურნელებაი ნარდისაი, ვარდი უხრწნელებისაი, შუენიერება სუნნელთაი“ (პ. ინგოროყვა, თხზ. III, 407) (3, 109).

„საღვთისმეტყველო ლიტერატურაში ყვავილის მშვენიერება ძირითადად ქრისტეს და ღვთისმშობლის სიმბოლო-მეტაფორაში გამჟღავნდა“: „გიხაროდენ, ყვავილო უხრწნელებისაო“ („დაუჯდომელი“), შენ ხარ, უბიწოო, კიდობანი დავითის ხილული და ყუავილი, სოლომონის მოსწავებული“ (ნევმ. ძლისპირი, 839 ძვ. ქართ. სასულიერო პოეზია, 385) „აღმოცენებულმან ყუავილმან ქალწულმან უბიწომან“ (ჭილ-ეტრატის იადგარი, 161). „უძველეს იადგარში“ იგი წოდებულია „ყოლადავე დაუჭკნობელ ყუავილად“ (გვ. 510) (3, 116).

„ქებათა ქებაში“ მშვენიერების სიმბოლოდ ფიგურირებს შრომანი: „მე ყვავილი ველისაი და შრომანი ღელეთაი“ (ქებ. 2,1) (4,15).

დემეტრე პირველმა (XIII ს.) უფლის დედის სიწმინდესა და მშვენიერებას მიუსადაგა შრომანის სახე: „ღმრთისმშობელი და ყოვლად პატიოსანი, დედა ქალწული, შუენიერი შრომანი“ (1,183).

გალაკტიონის ლექსის სილაში მოქცეული ვარდი შეიძლება მხოლოდდამხოლოდ მარიამი იყოს, ხოლო მისი მოაზრება სილაში უნდა

ნიშნავდეს იმას, რომ როგორც სილაა უნაყოფო ნიადაგი, რომელიც წყალს არ ატარებს და ვერც ვარდს ახარებს, ასეთივე რწმენისთვის უნაყოფოა, არარელიგიურია, მარიამის უგულვებელმყოფელია პოეტის ეპოქა. მაშ, როგორც მრავალგზის ხდება ქართველ პოეტთან, ლექსში მარიამის სიმბოლოდ გვევლინება მზე და ვარდი (სილაში).

გალაკტიონის პოეზიაში გვხვდება სილამაზესთან, პოეზიასთან დაკავშირებული, სოციალური, ფილოსოფიური გაგების, შოთა რუსთაველის, ნიკოლოზ ბარათაშვილის, ვაჟა-ფშაველას თუ უცხოური ტრადიციების შემოქმედებითი ათვისების მაგალითები, ზამბახები, იასამნები, მიმოზები, უდაბნოს ყვავილები, პოეტური დიდების მაცნე ვარდები, მისტიკური შინაარსის ყვავილები.

მრავალ ლექსში ვარდი და ყვავილი ხან მარიამის, ხან ქრისტეს სახეზე მიგვანიშნებს.

ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიაზე მიმანიშნებელი ვარდის სახეებია: ბურუსებს იქით გადაკარგული ყვავილები სიცოცხლის დილის“ (მიმღერე რამე), მკვდარი ვარდები (ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი), ახალგაზრდობის მიერ გათელილი ვარდები (სალამო), შიშველი, თეთრი ყვავილი (სამრეკლო უდაბნოში), დაცვენილი ვარდები (ალვები თოვლში), ქარისგან გამარცხული ატმის ყვავილები (ატმის ყვავილები), გაყინული ვარდები (სალამი მაისს), თოვლში დაცემული ზამბახები (თოვლი), გადაშენება იათ და ვარდთა (მშვიდობის წიგნი), უცხო ყვავილის მოლოდინი (მე მოვალ), შხამიანი ვარდები (რევოლუციონერის ხსოვნას), თოვლის ვარდები (ხან უფსკრულები, ხან მწვერვალები), ცეცხლის ვარდები (მე არაერთხელ მქონია ფრთები), ზამბახის პრინცესა (ეს იყო 15 წლის წინათ), შავი ყვავილის სამუდამოდ მჭკნარი ფოთოლი (ვინ არის ეს ქალი?) „სეტყვით დაღუპული ყვავილები“ („მიმღერე რამე“). თოვლის მადონა, (ხომალდს მიჰყვება თოვლის მადონა ვარდით თრობა (მაისის ისრით).

ცალკე თემაა პირიმზის, ბაიის სახეები, იის მიხედვით შექმნილი ნეოლოგიზმები: იობა, უიესო, მოაიავებს; იისფერი თოვლი, იისფერი გზა, იისფერი თვალი...

გვხვდება მუდმივი გაზაფხულის დაუჭკნობი ყვავილები (აკაკი წერეთელი, სიკვდილის ხმით „შეფიფქული საამო ვარდითი (40 წლის წინ), ვარდისა და ჭინჭრის მონაცვლეობა, იანვრის თოვლით დამჭკნარი იები (სამრეკლო უდაბნოში), ელვათა ცელით მოცელილი ყვავილები (ცამეტი წლის ხარ), ვარდით მორთული თავის ქალა (ვარდები). უცხო ყვავილის მოლოდინი (მე მოვალ).

გამაოგნებელი სახეა „მომეცით ჩრდილი ვარდების ბუჩქის, მომეცით თასით“ (პუშკინი პარიზში), თითქოს ბეჭდებზე დაგეყრება ვარდების ცვარი“ (სალამოვ, ვიცი), ყვავილები გიიადონა (ხომალდს მიჰყვება თოვლის მადონა).

რაც შეეხება ყოფნის სიზმარეულობის მაუწყებელ სტრიქონებს: „ჩემი ცხოვრების გზა სიზმარია“ - ეს თემა მთელ მსოფლიოშია ცნობილი და

გალაკტიონიც არაერთგზის აფიქსირებს ამ განცდას (ის ჩამომშორდა როგორც სიზმარი, ის, როგორც სიზმარი).

ხოლო ლექსის შემდგომი სტრიქონი გვაუწყებს, რომ მისი ცხოვრება, სიზმართან ერთად, არის „შორეული ცის სილაჟვარდე“.

ბიბლიაში, ღვთისმეტყველებაში საუბარია ორგვარ ცაზე: ხილულსა და უხილავზე, მატერიალურსა და ღმერთების ცაზე (მეცხრე ცაზე).

უზენაესი, არამატერიალური ცის გამოსახატავი ტერმინია „ცანი ცათანი“: „ცანი ცათანი უფლისანი არიან, ხოლო ქუეყანა მოჰსცა მეთა კაცთასა“ (ფს. 114, 24) (5, 649).

დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“ გვხვდება ათი ცა: მთვარის, მერკურის, ვენერას, მზის, მარსის, იუპიტერის, სატურნის, უძრავ ვარსკვლავთა, ანგელოზთა, უფლისა და ნეტართა სამკვიდრებელი.

განარჩევნ ხილულ ცას მნათობებითურთ და არამატერიალურ, უხილავ, მეტაფიზიკურ, ტრანსცენდენტურ ცას (6,55).

ნეტარი ავგუსტინეს მიხედვით, მიწა და ზეცა შექმნილია, „ცანი ცათანი“ კი, რომელიც თავდაპირველად შეიქმნა ღმერთის მიერ, „სულიერ სამყაროს წარმოადგენს“, ის არის ჩვენი ხილული ზეცის მალა, „ცანი ცათანი გონიერი ზეცაა“, სადაც გონებას ყველაფრის ერთბაშად შეცნობა ეძლევა და არა ნაწილობრივ, არამედ მთელი თავისი სისრულით, გამოცხადებით“ (7, 382, 384, 386, 388).

ბიბლიაშივე მიჩნეულია, რომ შექმნილი ცა და დედამიწა არ არის მარადი ბუნების, ძველი აღთქმის ესქატოლოგიური შეხედულება გვაუწყებს, რომ არსებულ სოფელს აღსასრული მოელის, რის შემდეგაც იყოს „ცა ახალი და ქვეყანა ახალი“ (ესაია, 65, 17) (4, 122).

ცნობილია ცის ასეთი განმარტება. „...რელიგიებში ცას დიდი ადგილი უკავია და ძალიან ხშირად ცა ღმერთთან არის გაიგივებული და გათანასწორებული. რადგანაც ღმერთი ცაშია, ცა ღმრთის სამყოფელია, ამიტომ თვითონ ცა წარმოდგენილია, ვითარცა ღმერთი და მის ნაცვლად ხშირად იხმარება. ყველა რელიგიაში რწმენის სიღრმე და პატივი მორწმუნეს უკარნახებდა, ღმერთის სახელი არ წარმოეთქვათ. ამ ნიადაგზე შექმნილია სხვადასხვა სახელი ღმერთისა-მეუფე, უფალი, ბატონი, უზენაესი, მეუფე ცათა, ცა მწყალობელი და სხვა“. (8, 48, 48).

ახალ აღთქმაში ცა არის ღვთის გამოსახულება, „ვეფხისტყაოსანშიც“ ცა ღვთის მეტაფორად გაიგება (8, 49).

„სასულიერო მწერლობაში „ცა ცათა“ მარიამ ღვთისმშობლის მეტაფორაცაა: „მარიამ... ცაო ცათაო,... ხიდო ღმერთისაო“... (უძველესი იადგარი“, გვ. 439).

„შესიტყვებაში „ცაო ცათაო“ – „ცა“ წმ. მარიამის მეტაფორაა, „ცათა“ კი - ქრისტესი. როდესაც ჰიმნოგრაფი ყოვლადწმინდა დედოფალს მიმართავს: „დედაო ქალწულო, ცაო ცათაო“... ამით მიგვანიშნებს მის არსებაზე, როგორც მაცხოვრის მშობელზე.

ამრიგად, ერთმანეთისგან უნდა გამიჯნოს ფიზიკურ-მატერიალური ცა-სამყარო, მისი მკვიდრი მზით, მთვარით, მერკურით, ვენერათი, მარსით, იუპიტერით, სატურნით, უთვალავი ვარსკვლავებით და სულიერ-მეტაფიზიკური ცა-სამყარო (ცათა ცა, ცანი და ცანი ცათანი, ზეცა, მეცხრე ცა) სადაც არის სასუფეველი ღვთისა, ანგელოზებისა და წმინდანთა სულისა, სწორედ ეს სულიერი ცა იქცა ღვთისა და წმინდა მარიამის სიმბოლურ-მეტაფორულ სახელადაც“, (ტიტე მოსია, ცა-ღვთის მეტაფორული სახელი) (9, 41)

„სწორედ მეტაფიზიკურ სამყაროში ანუ მეცხრე ცაში, ბროლის ცაში“, ცათა ცაში ანუ ზეცაში არის სამოთხე, ღვთის სასუფეველი, ანგელოზთა და წმინდანთა სულის სამყოფი სივრცე (9, 40)

გალაკტიონის „მორეული ცის სილაჟვარდე“ აშკარად არის ცანი ცათანი ანუ ღმერთის ცა.

პოეტს იზიდავდა „იქაური ცა ფოთლით ქსოვილი, ლაჟვარდ თვალთაგან განიდარულ ნამით“ („გობელენი“).

ლაჟვარდი და „იქაური ცა“ იდენტურია.

იზიდავდა ლაჟვარდი ბროლის: „აჰა, გაიხსნა ლაჟვარდი ბროლის“ (ორი მრისხანე სტიქიის ბრძოლა).

ლაჟვარდი, თვალი, ნამი საღვთო სახელებია.

მის ლექსებში გვხვდება „წმინდა ცა“, რაც „ცანი ცათანის იდენტურია“: „არის სადღაცა ნეტარი მხარე, არის წმინდა ცა შუქით მგზნებარე“ („გრძნობათა ფერფლი“) „წმინდა ცაზე“ „წმინდა ნათელს“ (ღმერთს) ეზიარება სული („ავე მარია“).

გალაკტიონი ტოვებდა ფილისტერთა მიწას და მისი სული სილაჟვარდეში, ბროლის ცაში, ცის სარკვეში ნავარდობდა: „...სული გაფრენილს ედარება ფერად მიმინოს, როგორც რონინი საოცარი და მისტერია, დასტოვო მხარე, სადაც ყველა ფილისტერია, სილაჟვარდეში მიიბროლოს და მიიმინოს“ („ჩემს გულში“).

ნეოლოგიზმებია „მიიბროლოს“, მიიმინოს“, ისინი ნაწარმოებია ბროლიდან და მინიდან, პირველი ღმერთის ცის, მეორე გონების სიმბოლოა.

გალაკტიონს ევლინებოდა „ზმანება ბროლის“ (ნუგეში).

მისთვის „ლაჟვარდების კიდეო“ სასურველის ზმანება ვლინდებოდა: „ლაჟვარდების კიდეო, დაბურულო ზმანებით“...

პოეტს აწამებდა პრიმიტივთაგან გაუცხოება, „გაუგებარი გენია“, მისი ტკივილების, სილაჟვარდის, ია-ვარდის, სიყვარულის ცნებაში ჩადებული ჩანაფიქრის შეუცნობლობის სევდა: „გაიგეს განა ბედით ჩაგრული ყოფნით რაგვარად მტკიოდა გული? ის სილაჟვარდე, ის ია-ვარდი, თუნდაც ის დარდი და სიყვარული?“ (მშვიდობის წიგნი) (10, 158).

ყოფნა, ცხოვრება საღვთო სახელია: „მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე“ (იოანე, 14, 6) (5, 211).

სილაჟვარდე, ია-ვარდი, სიყვარული რელიგიური შინაარსის შემცველი სახე – ცნებებია.

„ღმერთი სიყვარულია“ (I იოანე, 4,8).

ერთგან სილაჟვარდეც უდაბნოს ემსგავსება: ... „გამოქროლება ზეინაბური და სილაჟვარდე უდაბნოსავით“ (მშვიდობიანი სიმღერა დების) ასევე სამშობლო-უდაბნოა (თოვლი, უდაბნო).

„მშვიდობის წიგნში“ არის ასეთი მრავალმნიშვნელოვანი სტრიქონები: „...ველნი... გაფანტავს დარდებს, იმ ია-ვარდებს, იმ სილაჟვარდეს ტვირთად დაგადებს“ (10, 105).

ვეფქრობთ, ველი საინფორმაციო ველია (იხ. ჩვენი „ველი გალაკტიონის სახისმეტყველებაში“) (11, 249-255). სილაჟვარდე უმაღლესი ცა, ნათელმხილველი პოეტის ცნობიერებაში ღვთის ძალით აელვარებული.

„ცა დაამუქა წყნარ სულს“, „შუბლს დაესახა ცისიერება“, „როგორც მრავალი ვარდების მფენი, მას სული ჰქონდა უხვად ციური“ – მრავლისმთქმელი ფრაზებია, პოეტის ცის წილი სულის აქცენტირებაა.

ერთგან იტევს: „ცა, მარტოობა, სული თავადის“ („ქალაქში“) ცაც და თავადიც საღვთო სახელებია.

გალაკტიონის ლირიკული გმირი არის „აღტაცებული ცად განიმედი“. მისი იდეალია „ციურთა თანადი ოცნება“ („ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი“) “მძიმე ოცნების ცაზე ატანა“, ანუ ჩანაფიქრის გამარადიულება („ცისფერი“).

წარმავლობას, ხსნადობას, ფერფლს გალაკტიონთან უპირისპირდება „ცა და წიგნი“: „საშველი ქვეყნად აღარ ყოფილა – არარსებობად შთანთქმულან რიგნი – უკმაყოფილო და კმაყოფილი. რა დარჩა? ფერფლი, ცა და ეს წიგნი“.

ლექსის ეს „ცა“ „გონიერი ცაა“, იგივე „ცანი ცათანი“, წიგნი კი უფლის მეტაფორული სახელია ესაიას წინასწარმეტყველებიდან (იხ. აქვე, „წიგნის პარადიგმები“).

გალაკტიონის აზრით, რუსთაველის პოეტურ სამყაროს „უკვდავი ცა მიესხურა“ („მესხის გამოხედვა“).

პოეტების მეფე ეძებს თავის “უწინდელ, უდიადეს ცას“: „ნიღაბები წითელი, ნიღაბები ათასი, მაგრამ მე მომეჩვენა ჩემი ცა უწინდელი, უფრო უდიადესი“ („დომინო“).

ეროვნულ - სარწმუნოებრივი იდეების ერთგული პოეტი ამბობს: „ვიპოვეთ ჩვენი დაკარგული ცა და ჩვენი მიწის ამეტყველება“, რითაც მიგვანიშნებს უარყოფილი რწმენისკენ მიბრუნებას, რადგან ცა რელიგიური სიმბოლოა.

გალაკტიონი ჰგავს „ზესთაზეს“ „...მივექრივარ ცხენით, ვგავარ ზესთაზეს“ (ვაშა შავ ზღვაზე ამომავალ მზეს).

ზესთაზე არის ყველაზე უმაღლესი ცა, უხვი სინათლის მფრქვეველი, ე.ი. მზის ცა (8, 51).

შოთა რუსთაველი ამბობს თინათინზე: „მისი პირი უნათლესა ზესთაზესა“.

გალაკტიონის თქმით, „ვეფხისტყაოსანში“ ისმის ხმები უზესთაოსანი“ „უზესთაოსანი“ ნეოლოგიზმია.

გალაკტიონის ცაზე, მასში ჩადებულ ქვეტექსტებზე უსასრულოდ შეიძლება საუბარი (იხ. ჩვენი „მას შეუძლია ცა გადასაზრას) (12, 122-135).

მოტანილი მაგალითებიდან აშკარაა, რომ „სილაჟვარდის“ პირველსავე სტროფში პოეტი აფიქსირებს ათეისტური ეპოქის მიერ უარყოფილ რწმენას, ამასთან, ხაზს უსვამს, რომ მისი ცხოვრების გზა განუყრელია შორეული ცის სილაჟვარდის, ანუ ღმერთისგან.

შემდეგ სტროფში „შემოღამებული მთის“ მიუხედავად, გათენებას, ხატებთან დგომას მოელის მომავალში: „შემოიღამებს მთის ნაპრალები, და თუ როგორმე ისევ გათენდა, - ღამენათევი და ნამთვრალევი, დაღლილ ქალივით მივალ ხატებთან“.

მარიამ ღვთისმშობელი „მიქაელ მოდრეკილის ჰიმნების“ მიხედვით არის „დავითის მიერ მთად პოხილად“ მოხსენებული, მთა საცნაური“ (13, 43).

„მთა გამოუკვეთელი“ ასევე მიემართება მარიამს (13, 383).

დავით გურამიშვილის „დავითიანში“ მარიამს ეწოდება „მთა, ლოდის გამომტყორცნილი“ (14, 379)

ეს სახე მომდინარეობს დანიელის წინასწარმეტყველებიდან: „ჰხედევდ, ვიდრე არა გამოეკუეთა ლოდი მთისაგან თვნიერ ხელთასა“ (დანიელი, 2, 34). აქ მთა“ მარიამის სიმბოლოა, „ლოდი“ კი-ძე ღმერთისა“ (14, 391).

„შემოღამებული მთის“ სახით მიგვანიშნა გალაკტიონმა უარყოფილ მარიამზე, ხოლო გათენების, ხატების სახეებით – რწმენისკენ მიბრუნება იგულისხმა.

ასევე, მომავალში ეიმედება პოეტს სალოცავ კარებთან ყოფნა, სიონში შემოჭრილი „სხივის“ (სხივი საღვთო სახელია) ხილვა, თეთრი ოლარების აელვარება, ანუ ეკლესიისთვის თავისი ფუნქციის დაბრუნება.

როგორც მალარმე, აკაკი წერეთელი, ტერენტი გრანელი, გალაკტიონი არის „გედი დაჭრილი ოცნების ბალით“, დაღლილი, წამებული.

მის თვალეებში აღარ ფეთქავენ „ცვრები, იები“, ღამენათევი და ნამთვრალევი პოეტის არსებაში ცრემლებს, შურისძიების გრძნობას უპოვია ადგილი: „შეხედე, დასტკბი! ჩემი თვალეები წინათ რომ ფეთქდნენ ცვრებით, იებით, - ღამენათევი და ნამთვრალევი სავსეა ცრემლთა შურისძიებით!“

ცვარი საღმრთო სახელია.

„ვიქნები ცვარი ისრაელისათვის, აყვავდება, როგორც შროშანი და ლიბანივით გაიდგამს ფესვებს“ (ოსია 14,3) (4,273).

ვახტანგ მეექვსის პოეზიაში არის ასეთი სტრიქონები: „ქალწულებისა ვარდი ხარ, სიწმინდის ბალსა რგულია, ფერად გაქვს უმანკოება, უბიწოება სულ ია“, (15, 18)

ამ “ქალწულების ვარდს“ და „უბიწო იას“ მარიამ ღვთისმშობლის არსების „პოეტური ფერებით დასურათხატებად“ მიიჩნევს პროფესორი ტიტე მოსია (3, 48).

გალაკტიონის ლექსში ლირიკული პერსონაჟის თვალეში დავანებული ცვარი და ია ქრისტე ღმერთისა და ღვთისმშობლის სახელებია, მათი საშუალებით აქცენტი კეთდება პოეტის მორწმუნეობაზე.

ბრაზნარევი მოლოდინის გრძნობით არის სავსე პოეტის მავედრებელი სული, რომელიც უღმერთობის პერიოდში პეპელასავით მოკვდაობისთვის განწირულია: „დასტკბი! ასე ყველა მგოსნები? შენს მოლოდინში ასეა ყველა? სული, ვედრებით განაოცები, შენს ფერხთქვეშ კვდება, როგორც პეპელა“.

ტრაგიზმის საფუძველია „საბედნიერო სულის“ გაუჩინარება, რაც დანტეს ჯოჯოხეთის ასოციაციას ქმნის: „სად არის ჩემთვის სამაგიერო? საბედნიერო სად არის სული? ვით სამოთხიდან ალიგიერი, მე ჯოჯოხეთით ვარ დაფარული!“

სული უფლის სახელია: „ღმერთი არის სული და მისი თაყვანისცემელნი თაყვანს უნდა სცემდნენ სულითა და ჭემმარიტებით (იოანე 4, 24) (5, 184)

უფალი სულია სახიერი, „ღმერთი სულია ჭემმარიტებისა, რომელიც მამისგან გამოვალს“ (16, 14, 15).

უღმერთოდ გავლილი გზით ბოლოს სიკვდილის ლანდი ცხადდება. მაგრამ არ იქნება არც „განსასვენებელი ზიარება“ და არც უზენაესის ხსენება, ასეთია ურწმუნო ეპოქაში მცხოვრებ ადამიანთა ხვედრი: „და როცა ბედით დაწყველილ გზაზე სიკვდილის ლანდი მომეჩვენება, განსასვენებელ ზიარებაზე ჩემთან არ მოვა შენი ხსენება!“

ფიზიკური აღსასრულის დროს მხოლოდ „სწრაფი ცხენები“ (ანუ საკუთარი პოეზია, ლურჯა ცხენების სახეში პერსონიფიცირებული) იქნება ტანჯული სულის ნუგეში: „დავიკრეფ ხელებს და გრიგალივით გამაქანებენ სწრაფი ცხენები! ღამენათევი და ნამთვრალევი ჩემს სამარეში ჩავესვენები“.

ლექსის ბოლოს, ისევ დაკარგული რწმენის რექვიემი გაიჟღერებს და ნუგეშად ისევ „შორეული ცის სილაჟვარდესთან“ განუწყვეტელი კავშირი რჩება.

სილაში ვარდი სხვაგანაც ეზმანებოდა პოეტს, რაც ადასტურებს, რომ მისი სევდის მიზეზი, ფიქრის საგანი სწორედ უნაყოფო ვარდი (უარყოფილი რწმენა) იყო და არც ის არის შემთხვევითი, რომ ეს სახე „ზიანებისა“ და „ყორნების ჩახავილის“ ფონზე გაკრთება: „იყო ირგვლივ ზიანება და ყორნების ჩხავილი, თოვლმა სილას მიანება ნოვალისის ყვაილი“ („ადარ არის მენესტრელი“).

გალაკტიონმა ჯოჯოხეთად აღიქვა ათეისტური ეპოქა, რამაც შემდეგ თვითმკვლევლობით დაასრულებინა სიცოცხლე სერგეი ესენინს, კონსტანტინ ფადეევს, პაოლო იაშვილსა და თვითონ გალაკტიონს.

ულმოხელმა დრომ სილაში მოაქცია, ანუ უნაყოფობისთვის გასწირა ვარდი (რწმენა).

შემთხვევითი როდია, რომ გალაკტიონის ლექსებში ცა ნაჭორფალია, „ცა დაღეწილია, ზეცა დანგრეულია, გამქრალია „ფარული ცის სიდიადე“, უნიჭო ოცნების“ წყალობით ცა „სიშავეში გაყინდა“. „ზეცის ნგრევას მოჰყვა „მიწის გადაფერდება“ („მეოცნებე აფრებით“).

„როცა მზიანი იყავი ისე, როგორც უწვიმარ რიჟრაჟში ვარდი“, ამბობს ლექსში „ვარდები“, მაგრამ ეს განცდა წარსულს ეკუთვნის.

არსებობს ელიზბარ ჯაველიძის მოგონება, რომ ლექსის დაწერის იმპულსი გახდა პოეტის მიერ პეროვის ეკლესიაში ხილული მეძავი ქალის ცრემლიანი ლოცვა მარიამ ღვთისმშობლის ხატის წინაშე (17, 136).

ამ შთამბეჭდავმა სურათმა პოეტს იმპულსი მისცა კერძო ფაქტი ადამიანისა და ღმერთის მიმართების სიმალლეზე განეზოგადებინა, უღმერთო ცხოვრების ჯოჯოხეთად წარმოდგენით რწმენისკენ, უზენაესისკენ სწრაფვის სურვილი გაეღვიძებინა ხალხში. ლექსის მთავარი სათქმელიც ესაა...

ათმარცვლიან ლექსს ხატოვანი მეტაფარული სახეები განსაკუთრებულ მიმზიდველობას სძენს: ნაწვიმარ სილაში ვარდი, შორეული ცის სილაჟვარდე, შემოღამებული მთა, გედი, დაჭრილი ოცნების ბალით, ცვრებით, იებით მფეთქავი თვალები, საბედნიერო სული, სული, ვედრებით განაოცები.

შთაბეჭდილებას აძლიერებს კონსონანსური რითმა – სილაში ვარდი სილაჟვარდე.

მართალია, კონსონანსები ცნობილია ხალხურ პოეზიაში (ჯ. ბარდაველიძე, ქართული ხალხური ლექსწყობის საკითხები), აკაკი წერეთლის შემოქმედებაშიც, მაგრამ ასეთი ჟღერადი, მიგნებული და თაობათა იდეალად ქცეული კონსონანსი ქართულ პოეზიაში უცნობია

პოეტი, როგორც სხვაგან („ფოთლების ლანდი“), აქაც მარტოსულია, გაუცხოებულია ურწმუნო ბრბოსგან, მაგრამ მაინც არ წყვეტს უზენაეს ძალებთან კავშირს და მთელი სიმძაფრით განგვაცდევინებს ღმერთისგან განდგომილი სულის ტრაგედიას, რითაც ზენა სამყაროსკენ სწრაფვის, ღმერთის მოლოდინის გრძნობას აღვიძებს.

გალაკტიონი მთელი ძალისხმევით იღწვოდა ქარისგან ვარდის გადარჩენისათვის („ლოცვისთვის“), ქმნიდა „ლოდინის სიმღერას“, წინასწარმეტყველებდა უფლის გზაზე სიარულს და უმღეროდა „გადარჩენის ბედნიერებას“.

ლიტერატურა:

1. ქართული პოეზია, I, თბ. 1981
2. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ წიგნად, წიგნი I, თბ. 1988.
3. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
4. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II, თბ. 1990.
5. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
6. რევაზ თვარაძე, თხუთმეტსაუკუნოვანი მთლიანობა, თბ. 1985.
7. ნეტარი ავგუსტინე, „აღსარება“, თარგმანი ვ. ბურკაძის, საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ. 1985.
8. ვიქტორ ნოზაძე, „ვეფხისტყაოსნის“ ვარსკვლავთმეტყველება, სანტიაგო დე ჩილე, 1957.
9. ტიტე მოსია, ნარკვევები, პორტრეტები და სხვა, ზუგდიდი, 2002.
10. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 12 ტომად, ტ. 11, თბ. 1973.
11. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები, თბ. 1996.
12. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიის პრობლემური საკითხები, თბ. 1991.
13. პავლე ინგოროყვა, ძველ-ქართული სასულიერო პოეზია, თბ. 1913.
14. ტიტე მოსია, „დავითიანის“ სახისმეტყველება, თბ. 2005.
15. ვახტანგ VI, ლექსები და პოემები, თბ. 1975.
16. პეტრე იბერი, (ფსევდო-დიონისე არეოპაგელი), „შრომები“, თბ. 1961.
17. ჟურნალი „მნათობი“, 1978წ. ¹¹².

„თოვლი“

გალაკტიონმა თოვლის გამოყენებით შექმნილ სახეებს დაანათლა ფერები, რეალურ თუ ფეერიულ ჭრილში იხილა თოვლი და ყინვა, ზამთარი თუ სიცივე. ენიგმებად ქცეული თოვლისა და ყინულის საშუალებით გაგვიმჟღავნა თავისი სოციალური, პოლიტიკური, ფსიქოლოგიური, ფილოსოფიური ჩანაფიქრი...

დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ ქართველმა პოეტმა შექმნა ალ. ბლოკის „თოვლის ნილაბისგან“ სავსებით განსხვავებული „თოვლის იმპერია“.

ტრადიციულად თეთრი ფერით ცნობილი ეს ბუნებისეული მოვლენა სრულად განსხვავებული ფერებით წარმოგვიდგინა: ვარდისფერი თოვლი, შავი თოვლი, იისფერი თოვლი.

თოვლის ვარდების, თოვლის მადონას, თოვლის ქალის, თოვლთა დაფნის მშვენიერებას გვაზიარა.

ლურჯი და დაღალული ფიფქის, თოვლის ფერ-უმარილის, ფიფქით მტრობის, ბნელი თოვის, ირიბი, ალმაცერი თოვლის მწუხარე თოვლის ხილვებით გაგვაოგნა.

„თეთრად სპეტაკი, მაგრამ მარად შავი გულის“ ღალატი ამხილა, „წარმავალი, არაწმინდა თოვლი“ შენიშნა.

გალაკტიონის ლექსებში მოდის გაზაფხულისმაგვარი ქართული თოვლი, მაისის თოვლი, ჩრდილოური ზამთრის გულის გამყინველი თოვლი, გვზარავს „მათი“ თოვლი, ნისლეები, ბურუსები... იანვრის თოვლი აჭკნობს სულის ნაადრევ იებს...

თოვლის, ზვავის, წარღვნისმაგვარი სტიქიების მუქართ „სიცივის მძევლად“ ქცეული, „გულისდამშობი ზამთრის“, ამბიციური ყინულოვანი მონსტრის სამიზნე სამშობლო გვეცნაურება პოემაში „მშვიდობის წიგნი“.

მრავლისმთქმელია „ივლისისფერი ყინვის თასები“, „აუხდენელთა დღესასწაულთ ლურჯი ყინული“, მაისის ყინვა, გაყინული ცა, გაყინული ქვეყნის გული, გაყინული მხედარი, მღელვარე გაზაღბულზე გაყინული ნაკადული.

„მე განვიცადე ოკეანე, შორი ყინული“, აღმოხდება პოეტს, რომელიც „მსოფლიო გლობუსს საგულეში თამამად“ იტევდა...

გალაკტიონს ზარავდა „თეთრი ავდარი“, თოვლად სახელდებული სამშობლო, „ირიბი, ალმაცერი თოვლი“, მისი „ელამი მზე“ (ანუ ყინულოვანი ჩრდილოეთის იმპერია), ავდრის მოლოდინი.

პოეტი გაყინული ვარდების, თოვლში წყებად დაწვენილი ზამბახების სახეებით გვიმხელს ძალზე მნიშვნელოვანს...

თავისუფლებადაკარგული ქვეყნის ტკივილებს თოვლად სახელდებულ სამშობლოზე მინიშნებით გვაგრძნობინებს: „რომ სხვა სამშობლო არ გამაჩნია... რომ ეს თოვლია ჩემი სამშობლო“ („ოფორტი“).

ყინულის იმპერია დაახასიათა ყინულოვანი ქალაქის, ყინულოვანი გარემოცვის, ყინულის ქუჩების, ყინულოვანი კოშკის მოზმანებით. ყინულით გადაკეტილი სამოთხის გზაზე მიგვანიშნა, ამ ჯადოსნური ყინულის საფარის გარღვევა გულის სითბოთი სცადა და გაიჭრა „საოცნებო მხარისკენ“, რასაც ჰქვია ედემი, სამოთხე (ედემი, სამოთხე მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლური სახელებია („შეხედეთ, მიწა!)).

პოეტს „იანვრის თოვლი“ უჭკნობდა სულის „ნაადრევ იებს“ და სამრეკლოდ ქცეული სული წუხდა უდაბნოში, წუხდა დაფარულ ცოდვებზე, დამალულ ღალატზე, წუხდა შიშველ ყვავილზე, თეთრ ბეჭდებზე... (სამრეკლო უდაბნოში). წუხილის საგნად ქცეულ “შიშველ ყვავილსა” და “თეთრ ბეჭდებში” კი დედა-ძის სიმბოლური სახეები გვეცნაურება.

„ავდრის მოლოდინი“, „გულისდამხშობი ზამთარი“ აღაშფოთებდა, „კოსმიურ სიცივეს“ შეიგრძნობდა, „საუკუნეთა თოვლი“ ზარავდა, მაგრამ გამოდარების იმედი ასულდგმულება და მეგობრის სახელით მოსულ მტარვალს ნიშნისმოგებით მიმართავდა: „საუკუნეთა თოვლო ითოვლე, მაინც დადნება ეგ ნათოვლარი“ („წარწერა ხოვლეს ორნამენტზე“).

„ზამთრის“ ძალმომრეობას დროებით მოვლენად აღიქვამდა: „...ზამთარო, ასე გულისდამხშობო, ვერ შესძლებ, სიო რომ გადასწიო, საიმქვეყნიო და საამსოფლო („სშვიდობის წიგნი“).

გალაკტიონის შემოქმედებაში თოვლით შექმნილი პოეტური იმპერიის შედეგრთა შედეგრთა იმპრესიონისტული ლექსი „თოვლი“.

პოეტის პრინციპი იყო „ასწლად წამიერის“ ხილვა, „წამის გასაუკუნება“, წუთის საშუალებით საუკუნის მოვლენების განჭვრეტა: „ლოდინშიაც წუთს მივყვები და მივყვები საუკუნეს“...

„განათების წამში“, „ცეცხლისტოტება წამში“ სულის თვალი ჰვრეტდა „სხვისთვის უხილავ-ფარულს“.

იმპრესიონიზმს ახასიათებს წარმავალში, წამიერში მარადიულის მოხელთება, ერთი და იგივე საგნის, მოვლენის მრავალგვარ ჭრილში მოაზრება, იდუმალება, სათქმელის ქვეტექსტებით გამჟღავნება.

„თოვლის“ გამჭოლი, მთავარი აქცენტის მატარებელი სახე თოვლია. ლექსის პირველსავე სტრიქონში თვალში საცემია „იისფერი თოვლის“ მშვენიერება, ამასთან, თოვლი ასოცირებულია ქალწულთან, ხიდთან, რაც შემთხვევითი არ უნდა იყოს, რადგან ეს ორი სახე მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლოებია.

„სასულიერო მწერალთა სახისმეტყველებით, მარიამი დასახულია ხიდად, რომელიც მიწიერ და ციურ სამყაროს ერთმანეთთან აკავშირებს. ეს არის „ხიდი ღმრთისაი“... დავით გურამიშვილი ღვთის დედას ასე მიმართავს: „ხიდო წიაღმყვანებელო, კიბევ, ცათამდის მწდომელო“... ეს ხატოვანი

გამოთქმა სათავეს იღებს „დაუჯდომელიდან“: „გიხაროდენ, ხიდო წიად-მეყანებელო ქუეყანისაო ცად მიმართ.. „ხიდის“ სიმბოლიკას ორმაგი ფუნქცია აკისრია: ხიდი (მარიამი) გაიდო ღმერთიდან ადამიანებისკენ, რათა მაცხოვარი მხსნელად მოსულიყო მათთან. ამ ხიდის მეშვეობით ადამიანები გადავლენ ციურ სასუფეველში“ (1, 123-124).

ქალწული მარიამის სახელად მომდინარეობს ესაიას წინასწარმეტყველებიდან: „აჰა, მუცლადიღებს ქალწული და შობს ძეს და უწოდებს სახელად იმანუილს (ჩვენთან არს ღმერთი“) (ესაია, 7, 14) (2, 78).

როგორც ვხედავთ, „თოვლის“ პირველ სტროფში ასოცირებულია იისფერი თოვლი, ხიდი, ქალწული.

ლექსის დასაწყისშივე ხაზი ესმება ხიდთან მოაზრებული ქალწულებრივი თოვლის სიყვარულს, რომელიც მწუხარებასთან და მოთმენასთან არის დაკავშირებული: „მე ძლიერ მიყვარს იისფერ თოვლის ქალწულებრივით ხიდიდან ფენა, მწუხარე გრძნობა ცივი სისოვლის და სიყვარულის ასე მოთმენა“ (3,73-74).

გალაკტიონის პოეზიაში გვხვდება თოვლად სახელდებული სამშობლო: „რომ სხვა სამშობლო არ გამაჩნია, რომ ეს თოვლია ჩემი სამშობლო“...

ხიდთან, ქალწულთან მოაზრებული „იისფერი თოვლი“ მარიამის სახე-სიმბოლოა ისევე, როგორც „თოვლის მადონა“ ლექსში „ხომალდს მიჰყვება თოვლის მადონა“.

მარიამ ღვთისმშობლის იტალიური სახელია მადონა. მაცხოვრის დედისადმი მიძღვნილი რელიგიური დღესასწაულებიდან ერთ-ერთი არის თოვლის ღვთისმშობლის ლიტურგიკული დღესასწაული, რომელიც 5/18 აგვისტოს ტარდება. არსებობს ასეთი ლეგენდა: მესიის მშობელი ჩამოჰყვა თოვლს იქ, სადაც აგებულია წმ. მარიამის დიდი ტაძარი... თოვლის მადონა წმინდა მარიამია“ (1, 87-88).

დააფიქსირა რა „იისფერი თოვლის“ სიყვარული, რომელსაც მწუხარება და მოთმენა დაჰხედება, შემდეგ სულის თოვლით ავსებაზე, სიცივის, სიბერის ნეგატიურ განცდებზე გააკეთა პოეტმა აქცენტი, „ლურჯად ნახავერდები უდაბნოს“ უჩვეულო სახე შექმნა: „მვირფასო! სული მევსება თოვლით: დღეები რბიან და მე ვბერდები! ჩემს სამშობლოში მე მოვვლე მხოლოდ უდაბნო, ლურჯად ნახავერდები!“

სხვაგანაც უდაბნოდ ესახება სამშობლო: „ჩემთვის მარტოდენ უდაბნოა მთელი ქვეყანა“ (უდაბნო“).

უდაბნო რწმენას, სულიერებას მოკლებული ადგილია: „უდაბნო, კლდოვანი ლანდშაფტი განასახიერებს ცოდვილ ყოფას“ (4, 211).

„თოვლის“ ლირიკული გმირის „მოძმე“ თოვლიანი იანვარია და ამ ყიამეთში თოვლივით თეთრი ხელების სახებას შეაქვს ნათელი სხივი: „ოჰ, ასეთია ჩემი ცხოვრება: იანვარს მოძმედ არ ვეძნელები, მაგრამ მე მუდამ მემახსოვრება შენი თოვლივით მკრთალი ხელები“.

გალაკტიონს ახასიათებს დეტალებით მთელზე, არსებითზე აქცენტირება. ამჯერად ხელით ხდება მარიამზე მინიშნება, ეს ხელი კი უღონოდ დახრილია თოვლთა დაფნაში, იქვე, უდაბნოში იელვებს უმთავრეს სათქმელზე მიმანიშნებელი მანდილი: „ძვირფასო! ვხედავ, ვხედავ შენს ხელებს, უღონოდ დახრილს თოვლთა დაფნაში. იელვებს, ქრება და კვლავ იელვებს შენი მანდილი ამ უდაბნოში“...

ხელებით ხდება მადონას (მარიამის) წარმოჩენა ლექსში „ჩვენი დღის ამბებს“: „გწყურია, ოდეს სახელები ელავს, წაიღო სულით აურზაური, ბაგით შეეხო მადონას ხელებს და იგრძნო სუნთქვა არაქაური“.

„თოვლის“ ურწმუნოთა გატიალებულ სივრცეში სულის თვალი „ძვირფასი“ არსების ხელებს და მანდილს დალანდავს...

ორივეგან დეტალებით ხდება არსებითზე, მნიშვნელოვანზე მინიშნება.

მანდილი გალაკტიონის შემოქმედების ერთ-ერთი ძალზე გამორჩეული სახე-სიმბოლოა, რომელიც მრავალმნიშვნელოვანია და სხვადასხვაგვარ კონტექსტებში გვხვდება.

სატრფოს „ლაჟვარდოვანი მანდილია“ ლექსში „ქარი მოგონებათა“. ერთგან „შავი ლეჩაქით“ იქმნება ტრაგიკული განწყობა („ალაზნათან“).

ვეფხის ტყავებით დაფარული მანდილია ლექსში „ჩვენი დრო ისევ რუსთაველს ელის“.

„ჭრელ-ჭრელი მანდილ საკაბეა“ „მივარდნილ აივანში“.

ქართლის „საბურველზე და თავხურვაზეა“ აქცენტი ლექსში „მაღალ მთიდან“.

სხვაგან „მთების ლეჩაქია“ აქცენტრებული („ჩვენ გავიარეთ“).

ლექსში „არ მენატრება“ შექმნილია „ოცნების მანდილის“ სახე.

პოეზიის მანდილისა და გრიგალის დაპირისპირებას გვაუწყებს „დღეს დღეები ეცლება“.

ლექსში „გემი დალანდი“ „მთვარეულ ზამბახებში შეფარებული ლურჯი მანდილი“ პოეტური დაფნის მშვენებაა: „ჩემი დაფნისთვის მიტაცებდა ლურჯი მანდილი, ქვეყნად მთვარეულ ზამბახებში შეფარებული“.

პროფესორი სოსო სიგუა წერს: „ლურჯი მანდილი სატრფოს ემბლემაა, როგორც გვამცნობს სხვა ლექსებიც: „თოვლი“ და „ქარი მოგონებათა“ (5,259).

ლექსში „ვოილეს“ ქარში ჩამქრალი შანდლის, საიდუმლო ალების, ლურჯი მწვერვალების ფონზე მოაზრებული „მანდილის თებერვალები“ იქცევა ყურადღებას: „ქრება ქარში შანდალი (ოცნება შარშანდელი) და თამაშში მანდილის ქრიან თებერვალები! საიდუმლო ალები! ისევ დამევალება უმიზეზო წვალება და ლურჯი მწვერვალები!“

ბრბოშიც „მსუბუქ მანდილით“ ცხადდება პოეტი, თუმცა გრძნობს თავის გაუცხოებას პრიმიტივთაგან: „პოეტი... ბრბოში, სულ ერთია, ვიქნები ზრდილი, მსუბუქ მანდილით ზედმეტი, უცხო, უნაყოფო და განდევნილი ფოთლების ლანდი“ („ფოთლების ლანდი“).

მანდილით ვაჟა-ფშაველას შემოქმედება იქცევს ყურადღებას (პოემები: „მანდილი“, „ბახტრიონი“, ლექსები: „ზამთარი მთაში“, „მთათ ძილი“, „გაზაფხული“, „დ-კ-სმ“).

ბიბლიაში ღმერთი მის დამვიწყებელთ შესამოსელის წართმევით, თავსაკრავების, პირბადეების, მანდილის, თავსაბურველის ახდით ემუქრება: „რაკი გამედიდურდნენ სიონის ასულნი..., იმ დღეს აართმევს მათ მეუფე... თავსაბურავებს... პირბადეებს, ძვირფას შესამოსელს, მანდილებს,.. (ესაია წინასწარმეტყველი, 3,16,18,19,22) (2,11,76).

გალაკტიონი გამუდმებით ამრავალფეროვნებდა წინარე ტრადიციებს. „ოცნების კვართი, მშვენიერების ჩადრი, მშვენიების რიდე, სიტყვის ძაძა“ გვაგრძნობინებს პოეტის ორიგინალობას, ასევე, ნეოლოგიზმები: „გამოკვართული, მოიჩადრება, გალეჩაქდება“.

„მანდილი“ მთელი ცხოვრება აფორიაქებდა პოეტს და ამ სახეს უმეტესად პოეზიის ან რელიგიის ჭრილში მოიაზრებდა.

ლექსში „დღეს მაისი“ საუბარია გოლგოთაზე (ქრისტეს წამების ადგილი), გალილეაზე (ამაღლების შემდეგ მოწაფეებთან შეხვედრის ადგილი). პოეტს თავისი გადიადების ადგილად ესახება მთაწმინდა. მისთვის ისევ ძვირფასი და გაუხუნარია მანდილი და მზად არის, იესოსავით შესვას შხამიანი სასმისი, რადგან იცის, რომ დიდება და უკვდავება ყოველთვის მსხვერპლის გაღების საფასურად მიიწვდომება: „დღეს მაისი ფერში ნაირნაირშია, თუ დრო არის, დროს ისევ შენ შეჭფერი და ვით ქრისტემ გალილეა აირჩია, მე თბილისი ავირჩიე ბებერი. მაგრამ ქრისტეს გოლგოთა ხვდა წილადა, მე კი ჩვენი დამიფარავს მთაწმინდა. მანდილი ჩანს ისევ იმ მანდილადა, შხამსაც შევსვამ შენგან მოწვდილ თასითა“ („დღეს მაისი“)

„მანდილი ჩანს ისევ იმ მანდილადა“...

როგორც ვხედავთ, მანდილის ერთგულ რაინდად გვეცხადება პოეტების მეფე და, ვფიქრობთ, ეს მანდილი უეჭველად არის ღვთისმშობლის ემბლემა.

ლექსში „თბილისი“ პოეტს არ ტოვებდა „ღვთისმშობლის ცქერა, სახსე ქართული პატიოსნებით“.

მესიანისტური იდეის მიხედვით, საქართველო მარიამ ღვთისმშობლის წილხვდომილი ქვეყანაა და ბუნებრივია პოეტის ასეთი უცვლელი, მარადიული სიყვარული უფლის დედისადმი.

შემთხვევითი როდია საქრისტიანოსთვის მლოცველი ჩვენი ზეციური დედის ხილვა და მორწმუნეთათვის მზეზე უბრწყინვალესი თავსაბურავის (მანდილის) გადაფარება.

რუსეთში არსებობს ღვთისმშობლის საფარველის დღესასწაული, რაც შენდევნაირად არის ახსნილი.

„Xსაუკუნის შუა წლებში, კვირა დღეს, ახალი სტილით 14 ოქტომბერს, ანდრია სალოსი ღამისთევს ლოცვებს ესწრებოდა კონსტანტინეპოლის ვლადიმერის ღვთისმშობლის ტაძარში, სადაც ყოვლადწმინდა ქალწულის სამოსელი, თავსაბურავი და სარტყელის ნაწილი ინახებოდა. ღამის ოთხ

საათზე მან თვალები ზეცად ალაპყრო და ღვთაებრივი შუქით გაცისკროვნებული ღვთისმშობელი იხილა ანგელოზთა და წმინდათა დასის თანხლებით. ყოვლადწმინდა დედოფალს კრძალვით მოაბრძანებდნენ იოანე ნათლსმცმელი და იოანე ღვთისმეტყველი. მარადის ქალწულმა მუხლი მოიყარა და დიდხანს ავედრებდა ცრემლით უფალს საქრისტიანოს, მერე ტრაპეზთან მივიდა და ლოცვა განაგრძო. ბოლოს თავსაბურავი მოიხსნა და ტაძარში შეკრებილ მლოცველებს გადააფარა. უბიწო ქალწული ღვთაებრივი დიდებით ბრწყინავდა, ხოლო თავსაბურავი მის ხელზე მზეზე უბრწყინვალესად ელვარებდა. ათრთოლებულმა ანდრიამ გვერდით მდგომ მოწაფეს, სახელად ეპიფანეს, ჰკითხა: „ხედავ, ძმაო, მთელი სამყაროსთვის მლოცველ დედოფალს და უფალს?“ „ვხედავ, ძმაო და ვძრწი“, უპასუხა ეპიფანემ. ისინი დიდხანს შესცქეროდნენ საკვირველ სანახაობას.

„არის ვარაუდი, რომ ღვთისმშობლის საფარველის დღესასწაული რუსეთში დაწესდა, სხვების აზრით კი-საბერძნეთში. ამ ვარაუდის თანახმად, საბერძნეთის ეკლესიას XII საუკუნის პირველ ნახევარში უნდა დაეწყო მისი აღნიშვნა და სწორედ აქედან შევიდა რუსეთშიც. დროთა განმავლობაში ბერძნებს ეს დღესასწაული მიუვიწყებიათ, დაკარგულა საღვთისმშობლო წიგნებიც, სადაც იგი იხსენებოდა. დღეისათვის შემორჩენილი უძველესი წყაროები, სადაც ღვთისმშობლის საფარველის დღესასწაულია ნახსენები, რუსულია და XIIIს. II ნახევრით თარიღდება“. (6,8)

ასე იქცა მანდილი, საფარველი მარიამ ღვთისმშობლის ემბლემად. (7, 78-83).

ჩვენსავით აქვს გაგებული მანდილის სახე ნანა კუციას. მისთვის, სრულიად ლოგიკურად, ამოსავალი მარიამ ღვთისმშობლის ლოცვებია.

„მანდილიც (საფარველიც) ღვთისმშობლის ატრიბუტია. „ნუ განმამორებ საფარველსა შენსა“, - ვევედრებით წმინდა მარიამს (ყოველდღიური ლოცვა ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის მიმართ, რათა ვიხილოთ სულისა და ხორცის განყოფის ჟამს). (3).

„ღვთისმშობლის დაუჯდომელში,“ მეექვსე იკოსში, კონსტატირებულია: „გიხაროდენ, სოფლისა საფარველო, უვრცესო ღრუბელთაო“(2).. (8, 27).

„თოვლში“ ერთდროულად არის რეალური და მისტიკური პლანი ისე, როგორც მის მრავალ შედეგში („ალვები თოვლში“, „სილაჟვარდე“, „გობელენი“, „ის“).

ცხოვრება, სამშობლო რეალურად უდაბნოა, თოვლისა და ზმათრის (სულიერი სიცივის) სამეფოა. სატრფოს „თოვლივით მკრთალი ხელები“ „თოვლთა დაფნაშია“ უღონოდ დახრილი, მის ხმაში „ფარული დარდია“, წარსულს ეკუთვნის „მშვიდი დღეების თეთრი ბროლება“, სასურველთან ერთად ქარში ქროლა. თოვლივით თეთრია სიცივისმომგვრელი ტყეები, მაგრამ სულში, ოცნებაში, მისტიკურ პლანში არის საყვარელი თოვლი, ქალწულისდარი „იისფერი თოვლი“, უდაბნოში გაელვებული მანდილი.

ვფიქრობთ, ქალწულიც, ხიდიც და „ისფერი თოვლიც“ მარიამის სახე-ხატებია, განუშორებელი პოეტისგან, მაგრამ მწუხარების აღმძვრელია რეალობა, „ზამბახების წყებად დაწყენა“: „ამიტომ მიყვარს ისფერ თოვლის ჩვენი მდინარის ხიდიდან ფენა, მწუხარე გრძნობა ქროლის, მიმოვლის და ზამბახების წყებად დაწყენა“.

ჩვენის აზრით, ზამბახი, ზამბახის პრინცესა, ზამბახის თასი, ზამბახის კალათი, ზამბახების ფიალა მარიამ ღვთისმშობლის პარადიგმებია (იხ. ზემოთ „ზამბახის პრინცესა“).

თოვლში წყებად დაწყენილი ზამბახების პარალელურად, გალაკტიონის ლექსებში გვხვდება გაყინული, გარდაცვლილი, გათელილი, ბურუსებს იქით გაუჩინარებული, ქარისაგან გამარცხული, სილაში მოქცეული ვარდები. ვფიქრობთ, ეს სახეები ხან ქრისტეზე, ხან მარიამზე მიმანიშნებელია და ათეისტურ ეპოქაში დედა-ძის იგნორირებას უკეთებს აქცენტს.

თოვლში წყებად დაწყენილ ზამბახებში ურწმუნოთაგან უარყოფილი მარიამი უნდა ვიგულისხმოთ.

ლექსში შემდეგ წარსულზე კეთდება აქცენტი, რომელიც სავსე იყო თოვლის სიყვარულით, იდუმალი არსების ხმაში დაფარული დარდით, ქარში ქროლვით, „მშვიდი დღეების თეთრი ბროლებით“... მარტოობის გზით... „არის გზა, არის ნელი თამაში... და შენ მიდიხარ მარტო, სულ მარტო! მე თოვლი მიყვარს, როგორც შენს ხმაში ერთ დროს ფარული დარდი მიყვარდა! მიყვარდა მაშინ, მათრობდა მაშინ მშვიდი დღეების თეთრი ბროლება, მინდვრის ფოთლები შენს დაშლილ თმაში და თმების ქარით გამოქროლება“...

გზა საღმრთო სახელია: „მე ვარ გზა ჭეშმარიტება და სიცოცხლე (იოანე, 14,6) (9, 211).

ღვთის გზაზე მარტოა პოეტი და ეს გზა სულის სიდიადის გზაა...

პოეტის სიყვარულის საგანია „მშვიდი დღეების თეთრი ბროლება“. „ბროლება“ ნეოლოგიზმია.

გალაკტიონს უყვარს „ბროლის რიტმი, მუსიკა“ („ჭინკასთან საუბარი“) „სიცოცხლის ბროლი“, ... ლაჟვარდი ბროლის“ (ორი მრისხანე სტიქიის ბრძოლა“) „ბროლის ცა“ ღმერთების სავანეა.

დღეც საღმრთო სახელია (10, 122).

„მშვიდი დღეების თეთრი ბროლება“, ვფიქრობთ, ორიგინალური სახეა ღვთისა.

მისტიკურთან ერთად, რეალური ცხოვრების თანამგზავრის მოაზრებას ჰგავს იდუმალი არსების თანხლებით ქროლვა ქარში, მძაფრი სიყვარულის წყურვილი, „თეთრი ტყეების“ გარემოში სვლა მარტო და ისევ თოვლის საშუალებით დახასიათება გარემოსი.

ლექსის ფინალში ისევ თოვლია განცდების წარმმართველი, დღის ხარება „ლურჯი და დაღალული ფიქრით“ ათოვს პოეტს და ისევ ზამთრისა და ქარისაგან გადარჩენის ნატვრით მთავრდება ლექსი: „თოვს! ამნაირ დღის

ხარებამ ლურჯი და დაღალული ფიფქით დამთოვა. როგორმე ზამთარს თუ გადავურჩი! როგორმე ქარმა თუ მიმატოვა!“

ორიგინალური, თოვლიანი დღის ხარებაში მოვლენილი „ლურჯი და დაღალული ფიფქი“ ლექსის დასაწყისში გაეღვებულ „ისფერი თოვლის“ მშვენიერებას ეხმიანება, ამრავალფეროვნებს ამ განუმეორებელ სახეს ახალი ელფერით და, ვფიქრობთ, მნიშვნელობითაც მისი იდენტურია.

ლიტერატურა

1. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II, თბ. 1990
3. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი ორ ტომად, ტ. I, თბ. 1988.
4. ზვიად გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება, თბ. 1991.
5. სოსო სიგუა, ქართული მოდერნიზმი, თბ. 2002.
6. გაზ. „ასავალ-დასავალი“, 10-16 ოქტომბერი, 2005, 141/580.
7. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სიმბოლიკის ერთი ასპექტი, სოხუმის უნივერსიტეტის მაცნე, 2007, 11
8. ნანა კუცია, „თოვლის“ ზოგიერთი პარადიგმები, ჟურნალი კულტურათაშორისო კომუნიკაციები, თბ. 2008, 15.
9. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
10. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.

Iuara Sordia

On Galaktion Tabidze's Imagery and World Outlook Summary

The main subjects in Galaktion's works are to serve the christian faith, to show the tragedies of the blasphemous epoch, to view the future of the nation and find the path leading to God.

The poet expressed his creative word through symbols and allegories, metaplots, enigmas, most of which are christian.

The enigmas used by Galaktioni have been studied in the work: iris princess, the queen poplar, a virgin crowned with slow reads and bunches of grapes, summer-coloured ice bowls, veil. After considering their sources (Bible, theology works, ecclesiastic poetry) we have come to the conclusion that these images are indicative of Virgin Mary.

Vine, blue wines, life tree, spring, read, book and their variations are the paradigms of Lesus Christ.

The apocalyptic images, namely, beast and its variety are the indication of the leaders of the dictatorial Soviet State.

In trying to interpret all the intricacies of Galaktioni's metaphorical images, we would always come to his world outlook, which is religious and is aimed at spreading and reinforcing Christianity Kaitl.

The masterpieces of the king of poets have been analysed from a religious point of view: asps, a cycle of peacl blossoms, evening (vesper), anticipation of bad weather, reconciliation, taver, domino, native ephemena, snow, azure or a rose in sand.